

# PREKENUTKAST

ANDRE REKKES EVANGELIER

---

BEARBEIDET AUGUST 2024

---

KÅRE SVEBAK

# FORORD

Se forordet til Prekenutkast, Første rekke.

Den har en innledning til kirkeåret; Kirkeårskalenderen, Den evangelisk Lutherska Bekjennelsekyrkan. Utkastene er der forsynt med prekestolbønner.

Kåre Svebak

Arendal, aug D 2024

---

# KIRKEÅRETS JULEDEL

---

---

## FØRSTE S. I ADVENT: KRISTUS - KONGEN

### Prekentekest 2. rekke: Joh 18:36-37

Samme tekst innleder Adventtiden og Den stille uke. Palmesøndag setter Jesu Kristi *verk* i sentrum. Adventtiden setter Jesu *Kristi komme* i sentrum.

Vi begynner et nytt kirkeår med å feire Kongen i et rike som ikke er av denne verden, Vi feirer den oppstandne Kristus, virksom til stede i den forsamlede menighet. Her deler han ut forsoningens goder i de handlinger han befalte. De skal døpte lære å holde.

Kongen i Guds rike kommer uten pomp og prakt. Hans tegn er evangeliet som høres og midler som ses – vann og brød og vin. Men på den ytterste dag skal alle gjenkjenne ham på sårmerkene, “*og alle jordens stammer skal jamre seg over ham*” (Åp 1:7)

Nå kommer han til sitt eget – til et skaperverk under syndefallets kår, okkupert av fiendemaktene synd og død og djevel. Den oppstandne Kristus er Guds fred til oss. Virksom tilstede i den forsamlede menighet, bringer han forsoningens goder – opplyser, frikjenner, fornyer og bevarer oss i Guds tro, den tro som Gud virker ved evangeliet.

Synlige påminnelser er prekestol, døpefont, og alterbord – og muligens en skriftestol. De påminner oss om den oppstandnes nærvær, virksom med nådemidlene: Guds Ord og sakramenter. Guds forsoningsverk er fullført for alle, men ikke dermed utdelt og brukt.

**Prekestolen** er stedet for Jesu undervisning med den rett utlagte Skrift.

**Døpefonten** minner oss på Guds nådepakt i dåpen og dens nytte – nytt liv med barnerett hos den treene Gud. Eller sagt med vår barnelærdom, handler Gud i dåpen og gir “syndenes forlatelse, frelser fra døden og djevelen og gir den evige salighet til alle som tror”.

En **skriftestol** påminner oss om Guds sjelesorg: Syndenes forlatelse tilsagt den enkelte som ber om å få stadfestet sin barnerett hos Gud.

**Alterbordet** minner oss på Herrens Nattverd, da han gir samfunn med sitt legemes og blods sakrament. Eller sagt med vår barnelærdom er nattverd-sakramentet “vår Herre Jesu Kristi sanne legeme og blod under brødet og vinen, innstiftet av Kristus selv for oss kristne for at vi skal ete og drikke det”.

Med sine nådemidler er Kongen i Guds nåderike virksom i menighetens midte. Det underfulle ved Guds kirke er menighetens merkevare. Annen legitimitet trengs ikke. Vellsignet er han som kommer i Herrens navn.

### ***“JEG ER en konge”***

Pilatus så Jesus stå foran seg, pint og hånet med tornekrone på hodet,. Pilatus ville vite: “*Er du jødernes konge?*” Han kunne umulig tilhøre kongerekken i Israel siden Saul, David og helt frem til Sidkia. Jesus svar bevitnet hans persons mysterium: “**JEG ER en konge**”. Pilatus forstod ikke. Bare den Gud som gjør undere, kan stadfeste Jesu persons hemmelighet, varslet ved Guds profeter i gammeltestamentlig tid.

De tre vise menn fra Persia hadde lest Messias-profetiene. De søkte jødekongen, født i Betlehem. De kjente til profetien ved *Jakob*, som så kongen komme i det fjerne:

*1 Mos 49:10 - Kongespir skal ikke vike fra Juda eller herskerstav fra hans føtter til den rette kongen kommer, han som folkene skal lyde.*

Profeten *Daniel* så ham nærmere.

*Dan 4:13f – Se, med himmelens skyer kom en som var lik en menneskesønn /.../ Han fikk herredømme, ære og rike; folk og stammer med ulike språk, alle folkeslag skal tjene ham. Hans velde er et evig velde, det skal ikke forgå, hans rike går aldri til grunne.*

Denne konge gir seg til kjenne med enkle midler. De kommer oss til nytte i tiggerposisjon. Sett fra det dype, ser vi Guds enbårne Sønn i hans lidende lydighet – også for din og min skyld. Vi ser en forsonet Gud, som reiser opp fra døden i våre synder til evig liv hos Gud.

*Joh 15:11 – Dette har jeg sagt dere for at dere kan eie min glede og deres glede være fullkommen.*

Den kongen vi betrakter i tjenerskikkelsen, er skaperverkets mellommann. Han rår over alt, synlig og usynlig.

*Sal 8:7-9 – du gjorde ham til herre over dine hendes verk, alt la du under hans føtter: Sauer og okser, alle sammen, ja, også de ville dyr i marken, fuglen i luften og fisken i sjøen, alt som ferdes jø havets stier.*

På Himmelfartsdagen ble den oppstandne Kristus opphøyd til Faderens nådeside. Der er han virksom med handlende allmakt i den verden Gud har skapt – syelig og usynlig - i allmaktsriket, nåderiket og herlighetsriket..

Men da han stod anklaget for landshøvdingen Pilatus, var han Guds selvhengivende kjærlighet i syndebærerens skikkelse. Derfor svarte han Pilatus: "Du hadde ingen makt over meg, om den ikke var gitt deg ovenfra." Pilatus overlot Jesus til dommeren, som om Jesus var en opprører mot keiseren.

### ***Hva slags opprører var Jesus?***

Opprører var han, men det er to slags opprør, sier Luther. Det ene er opprørere med våpen i hånd. Det annet opprør er av åndelig art: Jesus sa: "*Hadde mitt rike vært av denne verden, hadde mine tjenere kjempet for meg for at jeg ikke skulle bli overgitt til jødene.*" Og likevel medfører Guds Ords sverd et skille like inn i de nære forhold:

*Mt 10:34-36 – Tro ikke at jeg er kommet for å biringe fred på jorden. Jeg er ikke kommet for å bringe fred, men sverd. Jeg er kommet for å sette skille: Sønn står mot far, datter mot mor, svigerdatter mot svigermor, og en manns husfolk er hans fiender.*

Jesu disipler utbrer ikke Guds rike med våpenmakt. Vi stjeler ikke, vi raner ikke, vi øver ikke vold mot dem som har en annen tro. Vi er opprørere mot Guds fiendemakter – mot synd og død og djevel. De okkuperer Guds gode skaperverk.

Derfor bekjemper vi vranglære og villfarelser uten hensyn til menneskers sosiale posisjon. Vi gjør opprør mot relativismens terror, som under skiinn av likestilling og toleranse sidestiller den nytestamentlige tro med andre religioner og livssyn. Derfor søker vi alternativ til skoler hvor den liberal-terapeutiske kvasireligion rår med overtroen på mennesket "selv". Vi vil skolealternativ innordnet det formål som kirkens Herre har gitt:

*Joh 17:3 – det evige liv at de kjenner deg, den eneste sanne Gud og den du utsendte, Jesus Kristus.*

Det er foreldrenes gudgitte rett å sørge for dåpsundervisning på Guds kirkes ubeskårne grunnvoll, gitt i begynnelsen. Der får barn og unge del i den basiskunnskap som åpenbaringsordets Gud har gitt – om Gud, mennesket og verden. Ingen kan praktisere sin dåp uten kunnskapen fra Gud, gitt kirken i og med Jesus Kristus.

Vi forkaster økumeniske avtaler begrunnet i enighet "på tilstrekkelig grunnlag". De tilslører og gir rom for lære i strid med apostelordets lære fra Herren. - Vi forkaster likekjønnede "partnerskap" i strid med Guds gode skapervilje, som skapte mannkjønn og kvinnekjønn - Vi forkaster kvinneprest-ordningen, som i strid med Herrens bud avbilder forholdet Kristus og kirken i et lesbisk parforhold. – Vi forkaster drap på det ufødte menneske. Unntak er liv-mot-liv-situasjoner.

Vi stikker sverdet i sliren, for vårt våpen er Guds Ord (Mt 26:52). Vi er opprørere med hjemmel i Guds ord for menneskenes skyld. Kristi marsjordre står fast: Å forkynne i Jesu navn omvendelse og syndenes forlatelse for alle folk. (Lk 24:47)

*Fil 3:20 - Vår borgerrett er i himlene, og derfra venter vi vår frelser og Herre, Jesus Kristus.*

### ***“Hver den som er av sannheten, hører min røst.”***

Hvilken røst er Jesu røst? Han er ingen ny Moses, som om evangeliet er en “ny lov”. Evangeliet er “Guds kraft til frelse for hver den som tror” (Rom 1:16). Jesu røst er den rettferdighet som Guds evangelium åpenbarer av tro til tro, det vil si uten forbehold om kvalifikasjon og prestasjon. Jesu lære er den enbårne Sønnens lære fra Faderen – “ikke min egen, men hans som har sendt meg,” (Joh 7:16)

Guds kraft reiste Kristus opp fra de døde. (Kol 2:12). Han er troens årsak og gjenstand. Den oppstandne Kristus og Guds tro hører sammen.

*Rom 1:16 – (Evangeliet) er Guds kraft til frelse for alle som tror.*

*1 Joh 5:12 – Den som har Sønnen, har livet.*

*Joh 3:36 – Den som tror på Sønnen, har evig liv. Men den som ikke tror Sønnen, skal ikke se livet, men Guds vrede forblir over ham.*

Mose røst derimot åpenbarer Guds lov, hellig liksom Gud. Mose røst sier: “Hver den som gjør etter denne lov, skal leve ved den.” Guds lov krever fullkommenhet lik Gud – uten prutningsmon.

*Rom 2:13 – Det er ikke lovens hørere som er rettferdige for Gud, men dens gjørere blir erklært rettferdige..*

*Jak 1:22 – Vør ordets gjørere og ikke bare hørere, ellers bedrar dere dere selv.*

### ***Jesu Kristi rike - et nåderike***

Gud er nidkjær for sitt verk under syndefallets kår:

*Joh 3:16 - Så har Gud elsket verden at han gav sin Sønn, den enbårne, for at hver den som tror på ham ikke skal gå fortapt, men ha evig liv.*

Guds selvhengivende kjærlighet gjør Jesu Kristi rike til et nåderike. Dets kjennetegn er menighetens samling om evangeliets rene lære og sakramentene forvaltet slik Kristus befalte. Tegnene kalles “nådemidler”, for ved dem er Gud syndere nådig for Kristi skyld. Men forkynt med forbehold om kvalifikasjon og prestasjon, er nåden ikke lenger nåde.

*Gal 5:4 – Dere er helt og holdent skilt fra Kristus, dere som vil bli rettferdige ved loven, dere er falt ut av nåden.*

## ***Jesu Kristi rike ikke av denne verden***

På Oljeberget spurte Jesu disipler, når ville han opprette Israels rike. “*Det tilkommer ikke dere å vite tid og sted*”, var Jesu svar. Han stilte spørsmålet om han ved sin gjenkomst ville finne troen på jorden (Lk 8:8).

Mange ser opprettelsen av staten Israel i denne sammenheng. Da lar man seg fange av jødiske oppfatninger om de fromme, som før de døde oppstandelse skal ta makten i et verdensomspennende rike. (CA 17:5)

Hva som enn skjer, når denne jord går under, består Guds evige nåderike.

*2 Tim 2:9 - Guds ord er ikke bundet.*

*Heb 12:28 – Vi får et rike som ikke kan rokkes*

For Guds kirke består. Hun er sannhetens støtte og grunnvoll (1 Tim 3:15). Den levende hjørnestein er Kristus, førstegrøden av de hensovede. Med sitt Ord sammenføyer han og oppbygger han kirken til et hellig tempel. (Ef 2:21)

*Velsignet være han som kommer i Herrens navn. Hosianna i det høyeste!*

---

---

## **ANDRE S. I ADVENT:**

### **Før Herrens gjenkomst**

### **Prekente 2. rekke: Lk 12:35-40**

Teksten slutter med Jesu formaning: “*Vær også dere beredt! For Menneskesønnen kommer i den time dere ikke venter det.*”

### ***Hva vil det si å være beredt til Kristi gjenkomst?***

Jesus svarer med en lignelse: “*Spenn beltet om livet og hold lampene tent.*” Billedbruken henspiller på israelittenes utvandring fra Egypt, da de først skulle spise påskelammet. Gud gav dem følgende beskjed:

*2 Mos 12:11 – ha belte om livet, sko på føttene og stav i hånden.*

*Ef 6:14 – Stå da klar med sannheten som belte*

Beredt til Kristi gjenkomst er den som er klar til hastig oppbrudd. Ved Kristi gjenkomst, synlig for alle i sin guddoms glans, må man være ikledd frelsens drakt, som ingen dødelig kan ikle seg selv.

*Tit 3:4f – Da Guds, vår Frelsers godhet og menneskekjærlighet ble åpenbart, frelste han oss, ikke på grunn av de gjerninger vi hadde gjort*

*i rettferdighet, men på grunn av sin barmhjertighet, ved den nye fødsels bad og fornyelse i Den Hellige Ånd.*

*Ef 5:25f – Kristus elsket kirken og gav seg selv for henne, for at han skulle hellige henne ved å rense henne i vannets bad ved ordet, og for å stille kirken frem for seg i herlighet, uten flekk eller rynke eller annet slikt, nei, hun skulle være hellig og feilfri.*

*Gal 3:27 – Så mange som er blitt døpt til Kristus, er blitt ikledd Kristus.*

*Jes 61:10 – Jeg vil glede og fryde meg i Herren, min sjel skal juble i min Gud. For han har kledd meg i frelsens drakt og svøpt meg i rettferdighetens kappe.*

Det var i dåpen til Kristi død Gud kledde oss i "frelsens drakt". Han har frelst meg "for at jeg skal være hans egen og tjene ham i hans evige rettferdighet, uskyldighet og salighet". (LK forkl 2 trosart.)

Den onde menneskenatur virker fall og feil, men Kristus kommer oss til hjelp med sitt ord og sin Hellige Ånd. Han reiser oss opp fra døden i våre synder og bevarer oss i troen. Det gjør han for fremstille oss i sin hellighet og rettferdighet på Dommens dag.

### ***Den rette beredskap "har lampen tengt"***

Hva vil det si? Det er å anvende Guds ord og løfter på seg selv.

*Sal 119:105 – Ditt ord er en lykt for min fot og et lys på min sti.*

Kristne ligner "tjenere som venter sin herre hjem fra gjestebud". Med Guds ord og løfter står de klar til å lukke opp for sin husbond så snart han banker på. "Lykkelige er de tjenere som herren finner våkne når han kommer."

Johannes Døperen har lært oss at Kristus er Brudgommen og Kristi kirke hans brud. Da er billedbruken en annen: "Dere skal ligne mennesker som venter, lik bruden som venter sin brudgom. Det er hun som i Salomos Høysang sier:

*Høys 3:2 – "Jeg vil stå opp og gå rundt i byen og lete på gater og torg etter ham som har mitt hjerte kjær."*

*Fryd deg, du Kristi brud*

*Imot din Herre og Gud!*

*Forhånden er Guds nåde,*

*Som hans profeter spådde.*

*Hosianna! Heder og ære*

*Skal denne konge være!*

### ***Kristus varsler ikke dag og time for sin gjenkomst***

Tyven varsler ikke sin ankomst. Det gjør heller ikke Kristus. Han kommer uventet, når vi er opptatt av andre ting.



Da har noen henvist til de svermere som i aposteltiden ventet Kristi gjenkomst, nært forestående. De sluttet å arbeide. Men aposteltidens kristne tok lærdom av bibelhistorien. Under israelittenes ørkenvandring, ble mange misnøyd med kostholdet. De ble avgudsdyrkere, drev hor og klagde på Herren. Apostelen formaner:

*1 Kor 10:11f - Det som hendte med dem, skulle være advarende eksempler: det ble skrevet til rettledning for oss, og til oss er de siste tider kommet. Derfor må den som tror han står, passe seg så han ikke faller.*

Aposteltidens kristne ga akt på Kristi ord. Derfor ventet de Kristi gjenkomst, oss til eksempel. De lignet tjenere som Herren finner våkne, når han kommer. Vi tar derimot feil, om vi innbiller oss å ha god tid. Da vender vi det døve øret til Jesu undervisning. Jorden eldes, og beregninger tilsier vi har en *tilmålt* tid.

Vi undres: Hva skal skje med våre etterkommere? Fluktveiene er mange, f eks hesblesende idretter, altoppslukende sang- og musikkindustri og et forbruk fjernt fra de harde levekår som mennesker flest lever under. "Vi morer oss til døde", er det sagt. Fluktveiene tilslører håpløsheten i et liv uten Gud og uten håp i verden.

Dommens dag kommer som lyn fra klar himmel, enten Kristus kommer i den andre, tredje eller fjerde nattevakt. "*Salige er de tjenere som Herren finner våkne, når han kommer!*"

*Sal 130:6 – Jeg stunder etter Herren mer enn vaktmenn etter morgenen, vaktmenn etter morgenen.*

Med denne innstilling går en kristen dagen i møte, "om Gud vil".

*Jak 4:13-16 – Og nå, dere som sier "i dag eller i morgen drar vi til den eller den byen og blir der et år, driver handel og tjener penger" – og så vet dere ikke hvordan livet deres blir i morgen! Dere er jo bare en røk, som er synlig en kort stund og så blir borte! Dere burde heller si: "Om Herren vil, så får vi leve og gjøre dette eller hint."*

### ***Nattverdberedelsen med Kristi gjenkomst for øye***

Nattverdberedelsen knytter sammen Herrens Nattverd og vår dåp. Årvåkne kristne praktiserer dåp i forsakelse og tro med Kristus som gave og eksempel. Den som er beredt til å møte Herren på Dommens dag, er også rett beredt til Herrens Nattverd.

*"Salige er de tjenere som herren finner våkne når han kommer."*

Salige er de ved Kristi gjenkomst. Salige er de i møte med sin død. Salige er de i sin daglige gjerning. Hva så med den som ikke lever med Kristi gjenkomst for øye?

Uten Kristi gjenkomst for øye, tar man hverken Gud eller seg selv på alvor. Det er å leve lik dyrene, uten annen verdi enn samfunnsnytt. Når sykdom og død truer, frister selvmord og drap i legaliserte former.

På Dommens dag må det selvbestemte menneske stå til ansvar for Dommeren i den aller Høyestes rett. Da gjelder dommen etter Guds hellige lov. Den krever fullkommenhet liksom Gud er fullkommenn. Denne målestokk driver oss til Kristus Jesus, vår eneste rettferdighet og hellighet hos en forsonet Gud.

### ***“De salige”***

Hvem er de? Jesu målestokk er ikke sunnhet, prestasjon, karriere, velstand, anseelse og beundring. Salighet er heller ingen kompensasjon for lavstatus eller uinnfridde behov.

Gud har gitt de salige” oppreisning fra døden i sine synder. De er frelst av nåde. Hvorfor? Årsaken er Guds selvhengivende kjærlighet i en bevitnet Jesus-historie “etter Skriftene”.. Årsaken Guds Sønnns lidende lydighet i Jesu skikkelse. Hvordan kan vi vite det? Guds vitnesbyrd er Jesu oppstandelse fra døde tredje dag. På den oppstandnes befaling ble du døpt og i dåpen reist opp fra døden i dine synder, og gitt løftet om salighet for hver den som tror.

*“Vær også dere beredt! For Menneskesønnen kommer i den time dere ikke venter det.”*

---

# TREDJE S. I ADVENT

## Johannes Døpens storhet

### Prekentekest 2. Rekke: Mt 11:11-19

I teksten taler Jesus om Johannes Døperens storhet:

*“Blant dem som er født av kvinner, har det ikke stått frem noen som er større enn Døperen Johannes.”*

Han så ikke slik ut, uten fine klær. Han vakte heller ikke oppsikt med undergjerninger. Døperens storhet fremgår av hans plass i frelses-historien..

*Lk 3:2 - Guds ord kom til Johannes, Sakarias' sønn.*

Også Jesus var født av en kvinne, men dermed var ikke Johannes større enn Jesus, født av jomfru Maria. Jesus legger til, at *“selv den minste i himmelriket er større enn han”*. Det viste Jesus i handling da han senere stilte frem et lite barn.

Hvem er *“den minste i himmelriket”*? Det er Guds Sønn, født av Faderen fra evighet. Han som var over alle, fornedret seg selv av fri vilje, så dypt som ingen vet. Det gjorde han for alle menneskers skyld. Han kom i tjenerskikkelsen, som verdens syndebærer, lydige til døden på korset. Han ble den mest foraktede, aktet for intet. Hvordan blir han aktet i dag?

*Heb 2:7 – En kort tid har du stilt ham lavere enn engler. Men du har kronet ham med herlighet og ære.*

### ***Jesu storhet gjorde Døperen Johannes liten i egne øyne***

Døperen fullførte det oppdrag som Gud hadde gitt ham. Han gjorde det han var skyldig til. Han var Guds røst og Kristi forløper. Da var han en uverdige tjener i egne øyne. Far Sakarias hadde profetert om Johannes:

*Lk 1:76: “Du barn skal kalles Den Høyestes profet, for du skal gå frem for Herren for å rydde hans veier for å gi hans folk kunnskap om frelsen ved deres synders forlatelse. (E Sv Kyrkobib)*

Johannes Døperen ryddet vei for Jesus Kristus i tilhørernes hjerter. Han forkynte til omvendelse, Han ga folk gudskunnskap om frelsen i den hellige dåp. Men her er en forskjell, åpenbart på Pinsedagen.

*Joh 1:33f – han som sendte meg for å døpe med vann, sa til meg: Han du ser Ånden komme ned og bli over, han er det som døper med Den Hellige Ånd. Og jeg har sett det, og dette er mitt vitnesbyrd: Han er Guds Sønn.*

Da apostelen Paulus var i Efesus, stadfestet han hva Johannes hadde sagt om sitt oppdrag:

*Apg 19:4 – Johannes døypte med omvendelsens dåp, men sa til folket at de skulle tro på ham som kom etter ham, og det er Jesus.*

Johannes Døperens oppmuntret til tro på ham som kom etter ham. Han kommer med himmelrikets gaver.

*Joh 1:27, 30 – (Johannes) “Et menneske kan ikke få noe, om det ikke blir gitt ham fra himmelen /.../ Om (Jesus) var det jeg sa: Etter meg kommer en mann som er kommet før meg, for han var til før meg.*

Med sin preken peker Johannes på Jesus fra Nasaret: “Se Guds Lam!” Han peker på det største under av alle. Han peker i underet over alle under: Gud og menneske forenet i Jesu person – sann Gud, ført av Faderen fra evighet, og sant menneske, født av jomfru Maria. Guds Sønn kom i Jesu tjenerskikkelse og gikk inn under Guds lov og oppfylle loven som verdens syndebærer i lidende lydighet til døden.

I Guds kirke på jorden skal Johannes-prekenen fortsette i prekenembetets gjerning: Å forkynne i Jesu navn omvendelse og syndenes forlatelse for alle folk (Lk 24:47).

*2 Kor 3:5 – Ikke slik at vi av oss selv er i stand til dette, vi kan ikke tenke ut noe, som kom det fra oss. Det er Gud som har satt oss i stand til det.*

### **Himmelriket blir stormet**

*“Fra dåpen i Johannes’ dager og like til nå blir himmelriket stormet, og de som stormer det, river det til seg.”*

Hvilken storming er det Jesus taler om? Ordene kan forstås på to måter. Ordene kan sikte til verdens fiendskap mot dem som utførte prekenembetets veirydder-oppdrag. Døperen Johannes led martyrdøden. Han erfarte at menneskene elsker mørket fremfor lyset (Joh 3:19).

Ordene kan også handle om evangeliet. Det forkynner den åpne dør til himmelriket, åpnet for alle med syndenes forlatelse kun for Kristi skyld. Derfor stomer mennesker himmelriekt og river det til seg lik en umistelig skatt. Folk strømmet til Johannes for å bli døpt i elven Jordan, døpt med omvendelsens dåp til syndenes forlatelse.

### **Døperen Johannes – Guds lovede Elia**

*Med Døperens komme oppfylte Gud sitt løfte ved profeten Malaki:*

*Mal 4:5 – Se, jeg sender profetien Elia til dere før Herrens dag kommer, den store og skremmende.*

Dette stadfestet Jesus med ordene om Johannes:

*“Alle profetene og Loven har profetert inntil Johannes. Om dere vil tro det: Han er den Elia som skulle komme. Den som har ører, han høre!”*

Den som ikke erkjenner Johannes som den lovede Elia og Kristi forløper, erkjenner heller ikke Jesus som den lovede Messias. Derfor formaner Jesus: *“Den som har ører, han høre!”* Det vil si: Guds lov har nådd sitt siktemål: Kristus til rettferdighet for hver den som tror.

Kristi formaning har adresse til Sions datter - Guds kirke i den nye pakt, grunnet i Kristi offerdød. Gud har påtatt seg alle plikter og i dåpen til Jesu gitt alle rettigheter, med løfte om salighet for alle som tror.

*Sal 45:11f – Hør, datter, se hit og vend øret til! Glem nå ditt folk og din farsætt, så vil kongen glede seg over din skjønnhet! For han er din herre, han skal du hylle.*

Nå skal Guds folk hylle Kristus Jesus, sin himmelske brudgom.

### ***Hva utløser Guds vrede over synd og død?***

*(Denne slekt) ligner barn som sitter på torget og roper til hverandre: Vi spilte på fløyte for dere, men dere ville ikke danse. Vi sang sørgesanger for dere, men dere ville ikke klage.*

Gud har elsket verden så høyt at han gav sin enbårne Sønn til løsepenge. Guds kjærlighet reagerer med nidkjærhet for sitt verk okkupert av synd og død og djevel. Vredens årsak er ikke Gud, men menneskets vantro. Vil man ikke hylle Kristus som kongenes Konge, blir man rammet av Guds vrede over sine fiendemakter.

*Sal 2:12 – kyss skjelvende jorden for hans føtter, så han ikke skal bli vred og dere gå til grunne på veien.*

Vi bør ta lærdom av bibelhistorien. I frafallstider dyrket israelitter også avguder. Da Kristus kom, innbød han til Guds nåderike uten forbehold om lovgjerninger. Han viste til Guds godhet for sin egen skyld. Da sa de: *“Det er en hard tale”* (Joh 6:60). De lignet bortskjemte barn. De ville ikke motta Guds rike kun av nåde.

De sa om Johannes Døperen: *“Han har en ond ånd.”* Han levde etter nasireer-løftet:

*4 Mos 6:2f – Når noen – mann eller kvinne, høytidelig avlegger nasireerløftet og vier seg til Herren, skal han avholde seg fra vin og annen sterk drikk. Han skal ikke drikke eddik som er laget av vin eller annen sterk drikk, eller saft som er laget av druer. Og druer må han ikke spise, enten de er friske eller tørre.*

Jesus levde ikke etter nasireerløftet. Han tok imot syndere, spiste og drakk sammen med dem, ja, forvandlet vann til vin. Da sa man: *Se, for en storeter og vindrikker, venn med tollere og syndere!* - Hva kan vi lære av dette? Aldri tilpasse den gudgitte tro etter yndlingsideer i samtiden. Et

annet evangelium fins ikke. Tilpasninger gir verdens sympati, men den varer kort.

Vi samles ikke om Guds tjeneste for oss med Ord og saktament.. Da er vår syndsbekjennelse samtidig en lovprisning til Gud ved Jesus Kristus, vår Herre. I stedet for denne tilbakemelding vil mange høre kirkens syn på saker oppe til debatt. Det er å foretrekke dårskap for Gud.

### ***Visdommen har fått rett, det viser dens gjerninger***

Noen håndskrifter tillater oversettelsen - "fått rett *av sine barn*". Begge varianter er Guds inspirerte ord. Visdommen er Kristus – sann Gud og sant menneske. I sin lidende lydighet har han oppfylt Guds lov, lydig til døden på korset. Han har fått rett. Døden kunne ikke beholde ham.

Men Kristus har også fått rett "av sine barn" – dvs Guds barn. Vi istemmer Guds visdom og har vår glede i Guds forsonet med verden i Kristus og ham korsfestet. Vii istemmer Guds vitnesbyrd, som reiste Kristus opp fra de døde tredje dag. Han alene er Guds kraft til frelse for hver den som tror.

Visdommens barn bekjenner: Vi tror og vet at du er Kristus, verdens Frelser.

*Med Salems barn i tempelhall  
Pris Kongen over verden all!  
Syng "hosianna, Davids sønn",  
For Guds enbårne, her i lønn.*

---

## **FØRJULSSØNDAG: TROEN PÅ SØNNEN**

### **Prekentekest 2. Rekke: Joh 3:22-36**

Teksten forteller først at Jesus og disiplene dro til Judea. *Der ble han nå en tid sammen med dem og døypte.* Teksten gir så en viktig opplysning:

#### ***Også Johannes døypte***

Det betyr at Johannes-dåpen og kristen dåp er samme dåp. Etter sin oppstandelse fra de døde ga Jesus befalingen til de tolv, og med dem deres etterfølgere i prekenembetet, at de skulle gjøre folkene til disipler ved å døype dem i den treene Guds navn, og lære dem å holde alle hans befalinger. Den samme Gud som ga dåpsbefalingen, befalte også Johannes å døype.

Da Guds ord kom til Johannes, begynte han å forkynne omvendelsens dåp til syndenes forlatelse. Johannes sier det var Gud som sendte ham for å vitne om den kommende Kristus med omvendelsens dåp.

*Apg 19:4f – (Paulus) Johannes døypte med omvendelsens dåp, men sa til folket at de skulle tro på den som kom etter ham, og det er Jesus. De hørte på dette og lot seg døype i Herren Jesu navn.*

Også apostlene døypte med omvendelsens dåp. Peter sa på Pinse-dagen:

*Apg 2:38 – Vend om og la dere døype i Jesu Kristi navn, hver og en av dere, ,og dere skal få syndenes forlatelse og Den Hellige Ånds gave.*

### **Striden om renselsen**

Da oppstod en strid mellom Johannes-disiplene og en jøde. Striden gjaldt renselsen. Dette emne er viktig, også for oss.

Ordningene i gammeltestamentlig tid gjaldt nettopp renselsen. Man vasket hendene og frembar blodige offer for å bli ren for Gud. Men blodet av bukker og okser dugde bare til utvortes bruk. Deres blod tok ikke bort synder (Heb 9). Problemet består, tross et hederlig liv.

I spørsmålet om renselsen skilles kristne. Alle er enige om å gjøre gode gjerninger, men veiene skilles i spørsmålet om *troen*. Til den ene siden går de som lærer tro *med forbehold* om nådevirkninger. Til den andre siden går de som lærer frelsen fullbrakt i Kristi død for alle, og mottatt ved tro *uten* gjerninger.

Frelsens årsak er Kristi lidende lydighet for oss alle.. *Hensikten* med Kristus som gave er livet med ham til eksempl. Da etterfølger vi ham i gjerninger som har Guds ord og befaling for seg.

De som Johannes døypte, bekjente seg som syndere for Gud, men hverken anger eller syndsbejelse var en kvalifikasjon for Gud. Gud ga dem syndenes forlatelse dåpen. Hvorfor? Gud er den suverene. Gud handler med sitt skapende ord. I dåpen er Guds Ord forent med vannet, lik perlen innfattet i ringen. Eller sagt med vår barnelærdom:

*“Hvordan kan vann gjøre så store ting? Vann gjør det visseilig ikke, men Guds Ord er med og hos vannet, og troen som liter trygt på det Guds Ord som er innfattet i vannet. For uten Guds Ord er vannet bare vann og ingen dåp, men med Guds Ord er det en dåp, det er et nåderikt livets vann:*

*Tit 3:5b-7 - “ved badet til gjenfødelse og fornyelse ved Den Hellige Ånd, som han rikelig har utøst over oss ved Jesus Kristus vår Frelser, for at vi, rettferdiggjort ved nåde, etter håpet skal bli arvinger til det evige liv.”*

Derfor skriver apostelen Peter, at det er ikke ved forgjengelige ting vi er blitt gjenløst, men ved Kristi dyre blod. (1 Pet 1:18) Eller sagt med Martin Luther (Tit 3:7):

*“(Paulus sier) at vi, rettfærdiggjort ved hans nåde, skulle i håpet bli arvinger til det evige liv. Han sier ikke ved vår tro, men ved Kristi nåde. /.../ Pass deg derfor for en falsk tro. Støtt deg ikke til deg selv og din tro, men ydmyk deg selv for Kristus. /.../ La han dekke deg. La hans rettferdighet og nåde være ditt skjul, og ikke ditt eget.” (WA 10:1. Nyttårsdag, ep preken.)*

### **Den gode Giveren**

*“Et menneske kan ikke få noe, uten at det blir gitt ham fra himmelen.”*

Med disse ord beskriver Johannes den frelse som Guds kirke formidler på jorden. Guds kirke er Guds Ords tjenerinne, sendt for å formidle læren gitt fra himmelen – og intet annet. Frelsen gis ikke umiddelbart, men ved det forkynte Guds Ord, gitt fra himmelen.

I teksten er dette Ord kalt *“brudgommens røst”*. Døperen Johannes er kalt *“brudgommens venn”*, som gledet seg over å få høre brudgommens ord fra himmelen. Denne glede er også Guds kirkes glede på denne jord.

“Gud være lovet”, sier vi etter lesningene i Ordets Liturgi. Og under Nattverdens Liturgi er det troens glede å høre Kristi ord opplest over fremsatt brød og vin: *“Ta og et. Dette er mitt legeme /.../ Drikk alle derav. Dette er den nye pakt i mitt blod.”* Med takksigelser innrammer vi Kristi innstiftelsesord. (1 Kor 10:17) Derfor ble Herrens Nattverd i aposteltiden kalt *“takksigelsen”* (evkjaristien). )

Kristi ord tyder gaven han gir, og han befaler oss å komme ham i hu for Fderen. Han tyder hva *kirkesamfunn* er – samfunn i de hellige ting som han lar rekke frem. Dette samfunn ligner forholdet mann og kvinne i ekteskap. Liksom de er ett legeme (el ett kjød), så er Kristus og hans kirke ett legeme og har alt felles:

*Ef 5:25f – Kristus elsket kirken og gav seg selv for henne for å hellige henne ved å rense henne i vannets bad ved ordet.. (E Sv Kyrkobib).I*

De har alt felles i *“et salig bytte”*. Kristus tok på seg brudens syndeskyld. Hun mottar Kristi fullkomne rettferdighet og uskyldighet som sin egen. (Jes 53:11)

### **Hvordan tale rett om himmelske ting?H**

*“Han som kommer ovenfra, står over alle. Den som kommer av jorden, taler jordisk.”*

Den som taler jordisk, taler fornuftig om himmelske ting. Problemet er den blinde fornuft i troens saker – blind for vår avmakt i troens saker. Noen konkluderer da med fornektelsen, andre med overtroen på meg *“selv”* som



åpenbarings-kilde. Men hn som kommer ovenfra, lærer oss å tale rett om himmelske ting. Vi er henvist til Guds løfter, oppfylt i en bevitnet Jesus-historie, forutsagt av Guds profeter i den gamle pakt, og stadfestet med Kristi oppstandelse fra døde tredje dag. Han som kom ovenfra, stå rover alle.

*Rom 8:3 – Det som var umulig for loven fordi den var maktesløs på grunn av menneskets onde natur, det gjorde Gud. For syndens skyld sendte han sin egen Sønn i syndige menneskers skikkelse og holdt dom over synden i vår natur.*

*Her er Guds hus og himlens port!  
Herfra det går en stige  
Av Ord ig sakramenter gjort,  
Helt opp til himmelriket!  
På den Guds engler treder inn,  
Gud Fader selv på høyest trinn  
Sin fred vil oss tilsige.*

### ***Hva har han sett og hørt?***

*“Hva han har sett og hørt, det vitner han om. Den som tar imot hans vitnesbyrd, stadfester at Gud taler sant.”*

Ordene står lik en portal til Juletiden og alle tider. Kirken istemmer hva den enbårne Sønnen har hørrt og sett hos Faderen. Slik lar han oss kjenne den levende Gud Fader, Sønn og Hellige Ånd, og ha evig liv i ham. (Joh 17:3). Den bekjennende kirke istemmer Kristi ord. Det er å tale sant om den eneste sanne Gud.

Han som kom ovenfra, er Guds fred med oss alle. Gud er en forsonet Gud, forsonet med verden i Jesus Kristus og ham korsfestet. Han alene er menneskenes hellighet og rettferdighet hos Gud. Den som tar imot hans vitnes-byrd, stadfester at Gud taler sant.

*1 Joh 5:9-12 – dette er Guds vitnesbyrd: Han har vitnet om sin Sønn. Den som tror på Guds Sønn, har vitnesbyrdet i seg. Men den som ikke tror Gud, har gjort ham til en løgner fordi han ikke har trodd Guds eget vitnesbyrd om sin Sønn. Og dette er vitnesbyrdet: Gud har gitt oss evig liv, og dette liv er i hans Sønn. Den som har Sønnen, har livet.*

Troens begrunnelsen er kjensgjerninger i en bevitnet Jesus-historie. Kristentroen er *viten*. Troens årsak er Guds løfter ved profetene, endegyldig stadfestet da Gud reiste Jesus opp fra døde tredje dag. “Jeg vet hvem jeg tror på” (1 Tim 1:12)

Synlige påminnelser er prekestol, døpefont og alterbord, påminnelser om den oppstandnes gjrning med nådemidlene i vår midte. Her virker han med sin Ånd den barnlige tillit til Jesus Kristus, Guds løfters “amen” og det levende håp.

## ***Han som Gud har utsendt, taler ord fra Gud***

Begrunnelsen fører oss inn i Treenighetens mysterium. Faderens enbårne Sønn ble menneske, unnfanget ved Den Hellige Ånd. Han er Kristus - salvet med Helligånden i fullt mål.

*Jes 11:2 – Herrens Ånd skal hvile over ham, Ånden med visdom og forstand, Ånden med råd og styrke, Ånden som gir kunnskap om Herren og frykt for ham*

*Lk 1:35 – (Engelen) Den Hellige Ånd skal komme over deg, og Den Høyestes kraft skal overskygge deg. Derfor skal også barnet som blir født, være hellig og kalles Guds Sønn.*

*Apg 10:38 – (Peter) Jesus fra Nasaret ble salvet av Gud med Hellig Ånd og kraft, og han gikk omkring overalt og gjorde godt og helbredet alle som var underkuet av djevelen, for Gud var med ham.*

Motsatt vitner menneskenes religioner og livssyn om jordiske frelses-veier i kraft av kvalifikasjoner og blidgjørende ytelser – alltid fulgt av uvisshet. Vi vet på hvem vi tror, og derfor stoler vi på den levende Gud, vår skaper og gjenløser. ;

*Den som tror på Sønnen, har evig liv. Den som er ulydig mot Sønnen, skal ikke se livet, men Guds vrede blir over ham.*

Nå skal vi feire minnet om Jesu Kristi fødsel. Vi skal feire ham som er Guds frelsesvei til oss alle – det levende håp.

---

# JULETIDEN

---

---

## JULEDAG. ORDET BLE MENNESKE

### Prekentekest 2. rekke: Joh 1:1-14

Evangelisten Johannes innleder sitt evangelium med det viktigste som er hendt både før, under og etter skapelsen. Guds Sønnns eksistens fra evighet av var midleren i Guds skapelse frem til han ble menneske i Jesu skikkelse. Denne innledning utfyller de andre evangelistene. :

***I begynnelsen var Ordet. Ordet var hos Gud og Ordet var Gud. Han var i begynnelsen hos Gud. Alt er blitt til ved ham.***

*Ord 8:24-31 – Jeg ble født før havdypet var der, før kildene fyltes med vann. Før fjellene ble satt på plass, før alle haugene ble jeg født, før Herren skapte jord og mark og den første mold på jorden. Jeg var der da han reiste himmelen og spente hvelvingen over dypet, da han samlet skyene der oppe og lot havdypets kilder strøm-me sterkt.*

*Da han satte en grense for havet, så vannet stanset der han bød, og han la jordens grunnvoll, da var jeg bygningsmann hos ham. Jeg var til glede for ham dag etter dag, og lekte stadig for hans ansikt. Jeg lekte på hele hans vide jord og hadde min fryd i menneskebarna.*

Det som senere fulgte, har evangelistene Matteus og Lukas skrevet utførlig om, og sammen med evangelisten Markus har de gitt en bevitnet Jesus-historie. Jesu persons hemmelighet ble stadfestet med de undergjæringer han gjorde, og til sist med Guds eviggyldige vitnesbyrd da Jesus oppstod fra døde tredje dag "etter Skriftene". Begivenhetene omkring Jesu ffødsel har Johannes sammenfatter ganske kort:

### ***"Ordet ble kjøtt" – menneske av kjøtt og blod***

Ordene uttrykker det under som bare kan sidestilles med skapelsen. Den uendelige, evige Gud gikk inn i tid og rom lot seg forene med menneskenatur. Jomfru Maria fødte ham som sammenfatter alt i himmelen og på jorden. Den ubegripelige Gud – lagt i krybben, unndrar seg all spekulasjon. Samtidig er han all tilbedelse verdig i himmelen og på jorden.

Oversettelsen "ble menneske" tilslører hva Johannes sier rett ut: Ordet "ble kjøtt". Han unnlot å bruke ordet "menneske". Han vedkjenner seg det støtende juleevangeliet, at Guds enbårne Sønn, født av Faderen fra evighet,

han fornedret seg selv, ble mennesker lik i kjøtt og blod. Født av jomfru Maria, gikk han inn under Gud lov og oppfylte loven i selvhengivende kjærlighet. Han gav seg selv til løsepenge for menneskene, som treller under loven fordømt av loven. Hans komme til verden er ulik vår. Vi kommer til verden, hver for oss lik et stykke okkupert land, underlagt Guds fiendemakter synd og død og djevel.

“Ordet ble kjøtt.” Samme uttrykk brukte den oppstandne Jesus da han første gang viste seg for apostlene – det er meg “av kjøtt og ben”. (Lk 24:39). Johannes gjør front mot den spekulative åndelighet med sin forakt for “skaperguden” og den jordiske side ved kirkens tro.

Et eksempel er Elisabets hilsen, da hun trådte inn hos den gravide jomfru Maria. Hun kalte Maria for “min Herres mor”. Sagt med ett ord: hun bekjente Maria som *gudfødgerske*. Denne kjensgjerning skulle Jesus bekrefte med de undergjerninger han gjorde, og Gud stadfeste da han reiste Jesus opp fra døde tredje dag.

*2 Pet 1:16 – Det var jo ikke oppdiktete sagn vi holdt oss til da vi kunngjorde for dere vår Herre Jesu Kristi kaft og hans komme. Nei, vi var øyenvitner og så hans guddommelige storhet...*

Peter sikter til hendelsen da han sammen med Jakob og Johnannes så Jesu utseende bli “forvandlet for øynene på dem; hans ansikt skinte som solen og klærne ble hvite som lyset”. (Mt 17:2, jf 2 Pet 1:16ff.)

Med undergjerninger bekreftet Jesus sin persons hemmelighet – sann Gud og sant menneske. Et eksempel var brødunderet, da han mettet de fem tusen i ødemarken. Han selv er underet.

*“JEG ER brødet som kommer ned fra himmelen. /.../ Den som spiser av dette brød, skal leve til evig tid.” (Joh 6:41, 48, 51 osv)*

Tilhørerne ble forarget. Han kalte seg selv med Guds navn og fremstod som den lovede Menneskesønnen. Han sa: “Hvis dere ikke spiser Menneskesønnens kjøtt og drikker hans blod, har dere ikke livet i dere.” (v 53) Da siktet Jesus til den åndelige spising og drikking, den som skjer ved troen. Men grovt anstøtelig var allerede det å fremstå som Menneskesønnen i kjøtt og blod.

Mange er de som med tilslørende ordbruk har nedtonet den jordiske side ved kirkens tro, begrunnet i en jordisk Jesus-historie. Mange foretrekker å snakke om “Gud og Jesus”. Slik unngår man å si at Guds enbårne Sønn ble “unnfanget ved Den Hellige Ånd, født av jomfru Maria”, og bekjenne at Maria var “gudfødgerske”.

På lignende vis har mange talt tilslørende om Gud, som etter sin menneskenatur led og døde og ble begravet. De unngikk det anstøtelige, at Gud forlikte verden med seg selv i Jesu død, og at Gud på tredje dag

oppstod etter sin menneskenatur fra døde. Andre har tilslørt *hensikten* med barnet svøpt i krybben.

*Gal 4:4f - - "født av en kvinne og født under loven for å frikjøpe dem som stod under loven, så vi kunne få barnekår".*

Tilslører man hensikten med Kristi komme, tilslører man også Kristi tydningsord under Herrens Nattverd. Kristus sier presist og like frem: "Dette er mitt legeme". Den oppstandne Kristus troner på sølvfat i sakramentets skikkelser. Vi mottar med munnen det Golgata-offer som Guds engleskarer tilber - og altergjester med dem (1 Pet 1:12).

Eksemplene illustrerer den fristelse som ligger oss nær – å danne oss et gudsbilde tilpasset moteriktige idèer. Fristelsen består i begripelige guder – og størst blant dem den enkelte "selv". Fra denne kilde kommer et annet evangelium - som ikke fins, og en kirkeimitasjon lik en båt uten bunn.

Jesu kommentar er denne: "*Tror dere ikke når jeg taler til dere om det jordiske, hvordan skal dere da kunne tro når jeg taler til dere om det himmelske?*" (Joh 3:12) Guds undergjerninger i jordiske ting begrunner kunnskapen fra åpenbaringsordets Gud, gitt ved Guds utsendte – Jesus Kristus. Hans livshistorie har vi mottatt i det apostoliske ord. Forutsagt var den ved Guds profeter i gammeltestamentlig tid.

*Kol 2:2f – Det jeg ønsker for dem, er at de skal få nytt mot, bli knytt-tet sammen i kjærlighet og nå frem til hele rikdommen av overbevis-ning og innsikt, så de kan fatte Guds hemmelighet, som er i Kristus.*

Apostelens ønske har adresse også til oss. Hva er problemet? Vi forstår ikke fullt ut. Vi forstår stykkevis den kunnskap som Gud har gitt stykkevis. (1 Kor 13:12) Vi mottar basiskunnskap om Gud, mennesket og verden. Denne kunnskap overstiger den virkelighet vi sanser.

I gudmennesket Jesus fra Nasaaret er alle visdommens og kunnskapens skatter er skjult. Ved ham lærer vi den levende Gud å kjenne som venn til venn, og ser frem til å fatte fullt ut den hemmelighet som er skjult i ham. Gjennom ham lærer vi den eneste sanne Gud å kjenne og ha evig liv i ham. (Joh 17:3)

*Kom, min sjel, lukk opp ditt øye,  
Se hvor nåderik han er.  
Bøy deg ned, betrakt ham nøye,  
At du rett kan få ham kjær.  
Salighetens Gud er her,  
Kjøtt og blod med oss han bær,  
Vil med oss sin himmel dele –  
Pris Guds nåde, alle sjele.*

Vår julefest til minne om Kristi fødsel hanler om mye mer enn Jesus-barnet i krybben. Ordet fødsel har i denne sammenheng en firedobbel mening:

*V 12: Alle som tok imot ham, dem gav ham rett til å bli Guds barn – de som tror på hans navn. De er ikke født av kjøtt og blod, ikke ved menneskers vilje og ikke ved manns vilje, men av Gud.*

### ***“Fødselen “av kjøtt og blod.”***

Dette er den naturlige fødsel. Blodsfrender er av samme slekt. Jødene kunne rose seg av å være Abrahams etterkommere, og aldri vært noens treller (Joh 8:33). Men evangelisten fremstiller her troen i motsetning til familieband og slekt.

Arven et er tale om i teksten, er det fullendte Guds rike i den kommende verden. Der venter fred, glede og hvile i tilstander som overgår all forstand. Arven venter alle de som tror Guds løfte, lik Abraham.

*Heb 11:9f – I tro levde han som innflytter i det landet Gud hadde lovt ham. Han levde i telt sammen med Isak og Jakob, som var medarvinger til det samme løfte. For han ventet på byen med de faste grunnvoller, den som har Gud til byggmester og skaper.*

### ***Fødselen “av kjødelig vilje”***

Ordet “kjødelig” handler her om den onde menneskenatur, på folkemunne kalt “gammeladam”. Kristus kom i kjøtt og blod, lik oss i alle ting, men uten synd. Han var uten arvesyndens motstand i sitt innerste – motsatt oss.

Syndefallsberetningen treffer oss på kornet. Forut for syndefallet ville Adam og Eva gjerne være Guds barn og forvalte Guds skaperverk etter Guds gode vilje. De falt for fritelsen å spise av kunnskapens tre for å bli lik Gud. De falt for fristelsen og ble vrangvillige. De søkte sitt eget, og ble redde da de hørte Guds røst. De skjulte seg bak dydens fikenblad, men Gud gjennomskuer alt. Eller sagt med apostelens ord: Det nytter ikke for oss å være “vise etter kjødet”. (1 Kor 1:26)

Et eksempel: Da Peter innstendig frarådet Jesus å dra til Jerusalem, fikk han svar på tiltale: “Vik bak meg, satan! Du vil være meg til fall!” (Mt 16:23) Med Jesu ord i tankene, synger vi,

*Bo selv ved troen i min ånd,  
At troen sterk kan blive  
Og viljen din få overhånd,  
Deg gode frukter give.*

### ***Fødselen “av et menneskes vilje”***

Allmenreligion øser av eget bryst, i tillit til egen fornuft og kraft. Man tenker som så: Jeg bestemmer selv om jeg vil bli en kristen, og kanskje med Guds hjelp. Og da bestemmer jeg selv min kristendom. Nei, det fins ingen som søker Gud av egen fornuft eller kraft. Tvert-imot.

*Fil 2:13 – det er Gud som virker i dere både å ville og å gjøre etter hans gode vilje.*

*Vår formørkede forstand  
Kan jo ikke sannhet kjenne,  
Uten din den gode Ånd  
Vil sitt lys i oss opptenne.  
Godt å tenke, tale, gjøre,  
Dertil må ditt ord oss føre.*

I løpet av de førti dagene før den oppstandne Jesus ble opptatt til himmelen, viste han seg flere ganger for disiplene. Ti er dokumentert. Han viste dem sine sårmerker, spiste sammen med dem, ga apostlene befalinger og fortsatte sin undervisning i Skriftene om sin persons hemmelighet og det verk han var sendt for å fullføre.

### ***Så fødselen “- født av Gud”***

Det fortelles om Lydia, da hun hørte Paulus tale:

*Apg 16;14 – Herren åpnet hennes hjerte, så hun gav akt på det som Paulus forkynte.*

Den som kommer til troen, fatter stadig mer av Jesu fødsel, hva den betyr I lys av Skriftens ord faller det lys over Jesu person og hans livshistorie. Skjult under korset – i en ringe skikkelse – ser vi den enbårne Sønnens herlighet, “full av nåde og sannhet”.

Vi vandrer ikke i beskuelse. Den oppstandne Jesus kommer oss til hjelp, virksom med de nådemidler han innstiftet og befalte. Tause påminnelser er prekestol, døpefont og alterbord. De påminner oss om Kristi virksomme nærvær i prekenembetets gjerning. Han er i vår midte, virksom i de handlinger han innstiftet og befalte. De skal døpte lære å holde. .

Når Gud tjener oss med Ord og Sakrament, hører vi hans ord og ser Kristi legeme og blod i sakramentets skikkelser. Kirkens samfunn er underfullt. Vi har samfunn med ham som er “full av nåde og sannhet”, og med ham samfunn med Guds kirke i himmelen og på jorden. Eller sagt med Luther i en katekismepreken (å1 1528): “Den som ser dette brød, ser Kristi legeme”.

*Vi er Guds hus og kirke nu,  
Bygget av levende stener,  
Som under kors med ærlig hu  
Troen og dåpen forener.  
Var vi på jord ei mer enn to,  
Bygge dog ville han og bo  
Hos oss med hele sin nåde.*

---

# ST STEFANUS-DAGEN: Å BEKJENNE KRISTUS

## Prekentekest 2. rekke: Mt 10:32-39

*“Den som bekjenner meg for menneskene, ham skal også jeg kjennes ved for min Far i himmelen.”*

### ***Hva vil det si å “bekjenne”?***

Direkte oversatt betyr ordet (homologein) “å samme si” å si sannheten, og ingenting annet enn sannheten. Litt avhengig av sammenhengen, handler bekjennelsen om å istemme, stadfeste eller vedkjenne seg. Et annet ord sier noe lignende: “åholde” el “holde fast ved” (tæren).

Å bekjenne med forbehold, er Bibelen fremmed, og likeså den diskusjon som sikter mot prekestol og nattverdfellesskap “på *tilstrekkelig* grunnlag”.

Guds kirkes grunnvoll er lagt i begynnelsen, og gis videre ubeskåret i den apostoliske læretradisjon. Fristelsen ligger nær: Å tilsløre, bortforklare eller motsi det apostoliske ord løsrevet fra tekstsammenhengen. Da opptrer man med en kompetanse og autoritet som ingen har i Guds kirke.

En illustrasjon gir *menighetssynoden i Jerusalem* (Apg 15;15-18)) Et lærespørsmål ble avgjort med et ord fra Herren (Am 9:11f). Da opphørte debatten. Man bekjente Herrens ord. Deretter gikk man over til de ordningssaker som gir rom for hensynet til den svake part.

Denne praksis ble fulgt under de oldekirkelige konsil (el økumeniske konsil, inntil biskopen i Rom stilte overhøyhetskrav. Sideordnede tradisjoner ble sidestilt med den apostlenes lære, beviselig formidlet og praktisert siden aposteltiden.

### ***Han er min Herre***

En evangelisk-luthersk menighet istemmer apostelordets lære fra Herren. Skriftens Herre er dens rette utlegger og kirkens Lærer. Læren om “Skriftens klarhet” sier at meningen fins ikke i ne idéverden bakenfor eller over det som står skrevet, men gitt i og med det skrivne ord. Vi bekjenner derfor **hvem** Jesus fra Nasaret er, og hva han har gjort “etter Skriftene”.

*“Jeg tror at Jesus Kristus er sann Gud, født av Faderen fra evighet, og sant menneske, født av jomfru Maria. Han er min Herre.” (LK, forkl Forkl 2 trosart.)*

Hvor vi enn befinner oss i Bibelen eller katekismen, istemmer vi den gudskunnskap som er gitt gjennom Jesu unervisning i Skriftene. Vi bekjenner uten forbehold: “*Han er min Herre.*” Deretter bekjenner vi **hva** han har gjort og **hvorfor**. En bevitnet Jesus-historie, om hans lidelse, død



og oppstandelse fra døde, er forutsagt ved Guds profeter i det som står skrevet.

*1 Kor 15:1-4 – Jeg kunngjør for dere, brødre, det evangelium jeg forkynte for dere, **det dere har mottatt og står på**. Gjennom det blir dere frelst, hvis dere **holder fast** på det ordet jeg forkynte – så sant dere ikke forgjeves er kommet til tro. For først og fremst overgav jeg dere det jeg selv har tatt imot, at Kristus døde for våre synder **etter Skiftene**, at han ble begravet, at han stod opp den tredje dag **etter Skriftene**, osv.*

Vi merker oss at heller ikke en Herrens apostel er gitt en selvstendig autoritet eller kompetanse i lærespørsmål. Han opptrer som Kristi *delegat*. Læren fra Kristus overgir han ubeskåret. Den har gyldighet i Guds kirke, og ingenting annet.

Etter Jesu undervisning i Skriftene, istemte Peter på vegne av de tolv den Kristus-bekjennelse som var fra himmelen: “*Du er Kristus, den levende Guds Sønn.*” Denne bekjennelse ble i oldkirken presisert i kamp med avvik fra den bibelske begrunnelse. Blant de tre oldkirkelige bekjennelser hører også den atanasianske bekjennelse, som også er vår bekjennelse:

*“Det er altså den rette tro, at vi tror og bekjenner, at vår Herre Jesus Kristus, Guds Sønn, er Gud og menneske. Han er Gud av Faderens vesen, født før alle tider, og han er menneske av sin mors vesen, født i tiden, fullkommen Gud, fullkomment menneske, med en fornuftig sjel og menneskelig kjøtt.”*

Vi istemmer denne bekjennelse og bekjenner Kristus Jesus for menneskene.

### ***Hvorfor bekjenner jeg Kristus som “min Herre”?***

*Den som bekjenner meg for menneskene, ham skal også jeg kjennes ved for min Far i himmelen.*

Betyr dette at frelsen er en belønning for vår bekjennelse for menneskene? Nei Guds frelsesverk ble fullbrakt lenge før vi kom på banen. Vi bekjenner fordi Kristus har frelst alle mennesker, og gir frelsen den enkelte til i dåpen med løfte om salighet for hver den som tror. Vi er Guds kjære barn av nåde, ganske ufortjent. Frelsens årsak er Jesus Kristus, sann Gud og sant menneske, han som led, døde, ble begravet og oppstod rettferdiggjort tredje dag.

Det fins katekismer hvor forklaringen til tredje trosartikkel har formuleringen “en rett tro” – som om troen er min tro, istedenfor “i den rette, ene tro”. Hvilken tro er det? Den er Guds tro, den tro som Gud virker i dem som hører Kristi ord og tar vare på det.

*2 Kor 13:5 – Ransak dere selv, om dere er i troen, prøv dere selv! Eller merker dere ikke at Jesus Kristus er i dere? Det måtte da være at dere ikke består prøven.*

Hvilken selvransakelse er det apostelen taler om? Selvransakelsen gjelder hverken følelser eller meninger, men Kristus-bekjennelsen “etter Skriftene”.

*Joh 3:36 – Den som tror på Sønnen, har evig liv.*

*1 Joh 5:12 – Den som har Sønnen, eier livet.*

### ***Bekjenneren Stefanus lar oss ane Kristus-bildet i hans liv-***

Hans Kristus-bekjennelse omfattet livet inntil døden. Slike forbilder oppmuntrer oss som nå lever, og vi skylder å takke Gud for dem.

*Heb 10:22f – la oss tre frem med oppriktig hjerte, i troens fulle visshet, med hjertet renset for vond samvittighet og legemet badet i rent vann. La oss holde urokkelig fast ved bekjennelsen av vårt håp, for han som gav løftet, er trofast.*

En nødvendig forutsetning er undervisning og forkynnelse trofast mot apostelordets lære fra Herren.

*Rom 10:9, 17 – hvis du med din munn bekjenner at Jesus er din Herre, og tror i ditt hjerte at Gud har oppreist ham fra de døde, skal du bli frelst. /.../ Troen kommer av det budskap man hører, og budskapet kommer av Kristi ord.*

### ***“Den som forneker meg for menneskene, ham skal også jeg fornkte for min Far i himmelen.”***

Kristus-bekjennelsen utelukker forbehold mot Kristi ord. Da vil noen innvende: Hvor-dan kan Kristus da kunne forbarme seg over mennesker som er syndere?

*Mt 15:8 – Dette folk ærer meg med leppene, men hjertet er langt borte fra meg- De dyrker meg forgjeves, for det de lærer er menneskebud.*

*Mt 7:22f – Mange skal si til meg på den dag: Herre, Herre. Har vi ikke profetert ved ditt navn? Hav vi ikke drevet ut onde ånder ived ditt navn og gjort mange mektige gjerninger ved ditt navn? Men da skal jeg si dem rett ut: Jeg har aldri kjent dere. Bort fra meg, dere som gjør urett!*

Nei, Kristus vedkjenner seg ikke lovovertridere:

*Sal 5:5f – Du er en Gud som ikke tåler ondskap.*

Hvordan kan han da være “tolleres og synderes venn”? Hvordan kunne han på korset vedkjenne seg en røver? Han selv er forklaringen: Han vedkjenner seg alle urettferdige fordi han tilregner dem av nåde sin evige rettferdighet. Den har han med sin lidende lydighet fortjent i alles sted. Men den som avviser Guds nådetilsagn for Kristi skyld, må Gud avvise.

*Joh 3:36 – Den som er ulydig mot Sønnen, skal ikke se livet, men Guds vrede blir over ham.*

Stilt overfor Jesu ord, kan man reagere med hovmod eller fortvilelse. Med hovmod tenker vi at med meg er det ingen fare. Nei, den som mener å stå, må vokte seg så han ikke faller.

*Rom 11:18, 20 – innbill deg ikke at du er bedre enn grenene. Gjør du det, så husk at det er ikke du som bærer grenene, men roten som bærer deg. /.../ Javel, men de ble brukket av på grunn av vantro, og du blir stående på grunn av tro. Vær ikke overmodig, men frykt Gud!*

Motsatt hovmod er fortvilelsen. Men Jesus gir oppreisning til den som faller. Et eksempel er *Peter* som fornektet Kristus i øverstepres-tens forgård. Jesus gav ham oppreisning, gjeninnsatte ham i apos-telembetet, og kalte ham venn og bror.

Et annet eksempel er *Paulus*, som hadde vært en spotter, forfølger og volds mann. Men Kristus gav ham oppreisning. Og deretter kunne si at Kristus “*var barmhjertig mot meg, for i min vantro visste jeg ikke hva jeg gjorde*” (1 Tim 1:13). Og før han led martyrdøden, bekjente han:

*2 Tim 4:8 – Jeg skal nå ofres, tiden er inne da jeg skal bryte opp. Jeg har stridd den gode strid, fullført løpet og bevart troen. Så ligger rettferdighetens krans ferdig for meg. Den skal Herren, den rettferdige dommer gi meg på den store dagen, ja, ikke bare meg, men alle som har elsket ham og ventet på at han skal komme i herlighet.*

***“Tro ikke at jeg er kommet for å bringe fred på jorden. Jeg er ikke kommet for å bringe fred, men sverd.”***

Englesangen i julenatten handlet om “fred på jorden”, men ikke sang de om den fred som verden gir. Jesus Kristus er i sin lidende lydighet Guds fred og forsoning til verden. Han kom ikke for å opprette fred i verden, hverken mellom mennesker eller stater.

En illustrasjon er kirkens historie. Den handler ikke om fred og enighet, men om lærestrid og splittelser. Slik var det allerede fra begynnelsen, da man var uenige om hvem Jesus var. Og da apostlene forkynte, lyttet noen, mens andre talte imot, ja, opptrådte som fiender. Stefanus ble steinet til døde fordi de hadde hørt ham tale “*spottende ord mot Moses og mot Gud*”.

Oldkirken var en blomstringstid for kirken, da villfarelser medførte grundige bibelstudier. De førte frem til de tre oldkirkelige bekjen- nelser med front mot villfarelser i stadig nye varianter. Denne lærestrid hadde apostelen Paulus forutsagt:

*1 Kor 11:19 – For det må være sekter blant dere, så det kan bli klart hvem som består prøvenl. (E Sv Kyrkobib)*

Jesus varslet at splittelsen også rammet familieband. Splittelsens årsak er alltid den samme: Den bekvemme reservasjon mot Kristi ord, begrunnet i helhetlige hensyn til enighet på tilstrekkelig grunnlag.

***“Den som ikke tar sitt kors opp og følger etter meg, er meg ikke verd. Den som finner sitt liv, skal miste det. Men den som mister sitt liv for min skyld, skal finne det.”***

Bekjennelsen til Kristi ord medfører kors og trengsel. Årsak: Troskapen mot apostel-ordets lære, mottatt fra Herren Jesus, kirkens Hyrde og Lærer. Denne troskap er kristnes skyldighet som Kristi etterfølgere. Men uten å forsake djevelen og alle hans gjerninger, blir Kristus-bekjennelsen leppenes bekjennelse. Det gjelder å ta på avor hva dåpen betyr for den enkelte gjennom livet. Sagt med vår barnelærdom:

*“Den betyr at den gamle adam i oss skal drukens ved daglig anger og bot, og dø med alle synder og alle lyster, og at det derimot daglig skal fremkomme og oppstå et nytt menneske, som skal leve evig for Gud i rettferd og renhet.”*

*Rom 6:4 - Vi ble begravet med Kristus ved dåpen til døden, for at likesom Kristrus ble oppreist fra de døde ved Faderens herlighet, så skal også vi vandre i et nytt levnet. (LK, Dåpen.)*

Forholdet mellom frelsens årsak og virkning er fort sagt. Problemet er motstanden i vårt innerste; den nedarvede motstand mot åpenbaringsordets levende Gud. Vantro-en er alle syndearters mor. Vi har alle vår kamp å kjempe.

Må Gud gi oss nåde til å praktisere vår dåp i forsakelse og tro, så vi med Kristus til gave bekjenner ham med frimodighet i ord og gjerning, og kanskje avlegger noen synd, så vi ligner ham litt mere neste år.

---

## SØNDAG ETTER JULEDAG:

### GUDS GODE VILJE

#### *Prekentekest 2. rekke: Lk 12:32*

Tekstens Jesus-ord ligner Jesus ord til den ene røveren på korset, han som erkjente sin synd : *“Sannelig sier jeg deg: I dag skal du være med meg i Paradis.”* (Lk 23:42f) Teksten ligner også Jesu ord til den lamme: *“Vær frimodig, mitt barn, dine synder er forlatt.”*

Slike Jesus-ord står i skarp kontrast til andre Jesus-ord, for eksempel Jesu ord til Peter da Peter protesterte mot Jesu vandring til Jerusalem. Da svarte Jesus: *“Vik fra meg, satan!”* (Mt 16:33) Lignende tilsvar ga han de skriftlærde og fariseerne: *“Ormeyngel! Hvordan kan dere si noe godt, dere som er onde? Det hjertet er fullt av, det taler munnen.”* (Mt 12:33)

Eksemplene forteller noe viktig. Jesus sa det mennesker trenger å høre, alt etter den enkeltes livssituasjon: Enten Guds lov eller Guds evangelium. Guds lov anklager og forskrekker. Guds evangelium tilsier Guds nåde ufortjent, trøster og oppmuntrer. Prekentekest i dag er evangelium:

***“Frykt ikke, du lille hjord! For det er deres Faders gode vilje å gi dere Riket.”***

Hvem er den “lille hjord”? Det fremgår av sammenhengen. Jesus oppmuntrer ikke dem som er sikre i **sin** tro. Han oppmuntrer engste-lige disipler, svake i troen på **ham**. Han oppmuntrer ved å anvende historien om israelittenes ørkenvandring:

*4 Mos 27:16f – Moses sa til Herren: “Herre, du Gud som rår over ånden i hver levende skapning, du må sette en annen mann over folket, en som går foran dem /.../ så Herrens folk ikke skal være som en saueflock uten hyrde.”*

Det gjorde Gud. Kristus gikk foran dem i skystøtten om dagen og ildstøtten om natten. Og han sørget for mat og drikke. Men hvordan gikk det siden med Guds utvalgte folk?

*1 Kon 22:17 – (Mika) Jeg så hele Israel spredt utover fjellene som en saueflock uten gjeter.*

Denne historiske bakgrunn forklarer hvorfor Jesus syntes inderlig synd på folkemengden. Den var forkommen og hjelpeløs, lik en saueflock uten hyrde. (Mt 9:36) Her opptrer Jesus som sann Gud og folkets hyrde i egen person.

*Sal 77:21 – Du førte ditt folk som en hjord ved Mose og Arons hånd.*

*Jes 40:11 – Som hyrden skal han gjete sitt folk, samle lammene i sine armer og bære dem ved barmen.*

Den lille hjord er det folk som har Kristus til hyrde. Han leder lammene til Ordets beitemarker. Hjorden omfatter Guds folk i den gamle og den nye pakt. Det fremgår tydelig av Pauli avskjedsord til prestene i Efesus:

*Apg 20:28 – Ta vare på dere selv og hele den hjord hvor Den Hellige Ånd har satt dere til biskoper, til å være hyrder for Guds kirke som han vant med sitt eget blod.*

Selv et barn kan vite hvor Guds kirkehjord er - de troende som hører Kristi ord. (Luther, SA III) De er den lille hjord, som ved Guds Ord er kommet til troen på Den gode hyrde, Kristus Jesus. Den lille hjorde er det folk som følger Kristus, hvor enn han går, gjennom endetidens trengsler. (Åp 14:4)

Deres daglige støttestav er syndenes forlatelse for Kristi skyld. De trenger prekenen, skriftemålet og Herrens Nattverd for å bli bevart og styrket i troen. Hjorden er liten i betydningen hjelpeløs. Det er denne hjord Jesus hilser med nåde og fred fra Gud, vår Far, og oppmuntrer med evangeliet, slik han gjør i ett av sendebrevene i Åpenbaringsboken:

*Åp 3:8 – Jeg vet om dine gjerninger. Se, jeg har satt foran deg en åpnet dør, som ingen kan stenge. For du har liten kraft, og likevel har du holdt fast på mitt ord og ikke fornektet mitt navn.*

Den lille hjord skyr falske profeter av frykt for å bli ført vill. En streng advarsel var sendebrevet til Laodikea-menigheten, lunken som den var i sin holdning til apostelordets lære. *“Derfor vil jeg spytte deg ut av min munn”*, lød Jesu advarsel. (Åp 3:16) Svake kristne søker dit hvor kirkens læregrunn består ubeskåret. Hvorfor søker de dit?

***“Det er deres Faders gode å vilje å gi dere Riket.”***

Der er frelsen å finne - i Guds nåderike. Frelse med forbehold om gjenytelser opphever nåden.

*Ef 1:5f – Gud har i kjærlighet av sin egen frie vilje forut bestemt oss til å få barnekår hos seg ved Jesus Kristus, til pris og ære for hans herlighet og for den nåde han gav oss i sin elskede Sønn.*

“Av sin egen frie vilje” – det vil si uten forbehold om kvalifikasjon, har Gud i dåpen gitt den enkelte nytt liv med barnerett hos seg. Barneretten hos Gud er en nåderett til bruk - ikke bare i begynnelsen, men hele veien gjennom livet.

Gud var virksom med sitt Ord i din dåp, da døpeordet var innfattet i vannet, lik perlen i ringen. Derfor har du nytte av din dåp, i dag og hver dag. Sagt med vår barnelærdom:

*Dåpen "virker syndenes forlatelse, frelser fra døden og djevelen og gir den evige salighet til alle som tror det, slik Guds ord og løfte lyder: Den som tror og blir døpt, skal bli salig, men den som ikke tror, skal bli fordømt."*

Hvorfor tro dette? Fordi det er Guds frie vilje, det vil si uten forbehold om gjenytelse. Gud har i dåpen til Jesu død tilregnet deg sin forsoning med verden. Det gjorde han for sin godhets skyld, og ikke av noen annen grunn. Eller sagt med vår barnelærdom. :

*"Han er min Herre, som har gjenløst meg, fortapte og fordømte menneske, kjøpt meg og fridd meg fra alle synder, fra dødens og djevelens makt, ikke med gull eller sølv, men med sitt hellige og dyre blod og sin skyldfrie lidelse og død, for at jeg skal være hans egen og leve under ham i hans rike og tjene ham i evig rettferdighet, uskyldighet og salighet."*

Hvorfor hører du og leser du Guds ord? Fordi det er Guds frie vilje. - Hvorfor tror du at Gud har kjøpt deg med sitt dyrebare blod og gitt deg barnerett hos seg? Fordi det er Guds frie vilje. - Hvorfor tror du Guds nådetilsagn: "Dine synder er forlatt"? Fordi det er Guds frie vilje. - Hvorfor deltar du i Herrens Nattverd og mottar hva han sier han gir? Fordi det er Guds frie vilje. Derfor samles Guds hjord om sin gode hyrde, virksom med sine nådemidler i dens midte.

*Rom 11:5f – Derfor er det også i vår tid blitt en rest igjen, som Gud har valgt ut av nåde. Og er det av nåde, er det ikke på grunn av gjerninger. Ellers ville jo nåden ikke vært noen nåde.*

*Ef 1:7 – I ham har vi forløsningen, som ble vunnet ved hans blod, tilgivelse for syndene. Så stor og rik er hans nåde.*

*Heb 12:28 – Siden vi altså får et rike som ikke kan rokkes, så la oss være takknemlige og med takk gjøre vår tjeneste slik Gud vil, i ærbødighet og frykt.*

---

# NYTTÅRS DAGEN: I JESU NAVN

## Prekentekest 2. rekke: Joh 14:13-14

Jesus lover bønnehørelse, men merk vilkåret: *Bønn i Jesu navn!*

Et tidlig eksempel er den menighetsbønn som er nevnt i Apg 4, Den slutter med ordene “ved din hellige tjener Jesu navn”. (Apg 4:30) I tråd med Jesu befaling avslutter også vi våre bønner “i Jesu navn”, eller “ved Jesus Kristus, vår Herre”. Hvorfor?

Saken gjelder ikke form og ale måte,. I så fall er kirkehusene i vårt land, like fra slottskapellet til den minste annekstkirke, redusert til religions-historiske musèer og prisgitt overtroen på selvets gud. Hva individer selv føler og mener, alt etter behov, er kilden til den omskiftelige folkemening, nedfelt i det kollektive “vi”. Denne kvasireligion påstår å tale sant om “virkeligheten”, langt mer mangfoldig og omfattende enn den vi sanser.

*Heb 1:1-3 – Mange ganger og på mange måter har Gud i fordums tid talt til fedrene ved profetene. Men nå, da de siste tider er kommet, har han talt til oss gjennom Sønnen. Ham har Gud innsatt som en arving over alle ting, for ved ham skapte han verden. Han er en utstråling av Guds herlighet og bildet av hans vesen, og han bærer alt ved sitt mektige ord.*

*Apg 2:33f (Peter på Pinsedagen) - Han ble opphøyd til Guds høyre hånd og mottok av Faderen Den Hellige Ånd som var lovt oss og utøste den. Dette er det dere ser og hører. For David før ikke opp til himmelen, men han sier: “Herren sa til min herre: sett deg ved min høyre hånd til jeg får lagt dine fiender som en skammel for dine føtter.”*

Saken gjelder kirkens gudgitte Kristus–bekjennelse, forutsagt i Det gamle testamente og gitt fra himmelen. “*Du er Kristus, den levende Guds Sønn.*” Vi bekjenner ham som er kongenes Konge og herre-nes Herre, og oss selv som borgere i hans nåderike: Virkeligheten omfatter langt mer enn den som er tilgjengelig for våre sanser og fornuften begriper. “*Vend om, for himmelriket er kommet nær!*”

Gud har talt. Guds løfter ved profetene er oppfylt i en bevitnet Jesus-historie. Ved ham lærer vi å kjenne den levende Gud lik venn til venn. Han har omsorg for oss, og derfor ber vi i Jesus navn i barnlig tillit til ham. Vår barnerett hos Gud er hans fortjeneste.

*Gal 4:4f – i tidens fylde sendte Gud sin Sønn, født av en kvinne og født under loven. Han skulle kjøpe dem fri som stod under loven, så vi kunne få barnekår.*



Dagens pretekst er vel valgt på den åttende dag etter minne-dagen om Jesu fødsel. Åtte dager gammel ble han omskåret, og dermed skyldig til å holde hele loven (Gal 5:3). Da gikk Guds enbårne Sønn inn under Guds lov som menneskenes syndebærer. Han påtok seg alle våre plikter hos Gud, inntil døden lydig. Og da begynte han sin gjerning som den himmelske øversteprest. Han frembærer våre bønner for Faderen.

Det er hans fortjeneste at vi i dåpen til Jesu død fikk barneretten hos den levende Gud, og dermed adgang til ham med bønn i Jesu navn.

### ***Er bønn i Jesu navn eneste vilkår for bønnehørelse?***

Jesus har lært oss å be: "Forlat oss vår skyld, som vi også forlater våre skyldnere."

*Mt 6:14f – dersom dere tilgir menneskene den urett de gjør mot dere, skal den Far dere har i himmelen, også tilgi dere. Men om dere ikke selv tilgir, skal heller ikke han tilgi det dere har forbrutt.*

Det forsonlige sinnelag glemmer den urett som er begått. Tilgitt synd er slettet synd. Det er å glemme slik Gud glemmer. Han kaster våre synder i havets dyp (Mi 7:19).

*Kol 2:14 - Gjeldsbrevet som gikk oss imot på grunn av lovens bud, strøk han ut og tok det bort ved å nagle det til korset.*

Hvordan kan man være forsonlig lik Gud? Svaret er gitt med troen på Jesus Kristus. Vi tror på den eneste sanne Gud, som i Jesu Kristi død har forsonet verden med seg selv.

*2 Kor 5:21 – Han som ikke visste av synd, har han gjort til synd for oss, for at vi i ham skulle bli Guds rettferdighet.*

*Rom 1:17 – (evangeliet åpenbarer) Guds rettferdighet av tro til tro. Slik det står skrevet: Den rettferdige skal leve av tro.*

*Jak 5:16 – Er rettferdig menneskes bønn er virksom og utretter mye.*

### ***Hvem er "de rettferdige" som Gud bønnehører?***

En illustrasjon er Jesu lignelse om fariseeren og tolleren i templet. Begge ba til Gud - fariseeren med et respektabelt liv, tolleren med mange synder på samvittigheten. Hvem av de to var den rettferdige, den som ble bønnehørt?

Tolleren gikk erklært rettferdig hjem. Hvorfor? Hverken anger eller ydmykhet var årsaken. Årsaken var Guds godhet. Gud forbarmer seg over oss for sin godhets skyld, og ikke av noen annen grunn.

Det ord som ligger til grunn for oversettelsen "miskunne deg", lyder ordrett oversatt "nådestol deg". Det ordet fins ikke på norsk. Toller-ens tilflukt var nådestolen, som Kristus er for oss alle (3 Mos 16:14ff). Denne årsak

forklarer tollerens frimodighet, tross samvittighetens anklager.. Hans eneste grunn til frimodighet for Gud var Guds nåde for sin godhets skyld.

*Rom 3:25 – Ham har Gud stilt synlig frem for at han ved sitt eget blod skulle være et sonoffer – for dem som tror.*

*1 Joh 3:20f – For selv om hjertet fordømmer oss, er Gud større enn vårt hjerte og vet alt. /.../ dersom vårt hjerte ikke fordømmer oss, har vi frimodighet for Gud.*

Jesus *erklærte* tolleren rettferdig. Her merker vi oss den bibelske språkbruk. Å rettferdiggjøre betyr å *erklære* rettferdig, Hva Gud erklærer rettferdig, **er hva Gud er** - fullkomment rettferdig.

Evangeliet åpenbarer Guds rettferdighet, stilt frem for verden i Jesu Kristi, Guds Sønnns lidende lydighet – inntil døden lydig. Denne rettferdighet var årsaken da Jesus erklærte tolleren ham ilflukt. Gud erklærte ham rettferdig da Gud for sin godhets skyld erklærte tolleren rettferdig. Han gikk hjem, erklært rettferdig for Gud.

Jesu løfte om bønnehørelse virker den tro som ber i Jesu navn. Derfor trer vi frem for Gud og ber i Jesu navn.

*Heb 4:16 – La oss derfor med frimodighet tre frem for nådens trone.*

***“Det dere ber om i mitt navn, vil jeg gjøre.”***

Hvorfor sier han ikke at det vil “Faderen” gjøre, men at “jeg” skal gjøre det? Her taler Jesus som sann Gud, som med handlende all-makt kan bønnehøre oss.

Også *mennesker* kan be for oss. Et eksempel fra bibelhistorien er profeten Elia.

*Jak 5:17f - Elia var et menneske under samme kår som vi, og da han bad om at det ikke måtte regne over landet, falt det ikke regn over landet i løpet av tre år og seks måneder. Så bad han på ny, og da gav himmelen regn og jorden bar igjen sin grøde.*

Endog *engler* kan be for mennesker. Et eksempel er engelens forbønn for Israels folk i Sakarjas bok:

*Sak 1:12 – Herre, Gud Sebaot, hvor lenge vil du dryge før du viser miskunn mot Jerusalem og Judas byer, som du har vært harm på i sytti år?*

Det er henvist til dette sted i forsvarsskriftet for Den augsburgske bekjennelse: “Vi medgir at englene ber for oss” (Apol 21:8-10). Og videre:

“Vi medgir også at de hellige i himmelen ber for den universelle kirke i sin allminnelighet, slik de også ba for kirken mens de levde – selv om det ikke finnes noe vitnesbyrd i skriftene /.../ Vi bekrefter bare dette, at Skriften ikke lærer påkallelse av de hellige, eller å be om hjelp fra de

hellige”. Og selv om jomfru Maria er verdt den høyeste ære, vil hun likevel ikke blir likestilt med Kristus, men at vi gir akt på hennes eksempel. Det er kun på grunn av Kristi fortjeneste vi mottar syndenes forlatelse. (Samme, 27, 29)

*Mt 4:10 – Herren, din Gud skal du tilbe og ham alene skal du tilbe.*

Kristus hører også forbønn bedt i Jesu navn. Han er sann Gud, født av Faderen fra evighet, og derfor kan han innfri sine løfter, når det tjener oss til nytte og gagn. Til ham som gav hos barnerett hos Gud, kan vi gå som Guds kjære barn og si: *“Min Herre og min Gud”* (Joh 20:28). En bevitnet Jesus-historie “etter Skriftene” begrunner Kristus-bekjennelse:

*“Vi tror og bekjenner at våre Herre Jesus Kristus, Guds Sønn, er sann Gud og sant menneske. Gud er han av Faderens natur, født før alle tider, og menneske er han av sin mors natur, født i tiden, fullkomment Gud og fullkomment menneske.”* (Atan 28-30f)

*Rom 9:5 – (Kristus) han som er Gud over alle ting, høylovet i all evighet.*

### ***Jesu, Guds Sønnns bønnehørelse herliggjør Faderen.***

Hos evangelisten Matteus slutter Herrens bønn med lovprisningen: “For ditt er riket, makten og æren i evighet. Amen” En katekisme-forklaring sier:

*Åpenbaringsordets Gud er den treène Gud. Ham skal vi ikke foreskrive tid og måte, eller grensen for vårt liv på jorden, men gjerne slutte våre bønner med lovprisning til Faderen ved Sønnen. Lovprisningen er Åndens evige glede for Faderens kjærlighet i Sønnen.*

*Amen betyr: Ja, det skal skje!. Jeg skal være viss på at slike bønner er etter vår himmelske Fars vilje, og at han hører dem. Han har selv befalt oss å be slik, og lovet å bønnehøre oss etter sin gode vilje.*

Når vi ber i Jesu navn om Guds hjelp, følger vi Jesu eksempel i Getsemane hage og ber slik han har lært oss: *“Skje din vilje”*. Han offerbønn er vår. I Jesu navn frembærer vi våre legemer som takkoffer til Gud, og som våpen for Guds gode vilje. Vi bekjenner til Gud Faders ære at *“Jesus Kristus er HERREN”*. (Fil 2:11)

Nå trer vi frem for den eneste sanne Gud - en forsonet Gud. Vi trer frem og bruker barneretten gitt i vår dåp. Vår frimodighet er nådestolen Kristus Jesus, vår virkelige hellighet og rettferdighet hos Gud. Med bønn i Jesu navn ærer vi Faderen ved Sønnen i Helligåndens glede.

*Fil 4:6f – la alt som ligger dere på hjertet, komme frem for Gud i påkallelse og bønn med takk. Og Guds fred, som overgår all forstand, skal bevare deres hjerter og tanker i Kristus Jesus.*

---

## SØNDAG ETTER NYTTÅRS DAG:

### Dåpen i Den Hellige Ånd

### Prekentekest 2. rekke: Joh 1:29-34

I dagens epistel-tekst ble dåpen kalt en dåp til Kristi død. Også Døperen Johannes henviste til Kristi død da han sa:

***“Se, Guds Lam, som borttar verdens synder”***

Denne oppfordring har adresse også til oss, men hva betyr den? Ordene forut for oppfordringen belyser meningen: *“Loven ble gitt ved Moses, nåden og sannheten kom ved Jesus Kristus.”* (Joh 1:17) Loven ble gitt av to grunner: Dels for å avsløre oss som overtredere for Gud, dels for å vitne om Kristus.

Med Loven menes her de fem Mosebøkene. Lenger frem i kapitlet står det om Filip som ga Natanael følgende beskjed: *“Vi har funnet ham som Moses har skrevet om i Loven.”* (Joh 1:45)

Senere underiviste apostelen Paulus om rettferdiggjørelsen ved tro, og ikke ved gjerninger. Hva var begrunnelsen. Den er å finne i Loven, det vil si Mose-bøkene. Der står det om det lam som hver husstand blant israelittene skulle spise før utvandringen fra Egypt.

Lammet skulle være et lyteløst, årsgammelt lam av hankjønn. Lammets blod skulle de stryke på dørstolpene og dørbjelken. Hvor morderengelen så blodet, der gikk han forbi. (2 Mos 12:3ff) Det var velkjent historie for Døperens tilhørere. Han kunne peke på Jesus og si: *“Se, Guds Lam!”* Det vil si: Se ham som kan gjøre hva intet påskelam kan gjøre – å ta bort verdens synder!

Døperens ord minner oss også om Jesaja-profetien:

*Jes 53:7 – Han ble mishandlet, men bar det ydmykt; han åpnet ikke sin munn, lik sauene som tier når den klippes.*

### ***Guds Lam borttar verdens synder***

Hva menes her med “verden”? Alle mennesker som har levd, som nå lever og som etter oss kommer til å leve så lenge verden består. Så kan du prøve deg selv: Tilhører jeg verden, ja, da har han også tatt bort mine synder, han som døde for Adams ætt under syndefallets kår. Gud er for alle en forsonet Gud, og Guds forso-ning med verden har han gitt deg til del i din dåp til Jesu død.

Det ord som her er oversatt med "borttar", betyr også å bære og forlate. Brodermorderen Kain sa: "Min straff er så stor at jeg kan ikke bære den," det vil si; større enn at den kan bli meg forlatt. Det Guds Lam som borttat verdens synder, forlater verdens synder. Blir ikke dine overtredelser tilregnet deg, er de forlatt.

*2 Kor 5:19-21 – Det var Gud som i Kristus Jesus forsonet verden med seg selv, slik at han ikke tilregner dem deres misgjerninger, og han overgav ordet om forsoningen til oss. Så er vi da utsendinger for Kristus, og det er som om Gud selv formaner gjennom oss. Vi ber dere på Kristi vegne, la dere forsones med Gud. Han som ikke visste av synd, har han gjort til synd for oss, for at vi i ham skulle bli Guds rettferdighet.*

Dette har Gud stadfestet da han reiste Jesus opp fra de døde tredje dag. Han er den virkelighet som Gud tilregner troen, kun av nåde. Hva vi er ved troen på ham - hellige og rettferdige for Gud, det skal vi en gang bli, fullt og helt.

Vi som er døpt til Jesu Kristi død, har Guds løfte om salighet for hver den som tror. Den frafalne må da vite: Hvordan kommer jeg til *denne* tro – Guds tro? Og den som tror, må vite: Hvordan blir jeg bevart i denne tro – Guds tro?

*Rom 10:14, 17 – Hvordan kan de tro på en som de ikke har hørt om? Og hvordan kan de høre, om ingen forkynner? /.../ Så kommer da troen av det budskapet en hører, og budskapet kommer av Kristi ord.*

Hvorfor må vi høre ham – og ingen annen? Johannes Døperen forkynte Kristus av kun en eneste grunn:

***"Etter meg kommer en som /.../ var til før meg."***

Jesus var etter sin menneskenatur født av jomfru Maria seks uker etter Johannes. Her vitner om Jesus at han er sann Gud, født av Faderen fra evighet.

*Ord 8:25-30 – Før fjellene ble satt på sin plass, før alle haugene ble jeg født, før Herren skapte jord og mark og den første mold på jorden. Jeg var der da han reiste himmelen, og spente hvelvingen over dypet, da han samlet skyene der oppe og lot havdypets kilder strømme sterkt. Da han satte en grense for havet, så vannet stan-set der han bød, og han la jordens grunn-voll, da var jeg bygnings-mann hos ham. Jeg var til glede for ham dag etter dag og lekte stadig for hans ansikt. Jeg lekte på hele hans vide jord og hadde min fryd i menneskebarna.*

***“- for at han skal bli åpenbart for Israel, er jeg kommet og døper med vann.”***

Dåpen er omtalt på mange steder i Nytestamentet. I Johannes-evangeliet fortelles det at både Johannes-disiplene og Jesu disipler døpte. Her sier Johannes at dåpen tjener til å åpenbare hvem Kristus er og gjør. Hvordan er dette å forstå?

Vi er i åndelig mening blinde i troens saker. Gud må ved sitt ord kalle oss ved evangeliet og åpne vår forstand til å se det Guds Lam som har båret verdens synder. I dåpen har Gud opprettet en god samvittighets pakt med oss. Alles skyld ble lagt på det Guds Lam som borttar verdens synder. Dette gjorde Gud da han forsonet verden med seg selv i Jesu Kristi død. En illustrasjon gir Ananias, da Paulus hadde møtt den oppstandne Jesus utenfor Damaskus. Ananias sa:

*Apg 22:16 – Kom og la deg døpe og få dine synder vasket bort, idet du påkaller hans navn.*

*Paulus forstod da at Gud er en forsonet Gud, og at forsoningen ble gitt ham til del i dåpen til Jesu død. I dåpen ble han ikledd den rettferdighet som Kristus er. Senere skrev han:*

*Ef 5:26 – (Kristus) har rensset kirken i vannets bad ved ordet.*

Deretter forkynner Johannes den lære som vi kaller treenighets-læren. Den kjente man til i den gamle pakt, men uklart, liksom på langt hold. Den treene Gud ble åpenbart da Johannes døpte Jesus i elven Jordan.

### ***Den trinitariske gudsåpenbaring***

*“Jeg så Ånden komme ned fra himmelen som en due, og den ble over ham.” Jeg visste heller ikke hvem han var, men han som sendte meg for å døpe med vann, sa til meg: “Han du ser Ånden komme ned og bli over, han er den som døper med Den Hellige Ånd”.*

Under Jesu dåp hørtes Faderens røst fra himmelen. Sønnen stod i vannet, og Ånden viste seg i en dues skikkelse over ham. Jesu dåp var virkelig en dåp i Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds navn.

Døpeordene “i Faderens og Sønnens og Den hellige Ånds navn” gjør vannet til en dåp. Men uten døpeordene er vannet bare vann. Enten dåpen skjer ved neddykking eller overøsing, handler den treene Gud i vannet. Den som døpes får del i Guds forsoning, fullbragt i Kristus Jesus, det Guds Lam som har båret verdens synder. Med ham atil gave, gis det nye livet under Jesu Kristi herredømme. Sagt med vår barnelærdom, er henvikten med dåpen denne:

*“- for at jeg skal være hans egen og leve under ham i hans rike og tjene ham i evig rettferdighet, uskyldighet og salighet...”*

Den Hellige Ånd virker troen, når og hvor han vil, men alltid med Kristi ord, virksom med nådemidlene. De skal døpte lære å bruke i tillit til Guds ord og løfte.

Apostelen Filip sa til etiopieren som ville bli døpt. "Om du tror av hele ditt hjerte." Etiopieren svarte: "Jeg tror at Jesus Kristus er Guds Sønn." (Apg 8:37)

Når et spebarn blir båret til dåpen, spør presten foreldrene og fadderne: "Vil dere at dette barn skal døpes i Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds navn, og oppdras i den kristne forsakelse og tro?" Den som bærer barnet svarer med tydelig stemme: "Ja."

Dåpen skjenker troen. I dåpen er Den Hellige Ånd livgiveren og nyskaperen, virksom til stede med døpeordene innfattet i vannet, lik perlen i ringen. Og fra dåpen kom vi med Guds løfte, at den som tror på den korsfestede og oppstandne Kristus, skal bli salig. I den forsamlede menighet hører vi Guds ord, hører lov og evangelium, og til nistemot på veien mottar vi alterets sakrament, undervies til Guds fullendte rike i den kommende verden.

---

## ÅPENBARINGSDAGEN:

### KRISTUS VERDENS LYS

#### Prekentekest 2. rekke: Joh 8:12

Denne dag i kirkeåret ble opprinnelig kalt Epifania. Navnet betyr "åpenbaring". Søndagene i åpenbaringstiden avslutter kirkeårets juledel, da hovedemnet er Jesu persons hemmelighet. Hvem er han? Den gudskunnskap som før var skjult i mørket, er brakt frem i lyset og ligger åpent i dagen for alle som vil lære Gud å kjenne gjennom Jesus Kristus. Vi er henvist til en bevitnet Jesus-historie.

*2 Kor 4:3f. 6: Er vårt evangelium skjult, så er det for dem som går fortapt, det er skjult. For denne verdens gud har blindet de vantros sinn, så de ikke ser lyset som stråler frem fra evangeliet om Kristi herlighet, han som er Guds bilde. /.../ Gud, som sa: "Det bli lys i mørket", han har også latt lyset skinne i våre hjerter, for at kunnskapen om Guds herlighet, som stråler i Kristi ansikt, skal lyse frem.*

## ***“JEG ER verdens lys.”***

Det er særlig Johannes-skriftene som har slike JEG ER-utsagn. De vitner om Jesu persons hemmelighet – Gud og menneske forenet i Jesu person. Uten denne kjennskap, er vi henvist til gjetninger om en virkelighet bortenfor den vi sanser, og bortenfor tankens muligheter. Gjetningene vitner om menneskers lengsel etter et håp bortenfor død og grav.

Den Jesus-historie evangelistene dokumenterer, er forutsagt i Det gamle testamente og stadfestet med Guds vitnesbyrd da han reiste Jesus opp fra de døde tredje dag, etter Skriftene.

Kristentroens grunnleggelse er den samme for oss, som for de første kristne: Bevitnede kjensgjerninger, forutsagt i Det gamle testamente. Derfor kunne apostelen Paulus skrive til sin venn, den unge presten Timoteus: *“Jeg vet hvem jeg tror på”* (1 Tim 1:12) Kristen tro er viten. Om hva?

*1 Tim 1:8-12 – Skam deg da ikke over vitnesbyrdet om vår Herre! /.../ Han har frelst oss og kalt oss med et hellig kall, ikke på grunn av våre gjerninger, men etter sin egen vilje og nåde. Det er den nåde som er gitt oss i Kristus Jesus fra evighet av, og som nå er blitt åpenbart da vår frelser, Kristus Jesus, kom til jord. Han har tilintet-gjort døden og ført liv og udødelighet frem i lyset ved evangeliet, det jeg er satt til herold, apostel og lærer for. Derfor lider jeg, men jeg skammer meg ikke, for **jeg vet** hvem jeg tror på.*

Kristentroen beror på den viten som åpenbaringsordets Gud har gitt ved den han utsendte, den enbårne Sønnen i Jesu Kristi skikkelse. Hensikten er denne:

*Joh 17:3 – det evige liv, at de kjenner deg, den eneste sanne Gud, og ham du utsendte, Jesus Kristus.*

Denne viten lar oss kjenne den levende Gud i all hans trofasthet og selvhengivende kjærlighet til menneskene. Kilden er Jesu persons underfulle hemmelighet - foreningen av Gud og menneske i Jesu person. Eller sagt med vår barnelærdom:

*“Jeg tror at Jesus Kristus, som er sann Gud født av Faderen fra evighet og tillike sant menneske født av jomfru Maria, han er min Herre.” (Lille kat, forkl 2 trosart)*

*“Han er min Herre”.* All kristendomskunnskap dreier seg om denne bekjennelse: han er *min* Herre. Kilden til denne bekjennelse er Jesu undervisning i Det gamle testamente. Han er den lovede Messias som forener Gud og menneske i sin person. Uten denne forening, var han et menneske lik oss andre – en som selv trengte det “det Guds Lam, som borttar verdens synder” (Joh 1:29).



Et sentralt skriftebevis må ha vært teksten om Moses i møte med Herrens engel, han som viste seg for Moses i en brennende torne-busk, men uten å brenne opp. Engelen var sann Gud, omgitt av flammenes lys. Engelen ga seg til kjenne med gudsnavnet **JEG ER**, det vil si Abrahams, Isaks og Jakobs Gud. (2 Mos 3:2f, 14) Han skulle føre sitt folk ut av trelldommen i Egypt.

Engelen var Kristus, som nå fører Guds folk, til stede i den forsamlede menighet, virksom med sitt allmaktsord over fremsatt brød og vin. Her gir han på underfullt vis samfunn med Guds Golgata-offer, Kristi legeme og blod. Vi mottar med munnen himmel-ske gaver i jordiske skikkelser. (1 Kor 10:4, 16f)

Sentralt i denne sammenheng er ordet "*herlighet*" – eller lysglans. Ordet minner om profeten Jesaja, da han var i templet. Han så serafene tilbe Gud Sebaot, og opplevde seg fortaapt – en mann med urene lepper i møte med den tre ganger HELLIGE Gud. Forferdet måtte han erkjenne: "*mine øyne har sett Kongen, Herren, Gud Sebaot*". (Jes 6)

*Heb 1:1-3 – Mange ganger og på mange måter har Gud i fordums tid talt til fedrene gjennom profetene. Men nå, da de siste tider er kommet, har han talt til oss gjennom Sønnen. Ham har Gud innsatt som arving over alle ting, for ved ham skapte han verden. Han er en utstråling av Guds herlighet og bildet av hans vesen, og han bærer alt med sitt mektige ord.*

Han er Åpenbaringsbokens trøstemotiv, gitt den kjempende kirke i denne verden. Jesus lot Johannes få se paktskisten i det himmelske tempel. Den paktskiste som en gang stod i det jordiske tabernakel, var det seierstegn som filistrne røvet. Det er sett i det himmelske tempel. Johannes fikk se tegnet på Guds evige nådepakt, og den seier som allerede er vunnet "i kraft av Lammets blod". Paktskisten er Kristus selv. Dette trøstemotiv er bokstavelig talt Åpenbarings-bokens midtpunkt og den kjempende kirkes trøst i alle trengsler. (Åp 11:9, 12:11f)

### ***Kristi etterfølgere har livets lys***

*"Den som følger meg, skal ikke vandre i mørket, men ha livets lys."*

Jesus har utlagt Jesaja-teksten som et skyggebilde av den gjerning som hans egen gjerning fikk – å forherde folket med sin forkynnelse. (Joh 12:34-43) Folket ville ikke tro at Jesus var Guds lovede Messias, tross de mange undere han gjorde. De så og så ikke. De hørte og hørte ikke. Jesu formanende oppmuntring har adresse også til oss:

*Joh 12:35 – Dere må vandre i lyset mens dere ennå har lyset, så ikke mørket faller over dere. Den som vandrer i mørke, vet ikke hvor han går hen.*

Hva menes her med “mørke”? Mørket er her motsetningen til “livets lys” – Guds selvhengivende kjærlighet til sitt verk, åpenbart for menneskene i den enbårne Sønnens lidende lydighet. Billedbruken lys og mørke stadfester motsetningen mellom to virkeligheter: På den ene side Guds frelsende nærvær i Jesu lidende lydighet, på den annen side den gudfiendtlige verden, bortvendt fra den levende Gud.

*Joh 1:5, 3:19 – lyset skinner i mørket, men mørket tok ikke imot det. /.../ Menneskene elsket mørket høyere enn lyset.*

Jesu undere eller tegn vitnet om hans underfulle hemmelighet, foreningen av Gud og menneske i Jesu person.

*“- Gud av Gud, lys av lys, sann Gud av sann Gud, født, ikke skapt, av samme vesen som Faderen, han som alt er skapt ved, som for oss mennesker, og for vår frelses skyld steg ned fra himmelen” (Nikenske bekjenn.)*

Gud reagerer mot den gudfiendtlige verden. Guds reaksjon er hans nidkjærhet for sitt skaperverk, okkupert av fiendemaktene synd og død og djevel. Det sterkeste uttrykk for Guds nidkjærhet er “Jesus Kristus og ham korsfestet” (1 Kor 2:2). På den ene side “ild og svovel”, på den annen side den selvhengivende kjærlighet som overgår all forstand: “Så har Gud elsket verden” (Joh 3:16).

Billedbruken “ild og svovel” beskriver ikke helvetet, slik mange tror, men beskriver Guds nidkjære handlemåte mot fiendemaktene synd, død og djevel. Vi har med den levende Gud å gjøre i en virkelighet som omfatter langt mer enn den vi sanser. Fra ham mottar vi enten evig liv og glede, eller evig død og straff under Guds vrede over de fiendemakter som ødelegger Guds skaperverk og menneskenes kultur. Den gudskunnskap som er gitt ved Kristus Jesus, er kunnskapen om kjærlighetens Gud, nidkær mot fiendemaktene synd og død og djevel.

Overraskende er ikke gjengjeldelsen. Overraskende er Guds nåde mot syndere. For sin godhets skyld har han forsonet verden med seg selv i Jesus Kristus, stadfestet med Kristi oppstandelse fra død tredje dag. Derfor fins ikke syndenes forlatelse andre steder enn i Guds kirke på jorden. Kjennskapet til Guds nidkjærhet for sitt verk, lar oss gripe Guds nåde i barnlig tillit og tro. “Vend om, for Guds rike er kommet nær!”

Oppsiktsvekkende er Jesu ord: *Jeg er verdens lys*. Han sier om seg selv at han er Guds legemes tempel. Det var hva Sakarias oppfattet, da han profeterte om sin sønn Johannes:

*Luk 1:76-79 – Du barn skal kalles Den Høyestes profet, for du skal gå foran Herren og rydde vei for ham og lære hans folk frelsen å kjenne, at deres synder blir tilgitt, for vår Gud er rik på miskunn. Slik skal lyset*

*fra det høye gjeste oss som en soloppgang og skinne for dem som bor i mørke og dødens skygge, og lede våre skritt inn på fredens vei.*

Jesus er Guds soloppgang fra det høye og Guds fred med oss alle. Med sitt ord leder han våre skritt inn på fredens vei. *“Den som følger meg, skal ikke vandre i mørke, men ha livets lys.”*

### ***Vismennenes eksempel***

De vise menn fra Østerland levde i hedenskapets mørke,. De kjente ikke åpenbaringsordets levende Gud. Men siden jødernes eksil i Babylon, var tradisjonen om Messias-kongen kjent for dem, og de gransket skritene og tydet stjernene. Når kom han og hvor var han å finne? De søkte den nyfødte jødekongen, født i Betlehem. Vismennene lignet dem Paulus beskriver i Efeserbrevet:

*Ef 5:8 – Dere var forut mørke, men nå er dere lys i Herren.*

Paulus var kalt til å være Guds redskap blant hedningfolkene, for at de skulle vende om fra mørke til lys (Apg 26:18). Vismennene gransket Guds ord og fikk opplyst forstand.

*4 Mos 24:17 – En stjerne skal oppga av Jakob og en spire komme av Israel.*

Beretningen om vismennene lærer oss noe viktig. Gud gir gudskunnskap til frelse gjennom ytre midler. Sann kristendom har en jordisk side, den vi kaller “nådemidler”. De skal døpte lære å bruke.

Derfor sier Jesus like etter vår tekst: *“Også Faderen, som vitner, vitner om meg”*. Hvordan vitner Faderen? Han vitner gjennom Moses og Profetene, sier Jesus. *“Det er de som vitner om meg”*. (Joh 5:39).

Jesu disipler følger vismennenes eksempel. De er bibellesere med Jesus Kristus som veileder og lærer, og mottar gudskunnskap. De lærer den eneste sanne Guds å kjenne og ha evig liv i ham.

*Rom 3:21-24 – nå er Guds rettferdighet åpenbart uten loven. Om den vitner Loven og Profetene. Dette er Guds rettferdighet som gis ved troen på Jesus Kristus, til alle som tror. Her er det ingen forskjell, for alle har syndet og har ingen del i Guds herlighet. Men ufortjent og av hans nåde blir de erklært rettferdige på grunn av forløsningen i Kristus Jesus.*

De kjenner Gud i hans trofaste kjærlighet. De kjenner ham gjennom den rettferdighet som evangeliet åpenbarer – syndenes forlatelse på grunn av Kristi lidende lydighet - og ikke av noen annen grunn. Denne gudskunnskap gjennomstråler Guds kirkeorden:

I dåpen blir Guds forsoning med verden gitt den enkelte til del. I Herrens Nattverd gir han virkelig samfunn med sitt ofrede legeme og blod, rakt frem

og mottatt i brødets og vinens skikkelser. Vi mottar samfunn med "livets lys". Ingen trenger å vandre i mørke. Dette underfulle samfunn blir i Åpenbaringstiden markert i nattverdlov-prisningen:

*"- for han viste seg for verden i vår dødelige menneskenatur, og med sin udødelige guddomsnatur har han beseiret syndens og dødens og djevelens makt..."*

Men dødelig var han etter sin menneskenatur. Dødelig måtte han være for å oppfylle Guds lov, og Gud forsoner verden med seg selv i Kristi død. Gjennom sin udødelige guddomsnatur gir reiser han oss opp fra døden i våre synder og gir nytt liv.

Under Herrens Nattverd hører vi Kristi tydningsord om gaven han lar rekke frem.: *"Dette er mitt legeme..."* Forenet med Kristi guddoms-natur, har vi i dette måltid samfunn med Guds udødelighet i Kristus, vårt levende håp.

Den oppstandne er verdig all ære og tilbedelse - lik Moses foran den brennende busken, lik vismennene foran Jesus-barnet i krybben, og lik Guds engleskarer som tilber ham med lengsel etter å få se inn i den underfulle hemmelighet – guddom og manndom forenet i Jesu person. (1 Pet 1:12).

*Gud og mann, for alle givet,  
Vil for alle være livet,  
Alle byder han seg hel,  
Vil med seg oss fast forene,  
Han er vinstokk, vi er grene,  
Vi har alle i ham del.*

*Han blir mottatt ubeskåret,  
Som har alles synder båret,  
Hel og uskadd gir han seg.  
Her kan ingen mer begjære  
Enn hans offer å fortære,  
Som går udeltg inn til deg.*

*1 Joh 1:5-7 – Dette er det budskap vi har hørt av ham og forkyn-ner dere: Gud er lys. I ham finnes ikke mørke. Sier vi at vi har samfunn med ham, men vandrer i mørket, da lyver vi og følger ikke sannheten. Men dersom vi vandrer i lyset, slik han selv er i lyset, da ha vi samfunn med hverandre, og Jesu hans Sønns blod, renses oss for all synd.*

---

# FØRSTE S. E. ÅPENBARINGS DAG:

## Guds tempel

### Prekenteft: Joh 7:14-18

Teksten lar oss møte Jesus på tempelplassen. Her underviste han i Skriftene – i Moses og Profetene.

Hendelsen fant sted under løvhyttfesten. Den ble feiret en ukes tid om høsten til minne om israelittenes 40-årige vandring i ødemarken da de bodde i løvhytter. Løvhyttfesten var – ved siden av påske og pinse, en av årets tre store høytider. Folk valfartet til Jerusalem. På tempelplassen var mange tilhørere til Jesu undervisning. De undret seg.

#### ***“Hvor har han sin lærdom fra...?”***

I Israel fantes mange skoler. Der fikk gutter lære å lese på hebraisk fra femårsalderen av. Tekstene var de fem Mosebøkene, senere også tekster fra Profetene og andre av de hellige Skriftene. En trettenåring skulle kunne holde Moselovens forskrifter. De guttene som skulle lære å undervise andre, fortsatte ved andre skoler. Paulus til eksempel hadde sittet ved Gamaliels føtter og blitt opplært hos ham. Det hadde ikke Jesus.

Allerede den tolv år gamle Jesus fikk følge foreldrene til løvhyttfesten i Jerusalem. I tråd med denne sedvane var Jesus å finne på tempelplassen, hvor han underviste i Skriftene. Mange tilhørere hadde omfattende bibelkunnskap. Men Jesus var jo ingen “rabbi” – ingen lærer i Skriftene! Hvor hadde han sin lærdom fra? Hvordan kunne han forstå Skriftene? Jesus svarte:

#### ***“Min lære er ikke min egen, men hans som har sendt meg.”***

Han svarte med guddommelig autoritet og kompetanse. De skriftlærde talte hva andre hadde lært dem. Men Jesus sa: “*Sannelig, sannelig – amen, amen, sier jeg dere*” (Joh 8:51). Han talte som Guds enbårne Sønn med guddommelig makt og myndighet, og ikke som de skriftlærde. Jesus talte som Faderens delegat, utsendt og lært av ham. Virkningen var det fiendskap som endte med Jesu død på korset.

*Joh 8:26, 40 – Hva jeg har hørt av ham, taler jeg til verden. /.../ Nå forsøker dere å drepe meg, et menneske som har sagt dere den sannhet jeg har hørt av Gud.*

I avskjedstalen til de tolv bekreftet Jesus profetordet i en av Tjener-sangene i Jesaja-boken:

*Jes 50:4-6 – Herren min Gud har gitt meg en disippels tunge, så jeg med mine ord kan styrke den trette. Hver morgen vekker han mitt øre, så jeg kan høre på disiplers vis. Herren min Gud har åpnet mitt øre. Jeg satte meg ikke imot og trakk meg ikke tilbake. Min rygg bød jeg frem til dem som slo.*

*Joh 15:15 – Jeg har kunngjort for dere alt hva jeg har hørt av min Far.*

Vi merker oss Jesu begrunnelse – ikke fornuftige argumenter eller opplevelsesmystikk. Jesus fremstår som den enbårne Sønnen,, født av Faderen fra evighet:, og sant menneske, født av jomfru Maria.

*Joh 8:58 – JEG ER før Abraham ble til.*

*Mik 5:1 – Han har sitt opphav i fordums tid.*

*Ord 8:22f, 27, 30f – Jeg var den første som Herren frembrakte, hans første verk i fordums tid. I opphavet ble jeg formet, i begynnelsen, før jorden ble til. /.../ Jeg var der da han reiste himmelen og spente hvelvingen over dypet. /.../ da var jeg bygningsmann hos ham. Jeg var til glede for ham dag etter dag og lekte for hans ansikt. Jeg lekte på hele hans vide jord og hadde min fryd i menneske-barna.*

*Heb 7:3 (om Melkisedek) – I navnet Melkisedet ligger for det første at han er rettferdighetens konge, og dernest at han er konge av Salem, det vil si fredens konge. Hans dager har ingen begynnelse og hans liv har ikke slutt. Slik er han et bilde på Guds Sønn, han er og blir prest for alltid.*

Som menneske vokste barnet Jesus i alder og visdom og var til glede for Gud og mennesker (Luk 2:52).

En innvending den gang sa om Jesus at han enda ikke var fylt femti år. Først da ble man regnet for voksen. Innvendingen gjaldt hans menneskenatur. Det er den det siktes til når vi sier "Herrens år 2024".

Hva så med Jesu vekst i *visdom*? Som menneske gjorde også Jesus sine erfaringer. Men som sann Gud var han allvitende – unntatt en sak: Han vet ikke dag og time da Guds rike kommer på den nyskapte jord. Denne sammenheng er den hemmelighet som Gud Faderen holder skjult for mennesker, engler og sin enbårne Sønn.

Vi er henvist til Guds ord, virksomt i de handlinger som den opp-standne Kristus innstiftet og befalte. Lik Jesu undergjerninger den gang, er vi henvist til hans virksomme nærvære med "nådemidlene" i prekenembetets gjerning: Dåpen, syndsforlatelsen og Herrens Natt-verd. Disse nådemidler stadfester Guds vinesbyrd om Jesu person og verk: Sann Gud og sant menneske, vår Herre og verdens Frelser.

Gud Faderen har gitt ham Gud Helligånden uten mål, så han også som menneske er gitt alle Åndens gaver. Derfor heter han Kristus – *Den*

*Salvede*, salvet med gledens olje mer enn hans medbrødre (Sal 45:8). Denne forening lar oss istemmer apostelens ord:

*Kol 2:3 – i ham er alle visdommens og kunnskapens skatter skjult til stede.*

Apostelen advarer mot en omfattende viten begrunnet i menneskers tanker og følelser. Han viser til en bevitnet Jesus-historie, forutsagt i Det gamle testamente. Gjennom ham lærer vi å kjenne den levende Gud Fader, Sønn og Helligånd. Vår kilde er Guds utsendte, Kristus Jesus. Andre kilder leder vill.

### ***“Min lære er ikke min, men hans som har sendt”***

Ordene omfatter Jesu person og hans virke som Læreren i Guds kirke på jorden. Gud Faderens lære har han overgitt til kirken på jorden. Alle visdommens og kunnskapens skatter er skult i ham, men ikke alt er sagt. Gudskunnskapen er gitt kirken stykkevis. Vi har ved Jesus Kristus mottatt basiskunnskap om Gud, verden og mennesket. Avgjørende for vår tro er kunnskapen om Guds selvhengivende kjærlighet i Jesus Kristus: “SÅ har Gud elsket verden.

En prest eller predikant skal ikke komme med sitt eget, men formidle Jesu lærergjerning. Døpte mennesker har rett til å bli opplært i de handlinger som Kristus innstiftet. Den Hellige Ånd virker med Kristi ord troen på ham, så vi bekjenner ham og følger hans eksemplene i gode gjerninger med Guds ord for øye. Da forventer man ikke annet enn troskap av de menn som er funnet skikket til å forvalte Gud Ord og sakrament i den forsamlede menighet. Deres gjerning avbilder Kristi omsorg for sin kirkebrud (Ef 5).

En forvalter i prekenembetets gjerning forvalter dåpen med Guds døpeord over vannet og lærer døpte å holde Guds befalinger. Han forvalter på Guds vegne syndsforlatelsen i det private skriftemål. Han forvalter Herrens Nattverd i den sakramentale handling - fremsier Kristi ord over fremsatt brød og vin, og deler ut alterets sakrament. Og når tjenestetiden er slutt, skal han kunne si: “Min lære er ikke min, men hans som har sendt meg”.

### ***Hva vil det si å gjøre Guds vilje?***

*Den som vil gjøre hans vilje som har sendt meg, skal kjenne om læren er av Gud*

Den som gjør Guds vilje, gjør som Peter, Jakob og Johannes fikk beskjed om på Forklaringsberget: “*Dette er min elskede Sønn. Hør ham!*”

Gud vil at alle mennesker skal bli frelst ved kunnskapen fra ham. Da må vi høre den preken som kommer i kraft av Kristi ord. Virkningen er den barnlige tillit til Guds løfte gitt i vår dåp, og bekjenne ham i livets vitnesbyrd, ved troen ikledd Guds rettferdighet. Den utelukker vår kvalifikasjon eller prestasjon, for den er kun Kristi fortjeneste.

Den forsamlede menighet er nå Jesu tempelplass. Her er han virksom med sin Hellige Ånd. Han kaller og opplyser vår formørkede forstand med evangeliet, skaper ny vilje og opplyst forstand til å prøve læren på Jesu undervisning i Skriftene.

---

## **ANDRE S. E. ÅPENBARINGS DAG:**

### **Visdomsbrønnen**

#### **Prekentekest 2. rekke: Joh 4:5-26**

Jesus kom i samtale med en samaritansk kvinne ved Sykars brønn, også kalt Jakobs brønn. Litt bibelkunnskap gjør samtalen begripelig.

I år 722 f Kr erobret assyrerne Israel. De ti stammene ble bortført til Babylon, men en del ble tilbake og smeltet sammen med hedenske innflyttere. Deres hovedstad ble byen Samaria, og folket kalt samaritanere. De beholdt Moseloven og bygde sin helligom på fjellet Garrisim, hvor i forfedrene hadde tilbedt sine guder.

Samaritanerne skilte seg fra jødene med templet på Garrisim og med sin lære. De anerkjente kun Mosebøkene som hellig Skrift, men nok til at også de ventet den kommende Kristus. Det samme håp hadde kvinnen ved Sykars brønn. Jesus passerte brønnen underveis til Jerusalem. Brønnen var en av flere brønner som patriarken Jakob fikk bygd. Brønnen lå ca 1 km fra byen Sykar, så mye tid gikk med til vassbæring.

Vi merker oss at Jesus ikke delte fiendskapen mellom jøder og samaritanere. Han som ikke foraktet "tollere og syndere", foraktet heller ikke samaritanerne. Han samtalte med den samaritanske kvinnen og påpekte feil i læren.

Jesus hvilte ved brønnen mens disiplene var inne i Sykar for å skaffe mat. Da kom kvinnen for å hente vann. Jesus ba om å få vann å drikke. En jøde spurte henne om vann å drikke, for jøder og samaritanere unngikk å ha noe med hverandre å gjøre. Kvinnen spurte forbauset.

*"Hvordan kan du som er jøde, be meg - en samaritansk kvinne, om å få drikke?"*

Jesus var jøde. Det hadde hun rett i. Han var av Juda stamme, en Menneskesønn etter sin menneskenatur. Men Jesu svar røper at han var noe mer. Han talte til henne også som Guds Sønn etter sin guddomsnatur.



*“Kjente du Guds gave, og visste du hvem det er som ber deg om drikke, da hadde du bedt ham, og han hadde gitt deg levende vann.”*

### ***“Guds gave”***

*Ef 2:8 – Av nåde er dere frelst ved tro, og det ikke av dere selv. Guds gave er det.*

Med uttrykket “Guds gave” avviser Jesus den falske åndelighet hos både jøder og samaritanere. Denne åndelighet tror på på menneskets evne til å overskue “virkeligheten” og frelse seg selv, eller i det minste medvirke til frelsen. Et veiskille mellom lovpakt og løftespakt.

Til den ene side går de som forkynner Guds fullbrakte forsoning med verden i Kristi død, men med *forbehold* om overgivelse i en foreskrevet prosedyre, og forbehold om fornyelse, forstått “nedenfra”. Apostelen forklarer: Dette er det jordiske Jerusalem i trelldom med sine barn. (Gal 4:25f)

Til den andre siden går Guds kirke i Guds løftespakt med den enkelte, gitt i dåpen med løfte om salighet for hver den som tror (Mk 16:16) Her blir den kristnes liv forstått “ovenfra”, fra det Jerusalem som er “der oppe”. Fornyelsen skjer ved troen uten forbehold, det vil si uten å blande sammen frifinnelse og fornyelse. Veiskillet reiser det aktuelle spørsmål: Hvor skal man tilbe - Garrisim eller Jerusalem?

Jesus ga svar: den tid kommer da man ikke lenger er bundet til et geografisk sted, men tilber Gud i Ånd og sannhet. Han varslet Guds kirke i Guds løftespakt, grunnet på Guds forsoning med alle i Jesu Kristi død.

Denne frelse for alle blir gitt den enkelte til del i dåpen til Jesus død, med løfte om salighet for hver den som tror. Døpt i den treene Guds navn, fikk vi det nye livet med barnerett hos den levende Gud. Vi fikk fri adgang til Gud i Jesu navn og rett til å øse av frelsens kilder.

*Jes 12:3 – Med glede skal dere øse vann av frelsens kilder.*

*Ef 3:12 – i (Kristus Jesus) har vi frimodighet, og i troen på ham kan vi komme frem for Gud med tillit.*

*Åp 22:17 – Den som tørster skal komme, og den som vil, skal få livets vann gratis.*

### ***Menneskets grunnproblem – den falske åndelighet***

*“- du har ikke noe å dra opp vann med, og brønnen er dyp.”*

Jakobs brønn fins enda, 32 m dyp. I samaritansk språkbruk hadde Ordet “brønn” dobbel bunn. Brønn kan også bety *visdomskilde*. Fra den kunne man øse visdom med oppøvd vilje og forstand, trodde man. Og denne overtro i fortid er fremdeles en utbredt kvasireligion i nåtid. Nå avslører Jesus at *han* er visdomskilden, uavhengig av vilje og forstand: Her nøkkelen til å forstå hva samtalen mellom de to handler om. Jesus svarte:

*“Den som drikker av det vann jeg vil gi ham, skal aldri mer tørste. Det vann jeg skal gi ham, skal bli en kilde i ham med vann som veller frem og gir evig liv.”*

Da svarte kvinnen: *“Gi meg dette vann!”* Da retter Jesus lovens brodd mot henne. Han avslørte den åndelighet som tilslørte hennes liv.

Ingenting har vært så ødeleggende for kirken som påklistret åndelighet. Den forkynner gjerne Kristi gjerning for oss, men tilslører eller fortier hensikten: å øve troen med Kristus som gave i gjerninger som har Guds ord og befaling for seg. Ingen kan øve kristentroen uten å forsake djevelens gjerninger og alt hans vesen. Hvis ikke lever man som om syndenes forlatelse er syndenes tillatelse. Med stor konsekvens ble skriftestolen fjernet fra det evangelisk-lutherske kirkerom.

*Mt 9:13 – Gå og lær hva det betyr: Det er barmhjertighet jeg vil ha, og ikke offer. Jeg er ikke kommet for å kalle rettferdige, men syndere. (Jf Hos 6:6, Mi 6:8.)*

*Mt 15:8 - Dette folk ærer meg med leppene, men deres hjerte er langt borte fra meg.”*

*Mt 23:23f –Dere hyklere! Dere gir tiende av mynte, og anis og karve, men bryr dere ikke om det som veier mer i loven: rettferdig-het, barmhjertighet og troskap. Dette skulle gjøres og ikke forsømmes. Blinde veiledere, som avsiler myggen, men sluker kamelen!*

Jesus avslørte kvinnen. Hun levde i strid med det Guds bud som verner om ekteskapets hellighet og ukrenkelighet: “Du skal ikke drive hor.” Uten syndserkjennelse, øser man av sprukne brønner. Mange forklarer sin vantro med erfaringer gjort i møte med fariseisk åndelighet. Det er å møte seg selv i døren.

Jesus har lært oss bønnen *“forlat oss vår skyld”* osv. Bønnen forutsetter den selverkjennelse som Guds gode skapervilje virker, gjort tydelig for oss i Guds ti bud. Rett selverkjennelse for Gud driver til Kristus Jesus, som er lovens oppfyller og syndsforlatelsens årsak, gitt til salighet for hver den som tror uten lovgjerninger.

*1 Joh 1:8f – Sier vi at vi ikke har synd, da bedrar vi oss selv, og sannheten er ikke i oss. Men dersom vi bekjenner våre synder, er han trofast og rettferdig, så han tilgir oss syndene og renser oss for all urett.*

## **“JEG ER”**

Teksten slutter med Jesu ord: JEG ER – gudsnavnet åpenbart for Moses i en brennende tornebusk. Han åpenbarer sin persons hemmelighet ved å kalle seg selv med Guds Navn. Eller sagt med vår barnelærdom: Sant menneske, født av jomfru Maria, og sann Gud, født av Faderen fra evighet. Hans undergjerninger vitner om ham: Ett med Faderen og Helligånden,

som i begynnelsen, så nå og alltid og i all evighet. Guds eviggyldige vitnesbryrd er Jesu oppstandelse fra døde tredje dag “etter Skriftene”.

“JEG ER” det vil si den visdomsbrønn som aldri går tom.

*1 Kor 1:19, 21, 23, 24 – For det står skrevet: Jeg vil ødelegge de vises visdom, og de klokes dårskap. /../ For da verden ikke brukte visdommen til å kjenne Gud gjennom Guds visdom, besluttet Gud å frelse dem som tror, ved den dårskap vi forkynner /../ en korsfestet Kristus /../ Guds kraft og Guds visdom.*

Undrende kan vi spørre: Hva er *hensikten* med Guds visdom, i den forsamlede menighet tilgjengelig i Guds nådemidler?

Svaret ble gitt med engelens budskap fra himmelen i den natt Jesus ble født, og årsaken til den lovprisning som også er vår:

*Lk 2:10, 14 - Jeg kommer til dere med bud om en stor glede for alt folket. /../ Ære være Gud i det høyeste og fred på jorden, Guds velbehag til mennesker. (E Sv Kyrkobib)*

*1 Joh 1:4 - for at vår glede skal være fullkommen”*

Guds evangelium åpenbarer Guds visdom for oss - en forsonet Gud, forsonet med verden i Jesu Kristi lidende lydighet. Det er Guds visdom vi vi hører gitt den enkelte til del i dåpen, med løfte om salighet for hver den som tror. Det er Guds visdom vi hører tilsagt i det private skriftemål: “Jeg forlater deg dine synder, i Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds navn”. Det er Guds visdom vi mottar med munnen i Herrens Nattverd.

Vi hører Guds visdom, ser dens tegn – den oppstandne Kristus, virksom med sitt ord midt iblant oss, og troen anvender Guds visdom, enhver på seg selv. Vi øser visdom av frelsens kilde til evig liv.

Deg synger himmelkoret pris,  
Og her ditt folk på troens vis:  
Takk, takk, sann Gud og bror så blid,  
Guds fred med oss til evig tid.

Takk, Herre, for ditt gjestebud;  
Det viser verdens visdom ut!  
Til Lammets bryllup går vår gang  
I barnlig fryd med Lammets sang,

---

## TREDJE S. E. ÅPENBARINGS DAG:

### Synd og nåde

#### Prekentekest 2. rekke: Joh 4:27-47

Også teksten forrige søndag handlet om den samaritanske kvinnen, hun som gjerne ville drikke vann fra den kilde som gir evig liv. Da viste Jesus at hun først måtte ta et oppgjør med sitt liv i åpenbare synder.

Et lignende eksempel i Nytestamentet er **magikeren Simon**, samaritaneren som i folks øyne var "Guds store kraft". (Apg 8:10) Han trodde hva apostelen Filip forkynte, og lot seg døpe, men med en baktanke. Han ville styrke sin maktposisjon og øke sin formue. Da var det Peter holdt følgende straffepreken:

*Apg 8:21f – Du har ingen lodd eller del i dette, for ditt hjerte er ikke oppriktig for Gud. Omvend deg fra denne ondskaperen din, og be til Herren at han må tilgi deg at du kunne tenke på noe slikt! For jeg ser at du er full av bitter galle og fanget i ondskap.*

Magikeren Simon hengav seg til synd mot budet: *Du skal ikke misbruke Herren din Guds navn, for han vil ikke holde den uskyldig som misbruker hans Navn.* Den som hengir seg til ondskap, blir fanget i ondskap.

På lignende vis var det Jesus anvendte Guds morallov på den samaritanske kvinnen og avslørte den falske åndelighet. Deretter underviste han henne om seg selv som sann Gud og Guds lovede Messias. Hun visste av Mosebøkene at han skulle komme. Da presenterte Jesus seg med gudsnavnet JEG ER, han som talte til Moses i den brennende busken,

#### ***Kristentroens årsak og virkning***

Da lot kvinnen krukken stå og dro tilbake til Sykar. Der oppfordret hun innbyggerne: *"Kom og se en mann som har fortalt meg alt hva jeg har gjort"*. Hvorvidt Jesus var Kristus, lot hun stå åpent. Men senere i teksten står det uttrykkelig at *"mange fler trodde på grunn av hans ord"*. De sa til kvinnen:

*"Nå tror vi ikke lenger på grunn av det du sier. Nå har vi selv hørt, og vi vet at han visselig er verdens Frelser, Kristus."*

Et annet eksempel er **den etiopiske hoffmannen**, han som leste Jes 53, men uten å forstå hva teksten handlet om. Apostelen Filip utla teksten for ham. Da ble den lengsel tent som bekjente: *"Jeg tror at Jesus Kristus er Guds Sønn."* Deretter døpte Filip ham.

*Rom 10:17 – Altså kommer troen av prekenen, og prekenen ved Kristi ord.*

Vi istemmer med kirkens bekjennelse: *“Hvor og når som helst det behager Gud, virker Ånden troen i dem som hører evangeliet.”* (CA art 5:2)

Men hva er *hensikten*? Også dette fremgår tydelig av teksten. Da disiplene kom tilbake fra Sykar med mat, sa de: “Rabbi, et!” Da svarte Jesus:

*“Jeg har mat å spise som dere ikke vet om /.../ Min mat er å gjøre det han vil som har sendt meg, og fullføre hans verk.”*

Guds evangelium virker *Guds tro*, den tro som setter all sin lit til Guds velgjerninger i Jesus Kristus. Denne tro er ikke blind. Den beror ikke på ønsketenkning og spekulasjon. Guds tro er forutsagt ved Guds profeter i den gamle pakt. Oppfyllelsen er dokumentert i evangeliene etter Matteus, Markus, Lukas og Johannes. De forteller om den historiske Jesus fra Nasaret – Guds lovede Kristus, han som i sin lidende lydighet har oppfylt Guds lov i alle deler og oppfylt den i alles sted:

*Sal 40:8f – “Se, her kommer jeg. I bokrullen er det skrevet om meg. Å gjøre din vilje, Gud, er min lyst, jeg har din lov i mitt hjerte.”*

*Gal 4:4f – i tidens fylde sendte Gud Sønn, født av en kvinne og født under loven. Han skulle kjøpe dem fri som stod under loven, så vi kunne få barnekår.*

Med “loven” og “bokrullen” siktes her til Mosebøkene. Her er Guds gode skapervilje sammenfattet i det doble kjærlighetsbud: *“Du skal elske Herren din Gud av hele ditt hjerte og av all din sjel og av all din kraft og av all din forstand, og din neste som deg selv.”* (Lk 10:27) Denne selvhengivende kjærlighet er tydeliggjort i Guds ti bud.

Hva loven krever, avslører vår avmakt i troens saker. Vi mangler evnen og viljen til å tro og gjøre hva vår skaper og gjenløser vil – å leve det liv vi er skapt til å leve. Men Gud kan.

Hos Kristus er kristendom i overflod. Å gjøre Guds vilje er hans lyst. Troen favner ham som er frelsens årsak. Med ham til gave virker Den Hellige Ånd både å ville og å gjøre. Det er hensikten med “Guds gave”.

*Jer 31:34 – Da skal ingen lenger lære sin neste og sin bror og si: “Kjenn Herren!” For de skal alle kjenne meg, både små og store, sier Herren.*

*Jes 43:23-25 – Du har ikke påkalt meg, Jakob; du, Israel, har ikke strevd for meg. /.../ Du plaget meg bare med dine synder, og trettet meg med dine misgjerninger. Jeg, ja jeg, er den som utsletter dine misgjerninger for min skyld, dine synder kommer jeg ikke mere i hu.*

Den mat Jesus måtte spise, var hans lidende lydighet som verdens syndebærer. Av fri vilje og for vår frelses skyld fornedret han seg selv, oppfylte Gud lov og kjøpte oss fri – fri fra skyld og skam og håpløshet. Derfor formaner apostelen:

*Gal 5:1 – Til frihet har Kritis frigjort oss. Stå derfor fast, og la dere ikke igjen tvinge inn under trelldommens åk.*

### ***Den mat Jesus gir oss***

Vi kan ikke forsone Gud med lydighetsgjerninger. Det har Kristus gjort for lenge siden. Vi kan ikke angre en eneste synd som ikke han har sonet. Den mat han fikk å spise, er den rettferdighet som Gud tilregner troen av nåde.

Hvordan spiser man den mat han gir? Å spise betyr her å anvende på seg selv Guds velgjerninger i Jesus Kristus. Troen anvender Guds forsoningsverk på seg selv og lever av forsoningens goder i Guds kirke på jorden: Med sitt ord frikjenner, fornyer og bevarer han oss med sitt ord.

*Joh 6:51, 54, 56 – JEG ER det levende brød som er kommet ned fra himmelen. Den som spiser av dette brød, skal leve til evig tid. /.../ den som spiser mitt legeme og drikker mitt blod, har evig liv, og jeg skal reise ham opp på den siste dag. /.../ (Han) blir i meg og jeg i ham.*

Troen lever av forsoningens goder gitt i og med jordiske midler – Guds nådemidler: Guds og sakramenter. Ved dem er Gud virksom - kaller, opplyser, helliggjør og bevarer i sin tro. Ved dem er den oppstandne Kristus til stede, virksom med de midler han befalte. Vi hører og ser dem.

På underfullt vis lar han rekke frem sitt ofrede legeme og blod i alterets sakrament. I tillit til hans ord, mottar vi med munnen den himmelske gave i jordiske skikkelser.

*1 Kor 10:16 - Velsignelsens beger som vi uttaler velsignelses-bøn-nen over, er det ikke samfunn med Kristi blod? Brødet som vi bryter, er det ikke samfunn med Kristi legeme? (E Sv kyrko-bib.)*

Slik deltar vi i Guds kirkes samfunn i de hellige ting. Vi har samfunn med Guds Golgata-offer til syndenes forlatelse og evig liv. Slik gir han sine etterfølgere nistemater underveis mot den nyskapte jord.

### ***Utsendelsen***

“Jeg har sendt” - på latin “missi”. Jesus taler her om misjon. Jesu misjon begynte med hans virksomhet blant jødene. Jesu misjon fortsetter på den oppstandnes befaling med kirkens misjon blant folkene. Derfor sa Jesus til den kananeiske kvinnen:

*Mt 15:24 – Jeg er ikke utsendt til andre enn de bortkomne sauene i Israels folk.*

Først etter Pinsedagen ble apostlene utsendt til folkene, blandt dem også til samaritanerne. Teksten vitner om en innledende misjon. Det var enda fire måneder til innhøsting da Jesus sa: "*Løft blikket og se på markene, de er alt hvite til høst.*" Den innhøsting Jesus sikter til, skjedde i Samaria etter Pinsedagen.

*Hvordan denne innhøsting skjer, sier Jesus med ordene: "Andre har arbeidet, og dere har gått inn i deres arbeid."* Det samme tilbakeblikk har apostelen Peter gitt videre til oss:

*1 Pet 1:10-12 – Denne frelse var det profetene grunnet på og utforsket, da de profeterte om den nåde dere skulle få. De prøvde å finne ut hvilken tid Kristi Ånd, som var i dem, siktet til og hvordan den tiden ville bli. Ånden vitnet om hvordan Kristus skulle lide og der-etter opphøyes i herlighet. Det ble da åpenbart for dem at det ikke var seg selv de tjente med sitt budskap, men dere.*

*Dette budskap har dere nå fått høre av dem som forkynte evangeliet for dere ved Den Hellige Ånd, som er sendt fra himmelen. Dette er ting som selv engler gjerne vil se inn i.*

Guds profeter har tjent oss. Takket være dem, er menigheten sendt med en Jesus-historie "etter Skriftene". Dens troverdighet har Gud stadfestet med Jesu oppstandelse fra døde tredje dag.

Kirkeklokkene kaller og menigheten samles. Den oppstandne Kristus er virksom i de handlinger han befalte. Annen begrunnelse trenger ikke menighetens virksomhet.

*Rom 16:25-27 – den hemmelighet som har vært skjult fra evige tider, men som nå er kommet for dagen. Ved de profetiske skrifter og etter den evige Guds befaling er den blitt kunngjort for alle folke-slag for å føre dem til lydighet og tro. Ham, den eneste vise Gud, være ære ved Jesus Kristus i all evighet. Amen.*

---

## FJERDE S.E. ÅPENBARINGS DAG:

### Sann Gud – sant menneske

#### Prekenteft 2. rekke: Mt 21:18-22

##### *Jesus fra Nasaret, hvem er han?*

Spekulasjon om livets mål og mening leder til mange religioner og livssyn. Felles for dem alle er uvissheit, og med den en understrøm av håpløshet.

Typisk for det sekulær-liberale samfunn er overtroen på individet "selv". Denne åndelighet kjennetegner også falsk kristendom, ikke bedre enn islam og jødedom. Problemet er begrunnelsen.

Under skinn av kristendom, over ser den falske åndelighet de handlinger som den oppstandne innstiftet og befalte. De samler oss til gudstjeneste, for ved dem er den oppstandne Kristus virksom til stede i vår midte. Uten dem, ville kirkens guds-tjeneste, diakoni og misjon vært ukjent i menneskehetens historie. Begrunnelsen er ikke spekulasjon, heller ikke føleri, men en bevitnet Jesus-historie, forutsagt ved Guds profeter i den gamle pakt, og stadfestet med Jesu legemlige oppstandelse fra døde.

Prekenteften forteller om hendelsen da Jesus forbannet fikentreet. Også da avslørte han sin persons hemmelighet: sann Gud og sant menneske. Også denne teksten handler om Jesu person – hvem Jesus er.

##### *Sant menneske*

*"Da han tidlig neste morgen var på vei inn til byen, ble han sulten."*

Ordene forteller at Jesus var et virkelig menneske av kjøtt og blod. Vi bekjenner med vår barnelærdom: "*sant menneske, født av jomfru Maria*". Eller sagt med Den atanasianske bekjennelse fra oldkirken:

*"fullkomment menneske med fornuftig sjel og menneskelig kropp"*.

Da den oppstandne Jesus første gang møtte disiplene, var det ikke et spøkelse de så. Han sa til dem:

*Lk 24:39 - "Se på mine hender og mine føtter at det er jeg selv! Ta på meg og se! En ånd har jo ikke kjøtt og ben, som dere ser jeg har."*

Jesus er sant menneske nå og alltid og all evighet. Når han kommer synlig tilbake på den ytterste dag, skal menneskene gjenkjenne ham på sårmerkene:



*Åp 1:7 – Se, han kommer i skyene! Hvert øye skal se ham, også de som har gjennomført ham, og alle jordens folk skal bryte ut i klagerop over ham.*

I sitt liv som menneske på jorden ble også Jesus sulten og tørst, og trengte mat og drikke. Og når han ble trett, måtte han hvile, som den gang han sov i båten, eller da han hvilte ved Sykars brønn. Denne jordiske side ved Jesus er av grunnleggende betydning for sann kristendom.

*1 Tim 2:5 – For det er en Gud og en mellommann mellom Gud og mennesker: mennesket Kristus Jesus.*

*Joh 8:40 – dere vil drepe meg, en mann som har sagt dere sannheten, som han har hørt av Gud.*

*Rom 9:5 – (fra jødene) er Kristus kommet som menneske.*

Denne side ved Jesu person blir stadfestet med ættetavler tilbake til Abraham og Adam. (Mt 1:1-18, Lk 3:23-38) Selv foretrakk Jesus å kalle seg "Menneskesønnen". Slik unngikk han å bli forvekslet med jødernes verdslige Messias-håp.

*Sal 8:5f – hva er da et menneske, siden du kommer det i hu, et menneske-barn, siden du tar deg av det? Du gjorde ham lite ringere enn Gud og kronet ham med ære og herlighet.*

*Dan 7:13f – Se, med himmelens skyer kom det en som var lik en menneskesønn. /.../ Han fikk herredømme, ære og rike, folk og stammer med ulike språk, alle folkeslag skal tjene ham. Hans velde er et evig velde, det skal ikke forgå, hans rike går aldri til grunne.*

Som menneske hadde Jesus også en vilje. Et eksempel er bønningen han ba i Getsemane før den store lidelse: "Skje din vilje, og ikke min!" (Lk 22:42) Til forskjell fra alle andre menneskers vilje, var Kristi vilje god, og nndordnet sin himmelske Fars gode vilje.

Alle vi andre er født under syndefallets kår, født uten frykt for Gud, uten tillit til Gud og med ondt begjær, født til en evig ulykke "for dem som ikke blir gjenfødt ved dåpen og Den Hellige Ånd". (CA art 2)

Jesu ættetavler har personer som begikk grove synder, men Jesus var uten arvesyndens motstand mot åpenbaringsordets Gud. Han ble uten manns medvirkning unnfanget ved Den Hellige Ånd i jomfru Marias morsliv. Hans hemmelighet er Gud og menneske forenet i Jesu person – det største av alle under, som også Guds engler higer etter å se inn i. Vi kan undrende spørre: *Hvorfor* var det nødvendig for Kristus å være sant menneske?

*Heb 2:14f – Siden barna er mennesker av kjøtt og blod, måtte også han (Sønnen) bli menneske som de. Slik skulle han ved sin død gjøre ende på ham som hersker ved døden, det er djevelen, befri alle dem som av frykt for døden var i trelldom hele sitt liv.*

Også Jesu *syndfrihet* var nødvendig for vår frelse:

*Heb 7:26f – en slik øversteprest var det vi måtte ha: hellig, god og ren, skilt ut fra syndere og opphøyd over himlene. /.../ Offeret har han båret frem én gang for alle da han ofret seg selv.*

*1 Pet 1:18f – Det var ikke med forgjengelige ting, med sølv eller gull, dere ble kjøpt fri fra det tomme liv dere arvet fra fedrene; det var med Kristi dyrebare blod, blodet av et lam uten feil og lyte.*

### **Sann Gud**

Jesus så ved veien et fikentre uten frukt. “*Aldri mer skal du bære frukt*”, sa han. Med det samme visnet treet, Underet vitnet om hans guddomsnatur, virksom også i skaperverket.

*Sal 147:15-18 – Han sender sitt ord til jorden, hurtig løper hans ord. Han lar snøen falle lik ull, strør rimet ut som støv. Han kaster sine hagl som smuler, hvem kan stå seg mot hans kulde? Han sender sitt ord og smelter snøen, lar vinden blåse så vannet renner.*

Fikentreet tørket straks på Jesu befaling. En Haggai-profeti sier:

*Hag 1:9, 11 Fordi mitt tempel ligger i grus, mens dere er travelt opptatt, hver med sitt eget hus. /.../ Derfor holder himmelen duggen tilbake, og jorden gir ikke grøde. Jeg har kalt tørke ned over jorden og fjellene, over kornet, vinen og oljen, over alt som gror på marken, ja, over folk og fe, og over alt arbeid som blir gjort.*

Straks før preteksten fortelles det om hendelsen da Jesus rensset tempelplassen:

*Mt 21:13 – Mitt hus skal være et bønnens hus. Men dere har gjort det til en røverhule.*

Det er en sammenheng mellom klimaendringer og det selvopptatte menneske, innkrøkt i seg selv, alt etter behov.

Fikentreet er et bilde på Israels folk, som ikke lenger holdt en rett gudstjeneste. Unntaket var barnas sang for Jesus: “Hosianna Davids Sønn”. I Salmenes Bok sa Herren Jesus om denne gudstjeneste:

*Sal 8:3, 7-9 – Av barns og spedbarns munn har du gjort deg et vern mot dine fiender for å stanse hver motstander som vil ha hevn. /.../ Du gjorde ham til Herre over dine hendes verk, alt la du under hans føtter. Sauer og okser, alle sammen, ja, også de ville dyr i marken, fuglen i luften og fisken i sjøen, alt som ferdes på havets stier.*

Ordene handler om Kristus Jesus, skaperverkets midler og Herre. Med sitt mektige ord er han virksom med handlende allmakt, slik han gjorde den gang han stilte stormen. Den som ikke hyller ham, kjenner ikke Gud, vår skaper og gjenløser gjennom Kristus,

Den som er fremmed for Guds selvhengivende kjærlighet i Jesus Kristus, er også fremmed for Guds nidkjærhet for sitt verk: - for "så høyt har Gud elsket verden, at han gav sin Sønn, den enbårne.": Uten denne kjennskap, kan vi ikke bekjenne ham rett med syndsbekjennelse, takk og lov, eller ved troen tjene og lyde ham. Jesus Kristus er skaperverkets Herre og sann Gud, høylovet i evighet.

### ***Sann Gud og sant menneske forenet i ord og handling***

Peter bekjente på vegne av de tolv: "Du er Kristus, den levende Guds Sønn." Da svarte Jesus, at kjøtt og blod hadde ikke åpenbart ham dette, men "min Far". (Mt 16:16f) Det var den levende Gud som åpenbarte Jesu hemmelighet for apostlene. Kirkens Kristus-bekjennelse er foreskrevet i Guds løfter, gitt fra himmelen, bevitnet med de undere han gjorde og stadfestet med Guds vitnesbyrd, da han reiste Jesus opp fra de døde.

Apostelen Tomas fikk ta på Jesu sårmerker og bekjenne "*min Herre og min Gud*". Jesus godtok denne bekjennelse – en rett bekjennelse. Noe lignende gjorde Paulus i sitt brev til den unge Titus:

*Tit 2:11 - Guds nåde er åpenbart for å gi frelse til alle mennes-ker. /.../ men vi venter på at vårt håp skal få sin salige oppfyllelse, og at vår store Gud og frelser Kristus skal komme til syne i herlighet.*

Kristus var også sann Gud i sin offerdød på korset:

*2 Kor 5:19 – Gud var i Kristus og forlikte verden med seg selv.*

I sin lidende lydighet oppfylte han Guds lov. Han led syndens lønn, døde og ble begravet. Dermed led Gud i forening med sin menneskenatur. Gud utgjøtt sitt blod, døde og ble begravet.

*Apg 20:28 – Vær hyrder for Guds menighet som han vant seg med sitt blod!*

"Men lar jeg meg overtale til å tro at det var bare et menneske som i Jesu skikkelse led, døde og ble begravet, da tror jeg på en dårlig gjenløser – på en Jesus som også selv trengte en gjenløser." (Konkord.formelen, SD art 8;40).

### ***Bønn og bønnehørelse***

*Jesus sier: "Dersom dere tror og ikke tviler, skal dere ikke bare gjøre det som jeg gjorde med fikentreet. Om dere sier til dette fjell: Løft deg og kast deg i havet, så skal det skje. Og alt dere ber om i bønnene deres, skal dere få, om dere ber med tro."*

Paulus knytter til dette Jesus-ord:

*1 Kor 13:2 – Om jeg har all tro så jeg kan flytte fjell, men ikke har kjærlighet, så gagnar det ingen ting.*

Lik apostelen Paulus, tror ikke kristne av egen fornuft eller kraft. Altså er det forskjell på frelsende tro og undergjørende tro. Den frelsende tro kan si med Paulus: *Jeg vet hjem jeg tror på.* (2 Tim 1:12)

Hva vet den *frelsende* tro? Den vet Guds selvhengivende kjærlighet, stilt frem for verden i Kristus Jesus og ham korsfestet, vet oppfyllelsen av Guds løfter og vet at Kristus er stått opp fra de døde. Prekestol, døpefont og alterbord påminner oss om kjensgjerninger.

Jesus utrustet de tolv med den *undergjørende* tro. Også enkelte kristne er utrustet med denne tro. (Mk 16:17f) Men det blir feil å blande sammen undergjørende tro og frelsende tro. Det har dessverre forekommet. Man har bedt for den syke, men uten bønnehørelse, la man skylden på den syke.

Den frelsende tro istemmer Jesu offerbønn: *Skje din vilje!* (Lk 22:42) Guds tanker er høyere enn våre tanker. Den frelsende tro takker Gud for bønnesvar i stort og smått. Det fikk Paulus lære:

*2 Kor 12:9 – Min nåde er deg nok, for kraften fullkommes i svakhet.*

Vi merker oss at Jesu løfte om bønnehørelse mangler vilkåret - en *sterk* tro.

*Mk 9:24 – (Jesus) “Alt er mulig for den som tror.” /.../ “Jeg tror! Hjelp meg i min vantro!”*

Far til den åndsbesatte sønnen ble bønnehørt. Eller sagt med katekismen:

*Hører Gud alltid våre bønner? Ja, når vi ber etter Guds vilje, hører han oss. Om vi ikke får det vi ber om, så gir han det som er bedre og nyttigere for oss.*

*1 Joh 5:14 – denne frimodige tillit har vi til ham at han hører oss når vi ber om noe som er etter hans vilje. Og når vi vet at han hører oss, hva vi enn ber om, så vet vi at vi allerede har det vi har bedt om.*

---

## VINGÅRDSSØNDAGEN (SEPTUAGESIMA)

### Guds frie nåde

#### Prekentekest 2. rekke: Mt 19:27-30

Jesus slutter med ordene om Guds frie nåde. Gud er god for sin godhets skyld – og ikke av noen annen grunn: *“Mange av de første skal bli de siste, og mange av de siste skal bli de første”*.

#### ***Guds frie nåde er ingen “billig nåde”***

Jesu lignelse om arbeiderne i vingården illustrerer *Guds frie nåde*. Ingen fikk lønn etter fortjeneste. Alle fikk samme lønn, kun av nåde. Guds frie nåde. Den står i motsetning til den utbredte villfarelse kalt *“billig nåde”*. Den norske kirkes overgang til “åpen folkekirke” belyser motsetningen, her med noen ord til innledning.

“Billig nåde” lar den kirkeorganiserte virksomhet fremstå som “åpen” for dem som forsvarer og fastholder handlinger i åpenbar strid med Guds ord og gode skapervilje. Det er som om åpenbaringsordets Gud har erstattet sin gode skapervilje med regelen “det er ikke farlig å synde, om du bare tror”. Men åpenbaringsordets Gud vender ikke kappen etter skiftende lærromsvær og yndlingsideer i samtiden. Guds lov og evangelium består uten sammenblanding og uten å skille dem.

*Lk 24:47 - Forkynn i Jesu navn omvendelse og syndenes forlatelse for alle folk!*

Meningen med Guds forsoning med verden står fast, gitt den enkelte til del i dåpen til Jesu død: Dels å forsake djevelen og alle hans gjerninger, dels å leve med Kristus til gave, og med ham til eksempel tjene ham med gjerninger som har Guds ord og befaling for seg. (Rom 6:13, 12:1-3) Eller sagt med vår barnelærdom:

*“- for at jeg skal være hans egen og leve under ham i hans rike og tjene ham i evig rettferdighet, uskyldighet og salighet...” (LK forkl 2 trosart.)*

Mang en bibelleser har undret seg over vrang lære sideordnet med apostelordets lære. Hver gang ble vranglæren rangert som “alvorlig, men ikke kirkesplittende” uenighet. Avgjørende var “det helhetlige hensyn” til det organiserte tjenestefellesskap. Tjenesten ble overordnet læren.

Gjennom to-tre generasjoner skjedde en omfattende glidning i begrepene, overlatt til dialog og debatt. Resultatet ble kirkemøtevedtak, gjort forplik-

tende for alle. Med stor konsekvens fremstår folkekirken som et produkt av det sekulær-liberale samfunn.

Motsetningen mellom "Guds fire nåde" og villfarelsen "billig nåde" krever gjenoppbygging av ordnede nådemiddelfelleskap på kirkens ubeskårne grunn. I dette arbeid har andre arbeidet før oss, slik kirkens bekjennelser fra oldkirken og reformasjonstiden viser. Deres autoritet og gyldighet består i den uforbeholdne bekjennelse til den rett utlagte Skrift fra dens Herre. Derfor istemmer Jesu Kristi undervisning om Guds frie nåde, gitt kirken i og med apostelordets lære. Vi istemmer og stadfester den himmelske lære på bibelsk vis.

I den åpne folkekirke er menighetene forpliktet på lærevedtak og ordninger i strid med apostelordets lære fra kirkens Herre. Med undring må tenkende kristne spørre: Hvilken kompetanse og autoritet begrunner vedtakenes gyldighet i den bekjennende menighet på stedet?

Man overser den kjensgjerning at i Guds Ene Hellige Kirke er den bekjennende menighet det handlende subjekt under utøvelse av gudgitt rett. Her har den liturgiske ordning ingen annen oppgave enn den å verne Guds barns nåderett hos den treene Gud.

*Gal 4:3, 9 – Da vi var umyndige, levde vi som slaver under grunnkreftene i verden. /.../ Men nå når dere kjenner Gud, ja, hva mere er, når dere er kjent av Gud, hvordan kan dere da vende tilbake til disse svake og fattige grunnkreftene i verden? Vil dere trelle under dem igjen?*

*Kol 2:8 - Pass på at ingen får fanget dere med visdomslære og tomt bedrag, som hviler på menneskers tradisjoner og stammer fra grunnkreftene i verden, ikke fra Kristus. (Jf Mt 15:2)*

*1 Tim 3:15 – (jeg vil) du skal vite hvordan en skal ferdes i Guds hus, som er den levende Guds menighet, sannhetens støtte og grunnvoll.*

### ***Lønn etter innsats eller nådelønn?***

Teksten begynner med Peters spørsmål på vegne av de tolv: "Vi har forlatt alt og fulgt deg. Hva skal vi få?" Samme spørsmål kunne apostelen Paulus ha stilt. Også han måtte forsake mye.

*2 Kor 11:23, 27 – Jeg har arbeidet mer enn de, vært oftere i fengsel, fått flere slag, og mange ganger har jeg vært i dødsfare. /.../ Jeg har arbeidet og slitt, ofte våket, lidd sult og tørst, ofte fastet og manglet klær i kulden.*

Dette skrev Paulus for å påminne falske apostler om livets vitnesbyrd. De kunne ikke tåle en sammenligning med Paulus. Han var klar over den dårskap å fremheve seg selv, og roste seg heller av sin svakhet (v 30).

*2 Kor 15:10 – Men ved Guds nåde er jeg det jeg er og hans nåde mot meg har ikke vært forgjeves. For jeg har arbeidet mer enn noen av dem, det vil si, ikke jeg, men Guds nåde som er med meg.*

### ***Apostelordets lære er kristnes målestokk og rettesnor***

“Hva så med oss?” spurte Peter. Jesus avviste ikke spørsmålet: Han lovet apostlene æreseter i det fullendte gudsriket. Når Menneskesønnen sitter på sin trone, skal også de sitte på hver sin trone og dømme Israels tolv stammer. Hvordan?

Apostlene utøver domsmyndighet med de apostoliske skrifter fra deres hånd, samlet i Det nye testamente. Den trofaste kirke etterfølger apostelordets lære som Guds ord, “som det i sannhet er” (1 Tess 2:14). Denne grunnvoll ble lagt i begynnelsen, hel og ubeskåret. På denne grunnvoll fremstår kirken som “apostolisk” i tidens løp. Derfor er Nytestamentets skrifter målestokk og rettesnor for kristnes lære og liv i tidens løp.

### ***Nådelønnen venter***

*Mt 5:12 - Gled og fryd dere, for stor er den lønn dere har i himmelen.*

Nådelønnen står i motsetning til fariseismens lære: Å gjøre det gode for det godes skyld, det vil si uten tanke på lønn. Jesus lærer derimot at “stor er den lønn dere har i himmelen”. Mange bibelord taler om nådelønn, t eks:

*Ord 19:17 – Den som hjelper en stakkar, låner til Herren, og Herren gir ham igjen for hans velgjerning.*

*Jes 3:10 – det går den rettferdige vel, sine gjerningers frukt får han nytte.*

*Åp 22:12f – la den rettferdige fortsette å gjøre det som er rett, og den hellige fortsette i helliggjørelse. Se, jeg kommer snart og har min lønn med meg.*

Jesus lover ikke frelse på grunn av lydighet og forsakelser. Utelukket er denne frelsesvei, for evnen mangler vi. Forestillingen om billig nåde tilslører den fariseiske egenrettferdighet, for Gud er hellig og nidkjær for sitt verk.

*Jes 64:5 – Alle ble vi som urene, selv våre rettferdige gjerninger var som skittent tøy.*

*Tit 3:5 – (Gud) frelste oss, ikke ikke på grunn av rettferdige gjerninger, men fordi han er barmhjertig, han frelste oss ved det bad som gjenføder og fornyer ved Den Hellige Ånd.*

*Lk 17:10 – Når dere har gjort alt dere har fått befaling om, skal dere si: “Vi er unyttige tjenere. Vi har bare gjort det vi skylder å gjøre”.*

Gud skylder oss ingen ting. Den lønn som venter Guds barn, er Kristi lønn, gitt av nåde gitt oss til del i den hellige dåp, med løfte om salighet for hver

den som tror (Mk 16:16). En kristen lever med Kristus til gave, og med ham til eksempel i gjerninger som har Guds ord og befaling for seg. Troens lydighet handler som regel om dagligdagse ting, men sett av Gud.

*Lev så med Kristus fra morgen til kveld!  
Den hilsen, den fins ikke bedre:  
At Kristus, Guds Sønn,  
Må være vår lønn  
Når vi skal av verden utvandre!*

### ***Forsakelsen er liten mot den nådelønn som venter***

*“Enhver som har forlatt hus eller brødre eller søstre eller far eller mor eller barn eller årkrer for mitt navns skyld, skal få mangedobbelt igjen og få evig liv i eie.”*

Nådelønningen utbetales allerede i de troendes liv.

*Mk 10:30 – (de) skal få hundre ganger så mye igjen: her i tiden hus, brødre, søstre, mødre, barn og årkrer – men også forfølgelse – og i den kommende verden evig liv.*

Bekjennelsestroskap medfører de tap som Gud tillater og den hjelp han gir gjennom menneskers omsorg.

*Rom 5:3-6 – vi vet at trengslene gir utholdenhet, utholdenheten gir et prøvet sinn, og det prøvede sinn får håp. Og håpet skuffer ikke...*

Det står om eksemplet Rut at hun ikke ville følge svigerinnen tilbake til sitt folk og dets gud. Hun ville heller følge Guds folk:

*Rut 1:16 – “Du skal ikke overtale meg til å skille lag med deg og dra hjem igjen. For dit du går, vil jeg gå, og der hvor du bor, vil jeg bo. Ditt folk er mitt folk, og din Gud er min Gud.*

Guds kirke på denne jord er dyrt kjøpt – kjøpt fri med “Guds blod” (Apg 20:28) I Jesus Kristus og ham korsfestet ble Guds lov oppfylt, oppfylt i alle deler og i alles sted. Gud er god for sin godhets skyld. Guds nåde er fri. La oss derfor - med Kristus til eksempel, etterfølge ham i troens lydighet mot Guds bud og gode skapervilje.

*Åp 2:5 – Men dette har jeg imot deg, at du har forlatt din første kjærlighet. Tenk på hvor du stod før du falt. Vend om, og gjør igjen dine første gjerninger, ellers kommer jeg over deg og tar lysestaken din bort – hvis du ikke vender om.*

Jesus oppmuntrer oss med nådelønningen som venter. Da er forsakelser i Ordets etterfølgelse knapt verdt å nevne. I den kommende verden venter den glede, fred og hvile som overgår all forstand. Nå får vi leve i håpet og nøye oss med Jesu ord til apostelen Johannes:



Åp 14:13 – *Skriv: Salige er de døde som dør i Herren fra nå av, Ja, sier Ånden, de skal få hvile fra sitt strev, for deres gjerninger følger med dem.*

---

---

## SÅMANNSSØNDAGEN (SØNDAG SEKSAGESIMA)

### Prekentekest 2. rekke: Joh 12:34-43

Straks forut for dagens prekentekest hadde Jesus sagt at Menneskesønnen, skulle bli løftet opp. Jesus siktet til sin død på et kors. Noen blant tilhørerne protesterte:

*“Vi har hørt at det står i Loven at Messias skal leve for alltid. Hvordan kan du da si at Menneskesønnen skal bli løftet opp? Han skal jo leve for alltid.”*

#### ***Jesu Kristi evige rike***

Mange bibelsteder taler om det evige Messias-riket, t eks.:

*2 Sam 7:13 – jeg vil trygge hans kongedømme til evig tid.*

*Sal 89:5 – jeg vil bygge din trone fra slekt til slekt.*

*Sal 110:4 – Du skal være prest til evig tid, på Melkisedeks vis.*

*Esek 37:25 – jeg reiser min helligdom blant dem for alltid.*

*Dan 7:14 – Hans rike går aldri til grunne.*

Til dette svarer Jesus med å omtale seg selv som *sann Gud*, ham som Johannes hadde kalt Lyset. Dette stadfestet Jesus senere da han sa: *“JEG ER verdens lys”*. Han kalte seg selv med Guds Navn, og viste med undergjerninger til sin persons underfulle hemmelighet. Men ingen fikk del i dette lys uten å tro Jesu ord om sin person det verk han var sendt for å fullføre med sin død på korset. .

På Forklaringsberget fikk Peter, Jakob og Johannes se Jesu guddomsnatur gjennomlyse Jesu ansikt. Det skinte lik solen og gjorde Jesu klær hvite som lyset. Da lød røsten fra himmelen: *“Dette er min elskede Sønn. Hør ham!”* (Mt 17). Beskjeden innskjerpet hva Jesu forklaring skal føre til.

#### ***“Hør ham!”***

Denne beskjed står fast gjennom kirkens historie. Vi skal høre den enbårne Sønnens lære fra Faderen og Sønnen, og høre når Kristi lære gis videre til oss i og med det apostoliske ord fra ham. Da hører vi Kristi røst

gjennom den undervisning som tekstene gir med ham som utlegger. Prekestolen er stedet.

*Lk 10:16 – Den som hører dere, hører meg.*

Den oppstandne Kristus er hovedpersonen i menighetens midte. Hans ord inngår i et samarbeid mellom prest og lekfolk. Presten er Kristi delegat, kalt til å formidle den himmelske lære. De som hører, dvs hører i bibelsk mening, anvender Kristi undervisning på seg selv, og gir gjensvar med amen, takk og bønn. .

Den treene Gud tjener oss med sitt Ord. Med Guds hjelp tjener vi ham, og frembærer våre legemer som takkoffer for ham. Den falske åndelighet stiller mennesket behov, mot satt rekkefølgen i Herrens bønn. Jesus har lært oss å gi Guds Navn, Rike og Vilje første prioritet i forkynnelse, sang og bønn.

Hør ham! Da forstår vi hvorfor *tekstlesningene* er det viktigste i en kristen gudstjeneste. Den har vært en Ordets gudstjeneste like fra den gang tolvåringen Jesus underviste de lærde i Nasarets synagoge. Han utla Skriftene for dem. Det gjorde han også senere, til eksempel i Kapernaum og når han underviste på tempelplassen,

Når Kristus underviste i synagogen, var den gudstjeneste en kristen gudstjeneste. Det fremgår av vår tekst. Jesus utla teksten om profeten Jesaja i Jerusalems tempel. Der så han Jesu Guddoms herlighet, tilbød av serafenes sang "Hellig, hellig, hellig" osv. (Jes 6:9f, Mt 13:14f)

Her samles vi for å holde Kristi befalinger, virksom i vår midte med Ord og Sakrament. Slik har gudstjenesten foregått siden aposteltiden. Guds tjeneste for oss er evangeliet med forsoningens goder: Han kaller, opplyser med sine gaver, helliggjør og bevarer oss i Guds tro.

Liturgien skal verne om Guds barns nåderett hos Gud. Like fra begynnelsen har den ikke hatt noen annen hensikt. (Apg 2:42) Problemstillingen mye eller lite liturgi, røper en lovisk innstilling og tilslører døptes nåderett hos Gud. Får Gud tjene oss med Ord og Sakrament, krever det sakssvarende ord og uttrykk. De vekker forventning og lengsel etter å bruke Guds nådemidler amen, takk og bønn. .

### ***Vantro provoserer Guds nidkjærhet***

*Enda han hadde gjort så mange tegn for øynene på dem, trodde de ikke på ham.*

Da må åpenbaringsordets Gud reagere med nidkjærhet for sitt Ord. Mange er de som i tidens løp ble døpt til Jesu død. Guds forsoningsverk ble gitt oss til del. Vi ble født på ny til livet i Jesu Kristi rike og fikk barnrett hos Gud. Vi ble kalt til å forsake djevelens gjerninger, og med Kristus til gave, etterfølge Kristi eksempel. Hvordan gikk det så?

Tomme kirkebenker kan vitne om Guds ords *forherdende* virkning, t. Eks til eksempel da hele konfirmantkull år etter år ble borte fra kirkegang og Herrens Nattverd. Og likevel samles vi, for oppdraget står fast, og virkningen svarer kirkens Herre for. Jesus advarer med sitt ord ved profeten Jesaja (v 40):

*“Han har blindet deres øyne og forherdet deres hjerte, for at de ikke skal se med øynene og forstå med hjertet og vende om, så jeg får lege dem”.*

Jesaja ble sendt med Guds ord for at det skulle ha forherdende virkning. Samme virkning hadde Jesu ord, når han ble motsagt eller oversett.

En illustrasjon gir apostelen Paulus. I løpet av tre måneder underviste han i Efesus-synagogen. Kristus var virksom med sitt ord i apostelens munn. Det ble lest fra Loven og Profetene om den kommende Kristus i sin lidende lydighet, inntil noen talte ille om Paulus. Motsigelsene gjorde gudstjenesten til antikristens liturgi. Jesu Kristi bekjennere brøt da opp. De holdt fast ved apostlenes lære og samlet seg om en liturgi på kirkens grunn.

*Apg 13:51, 18:6 – De ristet da støvet av føttene mot dem og drog til Ikonium. /.../ De sa imot og hånte (Paulus). Han ristet da støvet av sine klær og sa til dem: “Deres blod skal komme over deres egne hoder. Jeg har ingen skyld. Fra nå av går jeg til hedningene.”*

Bekjennelsestro lutherdom følger Jesu regel – kirkerettens grunnregel:

*Mt 7:6 – Gi ikke hundene det hellige, og kast ikke deres perler for svin, de vil bare trampe dem ned, vende seg mot dere og rive dere i stykker.*

Den gudstjenestelige ordning skal verne om Guds barns nåderett hos Gud. Annen oppgave har den ikke.

Når menigheten samles til gudstjeneste og presten hilser menigheten med ordene: *“Herren være med dere – og menigheten svarer: “og med din ånd!”* Da er retten satt i Guds nåderike, da hele forsamlingen i kraft av dåpen utøver i Jesu navn sin nåderett fra den treene Gud. Med samme hilsen blir denne rettsforsamling hevet.

*2 Joh 9f – Den som ikke holder seg til Kristi lære, men går ut over den, har ikke samfunn med Gud. /.../ Om noen kommer til dere og ikke fører denne lære, så ta ikke imot ham i deres hjem, og hils ham ikke vel møtt.*

Vi fortsetter den liturgiske tradisjon siden aposteltiden: Det aller viktigste under gudstjenesten er tekstlesningene fra Det gamle testamente, evangeliene og apostelbrevene. Lesningene under Ordets liturgi nærer troen i forfølgelsestider og forfallstider.

Takket være lesningene gjennom kirkeårets tider, fins troen spredt også innen vranglærende kirker. Der Guds ord blir lest og hørt, bærer det frukt i

hjerter som tror Guds selvhengivende kjærlighet i Kristus Jesus (Joh 3:16) "Herren Gud kjenner sine" (2 Tim 2:19). Vårt kirkehjem står åpent for dem som istemmer bekjennelsen til Kristi lære etter Skriftene. Troen kommer av prekenen, og prekenen i kraft av Kristi ord. Derfor formaner apostelen den unge Timoteus:

*1 Tim 4:13 – du skal særlig ta deg av skriftlesningen, forkynnelsen og undervisningen.*

Hverken prest eller predikant gir teksten kraft. En påminnelse fra gammelt av er trosbekjennelsen plassert etter evangelie-lesningen, det vil si før prekenen. Prekenen er underlagt målestokken - det apostoliske ord. Hvor troen lever av Kristi ord, oppstår samarbeid om undervisning og trosformidling i hjem og menighet.

*Sal 22:30-32 – Jeg vil leve for Herren, min ætt skal tjene ham og vitne om ham for kommende slekter. Til nye ættledd skal de fortelle at han grep inn til frelse.*

### ***Guds skjulte vei og føremåte***

*"Tro på Lyset, den stund dere har Lyset, så dere blir lysets barn! Da Jesus hadde sagt dette, gikk han bort fra dem og skjulte seg for dem"*

Vil han gå bort og skjule seg for folket på dette sted? Åpenbaringsordets Gud viser seg for oss på en *indirekte* måte. Midlet er det skrevne og forkynte Guds ord sammen med vann, vin og brød. Om det så er en skrøpelig, men trofast prest, så er Kristus gjennom sin delegat virksom med sitt ord og gir hva det nevner.

En Kristi delegat formidler sin Herres ord, og med Kristi fullmakt forvalter de handlinger som Kristus har innstiftet og befalt. - Sier han i skriftemålet: "Jeg forlater deg dine synder", så er det Kristus som er virksom med sitt ord i prestens munn. - Når presten leser bibeltekstene under gudstjenesten, er det Guds ord vi hører med Kristus som den rette utlegger. - Når vi hører døpeordene sammen med vannet, er det Guds døpeord vi hører i et menneskes munn. - Og når vi under Herrens Nattverd hører Kristi innstiftelsesord over fremsatt brød og vin, er det Kristi allmaktsord vi hører i prestens munn.

*"Tro på Lyset, men dere ennå har lyset, så dere kan bli lysets barn."* Vent ikke til en senere anledning! Det er nå du hører - *"Den som har ører, han høre når Ånden taler til menighetene!"* Med denne formaning slutter Jesu sendebrev til de syv menighetene i Lille-Asia. De representerer kristenheten til alle tider. (Åp 2-3). Hør ham!

*Ef 5:14 - Våkn opp du som sover, stå opp fra de døde, og Kristus skal lyse for deg!*

*Sal 119:9, 105 – Hvordan kan den unge holde sin sti ren? Ved å holde seg til dine ord. /.../ Ditt ord er en lykt for min fot og et lys på min sti.*

“Vi så hans herlighet”, skrev Johannes (Joh 1:14). I kirkerommet ser vi døpefont, prekestol og alterbord, og blir minnet om de handlinger som Jesus innstiftet og befalte. De skal døpte lære å holde. Forvaltet i samsvar med Herrens bud, er han skjult til stede, virksom i den forsamlede menighet. Enda har vi Lyset i blant oss. La det lyse for oss. Hør ham!

---

---

## KIRKEÅRETS PÅSKEDEL

### Fastetiden

---

---

#### **FØRFATESØNDAG (EL FASELAVNSSØNDAG):**

#### **Kristus forkynner sin lidelse, død og oppstandelse**

#### **Prekentekest 2.rekke: Joh 12:20-33**

Jesus hadde forklart for disiplene hvorfor han måtte til Jerusalem for der å lide, dø og oppstå fra døde tredje dag. Derfor innleder vi fastetiden i Jesu påskeperspektiv (vi reiser oss):

Graven bever,  
Jesus lever,  
Han som for vår synd var død.  
Han har vunnet,  
Livet funnet,  
Og hans sei'r har endt vår nød.  
Knust er slangen,  
Løst er fangen,  
Slukt av nåde helveds glød.

Etter å ha oppvekket Lasarus fra døde, red Jesus inn i Jerusalem. Teksten forteller at Jesus var blitt kjent og omtalt blant mange påskefeirere. Under hans inntog hyllet disiplene ham som konge.

Blant de mange tilreisende var noen grekere. De kom til Filip og sa: “Vi vil gjerne se Jesus”. Hvorvidt ønsket ble oppfylt, sier teksten ingenting om. Selve spørsmålet gjelder hovedsaken. Den forteller at Jesus, underviste i Skriftene om det som skulle skje med ham noen dager senere.

## ***Hvordan får vi "se Jesus"?***

Jesu undervisning lar oss se hans verk i ettertid – i påskeperspektivet. Skjærtorsdag kveld, da Jesus og disiplene gikk ut til Getsemane, sa han: *"Timen er kommet da Menneskesønnen skal bli forherliget."* Evangelisten Johannes lar oss vite hvordan Jesus ble forherliget.

*Joh 13:31f – Nå ble Menneskesønnen forherliget, og Gud ble forherliget i ham, og er Gud blitt forherliget ved ham, skal Gud også gi ham del i herligheten, og han skal gjøre det snart.*

Jesus ble forherliget i sin død på korset – i den største *fornedrelse*. Han anvender Ilignelsen om hvetekornet på seg selv: Om hvetekornet faller i jorden og dør, bærer det rik frukt. Det var hva Gud hadde forutsagt ved profeten Jesaja:

*Jes 53:10 – fordi han gav sitt liv til soning, skal han få etterkommere og leve lenge, og ved ham skal Herrens vilje ha fremgang..*

Vi ser tilbake, og ser hva Gud vil vi skal se - den korsfestede Jesus i lys av oppstandelsen fra døde. Vi ser Guds forsoningsverk fullbrakt i Jesu Kristi død. Vi ser Guds enbårne Sønn herliggjort i Guds fullbrakte forsoning med verden.

En katekismeforklaring sier følgende om Kristi fornedrelse og opphøyelse

*"Fornedrelsen betyr at han var i tjenerskikkelsen her på jorden. Han skjulte den guddommelige makt og herlighet som hans menneskenatur hadde tatt imot. Han viste sin guddommsmakt i de undere han gjorde, når hans oppdrag var tjent med dem og han ville det.*

Opphøyelsen begynner med hans nedfart til helvetmaktene:

*Da Kristus var levendegjort av egen kraft og sjelen gjenforent med legemet, steg han ned til helvetet, stod opp fra de døde, før opp til himmelen, sitter ved Gud Faders høyre side, skal derfra komme igjen for å dømme levende og døde.",*

Kristi opphøyelse begynte med hans seier over fiendemaktene synd og død og djevel med all sin helvethær.

*1 Kor 15:54-57 – Døden er oppslukt, seieren vunnet. Død, hvor er din brodd? Død, hvor er din seier? Dødens brodd er synden, og det som gir synden kraft, er loven. Men Gud være takk, som gir oss seier ved Jesus Kristus, vår Herre.*

Vi ser i ettertid Guds universelle forsoning, fullbrakt i den korsfestede Jesus Kristus. Og vi ser forsoningen stadfestet med Jesu oppstandelse fra døde, erklært rettferdig i alles sted. Vi ser i påskeperspektivet ham som er menneskenes eneste hellighet og rettferdighet for den levende Gud.

Men ingen dødelig så Guds løfte oppfylt i en lidende Kristus. Ingen så Kristus herliggjort i sin seier over synd og død og djevel. De så en

forbryter lide sin fortjente straff. Vi derimot ser Gud bakfra, i lys av Skriftens ord. Vi ser Guds visdom – en dårskap for fornuften. Slik er korsets teologi. Vi ser ham nedenfra – fra det dype.

Krusifikset påminner oss om Guds nidkjærhet for sitt verk. Vi ser på korset det strengeste uttrykk for Guds hellige lov. Og samtidig ser vi Guds selvhengivende kjærlighet, sterkere enn døden. Guds visdom overgår all forstand.

*Heb 12:2 – med blikket festet på Jesus, troens opphavsmann og fullender. For å få den glede som ventet ham, tålte han korset uten å bry seg om vanæren, og nå har han satt seg på høyre side av Guds trone.*

Da Kristus skulle fullføre sin fornedrelse i lidende lydighet, ba han: *“Far, la ditt Navn blir forherliget!”* Da han ble opphøyd på korset, lød røsten fra himmelen: *“Jeg har forherliget det, og skal igjen forherlige det!”*

*Jes 53:11 – Etter all sin møyen og sjelenød skal han se lys og mettes. Min rettferdige tjener skal gjøre de mange rettferdige når de kjenner ham, for han har båret deres synder.*

Slik er det vi får se Jesu lidelse, død og oppstandelse. Vi ser Guds visdom i Skriftens lys. Vi ser “det salige bytte”: Han har båret verdens synder og gir oss i bytte sin rettferdig hos Gud.

### ***“Nå går en dom over denne verden.”***

Guds dom hører med til Kristi fornedrelse og forherligelse: Pilatus hadde rett da han sa: “Jeg finner ingen skyld hos ham”. (Joh 18:38) Herren Jesus døde som verdens syndebærer, gjort til synd på forbannelsens tre.

*Sal 69:5 – Flere enn hårene på mitt hode er de som hater meg uten årsak. Mange er de som vil meg til livs, som er mine fiender uten grunn. Nå må jeg gi vederlag for det jeg ikke har gjort.*

*2 Kor 5:14, 21 – En er død for alle, derfor er de alle døde. /.../ Han som ikke visste av synd, har han gjort til synd for oss for at vi skulle bli Guds rettferdighet i ham.*

Guds forsoning med verden i Kristi død er Guds seier over denne verdens fyrste. Kristus har oppfylt Guds lov i alles sted. Guds fiende er fratatt all anklagerett. Han har ingenting å anklage den for, som ved dåpen og troen er ikledd Kristi fullkomne hellighet og rettferdighet. Gud tilregner ikke straffen to ganger. Seieren er vunnet.

*Rom 8:33f – Gud er den som frikjenner, hvem kan da fordømme? Kristus Jesus døde, ja, mer enn det, han stod opp og sitter ved Guds høyre hånd og han går i forbønn for oss.*

***“Når jeg er løftet opp fra jorden, skal jeg dra alle til meg.”***

Jesu ord sikter til hans død på korset. I samtalen med Nikodemus hadde Jesus sagt: *“Liksom Moses løftet opp slangen i ørkenen, måtte Menneskesønnen bli løftet opp for at hver den som tror, skal ha evig liv i ham.”*

Det er også meningen under Herrens Nattverd, når brødet på fatet og vinen i begeret løftes opp. Det skjer samtidig med Kristi ord om underet han gjør med sitt ord. Den som hører dårlig ser hva som skjer. Den som ser dårlig, hører hva Kristus gjør. Ord i handling drar oss til ham som gir sin himmelske gave i jordiske skikkelser.

*Hos 1:14 – Jeg dro dem med milde bånd, ja, med kjærlighetens tømmer, som løfter åket fra nakken; jeg bøyd meg ned og gav dem mat.*

---

## **FØRSTE SØNDAG I FASTE**

### **Jesu kamp mot djevelens fristelser**

#### **Prekentekest: Mt 16:21-23**

***“Vik bak meg, satan!”***

Med disse ord var det Jesus avviste djevelen da han ble fristet i ørkenen (Mt 4:10). Det samme sa Jesus da Peter ville hindre ham fra å dra til Jerusalem. Djevelens fristelse lød i Peters munn: *“Gud bevare deg, Herre! Det må ikke skje!* Velment, men djevlesk, stikk i strid med Jesu undervisning i Det gamle testamente. Jesus *“måtte”* gå til Jerusalem.

*Luk 18:31 - Se, vi drar opp til Jerusalem, og alt det som står skrevet om Menneskesønnen, skal gå i oppfyllelse.*

Jesus måtte dra til Jerusalem for å oppfylle Guds frelsesplan. Den står å lese i det som står skrevet om ham i Det gamle testamentes skrifter – om *“det trofaste og sannferdige vitne”* (Åp 3:14).

*4 Mos 23:19 – Gud er ikke et menneske så han kan lyve.*

*1 Sam 15:29 – Den Herlige i Israel lyver ikke.*

*Tit 1:2 – Gud som ikke kan lyve.*

Han som er Sannheten i egen person, står ved sitt ord. Dette stadfestet Kristus etter sin oppstandelse:

*Mt 26:56 – alt dette er skjedd for at profetenes skrifter skulle oppfylles.*



*Lk 24:44 – Det var dette jeg talte om da jeg ennå var sammen med dere og sa at alt måtte oppfylles som står skrevet om meg i Moseloven, hos Profetene og i Salmene.*

*Mt 5:17 – Tro ikke at jeg er kommet for å oppheve Loven eller Profetene! Jeg er ikke kommet for å oppheve, men for å oppfylle.*

Underlig er det at også Jesu fiender var aktører i Guds frelsesplan:

*Apg 4:27f – Ja, i sannhet slo de seg sammen i denne by mot den hellige tjener Jesus, ham som du salvet, både Herodes og Pontius Pilatus sammen med hedningene og Israels stammer, for å gjøre det du i din makt og etter din plan hadde bestemt skulle skje.*

Peters velmente råd viser hvor farlig det er å stole på egen fornuft fremfor Guds løfter i “det som står skrevet”. Kort forut hadde Peter bekjent på vegne av de tolv: “*Du er Kristus, den levende Guds Sønn.*” (Mt 16:16) Kirkens Kristus-bekjennelse er fast grunnet i Jesu undervisning i Skriftene, og dertil stadfestet med Kristi oppstandelse fra døde. Begrunnelsen belyser Jesu ord til Peter:

*Mt 16: 17 – Kjøtt og blod har ikke åpenbart dette for deg, men min Fader, som er i himmelen.*

Kirkens Kristus-bekjennelse er gitt fra himmelen, forutsagt ved Guds profeter i “det som står skrevet”. En bibelleser er – lik presten - avhengig av Jesu veiledning. Han er Bibelens Herre og dens rette utlegger. Peters velmente råd ble talerør for falsk teologi ikke Guds lære om seg, men menneskers tankespinn om Gud. Peter talte Guds fiendes tanker og tjente ham som er en løgner og sjelemorder. (Joh 8:44) Derfor sa Jesus: “*Gå fra meg, satan!*” Samme anklage rettet Jesus mot farisæerne og sadduseerne:

*Mt 15:9 – De dyrker meg forgjeves, for det de lærer er menneskebud.*

Kristus *måtte* bli korsfestet og oppstå tredje dag. Han *måtte* fullføre Guds frelsesplan. Kristus *måtte* oppfylle loven i alles sted, for syndens lønn er døden. Han ble forbannet i alles sted, for loven sier: “*Forbannet er enhver som henger på et tre.*” (Gal 3:13) Kristi lidende lydighet er vår oppreisning fra døden i våre synder, mottatt i tro. En påminnelse er Paulus-ordet:

*1 Kor 2:2 – Jeg hadde bestemt meg for at jeg ikke ville vite noe annet blant dere enn Jesus Kristus og ham korsfestet.*

Guds rene, uskyldige Lam har båret verdens synder og beseiret satans makt. Guds fiende er en slagen fiende, for Gud er en forsonet Gud. Skriftbevis til eksempel::

*Jes 53:5 – Men han ble såret for våre overtredelser og knust for våre misgjerninger. Straffen lå på ham for at vi skulle ha fred, ved hans sår har vi fått legedom*

*Jer 33:8 – Jeg renser dem for all skyld de pådrog seg da de syndet mot meg, og tilgir dem alle misgjerninger de gjorde da de sviktet meg.*

*Dan 9:24 – Sytti uker er fastsatt for ditt folk og din hellige by, til ondskapen har nådd sitt mål og synden tar slutt. Da blir skylden strøket ut, det kommer en evig rettferd, profetenes syner blir stadfestet og Det aller helligste blir salvet.*

Alt er fullbrakt. Guds eviggyldige vitnesbyrd er Jesu legemlige oppstandelse fra døde tredje dag. En gang var over fem hundre vitner til stede.

*Heb 1:1f, 3 – Mange ganger og på mange måter har Gud i fordums tid talt til fedrene gjennom profetene. Men nå, da de siste tider er kommet, har han talt til oss gjennom Sønnen. /.../ Han er en utstråling av Guds herlig-het og bildet av hans vesen, og han bærer alt ved sitt mektige ord.*

Gud taler til oss gjennom Jesus Kristus og ham korsfestet. Guds evangelium åpenbarer en rettferdighet som var Peter fremmed, ja, oss alle fremmed.

Guds forsoning med verden, ble fullbrakt i Jesu Kristi død. Gud var i Jesu persons hemmelighet og forsonte verden med seg selv. Den oppreisning Peter fikk, er den samme for oss alle. Årsaken er den samme. Gud kaller med evangeliet, opplyser, helliggjør og bevarer i Guds tro. På Pinsedagen talte Peter med opplyst forstand:

*Apg 2:23f – han ble utlevert til dere, slik Gud på forhånd hadde bestemt og visste om, og ved hjelp av menn som ikke kjenner Guds lov, naglet dere ham til korset og drepte ham. Men Gud reiste ham opp og løste ham fra dødens veer. Det var jo ikke mulig for døden å holde ham fast.*

Lært av Jesus, siterte Peter skriftebeviset:

*Sal 16:10 – Du overgir meg ikke til helvetet, du lar ikke din tjener gå til grunne.*

### ***Eksemplet Peter er lærerikt på tre måter:***

Det er ødeleggende for kirken å begrunne lære og liv med gode hensikter.

Det er ødeleggende for kirken å la menneskers kompetanse og autoritet være rettesnor og målestokk for kristnes lære og liv.

Men det er menighetsbyggende når døpte mennesker forsaker djevelens gjerninger, og med Kristus til gave, etterfølger ham, kirkens Hyrde og Lærer. I Åpenbaringsboken beskriver Jesus kirken slik:

*Åp 14:4: - Det er de som følger Lammet, hvor det så går. Det er de blant menneskene som er frikjøpt for å være en første frukt for Gud og Lammet.*



---

## ANDRE SØNDAG I FASTE

### Synd og tilgivelse

#### Prekentekest 2. rekke.: Lk 7:36-50

Lukas gjengir samtalen mellom Jesus og en fariseer, kalt . “Simon den spedalske”, (Mt og Mk) Samtalen handlet om synd og tilgivelse. Foranledningen var en kvinne, beryktet for åpenbare synder. Det ble stadfestet med Jesu ord: *“Hennes mange synder er forlatt.”* Teksten nevner ikke kvinnens navn. En gjetning sier hun var Maria Magdalena, hun som Jesus hadde befridd for sju onde ånder.

#### ***Forholdet “verden” og “den onde lyst” i vårt innerste***

Jesu samtale med denne fariseeren gir innsyn i forholdet synd og tilgivelse. Fariseerne la avgjørende vekt på lydighet mot sedvaner i nedarvede tradisjoner. Jesus roste dem likevel fordi de var opptatt av hovedsaken i Mose lov: *Du skal elske Herren din Gud over alle ting, og din neste som deg selv.* De tre første av De ti bud handler om kjærligheten til Gud. De syv neste er vernebudene – om kjærligheten til vår neste som oss selv.

Jesus lar samtalen om synd og tilgivelse handle om noe annet enn utvortes adferd i sedvaner fra “de gamle”. Spørsmålet om synd og tilgivelse handler om djevelens fristelser utenfra - gjennom “verden”.og innenfra – gjennom “den onde lyst” i menneskets aller innerste.

Eller sagt med en katekismeforklaring, frister djevelen *utenfra* “med dårlige eksempler og dårlig selskap”, og frister *innenfra* - gjennom “den onde menneskenatur /.../ med .onde tanker og ondt begjær”.

*Mt 18:7 – Ve verden for forførelsenes skyld! Forførelsene må jo komme, men ve det menneske som forførelsen kommer fra!*

*Jak 1:14 – Enhver blir fristet når han dras og lokkes av sitt eget begjær. (Rom 7:18)*

*Gal 5:17 – Kjødet har begjær mot Ånden og Ånden mot kjødet. Disse står hverandre imot, for at dere ikke skal kunne gjøre det dere vil.*

Kilden til fristelsene utenfra og innenfra fins i en virkelighet som overstiger den vi sanser. Den som lar seg faller for fristelsene, blir liggende i dem. Men kvinnen i teksten erkjente sine fall og sørget over dem. Hun hverken bagatelliserte dem eller unnskyldte dem. Hun så dem i en videre sammenheng. De angikk hennes gudsforhold – fremfor alt Guds forhold til henne.

Guds forhold til oss blir oversett med selvforbedring og godtgjøring. Problemet består: Vantroen dyrker sine guder etter behov, men ikke åpenbaringsordets Gud, vår Skaper og gjenløser. "Du skal ikke ha andre guder utenom meg". Synden mot det første bud er alle syndearters mor.

Under skinn av frihet til å leve det selvbestemte liv - "mitt liv", krever man andres respekt. Men livets vitnesbyrd bærer bud om mennesket innkrøkt i seg selv, bundet til den onde lyst. Det er vårt problem under syndefallets levekår.

Uten andres respekt, føler man seg krenket. Men hvem er krenket? Den levende Gud, vår Skaper og Gjenløser, er krenket. Den selvsentrerte og selvbestemte livsstil vitner om et gudsopprør med ødeleggende virkninger på det sosiale liv på alle nivåer i samfunn og kirkeliv.

Kvinnen i teksten anvendte Guds gode skapervilje på seg selv. Hun angret, men uten å havne i fortvilelse. Hun oppsøkte Jesus, han som frifinner uten å spørre etter kvalifikasjon.

### ***Frikjent av nåde, fri til å leve det liv vi er skapt til å leve***

Vi bør spørre oss selv: *Hvorfor* er Jesus Kristus "min Herre"? Hvorfor har han "kjøpt meg fri og frelst meg" med sin hellige lidelse og død?

*Vår barnelærdom svarer: "- for at jeg skal være hans egen og leve under ham i hans rike og tjene ham i evig rettferdighet, uskyldighet og salighet..." (LK forkl 2 trosart.)*

Ordene sammenfatter meningen med Guds forsoning med verden. Meningen sammenfaller med dåpens mening. Det nye livet med Kristus tllil gave, kalt til å etterfølge Kristi eksempel med det fullende himmelriket for øye. Denne mening med livet ble gitt oss til del i vår dåp til Jesu død. Sagt med vår barnelærdom betyr dåpen at:

*"den betyr at den gamle Adam i oss skal druknes ved daglig anger og bot og dø med alle synder og onde lyster, og at det derimot daglig skal frem-komme og oppstå et nytt menneske, som skal leve evig for Gud i rettferd og renhet. (LK Dåpen pkt 4)*

Meningen med Guds frelse, gitt i dåpen, er troens øvelse med Kristus til eksempel i gjerninger som har Guds ord og befaling for seg. Da byr vi frem våre legemer som våpen for Guds gode vilje (Rom 6:13). Når vi erfarer den onde menneskenatur, mister vi ikke motet, men tror syndenes forlatelse allikevel. En hjelp i anfektelserer har Gud gitt i det private eller hemmelige skriftemål. Den oppstandne Kristus gav prekenembetets utøvere følgende fullmakt: "Den dere forlater syndene, er forlatt!" (Joh 20:23)

*Sal 51:9, 12 – Rens meg for synd med isop, vask meg, så jeg blir hvitere enn snø. /.../ Skap et rent hjerte i meg, Gud, gi meg en ny og stø ånd!*

*Jes 1:18f – Kom, la oss gjøre opp vår sak! sier Herren. Om deres synder er som purpur, skal de bli hvite som snø; om de er røde som skarlagan, skal de bli hvite som ull.*

### ***Kjærlighetens årsak***

*Hun har fått sine mange synder tilgitt, derfor viser hun så stor kjærlighet.*

Evangeliet stiller ingen vilkår. Gud er god for sin godhets skyld. Vår syndegjeld er betalt med Kristi lidende lydighet. Guds nåde er fri. Jesu fullmakt legger hans ord i sin tjeners munn: “*Jeg forlater deg dine synder*”.

Her går skillet mellom nytestamentlig kristentro og gjerningsreligion, også den i kristeliggjorte varianter. Kjennetegnet er Guds nåde forkynt *med forbehold* om å bekjenne alle synder, elske Jesus og overgi seg til ham i den prosedyre som taleren foreskriver.

Men konfrontert med seg selv, uten evne til å elske Gud slik Gud vil, følger uvisshet, opplevelsesjakt og frafall: Kan jeg være en kristen, jeg som merker den onde lyst, alltid i strid med Guds ord og gode vilje? Ja.

*Gal 5:17f, – Lev et liv i Ånden! Da følger dere ikke begjæret i vår onde natur. For vår onde natur står med sitt begjær Ånden imot, og Ånden står imot vår onde natur. De to ligger i strid, slik at dere ikke er i stand til å gjøre det dere vil. Blir dere drevet av Ånden, da er dere ikke under loven.*

*Rom 7:24f – Hvem skal fri meg fra dette dødens legeme? Gud være takk, ved Jesus Kristus, vår Herre. Så tjener jeg altså Guds lov med mitt sinn, men syndens lov slik jeg er av naturen.*

Gud øver sjelesorg med sine nådemidler i den forsamlede menighet. De skal døpte lære å bruke. Påminnelser er allerede prekestol, døpefont og alterbord – og kanskje en skriftestol. Hvor skriftemålet er i bruk, fremstår menigheten som et legende fellesskap i Guds sjelesorg.

*Her er Guds hus og himlens port!  
Herfra det går en stige  
Av Ord og sakramenter gjort,  
Helt opp til himmelriket!  
På den Guds engler treder inn,  
Gud Fader selv på høyest trinn  
Sin fred vil oss tilsige.*

*1 Tim 3:16 – Det må alle bekjenne, at gudsfryktens hemmelighet er stor: Han ble åpenbart i menneskers skikkelse, vant sin rett i Ånden, ble sett av engler, forkynt for folkene, trodd i verden, tatt opp i herlighet.*

---

## TREDJE SØNDAG I FASTE

### Prekentekest 2. rekke: Joh 7:19-36

Jesus besøkte Jerusalem under løvhyttefesten. Der hadde folk ulike meninger om ham. Noen påstod Jesus var besatt av en ond ånd. Andre ville drepe ham. Hvorfor? Jesus forklarer i begynnelsen av teksten:

*“Har ikke Moses gitt dere loven? Men ingen av dere holder loven. Hvorfor ønsker dere da å drepe meg?”*

Jødene satte sin ære i å holde Tibudsloven – Guds morallov. Den tydeliggjør Guds gode skapervilje, som menneskene dunkelt aner i spørsmål om rett og galt. Moralloven kan brukes som *veiviser* om rett og galt og som *oppdrager* med sikte på syndserkjennelse og dermed drive oss til Kristus, lovens siktemål (Rom 10:4, 17). Her bruker Jesus loven som oppdrager for å virke syndserkjennelse.

#### ***Guds lov anvendt på den onde menneskenatur***

*Joh 5:45 – Tro ikke at jeg vil anklage dere hos Faderen. Den som anklager dere, er Moses, han som dere setter deres håp til.*

Moralloven har denne virkning. Den anklager ved å påminne om overtredelser og forsømmelser. Moralloven lar seg ikke bringe til taushet, hvor mye vi enn prøvere.

*Rom 3:19 – (Paulus) Vi vet at det som loven sier, gjelder dem som har loven, for at hver munn skal tie og hele verden stå skyldig for Gud..*

Den som bruker Guds lov rett, anvender den på seg selv. Derfor sa Jesus (v 24): *“Døm ikke etter det dere ser, men døm rettferdig.”*

Jesus hadde helbredet en mann på sabbaten. Jødene anvendte loven på den ytre adferd, men kom til kort. Utførte de omskjærelsen på sabbaten, brøt de sabbatsbudet. Og – senere - da jødekrstne holdt på omskjælsen, utfordret de Gud.

*Apg 15:10 – Hvorfor utfordrer dere da Gud og legger på disiplenes nakke et åk som verken vi eller våre fedre har orket å bære?*

Dette “åk” gjelder enda mer Guds gode skapervilje, tydeliggjort i Tibudsloven. Det første bud sier: *Du skal ikke ha andre guder utenom meg.* Derfor har Jesu ord “ingen av dere holdeer loven” - adresse også til enhver av oss: Evnen til å oppfylle loven mangler vi, og den onde lyst hindrer oss. På Pinsedagen anvendte apostelen Peter loven som oppdrager (el tuktemester):

*Apg 2:23, 37 – Han ble utlevert til dere slik Gud hadde bestemt og visste om, og ved hjelp av menn som ikke kjente Guds lov, naglet dere ham til korset og drepte ham. /.../ Da de hørte dette, stakk det dem i hjertet, og de sa til Peter og de andre apostlene: “Hva skal vi gjøre, brødre?”*

Teksten forteller om en annen virkning. Jesu tale virket fiendskap istedenfor syndserkjennelse. Lovens virkning ble den Paulus kaller “vrede” (Rom 4:25). Fariseerne sendte tjenere for å gripe ham. De fikk Jesus dømt til døden istedenfor å anvende Guds lov på seg selv,. Han spurte: *Hvorfor vil dere drepe meg?* De dømte lovens oppfyller.

Ved å dømme ham, den uskyldige, brøt de det femte bud: “Du skal ikke slå ihjel.” Hvorfor llike Kain som slo ihjel sin bror Abel? Vreden hadde en dypere dimensjon. Vreden avslørte hvem de tjente – Guds onde fiende, som er en løgner og manddreper fra begynnelsen. (Joh 8:44) *“Hvorfor vil dere drepe meg?”* Svaret må vi søke i Jesu ord om seg selv.

### ***Jesu persons hemmelighet***

*“Dere kjenner meg og vet hvor jeg kommer fra. Men jeg er kommet av meg selv, og han som har sendt meg, er troverdig. Ham kjenner dere ikke. Men jeg kjenner ham og kommer fra ham, og han har sendt meg.”*

Tilhørerne påsto de visste hvor Jesus kom fra, men når Messias kommer, skal ingen vite hvor han kommer fra, sa de. Denne overtro på fornuftens evner viser hvor det bærer hen med menneskers gudsforestillinger. De bekrefter menneskers behov. Det var en ungdom som sa: “Jeg tror ikke på noen Gud”. Han fikk til svar: “Hva har du gjort da, gutten min.”

Gjennom Jesus Kristus lærer vi den eneste sanne Gud å kjenne i all hans trofasthet og selvhengivende kjærlighet, og med denne kjennskap ha evig liv i ham. (Joh 17:3) I Kristus ligger alle visdommens og kunnskapens skatter skjult Men ikke alt er sagt. Det er heller ikke mulig. (Kol 2:3)

Guds ord er gitt oss fragmentarisk, for vi forstår stykkevis. (1 Kor 13:9, 12) Åpenbaringsordets Gud har gitt oss *basiskunnskap* om Gud, verden og mennesket. Kjærligheten til Gud har sin glede i sannheten. (Samme v 6). Han kjenner enhver av oss fullt ut, langt bedre enn vi forstår oss selv.. Men det er vårt håp en gang å få se Gud i all hans herlighet og forstå ham fullt ut. (Samme v 12)

Jesu persons hemmelighet ødelegger de vises visdom. Virkningen viser seg i fiendskap mot ham (Jes 29:14). Fiendskapen avslører. Dens kilde er mennesket “selv”, bundet til selvets gud.

Fastetidens bibeltekster drar oss til Jesu persons hemmelighet – foreningen av Gud og menneske i den historiske Jesus, slik “Skriftene har sagt”. Han er kilden til den gudgitte basiskunnskap om Gud, verden og



mennesket. Stadfestet med Jesu oppstandelse fra døde, slik Skriftene har sagt, er kristentroen viten, begrunnet i en bevitnet Jesis-historie, forutsagt i Det gamle testamente. Tause påminnelser om Jesus-historiens fortsettelser er prekestol, døpefont og alterbord. Han er virksom til stede i det prekenembete han innsiftet og befalte.

Eksempler til etterfølgelse er de vise fra Østerland. De gransket Messias-profetiene i Det gamle testamente. Hvor var den nyfødte jødekongen å finne? Fødestedet var Betlehem, sa noen skriftlærde. Det hadde profeten Mika sagt. (Mi 5:1).

De visste jødekongen skulle være av Davids ætt. Det visste også de som hyllet Jesus da han red inn i Jerusalem: "*Hosianna Davids Sønn!*" (Mt 21:9) Derfor sa Jesus: "*Om dere trodde Moses, skulle dere tro meg, for om meg skrev han*". (Joh 5:46) Bibelhistorier handler ikke om gode historier, men om Guds løfter, oppfylt i en bevitnede kjensgjerninger.

***"Han som har sendt meg, er sann, og ham kjenner dere ikke."***

Jesu ord anklaget motstandernes bibelgranskning. Tross all sin lærdom, kjente de ham ikke. De leste med forventning om en verdslig Messias-hersker. Guds løfter om en lidende Messias forstod de likevel ikke. Derfor avviste de Jesu undervisning i Loven, Profetene og Salmene. Vi har ingen grunn til å opphøye oss over jødene.

Vi leser Det gamle testamente i ettertid, leser i påskeperspektivet og sitter med facit-svarene. Vi vet fordi Jesu undervisning er blitt overgitt til kirken i og med Nytestamentets apostoliske skrifter. Med Kristus som lærer i Den Hellige Skrift, farer ingen vill.

### ***Troens kilde***

*"Blant folket var det mange som trodde på ham. Og de sa: "Når Menne-skesønnen kommer, skal han ikke da gjøre flere tegn enn denne mannen har gjort?"*

Kristi ord virket at mange trodde på ham. Årsaken var de gjerninger han gjorde. Det bør også vi gjøre, for han er virksom med sitt ord i vår midte, virksom med Guds kraft til frelse for hver den som tror. Betrakter vi Guds velgjerninger i Kristi lidende lydighet, kommer Guds tro til oss. Med Guds Ord blir vi bevart i barnekår hos Gud, gitt i vår dåp. Frelst av nåde, la oss derfor ivre etter gode gjerninger, enhver i sitt daglige kall. (Tit 3:8)

---

# MIDTFASTESØNDAG

## Brødunderet i ødemarken

### Prekentekest 2. rekke. Joh 6:22-36

#### ***“Arbeid ikke for den mat som forgår”***

*“Arbeid ikke for den mat som forgår, men for den mat som består og gir evig liv, den som Menneskesønnen vil gi dere.”*

Jesus taler om den rette prioritering. Ordene kan misforstås, som om Jesus taler nedsettende om arbeidet for det daglige brød. På lignende vis har noen misforstått bønnen “Gi oss i dag vårt daglige brød”.

Gud har kalt oss mennesker til å forvalte hans skaperverk, og i dette kall velsigner han alt ærlig arbeid. Velsignelsen medfører arbeidsglede, enhver i sitt kall, tross alt strev under syndefallets kår. Så sant man er arbeidsfør, skal man arbeide for sitt livsopphold.

*2 Tess 3:10 – Om noen ikke vil arbeide, skal man heller ikke ete.*

Jesu ord om den mat som “forgår”, sikter til den fariseiske innstilling – å tjene Gud med et uklanderlig liv. Den mat som forgår, er den fariseiske tiltro til egne gjerninger. Men den hellige Gud premierer ikke *utvortes* hellighet med evig liv hos ham. Våre gjerninger forgår. Loven krever hellighet hundre prosent.

*5 Mos 6:5 – Du skal elske Herren din Gud av hele ditt hjerte og av hele din sjel og av all din makt.*

*Rom 3:10 – Det finnes ikke èn som er rettferdig, ikke en eneste.*

“Mat” er i denne sammenheng det samme som å holde Guds bud, enhver i sitt dagligliv. Det var hva Guds Sønn gjorde, født under loven. Det var hans mat å oppfylle Guds lov i Jesu lidende lydighet - den Ene for alle (Gal 4:4). Han er lovens siktemål til rettferdighet for hver den som tror.

*Joh 4:34 – Min mat er å gjøre hans vilje som hrar sendt meg og å fullføre hans verk.*

*Joh 6:51 – Jeg er det levende brød som er kommet ned fra himmelen, Den som spiser av dette brød, skal leve til evig tid. Og det brød jeg vil gi, er mitt legeme som jeg gir til liv for verden.*

*Rom 3:21f – nå er Guds rettferdighet blitt åpenbart uavhengig av loven. Om den vitner Loven og Profetene. Dette er Guds rettferdighet som gis ved troen på Jesus Kristus, til alle som tror.*

### ***“Hva er da de gjerninger som Gud vil vi skal gjøre?”***

Folket spurte Jesus. Folk tok det som en selvfølge at gjerninger kvalifiserer til evig liv. Jesus avviste prestasjonsfromhet. Kristen tro er Guds ro til oss.

Jesus talte om “Guds gjerning”, den gjerning som Gud gjør for sin godhets skyld. Guds gjerning er troen “*på den Gud har utsendt*”, Jesus Kristus. Den som hører evangeliet og kommer til tro på ham, har evig liv gitt av nåde. Gjennom ham lærer vi den trofaste Gud å kjenne i all hans slevhengivende kjærlighet.

Allerede skapelsesberetningen fremstiller Guds verk. Med sitt Ord skapte Gud verden, den synlige og den usynlige. Også Guds forsoning med verden er Guds verk ved Ordet som ble menneske i Jesu skikkelse.

*Joh 5:17 – Min Fader arbeider til denne dag; også jeg arbeider.*

Derfor er det Guds gjerning at dere tror på den han har utsendt, Jesus Kristus. Folk spør etter gjerninger. Jesu svar handler om troen.

Da siterte tilhørerne fra Salme 78:

*Sal 78:15 – han lot det regne manna til føde for dem, gav dem korn fra himmelen.*

Guds ord er det himmelske manna – mer enn englebrød. Det visste Jesu tilhørere:

*5 Mos 8:3 – mennesket lever ikke bare av brød, men av hvert ord som går ut av Herrens munn.*

Tilhørerne forstod ikke at Guds Ord stod i deres midte. De forstod ikke at Ordet var kommet i kjøtt og blod – i Jesu skikkelse. Hvem kan forstå det? Han er brødunderet i denne verdens ørken. Et under overgår all forstand. Det må bli fastslått som en kjensgjerning. Jesu eget vitnesbyrds var brødunder han gjorde da han mettet de fem tusen i ødemaken.

Under Israels ørkenvandring gjorde Gud de under som pekte frem mot Guds nærvær i den kommende Kristus. Jesus fra Nasaret sa han er “det sanne brød fra himmelen”.

*“- jeg sier dere: Moses gav dere ikke brødet fra himmelen. Det er min Fader som gir dere det sanne brød fra himmelen. Guds brød er det som kommer ned fra himmelen og gir verden liv.”*

Senere gjorde Paulus den erfaring, at “budordet som var til liv, ble til død” (Rom 7:10). Det er disippelerfaringen vi alle gjør. Derfor innleder Salme 78 med oppfordringen: “*Lytt mitt folk til min lære.*” Lytt til Jesu, Guds Sønns lære fra Gud Faderen. Lytt til Guds evangelium i Jesu munn. Lytt til dets lære om Guds godhet for sin egen skyld. Dens bilde er Guds

selvhengivende kjærlighet, stilt frem for verden i Jesus Kristus, og ham korsfestet.

*“Jeg er livets brød. Den som kommer til meg, skal ikke hunge, og den som tror på meg, skal ikke tørste.”*

*Rom 1:16f – (Evangeliet) er en Guds kraft til frelse for alle som tror.*

Mennesker undres: Hvordan får man del i dette brød? Jesus markerer i teksten at Gud virker troen. Gud er suveren, uavhengig av vår medvirkning til frelse. Et annet evangelium fins ikke. Utelukket er *forbehold* om overgivelse, tårer, håndsopprekking. Tollereren gikk hjem, erklært rettfærdig for Gud. Guds godhet for sin egen skyld endret hans liv.

*2 Tim 1:9 – han har frelst og kalt oss med et hellig kall.*

Døpt til Jesu død, handlet Gud i din dåpen. Gud gav deg frelsen, fullbrakt i Kristi død, og gav deg løftet om frelse for hver den som tror (Mk 16:16). Gud er trofast. Gjennom hele livet er dåpen frifinnelsens sakrament, lik skipet med kurs mot den nyskapt jord hvor rettferdighet bor.

Guds evangelium har sin egen rytme: Først gaven og deretter virkningen: Det er Gud som virker at dere tror på den han utsendte – Jesus Kristus. Virkningen merkes i vårt indre: “Det er til meg også!” Men hører du evangeliet forkynt med forbehold om prestasjon, stol da på din dåp.

*Ef 2:8f, – For av nåde er dere frelst, ved tro. Det er ikke deres verk, men Guds gave. Det hviler ikke på gjerninger, for at ingen skal rose seg.*

*Fil 2:13 – Det er Gud som virker i dere både å ville og å gjøre etter hans vilje.*

Eller sagt med vår barnelærdom:

*“Jeg tror at jeg ikke av egen fornuft eller kraft kan tro på Jesus Kristus eller komme til ham, men Den Hellige Ånd har kalt meg ved evangeliet, opplyst meg med sine gaver, helliggjort meg og bevart meg i den rette tro.”*

Guds lov virker denne selverkjennelse: Jeg tror at jeg ikke kan tro. Denne erkjennelse rydder vei for Kristus, syndebæreren i alles sted. Gud forsonte verden med seg selv i Kristi død på korset, ingen unntatt. Derfor oppstod han rettferdiggjort i alles sted. “Den som kommer til meg, skal ikke hunge.” Løftet står fast, stadfestet med Guds vitnesbyrd da han reiste Kristus opp fra død tredje dag “etter Skriftene”..

Troens tilbakemelding er takk og pris for frelsens årsak. Vi istemmer kirkens bekjennelse (CA 5):

*“For at vi skal komme til denne tro er prekenembetet innstiftet for å lære evangeliet og meddele sakramentene. For ved Ordet og sakramentene som midler, blir Den Hellige Ånd gitt, han som virker troen,*

*hvor og når Gud vil, i dem som hører evangeliet, nemlig at Gud, ikke for våre fortje-nesters skyld, men for Kristi skyld, rettferdiggjør dem som tror at de blir tatt til nåde for Kristi skyld!”*

*“Den som kommer til meg, skal ikke hunge, og den som tror på meg, skal ikke tørste.”*

---

## **FEMTE SØNDAG I FASTE**

### **FIENDSKAPEN MOT KRISTUS**

#### **Prekentekest 2. rekke: Joh 11:46-57**

Forrige søndag handlet teksten om folkets reaksjon på Jesu brødunder i ødemarken. De ville gjøre ham til konge. I dag handler teksten om fiendskapen mot Jesus, straks før hans siste påske i Jerusalem.

Jesus hadde oppvekket Lasarus fra de døde. Da hadde Lasarus ligget fire dager i graven. (Joh 11:17) Fariseerne og de skriftlærde betraktet Jesus som en oppvigler og sikkerhetsrisiko. Nå risikerte de at folket vendte seg mot dem, og at romerne tok fra dem tempelplassen. Det skjedde i år 70, da Jerusalem ble eroblet og ødelagt. Fremdeles har ikke jødene adgang til tempelplassen.

Under den romerske okkupasjon fikk øversteprestene og Det høye råd stor makt over folket. De fikk fordeler som de utnyttet til egen vinning. Men folket måtte betale skatt til keiseren og dertil avgifter til fariseerne og de skriftlærde. Derfor sa Jesus:

*Mt 23:13 – Ve, dere skriftlærde og fariseere! Dere hyklere! Dere stenger himmelriket for menneskene. Selv går dere ikke inn, og dere tillater ikke dem å gå inn som gjerne vil.*

Til gjengjeld fikk folket undervisning i falske lærdommer. Ved begravelser holdt de lange bønnen som de tok seg godt betalt for, og enkers hus overtok de. I teksten opptrer øverstepresten Kaifas. Han tilhørte saddukeerpartiet, de som fornektet oppstandelsen og englenes eksistens. Det var Kaifas som sa de profetiske ord:

*“Dere forstår ingenting. Dere tenker ikke på at det er bedre for dere at ett menneske dør, enn at hele folket går til grunne. Dette sa han ikke av seg selv, men da han var øversteprest det året, talte han profetisk om at Jesus skulle dø for folket.”*

Kaifas mente noe annet: Det ville gagne folket å drepe Jesus. Kaifas var en av “denne verdens herskere” som apostelen Paulus omtalte til:

*1 Kor 2:6-8 – (Vi forkynner) en visdom som ikke hører denne verden og denne verdens herskere til, de som går til grunne. Nei, vi taler Guds visdom, som er en hemmelighet, den var skjult, men før tidenes begynnelse hadde Gud bestemt den til å føre oss frem til herligheten. Denne visdom har ingen av verdens herskere kjent til. Hadde de kjent den, ville de ikke ha korsfestet herlighetens Herre.*

“Denne verdens herskere” kjente ikke til Guds visdom. De tjente “denne verdens fyrste”, forklarte Jesus (Joh 12:31) . Samme åndsmakt kalte Paulus for “ondskapens åndehær i himmelrommet” (Ef 6:12). Guds visdom var skjult for dem. Men ved å drepe Jesus, ga de Jesu verk fremgang . Gud forsoning med verden i Jesu død ble stadfestet med Jesu oppstandelse fra døde tredje dag.

Djevelen trodde han hadde beseiret den korsfestede Kristus, men skjult for verden ble den onde selv beseiret i Kristi død. Kaifas var ikke selv klar over at han var i ferd med å avskaffe den gammel-testamentlige offer-tjeneste. Kaifas talte med ord i sin munn den sataniske ondskap, og samtidig var han talsmann for Guds evige visdom. Kaifas ville sikre sin maktposisjon som øversteprest, men det motsatte skjedde. Han undergravde øversteprestens posisjon. I hans sted trer Jesus Kristus, den himmelske øversteprest. Han trer frem for Faderen og ber for sine bekjennere på jorden.

Under påskehøytiden skulle påskelammet slaktes og påskemåltidet holdes. Da innstiftet Kristus sin nattverd – den nye pakts måltid. Der har Guds kirke samfunn med Guds Golgata-offer, rakt frem og mottatt i brødets og vinens skikkelser.

*Gaven gjort med allmaktsordet,  
Kristus byr fra gavebordet.  
Lovens påske den er endt.  
Skyggen flyr for virk'ligheten,  
Selv han fyller dunkelheten,  
Har ny tid i nåde sendt.*

Kaifas ble et redskap i Guds frelsesplan.

*Heb 7:12, 18, 23f – Når prestedømmet forandres, betyr det nødvendigvis at også loven forandres. /.../ Dermed blir et eldre bud opphevet, fordi det er svakt og unyttig. /.../ Dessuten har det vært flere av disse prestene, for døden hindret dem i å fortsette. Men Jesus har et prestedømme som ikke tar slutt, for han er og blir til evig tid.*

Skjønt Kaifas gikk i ondskapens tjeneste, medvirket han til et bedre offer enn alle andre offer av okser og bukker.

*Heb 10:1,4 – Loven var bare en skygge av de kommende goder, ikke av tingene selv, slik de virkelig er. /.../ For blodet av okser og bukker kan virkelig ikke ta bort synder.*

*Heb 9:13f – Hvor mye mer skal da ikke Kristi blod rense vår samvittighet fra døde gjerninger, så vi kan tjene den levende Gud. Kristus har jo i kraft av en evig Ånd båret seg selv frem som et lyteløst offer for Gud. For med et eneste offer har han for alltid gjort dem som helliges, fullkomne.*

Fra bibelhistorien kan vi anvende Josefs ord til sine brødre, etter patriarken Jakobs død.

*1 Mos 50:20 – Dere tenkte å gjøre ondt mot meg, men Gud tenkte det til det gode. For han ville gjøre det som nå er hendt og berge mange menneskeliv.*

Da vi nå har hørt om fiendskapen mot Kristus, især blant jødernes ledere, bør vi vokte oss. Gud er Gud. Mennesket er menneske. Det gjelder for oss å anvende lovens brodd og evangeliets trøst, enhver på seg selv. Et eksempel er Peters tale på Pinsedagen, da han talte han til “gudfryktige menn” fra mange folkeslag rundt Middelhavet.

Peter sa til dem alle: “*Denne Jesus som dere har korsfestet*”. (Apg 2:36) Neppe flere enn et fåtall hadde vært med i den mengden som ropte “korsfest, korsfest”. Likevel har Peters ord adresse til oss alle: Kristus har båret verdens synder – også våre. Gud er en forsonet Gud for alle, også for oss.

*Jes 53:5 - “Han ble såret for våre misgjerninger, knust for våre overtredelser”*”

*2 Kor 5:21 – Han som ikke visste av synd, har (Gud) gjort til synd for oss for at vi i ham skulle bli Guds rettferdighet.*

---

## **PALMESØNDAG**

### **Prekentekest 2. rekke: Mt 26:17-30**

Det var under det jødiske påskemåltid Kristus innstiftet den nye pakts måltid. Det jødiske påskemåltid skulle feires årlig på den tiende dag i nyttårsmåneden, og være en minnedag om Guds dom over faraos Egypt. Da gikk morderengelen forbi de hus hvor lammets blod var strøket på dørstolpene og tverrbjelken. (2 Mos 12:1-28).

Moses var en lovgiver for Israels folk På Sinai-fjellet mottok han de to steintavlene med de ti Guds bud. De tydeliggjør Guds skapervilje, som menneskene aner.. Mose lov anvender Tibudsloven ved å legge den til grunn for Moseloven og dens forskrifter. Mange forskrifter blir ikke lenger praktisert, hverken sivilloven eller seremoniloven.

#### ***Frikjøpt fra trelldom under Moseloven***

*Gal 4:4f – i tidens fylde sendte Gud sin Sønn, født av en kvinne og født under loven. Han skulle kjøpe dem fri som stod under loven, så vi kunne få barnekår.*

Guds enbårne Sønn fornedret seg selv av fri vilje for menneskenes skyld. Han kom i Jesu tjenerskikkelse. Med sin lidende lydighet oppfylte han loven i alles sted, lydig til døden på korset. Han er Guds fred med oss mennesker, stadfestet med oppstandelsen fra døde tredje dag, Han alene er vår hellighet og rettferdighet hos Gud.

Hva skal kristne da bruke Mosebøkene til? De skal vi fortsette å lese, men lese dem som profetier om Kristus, som er lovens oppfyller og troens rettferdighet. Når vi til eksempel leser om den gudstjeneste Aron skulle forrette, leser vi skyggebilder av den kommende Kristus, vår himmelske øversteprest. Et annet eksempel: Når vi leser forskriftene om påsken, påskelammet og påskemåltidet, leser vi skyggebilder av "den nye pakt", grunnet i Lammets blod – det Guds Lam som borttar verdens synder.

*Kol 2:16f – Så la ingen dømme dere for hva dere spiser eller drikker, eller når det gjelder høytider, nymånedag eller sabbat. Alt dette er bare et skyggebilde av det som skulle komme, men legemet er Kristi legeme.*

#### ***Forskriftene om påskelammet***

*1 Pet 1:18f - Det var "med Kristi dyrebare blod, blodet av et lam uten feil og lyte", vi ble kjøpt fri fra det tomme livet vi hadde arvet fra fedrene.*



Påskelammet måtte være **feilfritt**. Apostelen Peter viser til Kristi lidende lydighet under loven. Han var skyldfri, og svik fantes ikke i hans munn (1 Pet 2:22). Eneste årsak til Guds forsoningsverk er Kristi lydighet i alles sted. Han alene er troens hellighet og rettferdighet for Gud.

*Rom 3:19, 23 – Vi vet at alt det som loven sier, gjelder dem som har loven, for at hver munn skal tie og hele verden stå skyldig for Gud. /.../ for alle har syndet, og de har ingen del i Guds herlighet.*

Derfor har Gud elsket verden så høyt at han gav sin enbårne Sønn.

*Heb 7:26f – Ja, en slik øversteprest var det vi måtte ha, hellig, god og ren, skilt ut fra syndere og opphøyd over himlene. Han trenger ikke, slik som andre øversteprester, å bære frem offer hver dag, først for sine egne og deretter for hele folkets synder. Offeret har han båret frem én gang for alle da han ofret seg selv.*

Israelittene var **slaver** under farao i Egypt. Dette slaveri tegner bildet av menneskeslektens levekår under Guds fiendemakter, født til slaveri under syndens og dødens og djevelens makt. Hver for oss kommer vi til verden lik et stykke okkupert land. Vår vilje er trellbundet, lik en hund i bånd. Vår frihet er begrenset. Døden bekrefter vår nød: Døden er syndens lønn, men Guds nådegave er evig liv i Kristus Jesus, vår Herre. (Rom 6:23)

Det stod ikke bedre til med israelittene i slavekår under farao. De var avmektige. Det åpenbaringsordets Gud som tok initiativet til utvandringen. Gud sendte Moses og Aron til dem. Senere fulgte harde levekår, så de ønsket seg tilbake til Egypt. Noe lignende skjer når vi søker frihet bundet til den onde lyst i oss selv.

I klar motsetning til lovtrelldom står Guds barns frihet for Kristi skyld. Troens glede er Kristi daglige komme. Med ham til gave går vi til vår gjerning med ham til eksempel i forsakele og tro. Vår støttestav er Guds løfte, gitt i dåpen til Jesu død. I tillit til Guds nåde for Kristi skyld, øver vi troen i gjerninger som har Guds Ord og befaling for seg, de er som regel hverdagslige gjøremål.

### ***Påskelammets blod på dørstolpene***

Der gikk morderengelen **forbi**. Ordet påske betyr "å gå forbi". Denne forbigang var et skyggebilde av det Guds Lam som bærer verdens synder. De som tror på ham, har evig liv allerede og kommer ikke til dommen. Kristus i sin lidende lydighet er den rettferdighet som evangeliet åpenbarer, til frelse for alle som tror. Han er frifinnelsens årsak. Derfor går Guds fiendemakt forbi. Død, hvor er er din brodd? Død hvor er din seier?

*Jes 9:4 – For åket som tynget folket, stangen over nakken på det og staven som driveren brukte, har du brutt i stykker som på Midjans dag.*

*Gal 5:1, 13, 17 – Til frihet har Kristus frigjort oss. Stå derfor fast og la dere ikke igjen tvunge under trelldommens åk. /.../ Dere er kalt til frihet,*

*brødre. La bare ikke friheten bli et påskudd for den syndige natur, men tjen hverandre i kjærlighet. /.../ For vår onde natur står med sitt begjær Ånden imot, og Ånden står vår onde natur imot. De to ligger i strid...*

Vi merker oss at påskelammet ble **tatt ut av hjorden**. Kristus ble etter sin menneskenatur tatt ut av Adams falne ætt, men fortsatt være sant menneske av kjøtt og blod. Det måtte han være, skulle han være verdens syndebærer, lovens oppfyller og beseire djevelen som har døden i sin vold.

Forskriften om påskemåltidet krevde at **hele lammet skulle stekes over ild** (2 Mos 12:9). Guds enbårne Sønn gikk frivillig inn i Guds vredes ild for vår frelses skyld. Gud har forsonet verden med seg selv i Jesu Kristi død.

*Hos 13:14 – Jeg vil fri dem ut av helvetets vold, forløse dem fra døden.*

*Gal 3:13 – Kristus kjøpte oss fri fra lovens forbannelse da han kom under forbannelse for vår skyld. For det står skrevet; Forbannet er hver den som henger på et tre. (1 Mos 21:23)*

Kristi lidende lydighet under Guds lov opphevet Guds lovpakt med sitt folk. Lovpakten ble erstattet med nådepakten. I den natt han ble forrådt, innstiftet han den nye pakts måltid med ordene: "Dette er den nye pakt i mitt blod..." Med ordet "dette" viser han oss til I gaven rakt fram i jordiske ting – brød og vin. Han sier presist og like frem: "Dette er mitt legeme /.../ dette er den nye pakt i mitt blod."

*Heb 13:10 – Vi har vårt eget alter, og de som vil gjøre tjeneste i tabernaklet, har ikke rett til å spise av det.*

Vårt paktstegn er ikke lovpaktens tegn - omskjærelsen, men nådepakten i Kristi blod.

*Ef 2:12f – Husk da at dere en gang var uten Kristus, utestengt fra borgerretten i Israel, og hadde ikke del i paktene og løftet, og var derfor uten Gud og uten håp i verden. Men nå, i Kristus Jesus, er dere som var langt borte, ved Kristi blod kommet nær.*

*Teksten slutter med Jesu ord:*

*"Og det sier jeg dere: Fra nå av skal jeg ikke drikke av denne vintreets frukt før den dag jeg drikker den ny med dere i min Faders rike."*

Under Herrens Nattverd er vi gjester hos ham. Vi drikker av vintreets frukt og har samfunn Kristi sanne legeme og blod i sakramentets skikkelser.

*1 Kor 10:16 - Velsignelsens beger som vi uttaler velsignelses-bønnen over, er det ikke samfunn med Kristi blod? Brødet som vi bryter, er det ikke samfunn med Kristi legeme? (E Sv kyrko-bib.)*

Apostelen påminner om den gave som Kristus gir i sakramentets skikkelser – syndenes forlaatelse, og dermed evig liv. Gud tjener oss. Gud tjener oss med sitt allmaktsord, og gir samfunn med sitt eviggyldige Golgata-offer, rakt fremog mottatt i sakramentets skikkelser,

---

## SKJÆRTORSDAG:

### KRISTUS INNSTIFTET SIN NATTVERD

#### Prekentekest 2. rekke: Joh 13:1-20

Denne dagen feires til minne om den natt da Kristus under påskemåltidet innstiftet den nye pakts måltid. Innstiftelsesordene er gjengitt hos tre av de fire evangelistene. Dagens epistel gjengir ordene som Paulus hadde "mottatt fra Herren", det vil si i en muntlig overlevering. Jesu ord sier presist og direkte hva det er han lar rekke frem og nattverd gjestene motta: "*Dette er mitt legeme /.../ dette er mitt blod*" ...

Dette sier Kristus om sitt legeme, som neste dag skulle henge på korset, legges i grav og tredje dag oppstå fra døde, og førti dager senere fare opp til himmelen og innta plassen ved Gud Faders nådeside.

Når vi hører Jesu ord, fremsagt over fremsatt brød og vin, da er vinen i denne kalk hva han sier den er – det samme blod som ble utgytt på korset, og brødet - det samme legeme som hang på korset. Nattverd gjestene har virkelig samfunn med Guds Golgata-offer, tilstede på ethvert alter hvor man holder Herrens Nattverd i samsvar med Kristi ord og befaling.

Dagens prekentekest fra Johannes-evangeliet utfyller hva de andre evangelistene har skrevet ned og kristne den gang hadde hørt mange ganger.

*1 Kor 10:16 – Velsignelsens beger som vi fremsier velsignelsesbønnen over, er det ikke samfunn med Kristi blod? Brødet som vi bryter, er det ikke samfunn med Kristi blod? (E Sv Kyrkobib.)*

Dette sakramentale nærvær lærer og tror vi sammen med den gamle kristen i øst og vest.

#### ***Jesus vasket disiplenes føtter***

Hva Kristi ord sier om gaven han gir, har Johannes tilføyd med Kristus som *eksempel*: Med sin lidende lydighet har han tjent oss, og med sin gave tjener han oss i den forsamlede menighet. Hans eksempel må være av grunnleggende betydning for kristnes liv.

Fotvaskingen illustrerer Guds selvhengivende kjærlighet. Gud tjener oss av nåde, uten hensyn til vår verdighet eller fortjeneste. Teksten begynner med å fremheve hensikten - å vise den selvhengivende kjærlighet.:

*"Han hadde elsket sine egne som var i verden, og han elsket dem helt til det siste."*

Vi istemmer med vår barnelærdom:

*“- for at jeg skal være hans egen og leve under ham i hans rike og tjene ham i evig rettferdighet, uskyldighet og salighet, likesom han er oppstan-den, lever og råder i evighet.” (Forkl 2 trosart.)*

Med fotvaskingen viste Kristus at han er Herrens tjener, forutsagt i Jesaja-profetien. I sin fornedrelse skulle han ha fremgang ved å bli løftet opp (Jes 52:3). Hensikten må vi aldri glemme når vi går fra Herrens Nattverd. Vi går med Kristus til gave for å tjene ham i gjerninger som har Guds Ord og befaling for seg, enhver i sitt kall. Vi er kalt til å vise tjenersinn med ham til eksempel i ord og gjerning.

*Mt 20:28 – Menneskesønnen er ikke kommet for å la seg tjene, men for selv å tjene og gi sitt liv som løsepenge for mange.*

Alt dette hadde Faderen overlatt til sin enbårne Sønn å utføre av fri vilje og for vår frelses skyld. Han kom som tjener, utførte sitt verk som tjener og vendte tilbake som tjener. Ophøyd til Faderens nådeside, er han til stede hvor som helst i den forsamlede menighet. Her tjener han oss i de handlinger han innstiftet og befalte.

*1 Joh 4:11 – har Gud elsket oss så, er vi skyldige til å elske hverandre.*

### ***Verden et farlig sted***

Kristus tjener sine disipler i en virkelighet okkupert av Guds fiendemakter. Eksemplet Judas taler for seg. (Joh 8:44). Men også de andre disiplene stod utsatt til, for i menneskets innerste virker arvesynden imot Guds gode skapervilje. Kjennetegnet er *hovmodsånd*. Den unngår å forsake djevelens gjerninger og alt hans vesen.

Kristus viser med fotvaskingen at vi skal øve troen i gjerninger med ham til eksempel. Spørsmålet - hva ville Jesus ha gjort, er ikke så enfoldig som det høres ut til. Han har lært oss å be med sin offerbønn: “Skje din vilje.”

*1 Joh 4:17, 19f – vi er slik som han er, midt i denne verden. /.../ Vi elsker fordi han elsket oss første. Om noen sier at han elsker Gud, men likevel hater sin sin bror, da er han en løgner. For den som ikke elsker sin bror som han har sett, han kan ikke elske Gud som han ikke har sett.*

### ***Hva vil det si å bli vasket ren av Jesus?***

Peter protesterte: “Vasker du mine føtter?” Det var den gang trelens oppgave. Jesus svarte: “Hvis jeg ikke vasker deg, har vi ikke noe sammen.” Forvaskingen handler om en ren samvittighet, renvasket med syndenes forlatelse. Og likevel var ikke alle rene. Hvordan kunne Jesus si: “Dere er rene, men ikke alle?” Det forklarte han i avskjedstalen:

*Joh 15:3 – Dere er alt rene på grunn av det ord jeg har talt til dere.*

Syndenes forlatelse blir tilsagt oss med Kristi ord. Guds evangelium viser Guds kraft ved å tilsi syndenes forlatelse for Kristi skyld. Frelst av nåde, gir Gud oss oppreisning fra døden i våre synder. Syndenes forlatelse for Kristi skyld er kraften av hans oppstandelse. Men én var ikke ren. Judas lot seg forlede av den onde.

Jesu undervisning om hvordan renvasking går til, hører sammen med nattverdets sakrament. Kristus tjener oss i kraft av sitt guddomsord. Kristi ord må lyde over fremsatt brød og vin, slik han gjorde - høyt og tydelig i den forsamlede menighet. Deretter skal den himmelske gave bli utdelt og mottatt i jordiske skikkelser til syndenes forlatelse og evig liv.

Kristus gir for sin godhets skyld samfunn med sitt legeme og blod, ofret for verdens synde. Det er gaven han lar rekke frem og vi motta med munnen. Vår nattverdfeiring gjør ikke dette under. Det gjør hans ord.

O Jesus, gid jeg kunne  
Som jeg så gjerne vil,  
Deg ære noenlunde,  
Hjelp du meg selv dertil;

Så vil jeg gjerne kaste  
Min kappe på din vei  
Og med i flokken haste  
Som villig følger deg.

---

## LANGFREDAG: KRISTUS BLE KORSESTET

### Prekentekest 2:rekke: Joh 18-19

Kristus gikk over bekken Kidron. Med denne opplysning innleder Johannes sin beretning om Jesu lidelseshistorie. Han dro som verdens syndebærer for å gi sitt liv til løsepenge for verdens synder.

#### ***Kong David og Kristus Jesus – verdens syndebærer***

Også kong David dro over Kidron-bekken, men da for å berge livet under et opprør..

*2 Sam 15:23 – Hele folket gråt høyt da hæren gikk forbi. Kongen stod ved Kidron-bekken og hæren gikk forbi ham langs veien ut i øde-marken.*

*Over Kidron Jesus treder  
Med frivillig ånd og mot.  
Verden ler, men Jesus greder.  
Å, vi burde gråte blod!  
Se, hvor blodet har seg vendt,  
Nå er alle buer spent  
For på Jesus sikte tage,  
For å bringe ham av dage.*

Jesus *måtte* lide, dø og bli begravet for så å oppstå tredje dag.

Liksom Israels folk på kong Davids tid frafalt sin konge, forrådte *Akitofel* kong David. Nå var Judas Iskariot foræderen ved Herrens bord.

*Sal 41:10 – Selv min venn, som jeg stolte på, han som spiste ved mitt bord, løftet hælen mot meg.,*

*Simei* hånet David og kastet stein på ham. Soldatene hånet Kristus, satte tornekrans på hans hode, kledde ham i en purpurfarvet kappe, og slo ham i ansiktet mens de ropte: “*Vær hilset, jødenes konge!*”

David ble tuktet for egne synder. Jesus Kristus led for verdens synder.

*Sal 69:5 – mange er de som vil meg til livs, som er mine fiender uten grunn; nå må jeg gi vederlag for det jeg ikke har røvet.*

*Jes 53:5 – Han ble såret for våre overtredelser og knust for våre misgjerninger,, straffen lå på ham for at vi skulle ha fred.*

#### ***Se, mennesket!***

Pilatus sa ikke om Jesus: “Se, et menneske!” Han sa ii bestemt form: “Se, *menneske!*”. Det var som om hele menneskeheten var samlet i Jesu

person og stod foran Pilatus – ikke bare for hans domstol, men for Guds domstol.

Jesus representerte alle mennesker siden Adam og Eva. Her stod Kain – brodermorderen, Jakob – bedrageren, David – horkaren, Paulus forfølgeren og voldsmannen. Her stod alle syndere, hva de enn heter. Og her stod også vi som her er forsamlet. Foran Pilatus' domstol skal vi betrakte oss selv for den allvitende og hellige Guds domstol. Dette forklarer apostelen Paulus i lys av beretningen om syndefallet:

*Rom 5:18 – Likesom èn manns fall ble til fordømmelse for alle mennes-ker, så fører èn manns rettfærdige gjæring til frifinnelse og liv til alle.*

*2 Kor 5:21 – Han som ikke visste av synd, har han gjort til synd for oss forat vi i ham skulle bli Guds rettfærdighet.*

Pilatus så Jesus stå med torne-kronen på og ikledd den purpurfarvede kappen. Meningen fremgår av Jesja-profetien: Det var Guds vredes vinpresse Guds Sønn fikk trække.

*Jes 63:1-3 – Hvem er han som kommer /.../ i blodrøde klær og skrider frem i sin store kraft? “Det er jeg som taler i rettfærd, jeg som har makt til å frelse.” Hvorfor er din kappe så rød, lik klærne til en som trækker druer? “Alene trakk jeg vinpressen, av folkene var ingen med meg. Jeg trakk dem ned i min vrede.”*

*Åp 19:13 – Han er kledd i en kappe dyppet i blod, og hans navn er “Guds Ord”.*

### ***Gud ble dømt i Kristi død***

De jødiske anklagerne forklarte for Pilatus: “Vi har en lov, og ifølge loven må han dø, for han har gjort seg selv til Guds Sønn.” Det hadde han ikke gjort. Han fremstod som den han var og er - Guds Sønn, den enbårne, født av Faderen fra evighet.

*Sal 2:7 – Jeg vil kunngjøre hva Herren har fastsatt. Han sa til meg: “Du er min sønn, jeg har født deg i dag.”*

*Sal 89:27f – Han skal rope til meg: “Du er min far, min Gud og min frelsende klippe.” Ja, jeg gjør ham til min førstefødte, den høyeste iblant kongene på jorden.*

Derfor sa han til dem som kom for å gripe ham i Getsemane: “JEG ER”. Han fremstod med gudsnavnet, gitt Moses i den brennende busken på Horeb. Da rygget de tilbake og falt til jorden.

Jesus hadde like fra unnfangelsen i jomfru Marias morsliv levd i lidende lydighet under Guds lov. Den oppfylte han *passivt* som synde-bærer – den ene i alles sted, og *aktivt* som lovens oppfyller. Han oppfylte Guds lov i alle deler og i alles sted. Da gjenstår “det salige bytte”:

*Jes 53:11f – Min rettferdige tjener skal gjøre de mange rettferdige når de kjenner ham, for han har båret deres synder.*

*Rom 4:25 – Han ble overgitt til døden på grunn av våre synder, og opp-reist på grunn av vår rettferdiggjørelse. (E Sv Kyrkobib.)*

### ***“Det er fullbragt!”***

Med disse ord utåndet Jesus på korset. Hans lidende lydighet til menneskenes frelse var fullført. - Hvem du enn er, får du nå anvende Guds forsoningsverk på deg selv. *“Det er fullbragt!”*

*Kol 2:14 – Gjeldsbrevet som gikk oss imot på grunn av lovens bud, strøk han ut og tok det bort ved å nagle det til korset.*

Hva du enn har misbrukt av Guds gaver, Jesu ord får du fritt anvende på deg selv: *“Det er fullbragt”*. Gud er en forsonet Gud. Og i dåpen til Jesu død har han gitt deg barnerett hos Gud, med løftet om salighet for hver den som tror. Mk 16:16..

Pilatus sa om overskriften han fikk satt opp på Kristi kors: *“Det jeg skrev, det skrev jeg.”* Det gjelder enda mer Kristi ord: *“Det er fullbragt”*. Guds forsoningsverk er fullført til evig tid. Det har Gud stadfestet med Jesu oppstandelse fra døde tredje dag *“etter Skriftene”*.

*Åp 11:17 – Herredømmet over verden er tilfalt vår Herre og hans Salvede, og han skal være kongen i all evighet.*

*“Trøsten står som klippen fast, at hans død og blod skal gjelde.”*

---

## **LANGFREDAG AFTENSANG:**

### **KRISTI BEGRAVELSE**

#### **Prekentekest 2. rekke: Mt 27:57-66**

1 Kor 15 har apostelen Paulus sammenfattet evangeliet nevnte han også at Kristus *“ble begravet”* (v 4). Hva betyr Jesu begravelse for oss?

#### ***Jesu grav stadfester Guds forsoningsverk i Jesu død***

*Mika 7:19 – Du skal kaste alle våre synder i havets dyp.*

Mika-profetien er oppfylt: Verdens syndegjeld er strøket. Gud er forsonet med verden, og forsoning blir gitt den enkelte til del i dåpen til Jesu død.



*Rom 6:3f – Eller vet dere ikke at alle vi som ble døpt til Kristus Jesus, ble døpt til hans død? Vi ble altså begravet med ham da vi ble døpt med denne dåp til døden, for at vi skal leve det nye livet, likesom Kristus ble reist opp fra de døde ved Faderens veldige kraft.*

De la Jesu døde legeme i gravhulen, rullet steinen på plass foran åpningen og forseglet graven. Ingen forandring kunne endre på Guds forsoningsverk. Det var fullbrakt i Jesu død. Et skyggebilde i bibelhistorien var steinen som forseglet Daniels grav i løvehulen:

*Dan 6:17 – De hentet en stein og la den over åpningen til hulen. Kongen forseglet den med sitt eget og sine stormenns segl, så det ikke kunne gjøres noen forandring med Daniel.*

Perserkongen kunne ikke tilbakekalle det han hadde forseglet. Det gjelder enda mer hva den levende Gud har forseglet med steinen som stengte Jesu grav. Steinen stadfestet Guds forsoning med verden, gyldig i evighet. Utelukker er gjenytelser og tilleggssytelser. De har ingen gyldighet for himmelens Gud.

*4 Mos 23:19 – Gud er ikke en mann så han lyver, et menneske så han skifter sinn.*

*Åp 5:13 – Han som sitter på tronen, han og Lammet, tilkommer all takk og ære, pris og makt i evighet.*

Gud har i Jesu lidende lydighet påtatt seg alle plikter, og i din dåp gitt deg barnekår med alle rettigheter hos ham. Guds nådepakt med deg står fast i dåpen til Jesu død:

*Mk 16:16 – Den som tror og blir døpt, skal bli salig, men den som ikke tror skal bli fordømt.*

Gud er årsak til frelse og salighet. Mennesket er årsak til fordømmelse og fortapelse. Frelsens årsak er en bevitnet kjensgjerning: Guds nådepakt med deg i din dåp. Den kan ikke endres, bare fornektes. Det som var forutsagt ved profeten Daniel, skjedde:

*Dan 9:24 – Sytti uker er fastsatt for ditt folk og den hellige by, til ondskapen har nådd sitt mål og synden tar slutt. Da blir skylden strøket ut, det kommer en evig rettferdighet...*

### ***Det nytter ikke å gjemme seg for Gud***

Den som har begått en straffbar handling, vil forsøke å skjule den. Det nytter ikke for den levende Gud. Han ser i menneskets aller innerste og overskuer alt. Adam og Eva forsøkte å skjule seg bak dydens fikenblad, men forgjeves.

*Jer 23:24 – Kan noen skjule seg på hemmelige steder så jeg ikke ser ham, sier Herren. Fyller ikke jeg både himmel og jord?*

*Heb 4:13 – Ingen skapning er skjult for ham. Alt ligger nakent og bart for ham som vi skal stå til regnskap for.*

Ikke engang graven er et gjemmede for Gud. Jesus forutsa at dager skulle komme da man skulle si til fjellene: "Fall over oss!", eller til høydene: "skjul oss!", men forgjeves.

*Mt 10:32 – Den som bekjenner meg for menneskene, ham skal jeg kjennes ved for min Far i himmelen. Men den som forneker meg for menneskene, ham skal også jeg fornekte for min Far i himmelen.*

Det veiskille som dåpen innebærer – mellom tro og vantro, blir åpenbart ved Kristi gjenkomst på den ytterste dag. Dette blir fortidd i sekulær-liberale begravelser, i strid med åpenbaringsordets Gud. Guds nådepakt i vår dåp beror på Guds selvhengivende kjærlighet i Jesu Krsiti død, Fornekeren er selv årsak til sitt evige utenfor i en tilværelses hvor ingen Jesus fins.

### ***Gud lar seg se bakfra***

Det fins et trygt sted hvor vi får se Gud bakfra. Et skyggebilde gir beretningen om Moses, som ville se Guds herlighet gå forbi. Gud ville for sin godhets skyld gå forbi, men uten at Moses fikk se Guds herlighet. Intet urent øye se Gud forfra og leve (2 Mos 33:20, Jes 6:5) Men det fantes et sted hvor Moses kunne stå og se Gudd herlighet passere:

*2 Mos 33:21f – still deg der på berget. Når så min herlighet går forbi, vil jeg la deg stå i fjellkløften og jeg vil dekke deg med min hånd til jeg er kommet forbi. Så vil jeg ta min hånd bort. Da kan du se meg bakfra, men mitt ansikt kan ingen se.*

Gud har gitt enhver av oss et skjulested, gitt den enkelte i dåpen til Jesu død. Fra dette ståsted ser vi Gud bakfra. Vi ser ham i Jesus Kristus og ham korsfestet. Så har Gud elsket verden.

*Gal 3:26f – Alle er dere Guds barn ved troen i Kristus. Dere, så mange som er døpt til Kristus, er blitt ikledd Kristus.*

*Tit 3:5-7 – (Gud) frelste oss, ikke for de gjerninger i rettferdighet som vi hadde gjort, men fordi han er barmhjertig. Han frelste oss ved det bad som gjenføder og fornyer ved Den Hellige Ånd, som han så rikelig har utøst over oss ved Jesus Kristus, vår Frelser, for at vi, rettferdiggjort ved hans nåde, skulle i håpet bli arvinger til evig liv. (E Sv Kyrkobib.)*

Guds gjerninger til vår frelse, gitt den enkelte til i dåpen, er hovedsaken i kirkens gravferdsliturgi. Guds nådepakt i vår dåp lar døpte mennesker gå med sann trøst fra graven. I motsatt går mennesker med tomhet derfra.

*Jer 14:14 – Disse profetene spør løgn i mitt navn. Jeg har ikke sendt dem eller gitt dem noe påbud og har ikke talt til dem. Falske syner, gagn-løse spådommer og sviikefulle påfunn er det de bærer frem for dere.*

*2 Tess 2:10f – Med all slags urett forfører (Den Lovløse) dem som går fortapt, fordi de ikke tok imot og elsket sannheten, så de kunne bli frelst. Derfor sender jeg en villfarelse over dem /.../ så de tror løgnen.*

Troen hører med til Guds gjerninger, hos dem som hører hans ord. Hjelperen, Den Hellige Ånd, kaller og opplyser ved evangeliet. Eller sagt med Luthers ord i Store Katekisme:

*Verken du eller jeg kunne vite noe om Kristus, eller tro på ham og gjøre ham til vår herre, hvis det ikke først var tilbudt oss og lagt inn i våre hjer-ter ved forkynnelsen av evangeliet ved Den Hellige Ånd.*

*Gjeringen er gjort og fullført. Kristus har vunnet skatten for oss ved sin lidelse, død og oppstandelse. Men dersom dette verk ble holdt skjult og ingen fikk vite om det, da ville alt være forgjeves, alt være tapt.*

*For at ikke skatten skal være begravet, men tatt i bruk og nyttiggjort, har Gud latt sitt Ord gå ut og bli forkynt. I Ordet har han latt Den Hellige Ånd by frem og gi oss denne frelsens skatt.” (SK Dåpen 38.)*

### **Den Ene for alle**

*Rom 6:23 – Syndens lønn er døden, men Guds nådegave er evig liv i Kristus Jesus, vår Herre.*

*2 Kor 5:14 -. En er død for alle, altså er alle døde.*

Vår syndegjeld er strøket, men ikke syndens herredømme

Vi ble døpt til Jesu død for å etterfølge ham – det levende håp. Det skjer ikke ved å imitere ham, men ved troen være ikledd Jesu evige rettferdighet, uskyldighet og salighet, gitt i vår dåp.

Sagt med vår barnelærdom, ble frelsen gitt oss i vår dåp for å etterfølge vår frelser, Jesus Kristus. Er han din Herre, forsaker du djevelens gjerninger og alt hans vesen, og øver troen med Kristus som eksempel i gjerninger som har Guds ord og befaling for seg. Hva vandåpen betyr, sier vår barnelærdom:

*Det betyr at den gamle adam i oss skal druknes ved daglig anger og bot og dø med alle synder og onde lyster, og at det dermed daglig skal frem-komme og oppstå et nytt menneske som skal leve evig for Gud i rettferd og renhet.*

### **Jesu begravelse helliget de troendes graver**

De troendes graver ble helliget og innvidd til hvilekammere. Derfor sier vi med tre skuffer jord: “Av jord er du kommet, til jord skal du bli, av jorden skal du igjen oppstå”. Det er kristen sedvane å begrave det døde legeme i jorden, til en påminnelse om legemets oppstandelse på den ytterste dag. i

Legg merke til den ærbødighet de viste Jesu døde legeme: Den rike Josef fra Arimatea svøpte Jesu legeme i en ren linduk og la det i sin nye grav. Da gikk Jesaja-profetien i oppfyllelse:

*Jes 53:9 – De gav ham en grav blant ugudelige, hos en rik mann, da han var død.*

Maria Magdalena og den andre Maria var med og så hvor graven var. Dit skyndte seg tilbake grytidlig neste morgen, for de hadde ikke rukket å salve Jesu legeme før sabbaten.

### ***Et forvarsel skjedde da Jesus døde***

Forhenget i templet revnet i to, fra øverst til nederst. Jorden skalv og klippene slo sprekker, gravene åpnet seg og døde disipler oppstod med sine legemer. Etter Jesu oppstandelse gikk de ut av gravene og inn i Jerusalem, hvor de viste seg for mange. (Mt 27:52f)

Hendelsen varslet det som skal skje med gravene våre ved Jesu gjenkomst. Dette bekjenner vi med trosbekjennelsens ord:

*“- legemets oppstandelse og det evige liv”.*

---

## **PÅSKEDAG: KRISTI OPPSTANDELSE**

### **Prekentekest 2.r. Joh 20:1-10**

De fire evangelistene er nøye med detaljene. De forteller om Jesus at han *“oppstod tredje dag, slik Skriftene har sagt”*. De brukte Jesu formulering ved Caesarea Filippi, da han forklarte de tolv hvorfor han måtte gå til Jerusalem. Samme formulering hadde Paulus mottatt, og brukte den i 1 Kor 15. Og samme formulering har Den nicenske trosbekjennelse.

### ***En bevitnet historie begrunner hva kristne vet***

Evangelistene dokumenterer hendelser, forstått *“slik Skriftene har sagt”*. Kilden til denne forståelse er i samsvar med Jesu undervisning om sin lidelse, død, begravelse og oppstandelse. Karakteristisk er den dokumentasjon som ikke skiller tro og viten. Hva kristne vet, begrunner troen – en *“fast tillit”* og *“visshet”* (Heb 11:1).

*2 Tim 1:12 – Jeg vet på hvem jeg tror.*

*Rom 1:4 – Dette evangelium har Gud på forhånd gitt løfte om ved sine profeter i de hellige skrifter, evangeliet om hans Sønn, Jesus Kristus,*

*vår Herre, som menneske kommet av Davids ætt, ved hellighets Ånd innsatt som Guds mektige Sønn da han stod opp fra de døde.*

### ***Tre slags vitnesbyrd stadfester Jesu oppstandelse***

Nytestamentets forfattere presenterer tre slags bevis: Fiendenes vitnesbyrd, Jesu venners vitnesbyrd og den oppstandnes egne vitnesbyrd.

*Fiendenes vitnesbyrd:* De spredte ryktet om Jesu disipler som hadde røvet liket. Det var en ubevist påstand. Ryktet bekrefter at graven var tom. I motsatt fall kunne disiplene ha vist til Jesu legeme i graven.

*Vennenes vitnesbyrd:* Det møter oss i dagens prekentekst. Johannes forteller at Maria Magdalena var den første som kom til Jesu grav. Markus forteller at Salome var i følge med henne. De så at steinen var veltet til side for gravåpningen. En engel forkynte for dem at Jesus var stått opp fra de døde.

Da sprang Maria Magdalena av sted til Peter og Johannes. De to sprang forferdet av sted til graven. Johannes – som trolig var den yngste av de to, kom først til graven.

Johannes tittet inn og så duken som hadde dekket over Jesu ansikt. Den lå for seg selv – ikke sammen med llnklærne. Også Peter så dette, men Johannes merket seg spesielt denne detaljen.

Som skikken var, ble liket svøpt i flere meter lange linremser med salve imellom. Remsene størknet etter en tid. Johannes forstod at den oppstandne Jesus hadde gått gjennom svøpet, på samme måte som han gikk gjennom den steinen som stengte inngangen, og samme kveld gikk gjennom den stengte døren inn til disiplene. Guds Sønn hadde lagt av seg tjenerdrakten.

*Jesu eget vitnesbyrd:* Han viste seg for Maria Magdalena, og deretter for de andre kvinnene som tidlig om morgene kom til graven for å fullføre den salving de ikke rukkit før før sabbatsdagen. Der møtte de den oppstandne Jesus, kroppslig til stede.

Slike nærvær er dokumentert ti ganger. Det var under slike disippelmøter den oppstandne Jesus gav de befalinger som gjelder prekenembetet, nøklemaktens dåpen og Herrens Nattverd som han innstiftet “i den natt han ble forrådt”, og med løftet om gjensyn “om en liten stund”.

### ***Jesu legemes nærvær på tre måter***

Sett i ettertid, var Jesu legeme til stede på tre måter.

(1) Først kroppslig til stede *i tjenerskikkelsen*, og etter oppstandelsen til stede utenfor graven, på veien til Emmaus, ved Tberias-sjøen, på et berg i Galilea, og på Oljeberget før han ble opptatt til himmelen.

(2) Legemlig til stede i kraft av sin *guddomsnatur*. Da han gikk gjennom linsvøpet, da han gikk gjennom steinen som stengte graven, og da han gikk gjennom den stengte døren inn til disiplene. I kraft av sin guddomsnatur er også til stede under nattverden –fri til å være virkelig til stede i velsignet brød og vin, og fri til å være virkelig til stede hvor som helst hans nattverd bli feiret slik han befalte.

(3) Til stede i den forsamlede menighet, *virksom* i prekenembetets gjerning med sitt ord i de handlinger som har hans befaling. Disse befalinger skal døpte lære å holde. På dette vilkår er den oppstandne til stede i den forsamlede menighet alle dager. Dette virksomme nærvær skjer i kraft av hans guddomsnatur, uavhengig av tid og sted.

*Lk 10:16 – Den som hører dere, hører meg.*

Samlet sett har kirkens gudstjeneste en unik begrunnelse. Den fortsetter Jesus-historien med den oppstandnes nærvær i de handlinger han innstiftet og befalte. Synlige påminnelser er prekestol, døpefont og det nakne alterbord – og kanskje en skriftestol..

Den forsamlede menighet, samlet i Jesu navn, har den oppstandne Kristus i sin midte, virksom i de handlinger vi kaller “nådemidlene”. Forvaltet med troskap, fremstår Guds Ene Hellige Kirke som apostolatets kirke med Kristus i sin midte. Han tjener oss med ord som høres og midler som ses. Dette gjør han i dennesidige, jordiske menighetshistorier inntil dagens ende. Kommunkant-protokollen dokumenterer at på dette sted har mennesker praktisert kirkens hellige samfunn i de hellige ting.

Ved Guds miskunn har troens bekjennere frembåret sine legemer som takoffer for Gud, ved kirkens Herre, Jesus Kristus. (Rom 12:1)

### ***Den bibelske bakgrunn for “Herrens dag”***

Søndagen – “Herrens dag”, den første dag i uken. Den ble kirkens gudstjenestedag allerede i aposteltiden. Søndagen er alle dager en nyttig påminnelse om troens sabbat eller hvile hos den oppstandne Kristus. Denne hvile er samtidig en påminnelse om den bibelske bakgrunn. Mennesket ble skapt som mannkjønn og kvinnekjønn på den sjette dag, og på den sjuende dagen hvilte Gud fra alt sitt verk og velsignet denne dagen. (1 Mos 1 og 2:2f.)

Skapelsen begynte på den første ukedag, og Kristus oppstod på den første ukedag som førstegrøden av de hensovnede og begynnelsen til den kommende verden.

*Hos 6:2 – den tredje dagen vekker han oss opp, så vi kan leve for hans ansikt.*

## ***Sammenhengen mellom Jesu død og oppstandelse***

*1 Kor 15:14, 17 – Men er ikke Kristus stått opp, da er vårt budskap intet, og deres tro er meningsløs. /.../ hvis Kristus ikke er stått opp, da er deres tro uten mening, og dere er fremdeles i deres synder.*

Det gir ingen mening å forkynne Kristi død på Langfredagen uten Guds vitnesbyrd som reiste ham opp fra døde tredje dag.. På Langfredagen ble han gitt for våre synder. På Påskedagen ble han oppreist på grunn av vår rettferdiggjørelse, fullbrakt i hans død på korset.

I trosbekjennelsen sier vi ordene “jeg tror på /.../ syndenes forlatelse”. De er tilgitt og forlatt. Hvordan kan du tro det uten Kristi oppstandelse tredje dag? - Hvordan kan du tro at du ble et Guds barn i dåpen, hvis ikke Kristus er oppstått fra de døde? - Hvordan kan du tro ordene i prestens munn: “Jeg forlater deg dine synder”, uten den oppstandnes ord i prestens munn? - Hvordan kan du tro at du i Herrens Nattverd mottar med munnen Kristi legeme og blod, hvis han ikke er oppstanden?

Årsaken til samfunn med Guds Golgata-offer er ikke din omvendelse, din syndsbekjennelse, din nattverdberedelse, vilje eller følelse. Årsaken er Guds forsoningsverk, stadfestet med Kristi oppstandelse fra de døde tredje dag, og gitt deg til del i dåpen til Kristi død.

Gjennom Jesus Kristus lærer vi Gud å kjenne i hans trofaste kjærlighet. Gud er den han er: Barmhjertig og nådig og rik på miskunn og sannhet (2 Mos 34:6). Gud er syndere nådig for sin godhets skyld, og ikke av noen annen grunn.

Maria Magdalena og de andre kvinnene gikk til graven i sorg. Peter og Johannes sprang bekymret til graven hvor de hadde lagt ham. Men det var ingen grunn til sorg og bekymring. Kristus er sannelig opp-standen!

### ***“Han så og trodde.”***

Johannes så og trodde. Han trodde hva Maria Magdalena hadde sagt ham. Graven var tom. Da han så svetteduken og linremsene, så han hva han og de andre ikke hadde forstått:

*“Hittil hadde de ikke forstått det Skriften sier, at han skulle stå opp fra de døde.”*

Det er av grunnleggende betydning for all dåpsundervisning å begrunne kirkens tro med Kristi oppstandelse “*slik Skriftene har sagt*”. Begrunnelsen er da i samsvar med Kristi egen undervisning: *Så er det skrevet, at Kristus måtte lide og tredje dag oppstå fra de døde.”tredje dag.* Og Paulus istemmer: Han oppstod tredje dag “etter Skriftene”. (1 Kor 15:4)

Bibelen alene og Kristus alene begrunner en Jesus-historie i samsvar med det som står skrevet. Vi er henvist til Kristi undervisning. Han er Bibelens

Herre og dens rette utlegger. Ved Kristi ord kommer vi til troen på Guds evangelium, som er Guds kraft til frelse for hver den som tror.

*Rom 15:4 – Alt som før er skrevet, er skrevet for at vi skal lære av det. Vi skal ha håp gjennom det tålmod og den trøst som Skriftene gir.*

---

## ANDRE PÅSKEDAG. KRISTNES OPPDRAG

### Prekentekest 2. Rekke: Joh 20:11-18

I går handlet prekentekest om Jesu tomme grav. I dag handler teksten kristnes oppdrag i den oppstandnes tjeneste. Den oppstandne Jesus viste seg for Maria Magdalena. Jesus hadde helbredet henne for sju onde ånder, og til gjengjeld viste hun inderlig takknemlighet til ham. Hun avbilder kirkens oppdrag i denne verden å fremstå i som Guds ords tjenerinne.

*1 Joh 4:19 – Vi elsker fordi han elsket oss først.*

Hun sprang av sted til graven mens det enda var mørkt. Hun kom først til graven og hun ble stående igjen da de andre kvinnene hadde dradd derfra. Hun stod og sørget, for Jesu legeme fant hun ikke.

Da får hun se to engler i hvite klær. I frelseshistorien er forskrekkelsen vanlig ved slike hendelser, men Maria Magdalena var opptatt av sin sorg. Englene spurte henne: "Hvorfor gråter du?" - "De har tatt min Herre bort, og jeg vet ikke hvor de har lagt ham", svarte hun. Da hun snudde seg, så hun Jesus, men trodde det var gartneren. Hvor hadde han lagt Jesu legeme, ville hun vite. Da kaller han henne ved navn: "Maria!" Det minner oss om Herrens ord ved profeten:

*Jes 43:1 – Frykt ikke, jeg har løst deg ut, jeg har kalt deg ved navn. Du er min.*

Da kjente hun ham igjen på røsten. Det er som Jesus hadde sagt i lignelsen om Den gode hyrde: "*Mine sauer kjenner meg på røsten, og jeg kjenner dem, og de følger meg*" (Joh 10:27). Han hadde også sagt, at "*hver den som er av sannheten, hører min røst*" (Joh 18:37). Hun tiltaler ham på hebraisk – det gamle testamentes språk, og kaller ham "rabbuni", som betyr lærer.

***"Rør ikke ved meg!#***

Da sier Jesus de merkelige ord: "*Rør ikke ved meg!*" De er ofte sitert gjennom kirkens historie på latin: "*Nolli me tangere!*" Meningen kan være



denne: Jesus oppstod ikke for å leve videre i et jordisk menneskeliv, for så å fortsette som disippellærer slik han før gjorde. Det er som om Jesus sier: Rør ikke ved meg, for jeg har lagt bort min tjenerdrakt med de begrensninger som det dødelige liv innebærer. Han var enda ikke opptatt til Guds tronehimmel.

Vi kan iallfall si med sikkerhet at Maria Magdalena enda hadde mye å lære, lik de andre disiplene.

Om førti dager skulle han fare opp til sin himmelske Fars nådeside. Der skulle han innta sin plass som kongenes Konge og herrenes Herre, og der motta den takk som tilkommer ham, nå og alltid og i all evighet. I mellomtiden skulle han under flere disippelmøter undervise disiplene. Vår posisjon i møte med åpenbaringsordets Gud er disippelens posisjon.

En påminnelse gir bibelhistorien. Kong Ussia rørte ved paktskisten fordi trekkoksene ble ustyrlige. Gud slo ham og Ussia døde på flekken. Guds Ord er mer hellig enn paktskisten i det gamle Israel. Derfor skal vi unngå å misbruke Guds hus. Det er innvidd til Guds tjeneste for oss med sitt ord. Guds nådemidler er Guds kirkes merkevare i denne verden, og eneste årsak til menighetens virksomhet, hvor den enn skjer. Menighetens sendelse har ingen annen begrunnelse, og trenger det heller ikke. Det enestående ved Guds kirke drar. Andre motiv tilslører.

*2 Mos 3:5 – Ta dine sko av deg! For stedet du står på, er hellig grunn.*

Maria Magdalene fikk det oppdrag som er kristnes kall i det allmenne prestedømme: å tjene Kristus ved Faderens nådeside, virksom i den forsamlede menighet.

*“Gå til mine disipler og si til dem at” jeg farer opp til min Far og deres Far, min Gud og deres Gud”.*

*1 Pet 2:9 – dere er en utvalgt slekt, et kongelig presteskap, et hellig folk, et folk som er Guds eiendom, for at dere skal forkynne hans storverk, han som kalte dere fra mørket til sitt underfulle lys.*

Dette oppdrag medfører ærefrykt, for vi er svake, som også Herrens apostler var. Da er Maria Magdalen et eksempel til oppmuntring. Hennes takknemlighet drev henne til tjeneste for kirkens Herre og Lærer. Lært av ham, holder vi oss til sannheten og vokser i kjærlighet til ham som er kirkens hode, Herren Jesus..

### ***Jesus – vår bror***

Tross disiplenes svakhet, kalte Jesus seg for deres “bror”. Han er etter sin menneskenatur også vår bror.

Denne hilsen var og er aldeles ufortjent. Disiplene hadde sveket ham og flyktet. De hadde søkt tilflukt bak en stengt dør av frykt for Jesu fiender.

En av de tolv hadde fornektet ham tre ganger. Allikevel fremstod han som deres bror:

*Sal 22:23 – Jeg vil forkynne mitt navn for mine brødre, lovsynge deg i menigheten.*

*Heb 2:11 – Han som helliggjør, og de som blir helliggjort, har alle samme opphav. Derfor skammer ikke Sønnen seg over å kalle dem brødre..*

Dermed erklærer Jesus at Guds barn er hans medarvinger.

*Rom 8:16f – er vi barn, er vi også arvinger og Kristi medarvinger. Så sant vi lider med ham, så skal vi få del i herligheten sammen med ham.*

*Mt 12:50 – Jesus pekte med hånden på disiplene og sa: “Der er min mor og mine brødre. For den som gjør min himmelske Fars vilje, han er min bror, søster og mor.*

*Joh 6:40 – dette er min Faders vilje, at den som ser Sønnen og tror på ham, skal ha evig liv, og jeg skal reise ham opp på den siste dag.*

### **Guds sjelesorg**

Maria Magdalena fullførte sitt oppdrag. Hun vitnet om den oppstandne Jesus for apostlene, og vitner i nåtid også for oss. Vi får stille oss i deres flokk. Ikke er vi modigere bekjennere enn Peter og de andre var. I Guds sjelesorg blir vi helliggjort av nåde. Hva vi er ved dåp og tro, det skal vi en gang bli, likedannet med ham, vår hellighet og rettferdighet hos Gud.

Guds sjelesorg ligger i Herrens ord: “Gå til mine brødre!” Han overgav til dem den undervisning han hadde gitt i Skriftene. Ved apostelordets lære fra Kristus kommer vi til troen og blir bevart:

*Sal 118:22 – den steinen som bygningsmennene vraket, er blitt hjørnestein. Dette er Herrens eget verk, underfullt er det i våre øyne.*

*Ef 2:20 – Dere er bygd opp på apostlenes og profetenes grunnvoll, men hjørnesteinen er Kristus Jesus selv.*

Hjelp du oss med din Hellig Ånd  
At vi med deg til gave  
Kan tjene deg med munn og hånd  
Og følge i det lave!  
Så har vi trøst i korsets nød,  
Og kan ved troen på din død  
Lik ørnen ung oss svinge.

---

# FØRSTE S. E. PÅSKEDAG

## Kristi tjenere på Guds nådeside

### Prekentekest 2. rekke: Joh 21:1-14

Teksten lar oss møte Herrens disipler ved Tiberias-sjøen i Galilea, også kalt Genesaret-sjøen. Den oppstandne hadde sendt bud med kvinnene ved graven, at han skulle gå foran dem til Galilea (Mk 16:7).

#### *Det apostoliske embete*

Den oppstandne Jesus hadde kalt de tolv til prekenembetets oppdrag:

*Lk 24:47 – Forkynn i Jesu navn omvendelse og syndenes forlatelse for alle folk.*

På Pinsedagen ble de tolv utrustet med Åndens gaver mer enn andre kristne. De var kalt til åndelige fyrster i den åndelige verden. De skulle en gang sitte på tolv troner og dømme Israels tolv stammer. Da undret seg da. Hvem skulle være den ståtste? Jesus rev dem ut av slike tanker:

*Mk 9:35 – Den som vil være den første, må være den siste av alle og være tjener for alle.*

*Mt 20: 25-27 – Dere vet at folkenes fyrster er herrer over dem, og de mektige menn blant dem hersker med makt. Slik er det ikke blant dere. Den som vil være stor blant dere, skal være de andres tjener, og den som vil være den fremste blant dere, skal være de andres trell. Slik er heller ikke Menneskesønnen kommet for å la seg tjene, men for å gi sitt liv til løsepenge for de mange.*

Kirkehistorie er også historien om verdsliggjøring, anført av kirkens ledere. I tider da kirken ble høyt ansett i verden, falt kirkens tjenere for fristelsen å opptre som verdslige fyrster. Lojale mot verdslige myndigheter, fikk de makt og rikdom. Man biter nødvendig den hånd som gir maten.

Teksten lar oss møte de apostelfyrster som lignet Jesus mer enn mange av senere tiders etterfølgere i prekenembetet. Guds enbårne Sønn steg ned og ble fattig for vår skyld. Apostlene hadde ingen fyrstelige inntekter. De hadde rett til å leve av sin apostelgjerning, men måtte leve av annet arbeid for å sikre levebrød. Da den oppstandne Jesus viste seg for dem den tredje gangen, drev de fiske på Tiberias-sjøen. Det første Jesus spurte dem om, var om de hadde fått fisk! Nei, de hadde arbeidet hele natta, men ingenting fått.

Svarte garn hører med til jordelivets strev. Teksten er virkelighetsnær. Her handler det ikke om syner og hallusinasjoner, heller ikke om en

suksèhistorie. Johannes forteller at det stod en på stranda som spurte om de hadde mat å spise! Johannes kjente ham igjen. Det var Jesus fra Nasaret, han som hadde gått ut av sin grav den tredje dag. Han hadde allerede vist seg for disiplene i Jerusalem og latt dem se sårmerkene. Så står han der på stranda og steker fisk på glørne. Underlig!

Den første lærdom vi kan trekke av teksten er denne. Johannes var den klarsynte observatør til en *kroppslig* hendelse. .

En annen lærdom er denne: Herren Jesus *velsigner* disiplenes arbeid. De var fiskere av yrke. Han velsigner det jordiske arbeid, i samsvar med det kulturoppdrag mennesket fikk under skapelsen, og etter syndefallet. Stadfestet med strevet for det daglige brød under fallets kår (1 Mos 3:19). Her velsigner Jesus arbeidet, og disiplene fikk en storfangst. Jesu velsignelse forteller at et ærlig arbeid – hva det enn er, er like hellig for Gud som en tjeneste i kirken.

En tredje lærdom er denne: Prekenembetet – kalt et geistlig – dvs “åndelig” embete, blir utført i en dennesidig, jordisk sammenheng.

### ***Guds nådeside***

Jesus ba disiplene om å kaste garnet ut på den *høyre* siden av båten. I bibelsk ordbruk er høyre side Guds *nådeside*.

Det minner oss om den fiskefangst Lukas forteller om, da Jesus sa til Peter at han heretter skulle fange mennesker (Lk 5:10). Jesus gav dem oppdraget “å forkynne i Jesu navn omvendelse og syndenes forlatelse for alle folk” (Lk 24:47). Oppdraget utgår fra Guds nådeside.

Kristus Jesus ved Gud Faders høyre side er hans *Benjamin*. (Heb 8:1) Patriarken Jakob kalte sin yngste sønn Benjamin, som betyr gledens eller lykkens sønn.

“*Den vise har sitt hjerte til høyre*”, sier Predikeren (Pred 10:2). Denne billedbruk møter oss i gamle kirkerom, hvor bildene på veggene til høyre fremstiller den nye pakt – den nytestamentlige side. Det menneske som har sitt hjerte til høyre, er “*vis til frelse*”, sier apostelen (2 Tim 2:15). Evangeliesiden fremstiller Guds visdom til frelse.

En menighet i Guds kirke er sendt for å kaste garnet på høyre side, trofast mot kirkens Herre ved Gud Faders nådeside. Et annet evangelium fins ikke. (Gal 1:9)

Også *Guds sjelesorg* kommer til uttrykk i befalingen å kaste garnet på Guds nådeside. En Kristi delegat og forvalter kjennes på den utholdende troskap mot det apostoliske ord. Selv om fangsten uteblir, skal Ordets tjenere fortsette å kaste garnet på nådesiden. Fangsten er Kristi ansvar.

*Mt 24:45 – Hvem er en tro og klok tjener, en som herren har betrodd oppsynet med de andre tjenerne, så han skal gi dem mat i rette tid?*

*1 Kor 4:1f – Så skal dere se på oss som Kristis tjenere og forvaltere av Guds hemmeligheter. Nå kreves det av forvaltere at de viser troskap*

Det hender at Guds Ords tjenerer erfarer lovens anklager: Se, hva du har forsømt! Se, hvor mangelfull din tjeneste er! Det er din skyld at fangsten uteblir i glisne benkerader.

Målt med Guds lov, fins ingen suksèrik Ordets tjener, og heller iikke kvalifiserte kristne. Her gjelder det for oss alle å tjene kirkens Herre ved Faderens nådeside. Det som loven ikke kunne, det gjorde Gud da han sendte sin Sønn.

*Rom 4:25 - Han ble gitt på grunn av våre synder og oppreist på grunn av vår rettferdiggjørelse. (E Sv Kyrkobib.)*

Legg ut på nådesiden. Tjen Herren på lykkens og gledens side. Overlat fangsten til evangeliets Herre. Om Guds ords virkning skulle være frafall og forherdelse, så er også det Guds ansvar (Jes 6).

---

---

## **ANDRE S. E. PÅSKEDAG:**

### **Tro og kjærlighet**

#### **Prekentekest 2. rekke: Joh 21:15-25**

Teksten viser at Herren Jesus er nøye med tro og gjerninger. De må begge være etter Guds gode vilje. Den tro som Gud virker ved evangeliet, utfyller ikke mangler ved gjerningene, . Og motsatt: Gjerninger etter Guds vilje utfyller ikke mangler ved troen.

Med Kristus till gave er vi frelst av nåde. Hvorfor? For å tjene ham med gjerninger etter Guds gode skapervilje, enhver i sitt kall. Og motsatt: Gjerninger gjort i tro på Guds godhet for sin egen skyld, behager Gud, tross manglene.

#### ***Kjærligheten til Gud***

Jesus spurte Peter tre ganger: *“Elsker du meg? Har du meg kjær?”* Spørsmålet gjelder forholdet til ham som er sann Gud og sant menneske i samme person. Spørsmålet gjelder kjærligheten til Gud.

Peter hadde fornektet Jesus tre ganger i øversteprestens forgård: Jesus spurte ham tre gnger: "Elsker du meg? Har du meg kjær?" Kort sagt: Elsker du den sanne Gud av hele ditt hjerte?

*5 Mos 6:4f – Hør Israel! Herren er vår Gud. Herren er èn. Du skal elske Herren din Gud av hele ditt hjerte, og av hele din sjel og av all din makt.*

En uke etter Jesu oppstandelse fra døde hadde Tomas bekjent Jesu guddom: "*Min Herre og min Gud!*" (Joh 20:28) Lenge før det hadde Peter bekjent på vegne av de tolv: "*Du er Kristus, den levende Guds Sønn!*" (Mt 16:16) Senere bekjente også Paulus Kristi guddom: "*Gud over alle ting, høylovet i evighet.*" (I Rom 9:;5)

Oppfyller du det første bud i Tibudsloven, viser det seg i livets vitnesbyrd i dets forhold til de andre budene. "*Du skal ikke ha andre guder foruten meg.*" Synden mot det første bud, er alle syndearters mor, er det sagt.

Det første bud krever kjærlighet hundre prosent – intet mindre: Kjærligheten til Gud over alle ting og med full tillit til ham og ingen annen. Gud vil ha den uforbeholdne kjærlighet – kjærlighet av hjertet. Det forstod profeten Jesaja, stilt overfor den tre ganger hellige Gud: Gud Sebaot.

*Jes 6:5 – "Ve meg! Det er ute med meg. Jeg er en mann med urene lepper, jeg bor blant et folk med urene lepper, og mine øyne har sett Kongen, Herren*

*Jer 29:13 - Når dere søker meg, skal dere finne meg, ja, søker dere meg av et helt hjerte:.*

I Begprekenen innskjerpet Jesus det helhjertede gudsforhold:

*Mt 7:21 – Ikke enhver som sier til meg: "Herre, Herre!" - skal komme inn i himmelriket, men den som gjør min himmelske Fars vilje..*

Ordets rette hørere er dets gjørere, sier apostelen Jakob (Jak 1:22) Apostelen Johannes formaner:

*1 Joh 3:18 – Vår kjærlighet må være sann, ikke tomme ord, men handling.*

Altså omfatter kjærligheten til Gud også gjerningen. Da har mennesker falt for fristelsen å elske Gud med gjerninger de selv har funnet på. Da elsker man Gud forgyves (Mt 15:9) En påminnelse er Hustavlen i Lille Katekisme. Den har en samling bibelord som viser til kristnes ulike kall. Noen bibelord handler om forholdet prest og lekfolk, andre om familien og kallsoppgaver i det verdslige samfunn.

### ***Kjærligheten til Gud i prekenembetets gjerning***

Vi viser ikke kjærlighet til Gud med føleri og påfunn. Jesus befalte Peter

*Fø mine lam! - Vær hyrde for sauene mine! - Fø sauene mine!*

Jesus viser til det oppdrag han hadde gitt Peter. Han skulle ikke lenger være fisker på Genesaret-sjøen, men utøve sitt kall som menneskefisker i prekenembetets gjerning. I dette kall skulle han vise sin kjærlighet til Gud, lik andre kristne, enhver i sitt kall.

Denne søndagens tekster er viet det evangeliske presteembete med dets forvalteroppdrag i menigheten. Derfor formaner Peter i sitt første brev:

*1 Pet 5:1-3 - Prestene hos dere formaner jeg, jeg som selv er prest og vitne til Kristi lidelser, og som har del i den herlighet som skal åpenbares. Vær hyrder for den Guds hjord som er hos dere, vær ikke biskoper av tvang, men av fri vilje, som Gud vil, ikke av skammelig vinningslyst, men med villig hjerte. Vær ikke herrer over dem som er dere betrodd, men vær forbilder for hjorden.*

*(Oversettelsen "eldste" og "tilsynsmann", istedenfor prest og biskop tilslører med en oppkonstruert menighetsordning i calvinsk-reformert tradisjon.)*

Peter fikk lære seg at han ikke var i stand til å oppfylle Guds lov og elske Gud av hele sitt hjerte. Jesus lot ham høre hva det innebar å etterfølge ham.

*"Sannelig, sannelig sier jeg deg: Da du var ung, bandt du beltet om deg og gikk dit du selv ville, men når du blir gammel, skal du strekke ut dine hender, og en annen skal binde beltet om deg og føre deg dit du ikke vil.*

I anledning denne forutsigelse skriver Peter om sitt "legemes telt":

*2 Pet 1:14 - Jeg vet jo at det snart skal legges bort – det har vår Herre Jesus Kristus latt meg vite.*

Da Peter led martyrdøden, ble han tvunget til å strekke ut armene, likeså hjelpeløs som de korsfestede røverne ved Jesu side. Utelukket var gjerninger. Tilbake gjenstod Guds løfte om å få bli med Jesus i paradiset.

### ***Troen går foran kjørligheten***

Teksten slutter med Peter som ser seg om etter Johannes, som fulgte etter. Luther så her en mening med *rekkefølgen*. Den illustrerer forholdet tro og gjerninger. Gjeringene skal følge *etter* troen, den tro som har Kristus og setter sin lit til hans verk for oss.

Hva skulle skje med Johannes, ville Peter vite. Jesus svarte: *"Om jeg vill at han skal leve til jeg kommer, hva angår det deg?"* Luther så her antydning at Guds tro skulle finnes inntil enden. Alt kan bli tatt fra oss, men ikke hjertets tro.

Hvorfor skulle Johannes være den disippel som representerer troen? Det heter om Johannes at han var den disippel som Jesus elsket. Å være elsket av Jesus, handler ikke om gjerninger, men om ham som er troens

årsak og gjenstand. Johannes nevner ikke seg selv ved navn. Slik er troen. Troen vitner ikke om seg selv eller "min tro", men om Guds velgjerninger i Kristus Jesus.

Troen fremhever ikke seg selv, men sier tvertimot at "jeg tror at jeg ikke av egen fornuft eller kraft kan tro". Kjærligheten består ikke i det at vi har elsket Gud, men i dette at Gud har elsket oss først og sendt sin Sønn til soning for verdens synder.

Til slutt faller Johannes i undring over alt Jesus hadde sagt og gjort. Han aner at alle visdommens og kunnskapens skatter er skjult i ham. Skulle alt bli nedskrevet, kunne ikke den hele verden romme de bøker som da måtte skrives. Nei, verdens visdom er for trang til å fatte hva Guds visdom er i Jesus Kristus.

---

## **TREDJE S. E. PÅSKEDAG:**

### **KRISTUS GÅR TIL FADEREN**

#### **Prekentekest 2. rekke: Joh 17:1-8**

I dag og frem til og med Kristi Himmelfartsdag skal vi betrakte Jesu øvrsteprestelige forbønn, Joh. 17. Apostelen Johannes har med Den Hellige Ånds hjelp nedskrevet Jesu bønn før hans store lidelse.

Han begynner bønnen med å løfte sine øyne mot Faderen i himmelen. Her taler Sønnen til Faderen, den første person i Den Hellige Treenhet. Allerede her viser prekenen sin begrensning. Det er ikke mulig å utlegge Guds ord på en uttømmende måte.

En lignende samtale innen den treene Gud møter oss allerede i beretningen om skapelsen.

*1 Mos 1:16 – La oss gjøre mennesket i vårt bilde.*

Jesu forbønn har dybder som overstiger mennesketankens muligheter, Prekentekestene frem til og med Kristi Himmelfartsdag belyser Jesu øvrsteprestelige bønn stykkevis, det vil si fragmentarisk.

#### ***Hvordan forherliger Faderen Sønnen***

*"Far, timen er kommet. La din Sønn bli forherliget, så Sønnen kan forherlige deg."*



Hvorfor denne bønn? Den stund var kommet da han ble tatt til fange for å bli hånet, pisket og dømt til døden på korset, Han *måtte* bære korset, han som var Guds uskyldige Lam og verdens syndebærer. Nå skulle han ta bort og utviske all syndeskyld. Derfor ba han: *La din Sønn bli forherliget, så Sønnen kan forherlige deg.*

Hvilket bøttesvar fikk han? Den tredje dag ble han levendegjort, steg ned til helvetmaktene og proklamerte sin seiersdød. På den førtiende dagen før han opp til himmelen.

Senere forherliger Faderen ham hver gang evangeliet blir forkynt, hver gang noen blir døpt, og hver gang syndsforlatelsen blir tilsagt i skriftemålet, og hver gang noen mottar hans legemes og blods sakrament.

Alt dette skjer for at Faderen skal *“gi evig liv til alle dem som du har gitt ham”*. Denne forherligelse var forutsagt, til eksempel i Salme 2:

*Sal 2:7f – “Du er min Sønn. Jeg har født deg i dag. Be meg, så skal jeg gi deg folkene til arv og hele jorden til eie.”*

### ***Hvem er Guds utvalgte’?***

Alle de som i tro mottar Guds nådemidler, mottar syndenes forlatelse for Kristi skyld og dermed evig liv. De er Guds utvalgte og utkårede.

*Ef 1:4-6 – Før verdens grunnvoll ble lagt har (Jesu Kristi Fader) utvalgt oss i ham til å være hellige og ustraffelige for seg. I kjærlighet har han forutbestemt oss til barnerett hos seg ved Kristus Jesus, i følge sin viljes beslutning, for at hans herlige nåde skulle prises, som han har benådet oss med i Den Elskede.*

De utvalgte bruker Guds nådemidler og tror Guds tilgivende nåde, nådig for sin godhets skyld, stilt frem for verden i Kristi lidende lydighet.

### ***Hva er det evige liv?***

*“Dette er det evige liv, at de kjenner deg, den eneste sanne Gud og ham ut utsendte, Jesus Kristus.*

Ordet *“å kjenne”* kommer av ordet for *“kunnskap”*. Den som kjenner Gud gjennom Jesus Kristus, kjenner Gud i all hans trofaste kjærlighet. Denne kjennskap har de mottatt gjennom den historiske Jesus, sann Gud og sant menneske. Kristen tro fins ikke uten denne viten om Gud, gitt verden i en bevitnet Jesus-historier, slik Skriftene har sagt. Den som kjenner Gud i hans selvhengivende kjærlighet, har allerede evig liv. Derfor bekjenner Guds troende kirke:

*“Det er altså den rette tro, at vi tror og bekjenner at vår Herre Jesus Kristus, Guds Sønn, er Gud og menneske: Han er Gud av Faderens vesen, født før alle tider, og han er menneske av sin mors vesen, født i tiden. /.../ Dette er den felles kristne tro. Den som ikke oppriktig og fast har denne tro, kan ikke bli salig. (D atanasianske trosbekj, pkt 28fm 40)*

*Jes 53:11 – Min rettferdige tjener skal gjøre de mange rettferdige når de kjenner ham, for han har båret deres synder.*

*Jer 9:23f – Så sier Herren: Den vise skal ikke rose seg av sin visdom, den sterke ikke av sin styrke, og den rike ikke av sin rikdom. Men den som vil rose seg, skal rose seg av dette, at han har forstand og kjenner meg.*

*2 Pet 3:18 – Dere skal vokse i nåden og i kjennskap til vår Herre og Frelser, Jesus Kristus. Ham tilhører æren, nå og i all evighet.*

Vil man lære Gud å kjenne, går veien om Jesu persons hemmelighet – foreningen av Gud og menneske i ham. Jesu ord sier tydelig hva kirkens oppgave er i denne verden:

- Å lære menneskene Gud å kjenne gjennom Kristus Jesus,
- Å lære dømte mennesker å bruke Guds nådemidler, og dermed vokse i Kristi kunnskap.
- Å forkynne i Jesu navn omvendelse og syndenes forlatelse for alle folk.

### ***Sønnens aktive og passive lovoppfyllelse***

*“Jeg har fullført den gjerning du gav meg å utføre.”*

Sønnen forherliget Faderen på to måter: *Aktivt* ved å oppfylle loven i lydighet mot budene, og *passivt* ved å være verdens syndebærer og lide døden i alles sted.

Gud Faders enbårne Sønn ble født av en kvinne, født under loven for å oppfylle loven i alle deler og for å kjøpe dem fri som var under loven. (Gal 4:4) Han er Guds fred med alle, stadfestet med hans ord på korset: “Det er fullbragt”, Kirken bekjenner ham med den oppstandnes undervisning i Skriftene, og holde hans befalinger til Guds kirke i denne verden.

Gud våker over sitt ord, og ser til at det blir oppfylt i minste detalj. Et eksempel er Jesu ord på korset: “Jeg tørster.” (Joh 19:28) Et annet er lovens ord, at den korsfestede er forbannet:

*Gal 3:13 – Kristus kjøpte oss fri fra lovens forbannelse da han kom under forbannelse for vår skyld. For det står skrevet: Forbannet er enhver som henger på et tre. (5 Mos 21:23)*

Dette er den sanne, gudgitte trøst i møte med vår egen død. Ingen av oss kan si at jeg har levd det liv jeg ble skapt til å leve etter Guds gode vilje. Ingen kan si om et eneste av de ti bud, at det har jeg holdt. Vår frimodighet for Gud er Guds enbårne Sønn i tjenerskikkelsen. Alt har han oppfylt, og all synd har han båret. Han alene er alles levende håp og vår hellighet og rettferdighet hos Gud. Derfor er og blir han den førstefødte av alle hensovnede og vår bror ved Faderens nådeside.

*Ja, jeg er frelst og salig fordi  
Sønnen har gjort meg virkelig fri;  
Fri ifra brøden,  
Skal ei dø døden.  
Amen. Halleluja*

### ***Guds Navn JEG ER åpenbarer Sønnens herlighet***

Ved en rekke anledninger omtalte Jesus seg selv med gudsnavnet JEG ER. Det fins ikke noe annet navn gitt menneskene til frelse. (Apg 4:12) Han var før Abraham var til (Joh 8:58). Den enbårne Sønnens herlighet er fra før verdens skapelse. Denne herlighet fikk profeten Jesaja se i templet (Joh 12:41).

*“De ord som jeg har talt til dere, er Ånd og liv.”*

De tolv hadde tatt imot Kristi ord og ved dem kommet til tro på ham. (Joh 6:63) Apostlenes ord er blitt overgitt gjennom historien, og overgitt også til oss. Vi kalles kristne fordi vi i dåpen er oppkalt etter Kristus for å tro på ham, ha evig liv i ham, og med ham til gave, gitt i vår død, etterfølge ham i forsakelse og tro.

### ***Det er ingen død kunnskap å kjenne Gud ved Jesus Kristus***

Den som kjenner den eneste sanne Gud ved Jesus Kristus, kjenner Gud i hans selvhengivende og trofaste kjærlighet. Det er å kjenne Gud som en venn å stole på i liv og død. De hører sammen læren, kunnskapen, troen og livet- De kan ikke skilles, heller ikke i livets vitnesbyrd.

Troens liv med åpenbaringsordets Gud er skjult. Vi må forholde oss til den bekjennelse som uten forbehold istemmer Sønnens lære fra Faderen i himmelen. Den er også gitt oss i Guds kirkes apostoliske læretradisjon. Apostlenes lære er kirkens ubeskårne grunn like fra begynnelsen. Ved deres ord kommer vi til troen (Joh 17:20). Apostelordets lære fra Herren Jesus er målestokk og rettesnor for prekestol- og nattverdfelleskap.

Menneskers spekulasjon begrunner de mange gudsforestillinger, religioner og livssyn. Spekulasjon begrunner gudsfornekterens påstand, at det fins ingenting hverken før fødselen eller etter døden.

Lærer vi den levende Gud å kjenne gjennom Jesus Kristus, må forholde oss til hans ord i en bevitnet Jesus-historie “etter Skriftene”. Og forholde oss til andres bekjennelse i livets livets vitnesbyrd.

Er lære og liv i strid med apostelordets lære fra Herren, unngår vi prekestol- og nattverdfelleskap. I verdslige sammenhenger samarbeider vi om verdslige saker, hjelper mennesker i nød og holder fred med dem, så langt det står til oss, Men vi tier ikke, når anledningen byr seg. Vi er ikke lik stumme hunder som ikke kan gjø (Jes 56:10).

---

## FJERDE S. E PÅSKEDAG:

### KRISTUS SENDER TALSMANNEN

#### Prekentekest 2. rekke: Joh 17:9-17

Jesus sier her at han ikke ber for verden, men for disiplene sine. Dette synes å motsi andre bibelord:

*Mt 5:44 – Elsk deres fiender, velsign dem som forbanner dere, gjør godt mot dem som hater dere og be for dem som forfølger dere.*

*Lk 23:34 (Jesus) - Tilgi dem, for de vet ikke hva de gjør.*

#### ***Forbønn for disipler noe annet enn forbønn for verden***

Jesus ber ikke for verden for å fremme dens onde virksomhet. Når vi i Jesu navn ber for verden, ber vi vår Far i himmelen at han må *hindre* alle onde planer.

Da Korah, Datam og Abiram gjorde opprør mot Moses – og dermed mot Gud, ba Moses *mot* dem. Da Absalom startet opprøret mot sin far kong David, ba ikke David *for* sin sønn, men *mot* ham: “Herre, *gjør Absaloms råd til dårskap.*” (1 Sam 15:31)

Når Jesus ber for verden, skjelner han mellom person og virksomhet. Han “*vil at alle mennesker skal bli frelst og lære sannheten å kjenne*” (1 Tim 2:4). Men her i teksten ber Jesus for den *virksomhet* personene utøver. Når vi ber for Guds ords fiender, ber vi Gud gi dem nåde til å vende om fra sin onde virksomhet.

#### ***Hvorfor ber Jesus for disiplene sine?***

Det er tre grunner til Jesu forbønn for sine disipler: De er Guds barn, Jesus blir forherliget gjennom dem, og de befinner seg i verden.

For det *første*: “*Han ber “for dem som du har gitt meg, for **de er dine.**”*”

De som tilhører Jesus Kristus, tilhører også Faderen. De er Guds eiendom, kjøpt med Guds Sønnns hellige og dyre blod. De er tatt ut av verden og har borgerrett og barnekår i Guds rike. Ved dåpen til Jesu død er Guds forsoning med verden gitt den enkelte til del. Derfor ber Jesus for dem.

For det *andre*: “***Jeg er forherliget gjennom dem.***” Før Jesus gikk ut til sin store lidelse, sa han: “*Nå er Menneskesønnen forherliget.*” (Joh 13:31. Vi skal søke Gud i hans selvhengivende kjærlighet, søke ham på jomfru

Marias fang og på korset. Det var i tjenerskikkelsen Gud åpenbarte sin herlighet – i Jesu Kristi lidende lydighet inntil døden på korsfestet:

*1 Kor 2:2 – Da jeg kom til dere, brødre, var det ikke med fremragende talekunst eller visdom jeg forkynte Guds vitnesbyrd. For jeg hadde bestemt at jeg ikke ville vite noe annet blant dere enn Jesus Kristus og ham korsfestet.*

Kristus blir forherlighet når Guds forsoning med verden blir forkynt. – Kristus blir forherliget hver gang Guds forsoning med verden blir gitt et menneske til del og praktisert i forsakele og tro. - Kristus blir forherliget ved troen. Eller sagt med vår barnelærdom:

*“Han er min Herre, som har gjenløst med fortapte og fordømte menneske /.../ med sin uskyldige lidelse og død forat jeg skal være hans egen og leve under ham i hans rike og tjene ham i evig rettferdighet, uskyldighet og salighet...” (LK forkl 2 trosart.)*

Kristus blir derimot ikke forherliget med menneskers lærdommer og spekulasjon, eller med utvorttes fromhet og skinnhellighet.

*For det tredje : “Jeg er ikke lenger i verden, men **de er i verden**, og jeg går til deg, hellige Fader.”*

Dette er Jesu avskjedsord. Han skal dra til Faderen – alle tings opphav. (Sal 139:8-10)

“Å være i verden”, det er å leve det vanlige jordelivet – arbeide, spise, drikke, sove osv. Jesus lever ikke lenger i denne jordiske mening.

“Jeg går til deg, hellige Fader.” Det betyr ikke at Guds enbårne Sønn har forlatt oss, men ble opphøyet til Faderens nådeside. Det betyr at han er fri til å bruke alle Guddommens egenskaper, fri til å være over alt i tid og rom. Som sann Gud oppfyller han himmel og jord. Hvor du enn ferdes på land og hav, i fjell og daler, eller i luften - du har en venn som har deg kjær. Og samtidig er han fri til å være usynlig til stede hos sine venner, virksom med jordiske midler i den forsamlede menighet.

En villfarelse sier om Jesus at han holder til et rom fjernt fra oss, men nærværende “i hjertet” - i den umiddelbare i opplevelsesmystikk. Villfarelsen sier Jesu legeme er himmelen, og derfor kan han ikke være på jorden, virksom med jordiske midler i den forsamlede menighet. Følgelig kan han heller ikke være virkelig til stede med sitt legeme og blod, mottatt i sakramentets skikkelser.

Denne falske åndelighet har utspring i en filosofisk teori om en todelt virkelighet – den ene jordisk og materiell, den andre en hinsidig og åndelig - idèenes verden. Med denne teori bortforklarer man foreningen av Gud og menneske i Jesu person, bortforklarer at de som hører hans ord forkynt, de

hører ham (Lk 10:16), og likeså hans tydningsord om gaven han gir under Herrens Nattverd.

Guds kirke i denne verden tar fornuften til fange i lydighet mot Kristi ord: *“Dette er mitt legeme...”* Jesus innledet sin offentlige virksomhet med ordene: “Vend om, for himmelriket er nær!” (Mt 4:17) .. Vi istemmer Kristi ord mot den falske åndelighet. Den oppstandne Kristus tjener oss med Ord og Sakrament i den forsamlede menighet

***“Bevar dem i ditt Navn, det som du har gitt meg, for at de skal være ett likesom vi.”***

Guds Navn og Guds Ord er samme sak. Kristus bærer navnet “Guds Ord” (Åp 19:13). Han er Ordet i kjøtt og blod, og bærer Navnet over alle navn.

Katekismens forklaring til Det andre bud sier at vi skal ikke bruke Guds Navn til “løgn og bedrageri”. Denne misbruk omfatter også falsk lære. Eller sagt med forklaringen til Første bønn i Fadervår:

*“Den som lærer og lever annerledes enn Guds Ord lærer, han vanhelliger Guds Navn blant oss. Bevar oss fra det, himmelske Far!”*

Kristus ber også for oss, at vi må *etterfølge* hans ord, så vi ikke vanhelliger Guds Navn med lærdommer i strid med Guds Ord.

### ***Hvordan bli bevart i den gudgitte tro?***

Jesu forbønn forutsetter frafallets mulighet. Hvordan bli bevart?

*Jer 15:16 – Jeg fant dine ord, og åt dem, de var til glede for meg. Og det var en fryd for hjerte at ditt Navn er nevnt over meg.*

*2 Kor 10:4f - våre våpen er ikke fra mennesker, men de har sin kraft fra Gud og kan legge festninger i grus. Vi river ned tankebygninger og alt som er stort og stolt og reiser seg mot kunnskapen om Gud, og vi tar hver tanke til fange under lydigheten mot Kristus.*

Derfor slutter teksten med ordene:

*“Hellige dem i sannheten. Ditt Ord er sannhet.”*

---

## FEMTE S. E. PÅSKEDAG: BØNNESØNDAGEN

### JESUS LÆRER OSS Å BE

#### Prekentekest 2. rekke: Joh 17:18-23

Teksten gir et innblikk i Jesu gjerning som forbeder hos vår Far i himmelen. Dette innblikk er avgjørende for våre bønner i Jesu Navn. Også Jesu undervisning om bønningen handler om hovedsaken i kirkens hellige tro. Hovedsaken er ikke våre menneskelige behov, men Guds forsoning med verden, fullbrakt i Jesu Kristi død, og stadfestet med Jesu oppstandelse fra døde tredje dag.

En illustrasjon er Herrens Bønn. Etter påkallelsen følger første bønn: "Helliget worde ditt Navn" – en lovprisning og bønn til samme tid. De tre første bønnene handler om Guds Navn, rike og vilje. Deretter følger våre behov under syndefallets kår.

Det er lærerikt å lese i Bibelen hvordan Abraham, Moses og David har bedt for andre. De ba med Guds løfte om den kommende Kristus for øye. Et eksempel er også Daniels faste bønnetider. Hva Jesus sier om sin gjerning som forbeder for sine, gjør hovedsaken tydelig for oss: Guds Navn, rike og vilje.

#### ***Hvorfor kalles Jesus "øversteprest"?***

I Jesu øversteprestelige forbønn hører offer og bønn uatskillelig sammen. Han har oppfylt Guds lov i alles sted, inntil døden lydig. Nå går han i forbønn for sine hos sin Far i himmelen.

*Jes 53:12b – han som bar manges synd og bad for overtrederne.*

*Heb 9:28, 7:25 – (Kristus har) med sitt eget blod, èn gang for alle gått inn i helligdommen og vunnet en evig forløsning. /.../ derfor kan han også fullkomment frelse dem som kommer til Gud ved ham, da han alltid lever til å gå i forbønn for dem.*

*Rom 8:34 – Kristus Jesus er den som er død, ja, enn mer den som er oppreist, og som er ved Guds høyre side. Han ber også for oss.*

*1 Joh 2:1 – Om noen synder, har vi en forsvarer hos Faderen, Kristus Jesus, som er rettferdig.*

#### ***Jesus innvidde seg til sin øversteprestelige gjerning***

Hva betyr det at han "innvidde seg"? Det betyr ikke at han ble mer hellig enn han forut var. Allerede engelen sa til jomfru Maria, at barnet hun skulle føde, var hellig og skulle kalles Guds Sønn. (Lk 1:35) Jesus trengte

ikke å bekjenne: "Med synd ble jeg til i mors liv." (Sal 51:7) Den ene for alle var hellig fra evighet av, og ble unnfanget ved Den Hellige Ånd.

Jesus måtte innvie seg til sin gjerning som *øversteprest*. Han skilte seg ut fra andre mennesker for å frembære seg selv som et hellig offer for Gud.

Denne gjerning kan ingen andre gjenta. Den må bli forkynt. Skulle forkynnelsen handle om oss og hva vi skylder å gjøre for Gud, blir forkynnelsen ensformig og uinteressant. Er hovedsaken Guds velgjerninger for oss i Jesus Kristus, er emnet alltid godt nytt for oss.

Da Aron skulle bli *øversteprest* for Gud, måtte han først bli innvidd og helliget til sin gjerning. Han ble ikledd en spesiell klesdrakt, foreskrevet i 2 Mos kap 28. Til sist ble innvielsen fullført da Moses helte salvelsesolje på Arons hode. (3 Mos 8:12)

Aron - og alle offerprestene etter ham, måtte bli innvidd (el helliget) fordi de var syndere for Gud. De skulle frembære offer for egne synder og folkets synder. En slik innvielse trengte ikke Herren Jesus. Han er Gud Faders enbårne Sønn, født fra evighet av. Han alene er alles evige hellighet og rettferdighet hos Gud – ikke fordi vi tror det, men fordi han er og blir i evighet den han er. I Jesu Kristi kirke er han "det aller helligste" i hans legemes tempel.

*Joh 2:21 – (Jesus) han talte om sitt legemes tempel.*

*Rom 5:2 – Gjennom ham har vi også fått adgang til den nåde vi står i.*

*Ef 2:22 – gjennom ham blir også dere bygd opp til en bolig for Gud i Ånden.*

*Heb 4:16 – La oss derfor med frimodighet tre frem for nådens trone.*

Alt i menighetens liv dreier seg om hovedsaken: Guds frosoning med verden i Jesu Kristi død på korset. Han er Guds fred til alle, og ved ham har vi fått adgang til Gud i Jesu navn. (Ef 2:15-18,

Hvor menighetens virksomhet dreier seg om hovedsaken, ligner virksomheten hjulet som dreier seg om navet. Et eksempel er Martin Luthers Lille Katekisme. Dens sentrum er ordene i forklaringen til andre trosartikkel: "*Han er min Herre*". Hvor vi enn befinner oss i Lille Katekisme, dreier saken seg om "min Herre" – *hvem* han er, *hva* han har gjort, og *hvorfor* han er min Herre.

***Hvorfor helliget Jesus seg selv til sin gjerning som øversteprest?***

*"- så de skal være innviet ved sannheten."*

Her taler Jesus om sin troende kirke i verden. Han har helliget kirken med sin offerdød, gitt den enkelte til del i dåpen til hans død.

*Ef 5:25 - Kristus elsket kirken og gav seg selv for henne, for at han skulle hellige henne ved vannets bad i ordet (e Sv Kyrkobib).*



*Rom 6:3f – Eller vet dere ikke at alle vi som ble døpt til Kristus Jesus, ble døpt til hans død? Vi ble altså begravet med ham da vi ble døpt med denne dåp til døden, for at vi skal leve det nye livet, likesom Kristus ble reist opp fra de døde ved Faderens veldige kraft.*

Utskilt fra verden, er Guds kirke hans eiendom for å være Ordets tjenerinne i verden.

*Joh 17:14, 17f, 20f – Jeg har gitt dem (apostlene) ditt ord /.../ Hellige dem i sannheten, ditt ord er sannhet. /.../ Men jeg ber ikke bare for dem, men også for dem som ved deres ord tror på meg, at de alle skal være ett, likesom du, Fader, i meg og jeg i deg, at også de skal være ett i oss, så verden tror at du har sendt meg (v11).*

*Ef 4:4-6 – Ett legeme og én Ånd, likesom dere også ble kalt med ett håp i deres kall. Én Herre, én tro, én dåp, én Gud og alles Fader, som er over alle, gjennom alle og i alle.*

Guds Ene Hellige kirke har aldri vært delt. Hun er Den Hellige Ånds suverene verk ved Kristi ord fra Faderen. Det fins ingen frelse utenom Guds Éne Hellige Kirke, og ingen menighet kan fremstå som Guds kirke i eksklusiv mening. Helligånden kaller ved evangeliet og skaper den tro som ærer Gud i Treenheten og Treenheten i enheten.

Kristus ber først for apostlene, dem han “*sender*” til verden. En apostel er Guds sendebud eller delegat. Også apostlenes etterfølgere er Guds delegater i prekenembetets gjerning. En delegat har ingen selvstendig læreautoritet og kompetanse, men overgir til kirken i nåtid Kristi ord og lære fra Faderen, gitt videre i og med det apostoliske ord. Lærdommer i strid med Herrens ord og bud har ingen gyldighet i Guds kirke. .

Jesu forbønn omfatter alle de døde. Alle er vi kalt til å etterfølge apostelordets lære som Guds ord (1 Tess 2:14), og dermed kalt til å forsake djevelen og alt hans vesen, Denne kirke kaller og utsender menn funnet skikket til tjenesten som hyrde og lærer for den Guds menighet som er dem betrodde. (1 Pet 5:1-3) De forvalter Guds nådemidler i et “kongelig presteskap” (1 Pet 2:9)

### ***Kirkens enhet***

*Jesus ber at “de alle må være ett, likesom du Fader i meg og jeg i deg, at også de må være ett i oss, så verden tror at du har sendt meg”.*

Sønnen er av samme vesen som Faderen. Jesus sier “du Fader i meg og jeg i deg”.

Her er det tale om tre personer i samme guddomsvesen – Den hellige Treenhet. Eller sagt med Den atanasianske bekjennelse:

*“en er Faderens person, en annen Sønnens person og en tredje Den Hellige Ånd”. (Det er) “likevel ikke tre guder, men èn Gud”.*

Jesus ber her om at kristne må være ett i Faderen og Sønnen. Det er en bønn om "samfunn med guddommelig natur", skrev apostelen Peter (2 Pet 1:4). Hvordan går det til?

Apostelen har like forut skrevet om de "dyrebare og meget store løftene" fra Gud. Det er ved evangeliet om Sønnens gjerninger for oss, at den tro blir skap som gir sanfunn med guddommelig natur.

Sønnens gjerninger for oss omfatter også den øversteprestelige forbønn. Altså får vi samfunn med guddommelig natur uten noen prestasjon eller kvalifikasjon fra vår side. Dette samfunn er Kristi fortjeneste og Guds gave, gitt av nåde. Derfor istemmer vi kirkens bekjennelse:

*"- kirken er forsamlingen av de hellige, der evangeliet blir lært rent og sakramentene forvaltet rett. Og til sann enhet i kirken er det nok å være enig om evangeliets lære og forvaltningen av sakramentene. Men det er ikke nødvendig at det alle steder er ensartede menneskelige overleveringer, eller skikker og seremonier fastsatt av mennesker." (CA 7)*

Ordene "er nok" handler ikke om lærekompromiss, men til Guds kirkes enhet i læren. (Ef 4:4-6) Denne enhet i læren avgrenser Gids Ene Hellige Kirke mot "menneskelige overleveringer" og liturgisk uniformitet.

Da splittelse truet den wittenbergske reformasjon, var det ikke om å gjøre å opprettholde samarbeid for enhver pris. Det var fremfor alt om å gjøre å bevare *lærens enhet*. Avgjørende er iheller ikke antall bekjennelsesskrifter. Læren enhet kan bestå uten Konkordieformelen, men ikke *mot* den. Dens kirkerettslige autoritet består i bekjennelsen på bibelsk vis – å i den uforbeholdne bekjennelse til apostelordets lære fra kirkens Herre.

Med troskap mot det apostoliske ord bevarer man "Jerusalems murer", så kirkens enhet i læren består på den ubeskårne grunn, lagt i begynnelsen., (Esra 4:12 etc, Sal 51:20). Med reservasjoner fremstår motkirken, innordnet antikristens kirkeødeleggende virksomhet (2 Tess 2).

Herren over enhetens sakrament begrunner kirkens enhet i bekjennelsen til den treene Guds enhet og verk. Han gir samfunn med Guds Golgata-offer, rakt frem og mottatt i enhetens sakrament:

*1 Kor 10:16f – Velsignelsens kalk som vi uttaler velsignelses-bønnen over, er den ikke samunn med Kristi blod? Brødet som vi bryter, er det ikke samunn med Kristi legeme? Siden det er et eneste brød, er vi – skjønt mange, ett legeme. Vi har jo alle del i dette ene brød.*

Lydighet mot enhetens Herre utelukker prekestol- og nattverdfellesskap med forbehold mot Kristi ord over fremsatt brød og vin. Troen ærer Faderen med bekjennelsen til Kristi ord, og Helligånden gjør oss til ett med Sønnen og Faderen - han i oss og vi i ham. Slik forkynner vi Herrens død inntil han kommer, "

---

# KRISTI HIMMELFARTSDAG

## Prekentekest 2. rekke: Joh 17:24-26

Salme 47 sier at “Gud drog opp mens jubelrop ljomet, Herren kom mens hornene klang.” Men evangelistenes beretninger nevner ikke jubelrop og basunstøt med et ord. Salmens ståsted er hendelsen sett *ovenfra* - i den himmelske verden, da Guds Sønn vendte tilbake jubel og basunstøt.

Ordet “*himmel*” blir i Bibelen brukt på to måter – om den *synlige* himmel, den stjernehimmel som Abraham så, og om den *usynlige* himmel, eller rettere sagt “himlene”. Paulus forteller at han hadde vært opprykket til den tredje himmel (2 Kor 12:2). Den botferdige røveren på korset fikk Jesu løfte – å være med ham i paradiset, samme dag som Jesus døde.

### ***Hva vil Kristus med sin himmelfart?***

*“Far, jeg vil at der jeg er, skal de som du har gitt meg, være hos meg, så de får se min herlighet som du har gitt meg fordi du elsket meg før ver-ens grunnvoll ble lagt.”*

Nå sitter han ved Majestetens høyre side, og der skal alle de som tilhører ham, få se hans herlighet ansikt til ansikt. Vi forstår av Åpenbaringsboken at Jesu åpenbaringer for Johannes handler om den kommende verden, Den bringer tilstander som overgår all forstand. (Åp 22:4)

*Heb 1:3, 8:1f – Da han hadde fullført renselsen for våre synder, satte han seg ved Majestetens høyre side i det høye. /.../ En slik øversteprest er det vi har, /.../ Der gjør han prestedtjeneste i helligdommen, i det sanne møtetelt, som ikke er reist av mennesker, men av Herren.*

*Ef 4:8 –til menneskene gav han gaver (jf Sal 68).*

I Det gamle testamente er det to hendelser som er skyggebilder av Kristi himmelfart: Den ene er *Henok*, som Gud tok bort. (1 Mos 5:24). Den andre er *Elia*. (2 Kong 2:1-18) Begge ble tatt bort og ble siden hverken hørt eller sett.

Jesu himmelfart omfatter så mye mer: For det første har han faret opp over alle himler og satt seg på nådesiden av Majestetens trone, og for det andre bor han nå legemlig hvor Guds gode engler bor.

*Joh 3:13 – Ingen annen er steget opp til himmelen uten han som er steget ned fra himmelen, det er Menneskesønnen som er i himmelen.*

Men dette betyr ikke at han er innelukket i et rum fjernt fra oss. Tvertimot. Nå er han fri til å utøve den guddommelige egenskap å være till stede når og hvor som helst i tid og rom. Eller sagt med et Luther-ord:

*”Tenk ikke at (Kristus) er dradd sin vei og nå sitter der oppe, og lar oss råde her. Men: Han er faret opp, fordi det er der han kan skape og råde aller mest. /.../ Pass deg derfor, så du ikke tenker at han nå er langt borte fra oss! Tvert imot, da han var på jorden, var han oss for fjern, nå er han oss nær. /.../ Hvor er han? Her, hos oss er han, og derfor har han satt seg i himmelen for å kunne være nær hos oss. Vi er hos ham der oppe og han hos oss her nede. Ved prekenen kommer han ned og vi kommer ved troen dit opp.” (Kristi Himmelfartsdag 14.5.1523.)*

Den oppstandne Jesus samarbeidet med apostlene før Himmelfartsdagen. Han innstiftet og befalte de handlinger som apostlene skulle lære døpte å holde. På dette vilkår gav han løftet: *“Se, jeg er med dere alle dager”*. (Mt 28:20)

Dette løfte omfatter også livet i den kommende verden: *“Jeg vil at de som du har gitt meg, være hos meg”*. Martin Luther kalte dette løfte “hodeputen” for våre sjeler. Når den stund kommer da vi skal fare herfra, får vi hvile i Guds løfte, og bli ført av engler til den evige hvile, fred og glede, frelst og fri fra alt ondt.

Hjelp du oss med din Hellig Ånd  
At vi med deg til gave  
Kan tjene deg med munn og hånd  
Og følge i det lave!  
Så har vi trøst i korsets nød,  
Og kan ved troen på din død  
Lik ørnen ung oss svinge

### ***Å kjenne Gud ved Guds utsendte, Kristus Jesus***

*Jesus sier, “verden har ikke kjent deg”.*

Jesus konstaterer en kjensgjerning. Uten kjennskap til åpenbaringsordets Gud, gjør menneskene hva Adam og Eva gjorde i paradiset. Vi glemmer oss av frykt for å stå til ansvar for Gud, vår skaper og gjenløser.

Denne verden har gudsforestillinger og gudebilder laget etter behov, uten gudskunnskap fra åpenbaringsordets treene Gud. Verden vil heller ikke høre hans ord, ikke engang om den oppstandne Kristus er tilstede i den forsamlede menighet, virksom med Ord og Sakrament.

Jesus konstaterer også en annen kjensgjerning: De som kommer inn i himmelriket, har lært Gud å kjenne gjennom ham. De vet *“at du har sendt meg”*, sier Jesus. Han er det levende håp. Vi lengter etter å se hans herlighet og prise ham i den kommende verden.

Uten gudskunnskap gjenstår kortsiktige håp, inntil tausheten rår. Det levende håp beror på kjensgjerninger i en bevitnet Jesus-historie, slik Skriften vitner om ham. Vi vet av Jesu undervisning i Skriftene, - vet av de

undergjæringer han gjorde, - vet av Guds vitnesbyrd, som reiste ham opp fra døde, og vet av de handlinger som den oppstandne innstiftet og befalte for å tjene oss i kirkesn gudstjeneste. Vi tror fordi vi vet. Vi vet på hvem vi tror. (2 Tim 1:12) Vi tror på ham som gjør alle ting nye.

*Åp 21:3-5 – “Se, Guds bolig er hos menneskene. Han skal bo hos dem, og de skalværehans folk, og Gud selv skal være hos dem. Han skal tørke bort hver tåre fra dere øyne, og døden skal ikke være mer, heller ikke sorg eller skrik eller smerte, for det som før var, er borte”.*

Kirken bekjenner:

*“Den som ved Kristus vet at Gud er en nådig Fader, han kjenner i sann-het Gud. Han vet at Gud har omsorg for ham, påkaller ham og er - kort sagt - ikke uten Gud, slik hedningene er. For djevelen og de ugudelige kan ikke tro denne artikkel: syndenes forlatelse. Derfor hater de Gud som en fiende, påkaller ham ikke og venter ikke noe godt fra ham.” (CA 20:*

***“Jeg har kunngjort dem ditt Navn, og skal gjøre det igjen.”***

Navnet Jesus betyr “Herren er frelse” og “Herren frelser”. Det fins ingen annen frelser, for frelsen fins ikke utenom ham. (Apg 4:12) Han gjør hva han er.

Ingen engel med lynende sverd vokter veien til livets tre. Gud har forsonet verden med seg selv i Jesus Kristus. Han er “livets tre”, virksom i prekenembetets gjerning-

*Rom 5:18 – likesom èn manns fall ble til fordømmelse for **alle** mennesker, så fører èn manns rettferdige gjerning til frifinnelse og liv for **alle**.*

Ordet “alle” må bety det samme begge steder. Alle ble vi utestengt fra samfunn med Gud. Alle ble vi frifunnet i Guds forsoning med verden i Kristi død. Gud har åpnet veien til ham som er livets tre. Han er den rettferdighet som evangeliet åpenbarer til frelse for hver den som tror. i

*Jes 53:6 – Vi før **alle** vill som sauer, vi vendte oss hver til sin vei. Men skylden som vi **alle** hadde, lot Herren ramme ham.*

*Apg 10:43 – Om ham vitner alle profetene, at hver den som tror på ham, skal få syndenes forlatelse i hans Navn.*

Ingen dødelig kan fatte at Gud døde etter sin menneskenatur, at Gud døde. i Jesu død på korset. Gud opplyser oss med en bevitnet Jesus-historie etter Skriftene.

*“Med Ordet og sakramentene som midler gis Den Hellige Ånd. Når som helst og hvor som helst det behager Gud, virker Ånden troen i dem som hører evangeliet.” (CA 5)*

Gud tjener oss med Ord og Sakrament, og lar oss kjenne ham i all hans trofaste kjærlighet og ha evig liv i ham. .

La alltid meg forblive  
Din eiendom, o Gud-  
La ingenting meg drive  
Bort fra din læres bud.  
O la meg aldri vakle,  
Gi meg bestandighet.  
Derfor vil jeg deg takke,  
Nå og i evighet.

---

## **JOMFRU MARIAS KIRKEGANGSDAG (2 FEB)**

### **Prekentekest 2. Rekke: Joh 1:15-18**

Tekstens emne er Johannes Døperens vitnesbyrd om Kristus.

Gud hadde lovt sitt folk, at han ville gi seg til kjenne med en som fremstod som hans profet. (4 Mos 12:6) Kristi forløper var Døperen Johannes, som vitnet om Kristus Jesus. Han underviste sine utvalgte apostler, men de var trege til forstå at profetene vitnet om ham.

Teksten har flere lærestykker om Jesus. Vi får betrakte dem i tur og orden.

#### ***“Han som kommer etter meg, var til før meg.”***

Døperens ord vitner om Jesu Kristi guddom fra evighet av. Hvordan kunne Døperen vite det? Gjennom Guds ord. Johannes hadde studert Moses og Profetene, og nå kom Gud Helligånden til ham i ørkenen og gav ham forstand til å fatte det som stod skrevet om Kristus. (Lk 3:2)

Engelen Gabriel – som kunngjorde Johannes Døperens fødsel, hadde henvist til profeten Malaki: Johannes visste av Malaki-profetien hvem Kristus var, og gjenkjente ham.

*Mal 3:1 – Se, jeg skal sende min budbærer, han skal rydde veien for meg. Herren, som dere søker, kommer brått til sitt tempel. Se, han kommer, paktens engel, som dere stunder etter.*

“Paktens engel” hadde fulgt Israel under ørkenvandringen. Det er om ham Johannes Døperen taler med ordene “han var til før meg”.

*På lignende vis som Johannes Døperen ble den gamle Simeon i templet opplyst. Hjelperen, Gud Helligånden hadde med Skriftens ord*

*opplyst Simeon om den kommende Messias var. Med Jesus-barnet i sine armer utbrøt han: "Herre, når lar du din tjener fare, for mine øyne har sitt din frelse..."*

Vi istemmer kirkens bekjennelse:

*"Sann Gud, født av Faderen i evighet, og sant menneske, født av jomfru Maria." (LK, forkl 2 trosart)*

*"Gud er han av Faderens vesen, født før alle tider, og menneske er han av sin mors natur, født i tiden." (D atan bekj, pkt 29)*

### **Døperens vitnesbyrd om Jesu verk**

*"Av hans fylde har vi alle fått, nåde over nåde."*

Også her må vi merke oss ordet alle. Står det "alle" om nåden, så omfatter nåden alle, det vil si alle mennesker, eller den hele verden. Eller som Døperen sier (v 29): Se, Guds lam som bærer verdens synder, det vil si alles synd uten unntak.

Alle tilhører vi Adams falne ætt, og stilt overfor den hellige Gud, blir vi avslørt og fordømt som gudsopprøre. Men stilt overfor Guds selvhengivende kjærlighet til *alle*, står vi overfor en forsonet Gud, forsonet med verden i Kristi død. Vi har *alle* fått av Kristi fylde, nåde over nåde.

Da er det noen reserverer seg med rom for "det gode" i mennesket, og dermed kunne bidra med noe til vår frelse. De viser til jomfru Maria, "full av nåde", og dermed uten den onde menneskenatur. Jo, hun var ren i betydningen jomfru, og hun var full av nåde i betydningen "gudfødelse", Men født av Adams falne ætt, var også jomfru Maria okkupert av syndens makt. Derfor synger vi:

*Maria hun er en jomfru ren,  
Gud ville sin miskunn vise.  
Hun fødte en sønn foruten mèn,  
Ham skal vi love og prise.  
Han har oss alle fra synden løst,  
Han unne oss trøst  
Og himmelriks evige lise!\**

Det er barnet hun fødte som er og blir "foruten mèn". Vi istemmer Elisabets hilsen: *"Salig er hun som trodde at det Herren hadde sagt til henne, skulle gå i oppfyllelse"*.

Da sang Maria den lovsang hvor hun fryder seg over "Gud, min frelser". Hun opphøyr ikke seg selv, som om hun var funnet verdig til å frembære barnet. Hun opphøyer "Guds miskunn mot Abraham og hans ætt – til evig tid". (Lk 1:45, 47, 54). Uten forbehold istemmer også vi Guds ord:

*Sal 51:7 – Se, i synd er jeg født.*

*Rom 3:12 – Alle er kommet på avveier, alle er fordervet, det finnes ikke én som gjør det gode, ikke en eneste. (= Sal 14:3)*

Vi kommer alle til verden underlagt syndens herredømme. Heller ikke det ufødte menneske unnslipper denne makt som forvrenger og ødelegger menneskenaturen fra unnfangelsen av. Også fostre rammes av sykdom, lidelse og død, eller utsettes for ytre fare. Unntaket er han som Døperen pekte på: Kristus Jesus – Guds rene Lam.

### ***Døperens vitnesbyrd om Guds nåde***

Evangelisten Johannes konstaterer: *“Av hans fylde har vi alle fått, nåde over nåde.”* Denne Guds gave er gitt alle, også til dem som vegrer seg for å motta den. Denne gave gjør tydelig forholdet mellom Adam og Kristus:

*Rom 5:18 – likesom én manns fall ble til fordømmelse for alle mennesker, så fører én manns rettferdige gjerning til frifinnelse og liv for alle.*

Kristi fylde overstrømmer hans gjerning for alle, nok til å takke og love Gud i evighet.

Den ene nåden er nådens årsak: Kristi lidende lydighet for alle. Den andre nåden er syndsforlatelsens nåde kunngjort i den forsamlede menighet.

Denne doble nåde fins avbildet på gamle altertavler med bildet av den korsfestede Kristus, og hans blod som renner ned i en alterkalk. Bildet forteller at på dette alterbord blir sakrament forvaltet i samsvar med Kristi ord: *“Denne kalk er den nye plakt i mitt blod.”* (1 Kor 11:25)

Kilden til Guds doble nåde er Guds forsoning med verden i Kristi død, fullbrakt for alle. Guds forsoningsverk for alle blir gitt den enkelte til del i dåpen til Jesu død (1 Kor 10:1ff). Gud stadfester sin nådepakt med syndenes forlatelse, tilsagt i det private skriftemål. Samfunn med Guds Golgata-offer gis av *“velsignelsens kalk”* (1 Kor 10:17). Alt er Guds gjerning, virksom med sitt skapende Ord.

### ***Døperens vitnesbyrd om åpenbaringsordets Gud***

*For loven ble gitt ved Moses, nåden og sannheten kom ved Jesus Kristus.*

Her handler det ikke om religionsutvikling fra lavere til høyere nivå. Moses er ikke representant for en gammeltestamentlige religion, belastet med ufullkommenheter. Jesus fremstår heller ikke som talsmann for religion på høyeste nivå, men i Nytestamentet med rester av Mose religion, til eks hos Paulus. Det er ikke tale om utvikling, men om avklaring i frelsens historie, til sist aller klarest hos Døperen Johannes, den siste av profetene.

Siden 1700-tallet fikk utviklingsidéen innpass i kirker som formelt sett var av evangelisk-luthersk bekjennelse. Utviklingsideen banet vei for bibel-



kritikk i den liberale teologitradisjon. Kirken kunne vanskelig verge seg med kristentro begrunnet i erfaringer og opplevelsesmystikk.

I 1930-årene ville makthaverne i Tyskland fjerne Det gamle testamente med dets jødiske myter, fjerne Paulus fra Nytestamentet og likeså fjerne læren om rettferdiggjørelsen ved tro alene. I arbeidet for å samle reformerte og lutherske kristne under i en "evangelisk" union, ble såkalte "konservative" lutheranere et lett bytte for bekjennelse med forbehold, tilpasset moteidéer og behov for kitkefelleskap "på tilstrekkelig grunnlag". En syk lutherdom var fremmed for bekjennelse i bibelsk mening. Teksten taler hverken om utvikling eller forbehold.

### ***Vitnesbyrdet om Guds lov***

Teksten *konstaterer* at loven ble gitt ved Moses. Lovgiveren var åpenbaringsordets hellige Gud, og loven var hellig likesom Gud.

*Rom 7:10 – Så er da loven hellig, og budet er hellig, rett og godt.*

Loven ble lagt til. Det er to grunner til det. For det første gitt for å holdes.

*2 Mos 20:3 - Du skal ikke ha andre guder enn meg.*

Sagt med vår barnelærdom, betyr det at "vi skal frykte og elske Gud over alle ting og sette all vår lit til ham."

For det andre ble loven gitt for å virke rett selverkjennelse for den hellige Gud. Denne virkning synes satt på vent i vår tid. "Billig nåde" er på moten.

*Gal 3:19 – Hvorfor ble loven gitt? Den ble gitt for å gjøre klart hva lovbrudd er.*

*Rom 3:19f – Vi vet at det loven sier, gjelder dem som har loven for at hver munn skal tie og stå skyldig for Gud. /.../ Ved loven lærer vi synden å kjenne.*

### ***Vitnesbyrdet om evangeliet***

Også den siste av Guds profeter forkynte evangeliet: "– *nåden og sannhet kom ved Jesus Kristus.*" Uttrykket "nåde og sannhet" forekommer ofte i Bibelen. Uttrykket kan også oversettes med "miskunn og sannhet" (tNO 2001) eller "mildhet og trofasthet".

Hva "nåde og sannhet" innebærer, sier Johannes med ordene, v 18:

*Ingen har noen gang sett Gud, men den enbårne Sønnen, som er i Gud, og som er i Faderens favn, han har vist oss hvem han er.*

I denne preteksten er hovedsaken Jesu person og verk. Han er sann Gud og sant menneske forenet i samme person, og han kom til verden for vår frelses skyld. Med sin lidende lydighet under Guds hellige lov har Gud forsonet verden med seg selv i Jesu Krissti død, og oppreist fra døde tredje dag er han virksom med Ord og sakramenter i den forsamlede menighet.

La oss aldri glemme hensikten med dåpen til Jesu død, og hensikten med Guds nådemidler iblant oss. Gud tjener oss for å gi oss nåde til å leve som Guds kjære barn og med det fullendte Guds rike for øye, Gud Fader, Sønn og Hellige Ånd til I ære, takk og pris, som i begynnelsen, så nå og alltid og i all evighet.

*Sal 138:2 – Jeg vil prise ditt navn for din nåde og sannhet.*

---

## JOMFRU MARIAS BUDSKAPSDAG (25. 3.)

### Prekentekest 2. Rekeke: Lk 1:39-45

Denne prekentekesten hører egentlig hjemme på Marias Besøksdag, 2. Juli. Teksten handler om Marias besøk hos slektningen Elisabet.

#### ***Den Hellige Ånd vitner om Jesu persons hemmelighet***

Engelen Gabriel hadde kunngjort for Maria budskapet om Kristi fødsel, og henvist til Elisabet som var gravid i sjette måned. Maria hastet da avsted fra Nasaret i Judea til Elisabet i ei fjellbygd i Judea. Da Maria stg inn og hilste på Elisabet, "hoppet" fosteret i Elisabets morsliv. Elisabet sa det var av glede. Grunnteksten bruker ordet "hoppet". Det er vanlig at et foster beveger på seg, men her "hoppet" fosteret av glede.

Seks måneder tidligere hadde engelen Gabriel forutsagt for Sakarias, barnets far, at det skulle være fylt av Den Hellige Ånd like fra mors liv av. En av Åndens frukter er glede. Den ufødte Johannes "hoppet" av glede da han hørte jomfru Marias hilsen.

Også Elisabet ble fylt av Den Hellige Ånd. Derfor utbrøt hun:

*"Velsignet er du blant kvinner, og velsignet er ditt livs frukt! Hvordan kan det gå til at **min Herres mor** kommer til meg?"*

Underlig er det at Elisabet kunne avlegge en så klar Kristus-bekjennelse, faktisk lenge før Peter bekjente på vegne av de tolv: *"Du er Kristus, den levende Guds Sønn!"* (Mk 16:16). Da Maria steg inn over dørterskelen, bekjente hun at Maria bar på *"min Herre"*. Altså var Maria **"Guds mor"**, og snart føde ham som er sann Gud og sant menneske, forenet i samme person.

Mange har i tidens løp avvist denne bekjennelse, tross Jesu senere undergjæringer til tegn på hans persons hemmelighet, og tross Guds endegyldige vitnesbyrd da han reiste Jesus opp fra døde tredje dag. Men

Elisabet bekjente denne hemmelighet allerede da Maria steg inn i hennes hus!

Kristus-bekjennelsens kilde er ikke "kjøtt og blod". Dens opprinnelse er hverken liturgisk praksis, spekulasjon eller ønsketenkning. Kilden er åpenbaringsordets treëne Gud. Også i den gamle pakt visste man om en trehet i Gud, men uklart, liksom på langt hold. Denne trehet ble åpenbart som tre personer under Jesu dåp i Jordan. Senere stadfestet Jesus Guds treenhet med sin undervisning i Skriftene. Siden Pinsedagen vitner Den Hellige Ånd ved Sønnens ord fra Faderen, gitt videre til kirken i og med det apostoliske ord.

*Joh 15:26 – Når talsmannen kommer, som jeg skal sende fra Faderen, da skal han vitne om meg.*

*1 Kor 12:3 – ingen kan si: "Jesus er Herre" uten i Den Hellige Ånd.*

Sønnen i Jesu skikkelse ga videre Faderens lære. Det gjorde han med skriftbevis fra Moses, Profetene og Salmene. De vitner om Jesu persons hemmelighet, forutsagt i Det gamle testamentes skrifter, som hver sabbat ble forelest i synagogene. Der er kilden til Elisabets bekjennelse "min Herre", og senere kilden til Peters bekjennele på vegne av de tolv (Mt 16:16). Eksempler på skriftbevis:

*1 Mos 3:15 – Jeg vil sette fiendskap mellom deg og kvinnen, mellom ditt avkom og hennes ætt. Den skal knuse ditt hode, men du skal hogge den i hælen.*

*Sal 110:1 – Herren sa til min Herre.:*

*Jes 7:14 og 9: 6 – Se, en jomfru skal bli fruktsommelig og føde en Sønn. /.../ For et barn er oss født, en sønn er oss gitt, herreveldet er lagt på hans skulder, og hans navn skal være: Underfull Rødgiver, Veldig Gud, Evig Far og Fredsfyrste.*

Eva trodde profetien var oppfylt da hun hadde født Kain: "Jeg har født mannen, Herren", sa hun (1 Mos 4:). Nei, det var det var brodermorderen hun hadde født.

Elisabet kjente også til ordene i Salme 110, hvor Davids sønn kalles Davids Herre – det er sann Gud. Hun har også grunnet på Jesaja-profetiene. Med Konkordieformelen istemmer vi Elisabets bekjennelse:

*"- den høyt lovede jomfru Maria (har) ikke bare født et rent menneske, men et slikt menneske som i sannhet er Guds, den aller høyestes Sønn, slik engelen bevitner (Lk 1:35). Han viste også sin guddommelige majestet i mors liv i det han ble født av en jomfru uten å skade hennes jomfrudom. Hun er i sannhet Guds mor og likevel forble hun jomfru." (FC Sol Dec art 8,24.)*

Eller sagt med Ambrosius-salmen (i Willy Abildsnes' oversettelse):

*Hun går svanger, hennes dør  
Bærer ubrutt segl som før.  
Inn gikk Herren til sin brud,  
I sitt tempel troner Gud.*

4

*Av det kongelige telt  
Ut går Herren som en helt,  
Jomfrusønnen gleder seg  
Til å gå sin Faders vei.*

Elisabet visste *hvem* han var, som Maria bar på, og hun visste barnets blivende betydning for alle mennesker. Det fremgår av ordene “velsignet er ditt livs frukt”. Ordene viser til Guds løfte, gitt Abraham:

*1 Mos 12:3 – i deg skal alle jordens slekter bli velsignet.*

*Gal 3:16 – Gud gav løftene til Abraham og hans ætt. Det står ikke i flertall i- “til hans ætter”, men i entall – “til hans ætt”, det er Krsitus.*

Det er av grunnleggende betydning for Kristi bekjennere å vite *hvem* han er, som Maria bar på i sitt morsliv. Den historiske Jesus fra Nasaret, han som led, døde, ble begravet og oppstod tredje dag, han er sant menneske, født av jomfru Mairia, og sann Gud, født av Faderen fra evighet.

Derfor istemmer vi også Konkordieformelens ord:

*“For om jeg trodde det, at bare den menneskelige natur hadde lidd for meg, da er Kristus en dårlig frelser, ja, da trenger han selv en frelser. /.../ fordi guddom og menneskenatur er èn person i Kristus, så gir Skriften guddommen del i alt det sm tilhører den menneskelige natur, og omvendt for denne personlige enhets skyld. Og dette skjer virkelig. Da må du si: Denne person (dvs Kristus) lider, dør. Og når denne person er sann Gud, er det rett talt: Guds Sønn lider. (FC Sol Dec art 8 40-42)*

### ***Salig er den som tror Guds Ords vitnesbyrd om Kristus***

Elisabet sa om Maria at hun var salig. Maria trodde at Guds ord til henne skulle gå i oppfyllelse. Hun tok vare på Guds ord og grunnet på dem i sitt hjerte (Lk 2:19). Derfor blir hun også kalt “den salige jomfru Maria”, men ikke på grunn av fortjeneste. Guds løfte var kilden til hennes tillitsfulle tro.

Senere skulle Jesus si om dem som tror lik Maria: “*Ja, salige er de som hører Guds ord og tar vare på det*” (Lk 11:58). Samme saligprisning har adresse til alle troende, enten troen er sterk eller svak.

*Rom 4:5 – den som ikke har gjerninger, men tror på ham som erklærer den ugudelige rettferdig, ham regnes hans tro til rettferdighet. /.../ Saligheten tilhører det menneske som Gud tilregner rettferdighet uten gjerninger.*

---

# KIRKEÅRETS KIRKEDEL

---

## FØRPINSESØNDAG:

### KRISTUS LÆRER OM ÅNDENS KOMME

#### Prekentekest 2. rekke: Joh 15:18-27

Teksten beskriver bakgrunnen for Jesu undervisning om Den Hellige Ånd. Han trøster disiplene med tanke på de kommende lidelser gjennom kirkens historie.

De tolv var samlet til det glade påskemåltid, men likevel bedrøvet. De hadde fått vite at en av dem skulle komme til å forråde Jesus, og alle bli forfulgt. Verden skulle hate dem. Da er det Jesus trøstet dem av to grunner. De er *utvalgt* av ham, og han lover dem *Hjelperen* Den Hellige Ånd.

#### ***Apostlene var Jesu utvalgte***

Verden hatet Jesus først, og deretter hate apostlene fordi de var Jesu utvalgte. Denne grunn til glede forstod nok ikke da. Senere skulle de forstå å anvende denne gledesgrunn på seg selv.

Da Det høye råd lot dem piske og forbød dem å forkynne i Jesu navn, "*ble de glade for å bli aktet verdige til å bli spottet for Navnets skyld*". (Apg 5:41) Det var nettopp hva Jesus hadde lovt dem: Alt dette vil de gjøre mot dere for mitt Navns skyld, hadde han sagt.. Verdens fiendskap stadfestet Jesu ord: "Jeg har jo utvalgt dere."

#### ***Apostlene skulle bli utrestet med Hjelperen, Den Hellige Ånd***

*"Når talsmannen kommer, han som jeg skal sende fra Faderen. Sannhetens Ånd som utgår fra Faderen, da skal han vitne om meg."*

Her fremgår det tydelig at Helligånden er en av de tre personene i Guds treenhet. Ordet "person" er her brukt om noe som "er i kraft av seg selv" (CA 1). Denne person er ingen hvem som helst, men en guddommelig person, sidestilt med Faderen og Sønnen. Det fremgår også av Jesu dåpsbefaling. Døpeordene skal være "i Faderens og Sønnen og Den Hellige Ånds navn".

Jesus sier Ånden "**utgår fra Faderen**" og at Jesus – i kraft av sin guddoms person - skal sende Ånden fra Faderen. Derfor heter det i Den nicenske trosbekjennelse at Ånden "**utgår fra Faderen og Sønnen**".

Den Hellige Ånd kalles her for *Hjelperen*. Han hjelper Kristi bekjennere i motgang for Jesu Navns skyld.

Helligånden kalles også for "*Sannhetens Ånd*". Med Kristi ord fra Faderen forsvaret han Kristi bekjennere mot falsk lære. Ånden gir frimodighet til å etterfølge apostlenes lære fra Herren Jesus. Hjelperen gjør bekjennere frimodige, for Hjelperen er "*Sannhetens Ånd*".

Situasjonen kan oppstå da en Kristi bekjenner blir i villfede: Kan jeg ha rett mot alle de andre? Sektene sier at også de forstår hva "Bibelen sier", og sier de har Åndens gaver likesåvel som du! Sektenes innvendinger er gammelt nytt gjennom kirkens historie. Det samme fikk Moses høre, blant opponentene var også Aron og Mirjam: "*Er Moses den eneste som Herren taler med? -Taler han ikke også med oss?*" (4 Mos 12:2)

Og da Kora, Datan og Abiram gjorde opprør mot Moses, sa de til Moses og Aron: "*Nå får det være nok! Hele menigheten er jo hellig, alle er det, og Herren er midt blant dem. Hvorfor opphøyer dere over Herrens menighet?*" (4 Mos 16:3)

Det samme får den høre som holder fast ved apostelordets lære fra Skriftens rette utlegger, Herren Jesus: Du må ikke tro at bare du er bibeltro! Eller: Hvorfor opphøyer du deg over folkekirken og dens kirkemøtevedtak?

I slike situasjoner er hjelperen "*Sannhetens Ånd*", som opplyser med Kristi ord om saken. Da istemmer vi apostelordets lære som Guds Ord, "som det i sannhet er" (1 Tess 2:13). Vi gjør som de første kristne - holder fast ved apostlenes lære og fremstår som retttroende kirke på kirkens ubeskårne grunn, lagt i begynnelsen. (Apg 2:42)

Hjelperen Den Hellige Ånd motsier aldri apostelordets lære. Utelukket er kirkefelleskap såkalt "tilstrekkelig grunnlag", med rom for vrang lære. Prekestol- og nattverdfelleskap med forbehold gir rom for vranglærens surdeig. Slike fellesskap vitner om antikristens kirkeødeleggende virksomhet. En motkirke oppstår til den bekjennende kirke, hun som "*tar av mitt*", som Jesus sier (Joh 14:20, 16:13f).

### ***Prekenembetet - "Åndens embete***

"Åndens embete" og "lovens embete" motsier hverandre. (2 Kor 3) Lovens bokstav dører. Ånden gjør levende. Loven dører med påminnelser om alt hva vi har gjort i strid med Guds ord og alt hva vi har forsømt. Da blir vi som døde. Ånden derimot vitner med evangeliet om Guds velgjerninger i Kristi lidende lydighet for alle: Ånden påminner oss om Guds nådepakt i vår dåp og om syndenes forlatelse for Kristi skyld. Ånden reiser opp fra døden i våre synder. Av nåde er vi frelst. (Ef 2:8) Sagt med vår barnelærdom:

*“Han er min Herre, som har gjenløst meg fortapte og fordømte menneske, kjøpt meg og frelst meg fra alle synder, fra døden og djevelens makt, ikke med gull eller sølv, men med sitt eget hellig-ge og dyre blod og sin skyld-frie lidelse og død, for at jeg skal være hans egen og leve under ham i hans rike”, osv. (LK forkl 2 trosart)*

Ånden vitner med din dåp til Jesu død, og om Guds løfte om salighet for hver den som tror. Med Kristus til gave, forsaker du djevelen og alle hans gjerninger, og tjener Gud med troens frimodighet i gjerninger som har Guds Ord og befaling for seg.

Ånden vitner med Guds nådetilsagn i skriftemålet: dine syndere er forlatt. Og Ånder styrker troen under Herrens nattverd, så du setter all din lit til Kristi ord om gaven, rakt frem i jordiske skikkelser. Med sakramentet, mottatt med munnen, forkynner vi Herrens død inntil han kommer.

Ånden vitner at Jesu Kristi, Guds Sønnns lidelse, er *din* lidelse, hans grav *din* grav og hans oppstandelse *din* oppstandelse og førstegrøden av alle hensovnede. Dette vitner Helligånden med Kristi ord, virksom i menighetens midte. Derfor er prekenembetet “Åndens embete”, virksom med Ordet i dåpen, med syndsforlatelsens ord tilsagt i det private skriftemål, og med Kristi ord over fremsatt brød og vin. Under sin avskjed med apostlene sa Jesus:

*“Også dere skal vitne, for dere har vært med meg fra begynnelsen av.*

Apostlene tilsatte prester eller hyrder i menighetene, slik det fremgår av Apostlenes gjerninger. (Apg 14:23). De befalte at etter deres tid skulle kirken fortsette å kalle og innsette prester. (Tit 1:5). Dette Åndens embete er ikke et verv på omgang, men en fast tjeneste – et embete. Det skal finnes i hver eneste menighet for at den skal bli oppbygd på kirkens ubeskaråne grunnvoll, lagt i begynnelsen.

*Rom 10:13f – Hvordan kan de påkalle en de ikke tror på ? Hvordan kan de tro på en de ikke har hørt om? Og hvorledes kan de høre dersom ingen forkynner? Og hvordan kan noen forkynne uten å være utsendt?*

Derfor istemmer vi kirkens bekjennelse til Guds ord:

*“For at vi skal komme til denne tro, ble det embete innstiftet ved hvilket evan-geliet blir forkynt og sakramentene forvaltet, for ved Ordet og sakramentene som midler gis Den Hellige Ånd.” (CA 5)*

---

# PINSEDAG: DEN HELLIGE ÅNDS UTGYTELSE

## Prekentekest 2 rekke: Joh 7:37-39

Opprinnelig var pinsen en høsttakkefest. Ordet pinse kommer av pentecoste som betyr den femtiende. På den femtiende dag etter Påskedagen feiret man på Jesu tid minnet om Tibudsloven, gitt Moses på to steintavler oppe på Sinai-fjellet. Guds lovpakt med Israel la pliktene på folket, men Gud beholdt alle rettigheter.

I dag – på Pinsedagen feirer vi minnet om Guds nådepakt med sitt folk i den nye pakt. Gud erstattet lovpakten med “den nye pakt i mitt blod”, som Jesus sier under Herrens Nattverd. Guds nådepakt er universel, grunnet på sin forsoning med verden i Jesu Kristi død for verdens synder. Han er Guds fred med oss alle. I nådepakten har Gud påtatt seg alle plikter og gitt oss alle rettigheter.

Gud varslet den nye pakt gjennom sine profeter. Gud ville sende sin hellige Ånd for å skrive loven i deres sinn som tror på den kommende Kristus.

*Jes 44:3 – Min Ånd vil jeg utøse over din ætt.*

*Jer 31:33f – Jeg vil legge min lov i deres sinn og skrive den i deres hjerte. Jeg vil være deres Gud og de skal være mitt folk. /.../ de skal alle kjenne meg, både små og store.*

*Esek 36:27 – Jeg lar dere få min Ånd inne i dere, og gjør det slik at dere følger mine forskrifter, og tar vare på mine lover, så dere lever etter dem.*

Peters tale på Pinsedagen viser spesielt til Jesu løfte og Guds løfte ved profeten Joel. I sentru for oppfyllelsen står Herrens apostler, utrustet med Åndens gaver mer enn andre kristne. Deres gjerning er av kirkegrunnleggende betydning gjennom kirkens historie.

Jesu utvalgte apostler ble utrustet til den trefoldige oppgave:

- *Å gi videre* Kristi lære, mottatt fra Gud Fader i himmelen, og endog på fremmede språk.
- *Å stadfeste* med undergjerninger lærens sannhet.
- *Å utføre* på Kristi vegne hans befalinger på forbilledlig vis, og i prekenembetets gjerning bevitne Kristi nærvær i den forsamlede menighet, virksom med sitt ord.

Peters tale handler om Guds verk i Jesu lidende lydighet, hans død og oppstandelse. I sentrum står Jesu *persons* hemmelighet. Den har prioritet



fremfor hans verk. Evangeliet om hans verk leder til tro og dåp. I dåpen mottar den enkelte nytt liv med syndenes forlatelse og Den Hellige Ånd til gave, og løftet om salighet for hver den som tror.

Da svarer noen: "Dette forstår jeg ingenting av." Denne erkjennelse er et godt utgangspunkt for samtale. Den er også vår erkjennelse. Derfor må vi høre Guds ord.

*"Jeg tror at jeg ikke av egen fornuft eller kan tro på Jesus Kristus eller komme til ham, men Den Hellige Ånd har kalt meg ved evangeliet..."*  
(LK forkl 3 trosart).

### ***En bevitnet hendelse i en bevitnet Jesus-historie***

Evangelisten Lukas har nedskrevet hva øyenvitner fortalte om Jesus fra Nasaret. Han har brukt en nedskrevet beretning om Pinsedagen og urrenigheten i Jerusalem. Utsendt av vennen Teofilus, skulle han dokumentere "*hvor pålitelig det er, det du er blitt undervist i*" (Lk 1:4).

Samme motiv hadde evangelistene Matteus, Markus og Johannes. Også de vil bli tatt på alvor med sin dokumentasjon til begivenhetene omkring Jesu fødsel og Jesu offentlige virksomhet. Deres dokumentasjon utfyller og overlapper hverandre, og utgjør tilsammen en enestående kildesamling i menneskehetens historie. Enestående er Jesus-historien fordi den er forutsagt ved Guds profeter i gammeltestamentlig tid.

Pinsedagen hører sammen med Påskeukens hendelser, avsluttet med Påskedagen da Jesus oppstod fra døde tredje dag. Det er alt sammen i samsvar med det som står skrevet i Det gamle testamente om den kommende Kristus, han person og verk. Påskedagen er Pinsedagens forutsetning.

### ***Kirkens fremtreden på Pinsedagen mangler en uklar forberedelse***

Den oppstandne Jesus varslet Pinsedagen og forberedte kirkens fremtreden i den nye pakt. Løpet av de 40 dagene frem til Himmelfarts-dagen innstiftet han og befalte de handlinger som kjennetegner Guds kirke i den nye pakt. Med disse handlinger er den oppstandne Kristus til stede, virksom i den forsamlede menighet. Det er han hvor som helst den samles og holder hans befalinger.

En merkelig forhistorie til Pinsedagen blir ofte oversett: Kirkens fremtreden på Pinsedagen var ikke et sosialt produkt, blitt til i villrede og diskusjon om spørsmålet: Hva skal vi nå gjøre? Lære og praksis var i samsvar med den oppstandnes undervisning i Skriftene, og de befalinger han hadde gitt Herrens apostler. Kirken fremstod på Pinsedagen som Guds kirke – ikke som et sosialt produkt.

*Apg 2:42 – Trofast holdt de seg til apostlenes lære og samfunnet, til brødsbyrtelsen og bønnene.*

Urmenigheten iverksatte de samme Jesu befalinger som døpte skal lære å holde i tidens løp. Påminnelser er prekestol, døpefont og alterbord.

*Prekestolen* er der fordi *den oppstandne* Jesus ga apostlene marsjordren: Å forkynne i Jesu navn omvendelse og syndenes forlatelse for alle folk. (Lk 24:47) *Prekestolen* er stedet for Kristi undervisning.

*Døpefonten* er der fordi *den oppstandne* Jesus befalte apostlene å gjøre folkeslagene til hans disipler ved "å døpe dem i Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds navn og lære dem å holde alle hans befalinger til kirken. (Mt 28:19f)

*Alterbordet* med den hvite duken påminner om en forsonet Gud. Han tjener oss og gir samfunn med sin forsoning med verden i Jesu Kristi død. Mottatt i jordiske skikkelser har vi samfunn med Guds Golgata-offer, og ved Guds miskunn frembærer våre legemer som takkoffer for Gud (Rom 12:1).

Begrunnelsen er den oppstandnes virksomme ord i prekenembetets gjerning. Med ytre tegn i ord og handling gir han forsoningens goder – kaller, opplyser, helliggjør og bevarer oss i Guds tro. Kirkens underfulle kjennetegn – evangeliet og sakramentene er kirkens merkevare. Det underfulle ved kirken lokker og drar. Andre begrunnelser trengs ikke. De tilslører og villeder.

*Sal 77:15 – Du er den Gud som gjør under..*

*Heb 2:4 – (Frelsen) ble først forkynt av Herren og siden stadfestet for oss av dem som hadde hørt ham. Også Gud har gitt den sitt vitnesbyrd gjennom tegn og under og mangs slags kraftige gjerninger og ved å dele ut sin Hellige Ånd gaver etter sin vilje.*

### ***“Den som tørster, la ham komme til meg å drikke”***

Jesu billedbruk handler om den rettferdighet som evangeliet åpenbarer. Den som lengter etter samfunn med Gud, hører Guds Ord og sakramenter. De hører evangeliet, får tilsagt syndenes forlatelse i skriftemålet, og deltar i kirkens samfunn i de hellige ting, utdelt under Herrens Nattverd. Troens lever av nådemidlene, forvaltet og brukt slik han befalte.

*Mt 5:6 – Salige er de som hungrer og trøster etter rettferdigheten, for de skal mettes.*

*Åp 21:6 – Den som tørster vil jeg la drikke av kilden med livets vann for intet..*

Jesu billedbruk handler her om å drikke i *åndelig* mening. Når døpte anvender Guds forsoningsverk, enhver på seg selv, drikker de i overført betydning og har samfunn med Guds Golgata-offer, gitt for verdens synder:

*Joh 6:53, 55f – Hvis dere ikke spiser Menneskesønnens legeme og drik-ker hans blod, har dere ikke livet i dere. /.../ for mitt legeme er den sanne mat, og mitt blod er den sanne drikk. Den som spiser min mat og drikker mitt blod blir i meg og jeg i ham.*

Kirkens sakramentale samfunn skjer under Herrens Nattverd, da samfunn med Guds Golgata-offer gis i jordiske skikkelser, slik hans ord sier.

*Mt 26:27f – Han tok en kalk takket, gav dem og sa: “Drikk alle derav, for dette er mitt blod, paktens blod, som utøves for de mange til syndenes forlatelse.*

*1 Kor 10:21 – Dere kan ikke drikke både Herrens beger og de onde ånders beger. Dere kan ikke være med ved Herrens bord og ved de onde ånders bord. Eller våger vi å egge Herrens harme? Er vi sterkere enn ham?*

### **Troens årsak og virkning:**

*“Den som tror på meg, fra hans indre skal det, som Skriften har sagt, renne strømmer av levende vann.”*

Virkningen er ikke årsaken. Et livlig menighetsliv er ikke årsaken til sann tro og et sunt menighetsliv. Det er forskjell på kilden og bekken nedenfor.

*Jes 12:2f Se, Gud er min frelse, jeg er trygg og frykter ikke. For Herren er min kraft og min styrke, og han er blitt min redning. Med glede skal dere øse vann av frelsens kilder.*

*Jes 55:1, 3 – Hør, alle som tørster, kom hit og få vann! Kom dere som ikke har penger! /.../ Hør så skal dere få leve!*

*Dette sa han om den Ånd de skulle få som trodde på ham.*

I talen på Pinsedagen sa apostelen Peter at profetien ved Joel var blitt oppfylt med det taleunder som folkemengden var vitne til. (Apg 2:14-21)

*Joel 3:1 – En gang skal det skje at jeg utøser min Ånd over alle mennes-ker. Deres sønner og døtre skal tale profetord.*

### **Hvilken Ånd er det tale om?**

Jesus taler om den tredje person i Guds underfulle treenhet. Han taler om Den Hellige Ånd som fra evighet av utgår fra Faderen og Sønnen. Hellig-ånden vitner med Kristi ord om Kristi person og verk.

*Sal 33:6 – Himmelen ble skapt ved Herrens ord, og hele dens hær ved hans munns Ånd.*

*Jes 11:12 –den Ånd som gir kunnskap om HERREN og frykt for ham.*

Den kristne tro på den treene Gud er bevitnet i gammeltestamentlig tid, da man visste om en trehet i Gud, men først synlig under Jesu dåp i Jordan-elven. Senere går troen på den treene Gud som en rød tråd gjennom Det nye testamente.

Ved hjelp av omfattende bibelstudier ble kirkens gudstro presisert i oppgjør med bortforklaringer. Til den ene siden går de som underkjenner Jesu manndom. Til den andre siden går de som underkjenner Jesu guddom.

Med kirkens tre oldkirkelige bekjennelser istemmer vi den gudgitte tro fra Den treene Gud. Eller sagt med vår barnelærdom:

*“Jeg tror at Jesus Kristus er sann Gud, født av Faderen fra evighet, og sant menneske menneske, født av jomfru Maria”.*

*Joh 15:26 – Når Hjelperen kommer, som jeg skal sende dere fra Faderen, sannhetens Ånd, som utgår fra Faderen, skal han vitne om meg.*

*Mt 28:19 – Døp dem i Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds navn (merk entall).*

*Gal 4:6 – Gud (har) sendt sin Sønnens Ånd i deres hjerter, som roper: ”Abba, Fader!”*

### ***Hvordan kan vi vite at Den Hellige Ånd er sann Gud?***

Han blir gjennom Bibelen omtalt med Guds navn, egenskaper og gjerninger. Noen eksempler:

*Joh 3:5 – Uten at man blir født av vann og Ånden, kan man ikke komme inn i Guds rike.*

*Tit 3:5 – (Gud) frelste oss /.../ ved den nye fødsels bad og fornyelse i Den Hellige Ånd.*

*1 Kor 3:16 – Vet dere ikke at dere er Guds tempel og at Guds Ånd bor i dere?*

### ***Hvorfor trenger vi Hjelperen, Den Hellige Ånd?***

Ingen kan av egen fornuft eller kraft komme til Jesus Kristus eller tro på ham. Hjelpeløse som vi er i troens saker, påkaller vi Den Hellige Ånd og ber ham hjelpe oss i vår hjelpeløshet. Noen eksempler:

*Rom 8:7 – Kjødets sans er fiendskap mot Gud, fordi det ikke bøyer seg under Guds lov og heller ikke kan gjøre det.*

*1 Kor 2:14a – Slik mennesket er av naturen, tar det ikkje imot det som tilhører Den Hellige Ånd.*

*Gal 5:17 – vår onde natur står med sitt begjær Ånden imot, og Ånden står den onde natur imot. De to ligger i strid, så dere ikke er i stand til å gjøre det dere vil.*

Den Hellige Ånd kommer oss til hjelp med sin nyskapende gjerning. En gang skal vi bli hva vi allerede er ved troen: Fullt og helt hellige og rettferdige for Gud. (Ef 5:25-27. Tit 3:8. Jf forkl 2 trosartikkel.)

I forklaringen til den tredje trosartikkel er helliggjørelsen beskrevet med flere gjerningsord: Å kalle, opplyse, forlate synd, bevare, samle, holde fast og oppvekke.

---

## **ANDRE PINSEDAG:**

### **Guds nådige vilje med menneskenes frelse**

#### **Prekentekest 2. rekke: Joh 6:44-47**

Utkast mangler.

Luther-sitat til betraktning:

”Om noen vil finne Kristus, må han først finne menigheten. Hvordan kan vi vite hvor Kristus og hans tro er, om vi ikke vet hvor hans troende er? Og den som vil vite noe om Kristus, får ikke tro på seg selv, og heller ikke med sin egen fornuft bygge en bro til himmelen, men han må gå til menigheten for der å søke å spørre. /.../

Nå er ikke menigheten et tre eller en stein, men en flokk troende mennesker. Dem skal man holde seg til og se hvordan de tror, lever og lærer. De har sikkert Kristus i sin midte, for utenfor den kristne kirke finnes ingen sannhet, ingen Kristus og ingen frelse.” (Kirkep, Juledag, ev pr. = WA 10:1, 1, 140.)

”Om noen hadde sagt: Jeg vet om et sted i verden hvor Gud taler, og når man kommer dit, får man høre Gud selv. Om jeg da kommer dit og får se en skrøpelig prest døpe og preke, og hører det sagt: Her er det sted hvor Gud taler ved presten, da skulle jeg vel ha sagt: Da har jeg ganske forgjeves gjort meg det besvær å dra hit. Her ser jeg jo bare en prest!” (Sit e Per Jonsson, Evangeliepostilla, 2 årg vin- terdelen, 81.)

”Syndenes forlatelse må man altså søke i Ordet som er i et menneskes munn, og i sakramentene som mennesker forvalter, men (syndenes forlatelse) finner man ikke noe annet sted. /.../ Derfor trenger du ikke gå hvor som helst, men være i den kristne menighet som har Ordet og sakramentene. Der vil du sikkert finne syndenes forlatelse, og ikke i himmelen, slik farisøerne tror /.../

Gud har bundet syndenes forlatelse til den hellige dåp, nattverden og Ordet, dessuten har han lagt den i ethvert kristenmenneskes munn. Når (Ordet) trøster deg og forkynner deg Guds nåde på grunn av Jesu Kristi fortjeneste, da skal du motta det i tro, som om Kristus selv hadde sagt det til deg." (Huspostillen, 19 s e Tref. = WA 52, 501.)

"Om noen vil finne Kristus, må han først finne menigheten. Hvordan kan vi vite hvor Kristus og hans tro er, om vi ikke vet hvor hans troende er? Og den som vil vite noe om Kristus, får ikke tro på seg selv, og heller ikke med sin egen fornuft bygge en bro til himmelen, men han må gå til menigheten for der å søke å spørre. /.../

Nå er ikke menigheten et tre eller en stein, men en flokk troende mennesker. Dem skal man holde seg til og se hvordan de tror, lever og lærer. De har sikkert Kristus i sin midte, for utenfor den kristne kirke finnes ingen sannhet, ingen Kristus og ingen frelse." (Kirkep, Juledag, ev pr. = WA 10:1, 1, 140.)

"Om noen hadde sagt: Jeg vet om et sted i verden hvor Gud taler, og når man kommer dit, får man høre Gud selv. Om jeg da kommer dit og får se en stakkars prest døpe og preke, og hører det sagt: Her er det sted hvor Gud taler ved presten, da skulle jeg vel ha sagt: Da har jeg ganske forgjeves gjort meg det besvær å dra hit. Her ser jeg jo bare en prest!" (Sit e Per Jonsson, Evangeliepostilla, 2 årg vinterdelen, 81.)

"Syndenes forlatelse må man altså søke i Ordet som er i et menneskes munn, og i sakramentene som mennesker forvalter, men ikke noe annet sted, for (syndenes forlatelse) finner man ikke noe annet sted. /.../ Derfor trenger du ikke gå hvor som helst, men være i den kristne menighet som har Ordet og sakramentene. Der vil du sikkert finne syndenes forlatelse, og ikke i himmelen, slik farisæerne tror. /.../

Gud har bundet syndenes forlatelse til den hellige dåp, nattverden og Ordet, dessuten har han lagt den i ethvert kristenmenneskes munn. Når (Ordet) trøster deg og forkynner deg Guds nåde på grunn av Jesu Kristi fortjeneste, da skal du motta det i tro, aldeles som om Kristus selv hadde sagt det til deg." (Huspostillen, 19 s e Tref. = WA 52, 501.)

«- Kristus har Den Hellig Ånd uten mål. Så tenk ikke at han har bare litt av Den Hellige Ånd. Kristus er en ganske annerledes og underfull predikant og lærer. I ham fins ikke Den Hellige Ånd stykkevis /.../ men som det blir

sagt til kolosserne (Kol 2:3): *I ham er alle visdommens, livets, salighetens, nådens og barmhjertighetens skatter; for Guddommen bor legemlig i ham.* Derfor er Den Hellige Ånd helt og fullt i ham uten mål, for han er Faderens enbårne Sønn /.../ ham har Gud gitt oss til visdom, rettferdighet og (til Herre) over alle ting.

Så er ingen annen utsendt. Kristus alene bringer Ordet som rommer alt. Det betyr å ha Ånden uten mål ... Når Ånden nå er fullkomment til stede i Kristus, da har også vi Ånden ved ham. En slik predikant har vi. Hos ham kan vi øse av den uutsigelige fylde. /.../ Så har også vi nåde og Den Hellige Ånd uten mål, ikke på grunn av vår fortjeneste, men ved troen på ham.» (Prekener over Joh 3:22-36. Notater 1538, 1539. = WA 47, 1:196.)

---

# DEN HELLIGE TREFOLDIGHETS FEST:

## Guds Treenhet

### Prekentekest 2. Rekke: Joh 15:1-9

Jesu lignelse om “det sanne vintre” fremhever hans persons hemmelighet. Han bruker Guds navn “JEG ER” om seg selv. Han er en av de tre personer i Guds mysterium - Den Hellige Treenhet.

I gammeltestamentlig tid visste man om en trehet i Gud. Den ble åpenbart under Jesu dåp i Jordan-elven, og senere bekjent, slik Nytestamentet viser. Avgjørende for oss er *begrunnelsen – en bevitnet Jesus-historie*. Den begrunner vår lovprisning av Treenheten i enheten og enheten i Treenheten.

Guds kirke istemmer Guds tro, gitt med Kristi ord fra himmelen. Gjennom Jesus Kristus lærer vi den eneste sanne Gud å kjenne som den treène Gud Fader, Sønn og Hellige Ånd, tre personer i den ene guddom. Guds enhet en bevitnet virkelighet. Den lar seg ikke forklare, bare bekjenne til Guds ære.

*Heb 1:1-3 – Mange ganger og på mange måter har Gud i fordums tid talt til fedrene gjennom profetene. Men nå, da de siste tider er kommet, har han talt til oss gjennom Sønnen. Ham har Gud innsatt til arving over alle ting, for ved ham skapte han verden. Han er en utstråling av Guds herlig-het og bildet av hans vesen og han bærer alt med sitt mektige ord.*

Menneskers gudsforestillinger bekrefter menneskers drømmer og behov. Jødedommen forneker Guds treenhet, og likeså Islam med Muhammeds gudskonstruksjon. Under skinn av kristendom forneker også Jehovas Vitner, mormonere og andre sekter Den treène Gud. De forneker at Guds enbårne Sønn kom i Jesu tjenerskikkelse, født av jomfru Maria.

Sammen med den gamle kirke siden aposteltiden bekjenner vi *gudfødernes* jomfru Maria. I motsatt fall må man tilsløre Jesaja-profetien med oversettelsen “den unge kvinnen skal bli med barn” (Jes 7:14). Og tilsløre at Jesus med lignelse om vintreet, taler om seg selv som sann Gud, om Faderen som vingårdsmannen og om Helligånden som lar treet bære frukt til Guds ære.

Grenene i vintreet er Guds kirke i den nye pakt. Med ordet “kirke” sikter vi her til den forsamlede menighet som bekjenner den gudgitte tro, gitt fra himmelen. Vi bekjenner den eneste sanne Gud og har evig liv i ham som er Gud Fader, Sønn og Hellige Ånd i den samme guddommelige enhet.



Gjennom Jesus Kristus kjenner vi den eneste sanne Gud i hans trofaste og selvhengivende kjærlighet. Med nidkjærhet for sitt verk under syndens og dødens og den ondes terror, har Gud forsonet verden med seg selv i Kristus Jesus.

### ***Vingårdsmannens tukt***

Faderen er vingårdsmannen og opphavet til vintreet – Sønnen steg ned av fri vilje og for vår frelses skyld. Han ble “slått av Gud og plaget”, sier profeten (Jes 53:4). Han led, døde, ble begravet og oppstod tredje dag etter Skriftene. Verdens synder ble kastet på ham. Slik viste Faderen nidkjærhet for sitt skaperverk, da han forsonte verden med seg selv i Kristi død på korset. Takket være en forsonet Gud bærer Kristi lidende lydighet Åndens frukt i de troendes liv til Guds ære.

*Jes 53:10 – fordi han gav sitt liv til soning, skal han få etterkommere og leve lenge, og ved ham skal Herrens vilje ha fremgang .*

Også Kristi etterfølgere får smake vingårdsmannens tukt, den tukt han tillater. Vingårdsmannen, vintreet og grenene lever i et skjebnefelles-skap. Etterfølgernes samfunn med Kristi lidelser er uttrykk for Guds kirkeomsorg, Gud til evig ære, takk og pris.

Blant de apostoliske fedre hører *Ignatius*, en disippel apostelen Johannes. Ignatius led martyrdøden i Rom. Da han ble kastet ut til villdyra, skal han sagt: “La dem komme! Jeg er kun Guds lille korn som først må bli knust og malt før det kan bli til nytte!” Han betraktet løvetennene som Guds kvernsteiner. De måtte male ham før Gud kunne lage brød av ham.

Verden hater den bekjennende kirke i Kristi spor, men Gud setter en grense for verdens fiendskap. I en preken sier Luther om vingårdsmannen, at han “holder alle kniver, hakker og greip i sin hånd”. De bruker han med sikte på rik frukt. Men det selvforskyldte utenforskap er menneskets ansvar. *“Den som ikke blir i meg, blir kastet utenfor som en gren og visner. Og grenene samles sammen og kastes på ilden, og de brenner*

Billedbruken gjelder en skremmende virkelighet, den Jesus advarer mot på det sterkeste. Det nytter ikke å hykle for vingårdsmannen, opphavet til vingården.

### ***Den tilregnede renhet***

Jesus sier om vingårdsmannen at han “renser” grenene. Men grenene er allerede rene. Dere *“er alt rene på grunn av det ord jeg har talt til dere”*, De grener som er rene, skal renses. Hvordan er det å forstå?

Først taler Jesus om en *tilregnet* renhet – tilregnet på grunn av Kristi ord. Senere taler han om den *tilegnede* frukt som Ånden virker i de troendes liv. Denne renselse skjer i de døptes liv ved forsakelse og tro.

I dåpen til Jesu død ble Guds forsoning med verden gitt den enkelte til del. Sagt med vår barnelærdom om dåpens nytte og gagn:

*“Den virker syndenes forlatelse, frelser fra døden og djevelen, og gir den evige salighet til alle som tror det, slik Guds Ord og løfte lyder: Den som tror og blir døpt, skal bli salig, men den som ikke tror, skal bli fordømt.”*

Fra dåpen kom vi som Guds kjære barn, ikledd Kristi rettferdighet, uskyldighet og salighet. Vi ble ikledd den tilregnede renhet. Vi kom fra dåpen erklært rene i kraft av Guds ord. Det Gud erklærer rent, er rent.

Men hva er hensikten med frelsen gitt i dåpen? Svar: Å forsake djevelens gjerninger og alt hans vesen, og bære troens frukt til Guds ære. Forsakelse og tro er hensikten i døptes liv. Men ingen kan være en fruktbærende gren av egen kraft. Selvgjort kristendom er en vissen gren til Guds vanære.

Allerede uttrykket *“det ord som jeg har talt”* påminner oss om Åndens gjerning ved Ordet. Kristi ord og Åndens gjerning kan ikke skilles. *“Mine ord er Ånd og liv”*, sier Jesus (Joh 6:63). Altså må vi søke dit hvor Guds tjener oss med Ord og Sakrament.

Hvor bibeltekstene blir opplest og forkynt, der er Helligånden virksom. Det var Helligånden som i dåpen innpodet oss lik grener i det sanne vintre, Guds enbårne Sønn i Jesu skikkelse. Det er Helligånden som virker bekjennelsen at Jesus er “min Herre” - sann Gud. Innpodet lik en gren i kirkens samfunn med ham, har vi evig liv og bærer frukt til vingårdsmannens ære. Det er hva Gud Helligånden gjør ved hjelp av Kristi ord.

*“Hvis dere blir i meg og mine ord blir i dere, da be om hva dere vil, og dere skal få det.”*

Den Hellige Ånd hjelper oss med Kristi ord, så vi blir bevart i Kristus – det sanne vintre. Med barnerett hos Gud, får vi be om hva vi vil og bære frukt til Gud Faders ære.

---

# 1. S. E. TREFOLDIGHETSDAG

## Prekentekest 2. Rekke: Lk 12:13-21

Det var en som ville ha Jesu hjelp i et arveskifte. Da svarte Jesus: *“Hvem har satt meg til å dømme eller skifte mellom dere?”*

Svaret minner om Moses, som først ble vitne til en slåsskamp mellom en egypter og en israeler. Moses slo egypteren ihjel uten å ha rett til det. Dagen deretter så han to israelitter som slåss, og sa til han som hadde skylden: *“Hvorfor slår du din landsmann?”* Da fikk han til svar: *“Hvem har satt deg til høvding og dommer over oss?”* (2 Mos 2:14). Senere ble Moses satt til å være dommer over Israel.

### ***Kristi kall som konge, profet og øvrsteprest***

Også Kristus har sine embeter eller kall. I teksten avviser han den forestilling at han er en dommer. Nei, han var ikke kommet til verden for å dømme verden.

Men *konge*, det var han. Allerede som nyfødt ble han hyllet som jødernes konge. Da han red inn i Jerusalem ble han hyllet som konge. Og anklaget for landshøvdingen Pilatus, bekjente Jesus at han var konge, men konge i et rike som ikke er av denne verden.

Det er først ved sin gjenkomst på den ytterste dag Jesus kommer som verdens dommer. Da skal han dømme levende og døde. Da skal denne verdens barn gjenkjenne ham på sårmerkene og jamre seg. (Åp 1)

Teksten lar oss møte Jesus som Profeten (ikke som øvrsteprest). Profetkallet utførte han med undervisning i Det gamle testamente. Han åpenbarte sin himmelske Fars vilje og rådslutning om vår frelse.

*5 Mos 18:15, 18 – En profet blant ditt folk, av dine landsmenn, en som er meg lik, skal HERREN, din Gud, la fremtre for deg. Ham skal dere lytte til. /.../ Jeg vil legge mine ord i hans munn, og han skal tale til dem alt det jeg byder ham (jf 34:10).*

Skal vi som kristne hente lærdom av Jesu eksempel, må vi huske vårt doble borgerskap med kall i det verdslige rike og i Guds nåderike. I det verdslige rike er vi kalt til å gjøre vår plikt, enhver i sitt kall. I Guds nåderike gjelder det å gjøre gode gjerninger med Kristus til gave og med ham til eksempel i gjerninger som har Guds ord og befaling for seg. I begge sammenhenger gjelder det å holde seg til sitt kall og unngå *“unyttige ting”*.

I Tessaloniki-menigheten var det kristne som drev med "unyttige ting". Apostelen minnet dem om budet: "Om noen ikke vil arbeide, skal han heller ikke ete." Voksne, arbeidsføre mennesker skal ikke falle andre til byrde, men leve av sitt arbeid. Da har overåndelige kristne gjort den forhastede slutning: unngå yrker hvor man blir pålagt å synde. Mot denne overåndelighet istemmer vi kirkens bekjennelse (CA art 26):

*"Om borgerlige ting lærer de at lovlige borgerlige ordninger er Guds gode gjerninger, at det er tillatt for kristne å styre embeter, lede rettslige etter-forskninger, dømme i saker /.../ etter gjeldende lover, felle dødsdommer etter retten, føre krig etter retten, gjøre hærtjeneste, gjøre forretninger etter loven, ha eiendom, avlegge ed når øvrigheten krever det, og ta kone eller mann til ekte. /.../*

*for evangeliet lærer en evig rettferdighet i hjertet. Den virker ikke nedbrytende på staten eller familien, men krever i høyeste grad at disse blir bevart som guddommelige institusjoner, og at man innen disse institusjoner skal vise kjærlighet. /.../ bare de ikke gir påbud om å synde, for da bør de lyde Gud mer enn mennesker. Apg 5."*

Kristus unngikk å blande sitt profetembete sammen med verdslige oppgaver, Med ham til eksempel skjelner vi mellom verdslige kallsoppgaver og kallsoppgaver innordnet menighetens sendelse.

I tidligere tider har verdslige myndigheter opptrått med suveren myndighet over gudstjenestelige ordninger og kirkemøter (synoder). I vår tid blir folkemakt misbrukt i kirker organisert i en parlamentarisk møte- og rådsstruktur. Den tapende part er den bekjennende menighet på stedet, trofast mot apostelordets lære. Den bekjennende menighet er det handlende subjekt i Guds Ene Hellige kirke, kalt til å utøve iverksettende myndighet i saker som gjelder gudstjenestelige ordninger..

I Guds kirke rår Kristus med suveren myndighet. Det gjør han ved de menn som er funnet skikket og kalt til hyrde- og læreembetet. Deres kompetanse og autoritet består i den uforbeholdne bekjennelse til apostelordets lære fra Herren. Lærevedtak i strid med Kristi ord er uten gyldighet i Guds kirke.

Kristne er fri til å utøve verdslige kallsoppgaver, men det betyr ikke at vi er fritatt fra lydigheten mot Guds bud og gode skapervilje. Også i den verdslige sammenheng er samvittigheten bundet av den doble kjærlighet til Gud og vår neste som oss selv. Blir vi pålagt å synde, må vi finne oss i å stå som opprørere i verdslig sammenheng, og ta de sosiale og økonomiske følger som Gud tillater.

### ***Jesu advarsel mot gjerrighet***

Jesu advarsel omfatter de to begjærbudene som avslutter Tibuds-loven. De gjelder gjerrighet og omfatter mange fristelser, særlig påtrengende i det

verdslige liv. Gjerrighet søker søker rikdom, makt og posisjon på andres bekostning.

Et eksempel fra bibelhistorien var *Gehasi*, tjenestegutten hos profeten Elisja. Gehasi lurte til seg penger for å skaffe seg rikdom (2 Kong 5:19-27). Et eksempel på det motsatte er *Abraham*, som ga Lot frihet til å velge det beste beitelandet (1 Mos 13:8-11).

Å være tro i sitt kall hører med til den rettferdighet som loven krever. Guds ord ved profeten Esekiel beskriver en rettferdig mann med følgende ord:

*Esek 18:7-9 – Han er ikke hard mot noen, men lar skyldneren få sitt pant tilbake. Han driver ikke med ran og rov, men gir brød til den som sulter og klær til den som er naken. Han låner ikke ut mot renter og driver ikke åger. Han holder sin hånd fra urett og dømmer rett i strid mellom mann og mann. Han følger mine forskrifter og tar vare på mine lover i troskap. Den som gjør dette er rettferdig, og han skal få leve, sier Herren.*

Dette forbilde satte spor i Magnus Lagabøters Landslov. Og likevel kan man ikke bli salig med troskap i sitt kall. Guds lov omfatter så mye mer i tanker, ord og gjerninger. Dette viser Jesus med lignelsen om den rike bonde.

Den rike bonde var trofast i sitt kall og høstet rikdom av sitt jordbruk. Han tok også vel vare på avlingen, og kunne med rette si til seg selv: *“Nå har du mye godt liggende for mange år. Slå deg til ro! Spis, driskk og vær glad!”* Men dermed var ikke forholdet til Gud rett og saligheten sikret. Nådetiden var slutt. *“I natt kreves ditt liv tilbake. Hvem skal da ha det du har samlet?”*

Det hender at trofast arbeid og flid fører til rikdom. Dens verdi for eieren varer så lenge han lever, og den er uten betydning for Gud. Mannen i Jesu lignelse hadde samlet rikdom til seg selv, men han var ikke rik for Gud.

### ***Hvordan blir man rik for Gud?***

I Guds kirke på jord fins den skatt som ellers ikke fins noe sted på jord: Den evige rettferdighet, syndenes forlatelse på grunn av Kristi fortjeneste. Eller sagt med vår barnelærdom:

*“Han er min Herre, som har gjenløst meg fortapte og fordømte menneske, kjøpt meg fri og frelst meg fra syndens og dødens og djevelens makt, ikke med gull eller sølv, med sitt eget dyrebare blod”, osv.*

Med Kristus til gave, gitt deg i din dåp, lever du som Guds kjære barn og tjener ham i ditt kall med Guds ord som rette-snor. Men stilt overfor den levende Gud, kan ikke et menneske gi en løsepenge for sin sjel. Guds evangelium gir det eviggyldige svar:

*Rom 8:3 – det som var umulig for loven, da den var svak på grunn av den onde menneskenatur, det gjorde Gud da han sendte sin Sønn.*

---

---

## **2. S. E. TREFOLDIGHETSDAG**

**Prekentekest 2. rekke: Lk 14:25-33**

*Prekenutkast mangler.*

---

---

## **3. S. E. TREFOLDIGHETSDAG:**

**Prekentekest 2. Rekke: Lk 15:11-32**

Straks forut for teksten har Jesus sagt at det blir glede i himmelen når en synder vender om. Ulike personer belyser hva omvendelse handler om.

Først forteller teksten om en far og hans to sønner. Hvem faren er, fremgår av kapitlets begynnelse: Fariséerne og de skriftlærde forarget seg over Jesus, omgitt av tollere og syndere. De sa:

*“Denne mannen tar imot syndere og spiser sammen med dem.”*

Denne foranledning lar oss forstå hvem personene i lignelsen handler om. Den sønnen som forspilte arven, handler om “tollere og syndere”. Den hjemmевærende sønnen handler om fariséerne og de skriftlærde. Faren som holdt fest for den hjemkomne sønnen, handler om Jesus.

Jesus lar lignelsen handle om et brødrepar. Lignelsen hører sammen med Jesu undervisning i Det gamle testamente, hvor det fortelles om flere brødrepar, kjent for de skriftlærde.

### ***De tre brødreparene i Det gamle testamente***

Det første brødreparet var *Kain og Abel*. Abel frembar offer i tillitsfull tiltro til Gud. Det behaget Gud. Da ble Kain vred og så ned for seg, mørk i blikket. Hvorfor, ville Gud vite. Hadde han hatt godt i sinne, ville han sett opp med løftet blikk. (1 Mos 4:6f) Kain drepte sin bror. Det gikk, slik apostelen Jakob skriver: “*Når begjæret er blitt svangert, føder det synd.*” (Jak 1:15) Og apostelen Johannes lærer: “*Hver den som hater sin bror, er en morder*”. (1 Joh 3:15)

Jesu motstandere oppfattet poenget. Jesus sidestilte dem med brodermorderen Kain. Han hatet sin bror Abel fordi han ble frelst ved tro og ikke ved gjerninger.

Det andre brødreparet er Abrahams to sønner *Isak og Ismael*. Den eldste var Ismael, trellkvinnens sønn. Isak var født av Sara, Abrahams hustru og løftets sønn. Jødene roste seg av å være Isaks etterkommere, men hørte av Jesu lignelse at han sammenlignet dem med Ismael. Apostelen Paulus forklarer (Gal 4:23): *Trellkvinnens sønn ble født etter naturens orden, mens Saras sønn ble etter Guds løfte.*

I Jesu lignelse blir syndere sidestilt med Isak, løftets sønn, for syndere blir ikke frelst ved gjerninger, men ved tro på Guds løfte. Farisèerne hørte at de ble sidestilt med Ismael. De tilhører "*det nåværende Jerusalem som er i trelldom med sine barn*". "Tollere og syndere" derimot holdt seg til Jesus. De tilhører "*det Jerusalem som er der oppe*". De er løftets barn, lik Isak. (Gal 4:24f, 28) De kommer som løftets barn inn i Guds rike, lik den bortkomne sønnen. .

Det tredje brødreparet er *Esau og Jakob*. De var tvillinger, men Esau ble født først, og farsarven tilkom ham. Jakob forestiller syndere, for han lurte til seg farsarven med svik. I Jesu lignelse er Jakob den sønnen som forspilte arven i fremmed land, mens Esau er den hjemmeverende sønnen. Meningen har Paulus utlagt i Rom. 9 – om utvelgelsen av nåde.

Farisèerne hørte Jesus sidestilte dem med Esau, han som solgte sin førstefødselsrett. Sett fra Jakobs – som i lignelsen er den hjemmeverende sønnen, var Esau den store synderen. Men han ble ved hjemkomsten mottatt med jubel og rikelig velsignet.

Da farisèerne hørte Jesu lignelse om den hjemkomne sønnen, hørte de Jesus sidestille dem med Kain, Ismael og Esau.

Israelittene nedstammet fra Ismael. Det var til ismaelittiske kjøpmenn Josef ble solgt for 20 sekler sølv. Fra Esau nedstammet edomèerne, de som nektet israelittene å toge gjennom deres land.

I lignelsen konfronterer Jesus de selvrettferdige med de mest foraktede i samfunnet.

### ***Hvem er faren i Jesu lignelse?***

Lignelsen utlagt om vår Far i himmelen beror på en kortslutning. Brukt om vår Far i himmelen, blir lignelsen et argument mot Guds forsoning med verden i Jesu Kristi offerdød. Gud blir til forveksling lik det moderne idealmenneske, som med utrakte armer venter alle.

Da unngår man Guds evangelium om Guds selvhengivende kjærlighet stilt frem for verden i Jesus Kristus og ham korsfestet (1 Kor 2:2). Tilbake er det falske evangelium, kalt "billig nåde", som ikke fins.

Med lignelsen utlagt om vår Far i himmelen, går vi glipp av Jesu poeng. Jesu motstandere forarget seg over Jesus fordi han tok imot syndere og spiste sammen med dem. Han er i lignelsen Guds enbårne Sønn, som i lignelsen som med tilgivende nåde mottar den hjemkomne sønnen.:

*Mt 9:33 – Jeg er ikke kommet til verden for å kalle rettferdige, men syndere.*

*Joh 3:16 – så høyt har Gud elsket verden, at han gav sin Sønn, den enbårne, for at hver den som tror på ham, ikke skal fortapes, men ha evig liv.*

Uten det lille ordet "så" slår man følge med jødedom og islam, uten Guds løfter oppfylt i en bevitnet Jesus-historie om Kristi lidelse, død og oppstandelse fra døde tredje dag. Gud har forsonet verden med seg selv i Jesu død. Derfor fins ikke syndenes forlatelse andre steder på jorden enn i Jesu Kristi kirke. Der samles menigheter i Jesu navn og holder hans befalinger. Denne gudskunnskap er inkluderende og ekskluderende til samme tid.

Jesu lignelse har adresse til alle tiggere for åpenbaringsordets hellige Gud. "*Mot deg alene har jeg syndet, og hva ondt er i dine øyne, har jeg gjort*" (Sal 51:6). Krusifikset påminner oss om Guds nidkjære kjærlighet. Vi står overfor det dype i Guds evangelium:

*Jes 43:1 – Jeg har kalt deg ved navn, du er min.*

*1 Kor 6:20 – Dere er kjøpt, og prisen betalt.*

*1 Tim 1:15 – Det er et troverdig ord, og på alle vis verdt å bli mottatt, at Kristus Jesus kom til verden for å frelse syndere...*

*Mt 20:28 – Menneskesønnen er ikke kommet for å la seg tjene, men for selv å tjene og gi sitt liv til løsepenge for mange.*

Gud er en forsonet Gud, og forsoningen gir han den enkelte til del i dåpen til Jesus død, med løftet om salighet for hver den som tror.

Derfor roper Jesu, Guds Sønnns blod høyere enn Abels blod. Guds blod roper ikke om hevn, men om en forsonet Gud. Derfor har ingen falt så dypt at det ikke fins oppreisning fra døden i våre synder.

Kjøpt med Guds blod i Jesu død, ble du døpt for til hans død for å leve som hans kjære barn. Vi vender om fordi Gud er god. Det er hva omvendelsen handler om. Eller sagt med vår barnelærdom:

"- for at jeg skal være hans egen og leve under ham i hans rike og tjene ham i evig rettferdighet, uskyldighet og salighet, likesom han er stått opp fra de døde, lever og råder i evighet" (LK forkl 2 trosart.)



---

## 4.S. E. TREFOLDIGHETSDAG:

### Prekentekest 2. Rekke: Joh 8:1-11

De skiftlærde og fariséerne henviste til Mose lov. Den sa at den som var grepet i hor, skulle steines. Guds lov er hellig, lik Gud.

*3 Mos 20:10 – Når en mann driver hor med en gift kvinne, skal de begge dø, både mannen og kvinnen som har brutt ekteskapet*

*5 Mos 22:22 – Når en mann blir grepet i å ha samleie med en gift kvinne, skal de begge dø, både kvinnen og mannen. Slik skal du rydde det onde ut av Israel.*

Men kvinnens anklagere var ikke så nøye med lovens forskrifter i alt. De sa kvinnen var grepet på fersk gjerning, men sa ingenting om mannen. Kanskje horkaren var en av anklagerne.

#### ***Tibudsloven gjør tydelig Guds skapervilje***

Tibudsloven er en morallov. Den tydeliggjør Guds gode skapervilje, som menneskene dunkelt aner. Over alt finner man regler for rett og galt, også om forholdet mellom mannkjønn og kvinnekjønn, om inngåelse av ekteskap osv. Reglene verner om den enkelte og det sosiale liv.

Tibudsloven sammen med det doble kjærlighetsbud gjør tydelig hva mennesker flest sier seg enig i, unntatt Det første bud: “Du skal ikke ha andre guder utenom meg.” I nytestamentlig kristendom handler sabbatsbudet om troens hvile i Guds nåde for Kristi skyld. Guds gode vilje står fast.

*Fork 12:13 – Frykt Gud og hold hans bud! Det bør alle mennesker gjøre.*

I motsatt fall virker “den onde lyst” ødeleggende på den enkeltes liv, familieliv og samfunnsliv, t eks den resignerte beskrivelse “gutter ligger med gutter, og jenter med jenter”. Villfarelsen “billig nåde” virker ødeleggende, uavhengig av menneskers posisjon.

Mose lov var også Israels verdslige lov, t eks straffelovens bestemmelser. Da Israel opphørte å være jødestat, opphørte også Moselovens status som borgerlig lov. Likevel har noen forsøkt å opprette en form for gudsstat. De skjelnet ikke mellom Det gamle og Det nye testamente, men fulgte regelen “Bibelen sier”. Dermed ble Kristus en ny Moses, og evangeliet en “ny lov”. Følgelig ble Moselovens straffebestemmelser innført i den borgerlige lovgivning, t eks i helligdagslov og ekteskapslov.

Teksten forteller at Jesu anklager la saken frem for Jesus. De fristet ham. Hadde han godtatt Moselovens bestemmelse om dødsdom, ville Jesus fått keisermakten på nakken. Hadde han frikjent kvinne, ville rykte gått, at han opphevet loven. Da bøyde Jesus seg og skrev med fingeren på jorden. Hva han skrev, vet vi ikke. Et hint gir et sted hos profeten Jeremia:

*Jer 17:13 – Herre, du Israels håp, alle som forlater deg, blir til skamme, de som vender seg bort fra deg i landet, skal bli skrevet opp. For de har forlatt Herren, kilden med det levende vann.*

Ved å henspille på dette profetord, minnet Jesus anklagerne om hjertenes frafall fra Herren, den levende Gud. De var frafalne allerede i sin nidkjærhet for Moseloven. De hadde forlatt kilden med det rene vann. Forut for teksten hadde Jesus sagt:

*Joh 7:38 – Den som tror på meg, skal det – som Skriften har sagt, skal det fra hans indre strømme levende vann.*

Til sist tok Jesus til orde og sa: “Den av dere som er uten synd, får kaste den første stein på henne.” Det kunne han si, for etter sin guddomsnatur så han i hjertene.

Ifølge Moseloven skulle dødsdommen blir utført etter to eller tre vitneutsagn. (5 Mos 17:6f) Vitnene skulle kaste først. Uansett om horkaren var en av dem eller ikke, var de alle skyldige i kraft av ondt begjær i sitt innerste. Jesus vendte lovens brodd mot dem selv.

*Rom 2:22 – Du sier at du ikke skal bryte ekteskapet, men gjør du det selv?*

*Rom 3:19 – Vi vet at alt det som loven sier, gjelder dem som har loven, og at hver munn skal tie og hele verden stå skyldig for Gud.*

Guds morallov brukt på denne måten, kalles “lovens andre bruk”. Den avslører den onde lyst i vårt innerste. Luther synger i en av sine salmer:

*Min gjerning ei til hjelp meg kom,  
Den onde lyst meg lammet,  
Min sjel bar hat til Herrens dom,  
Var død til alt det gode.  
Jeg visste ikke min arme råd,  
For stukket jeg var av syndens brådd;  
Så helvetporten åpen.*

### ***Jesu ord til den anklagede***

Jesus hadde stoppet munnen på anklagerne. Ingen dømte henne.

*“Heller ikke jeg dømmer deg. Gå bort, og synd ikke mer fra nå av.”*

Jesus var ikke kommet til verden for å dømme verden. Han var kommet for å bære verdens synder og gi oppreisning fra døden i våre synder.

*2 Kor 5:18 – Det var Gud som i Kristus Jesus forsonet verden med seg selv, slik at han ikke tilregner dem deres misgjerninger...*

At synden ikke blir tilregnet, betyr at synden er tatt bort - forlatt.

Gud frikjenner av nåde for å sette oss fri til leve med Kristus til gave, fri til å tjene ham som Guds kjære barn, enhver i sitt kall. Da øver vi troen i gjerninger som har Guds gode skapervilje for seg. Frikjent av nåde for Kristis skyld, tjener vi Gud med glede.

---

---

## **5. S. E. TREFOLDIGHETSDAG APOSTELDAGEN**

### **Prekentekest 2. Rekke: Joh 1:35-51**

Hvorfor fulgte Andreas og følgesvennen etter Jesus? Døperen Johannes hadde pekt på Jesus og sagt: "Se, der er Guds Lam!"

Johannes gjentok hva han hadde sagt dagen forut etter Jesu dåp. "Se, Guds Lam". Det er Guds evangelium i sin aller korteste form. Ordene sammenfatter hovedsaken i Det gamle testamente.

Ordene viser til det Moses skrev om påskelammet, da morderengelen gikk forbi de hus hvor lammets blod var strøket på dørstolpene. Ordene sikter også til Jesaja-profetien om Lammet som blir slaktet. (Jes 53:7) Det som står skrevet hos Moses og Profetene, vitner om den kommende Messias, han som i kraft av sin lidende lydighet var Guds uskyldige Lam og verdens syndebærer.

#### ***"Se, Guds Lam."***

Ordene istemmer Guds løfte om sin forsoning med verden i Kristi offerdød på korset. Ordene forkynner Kristi person og verk til samme tid. Guds Lam er sann Gud og sant menneske forenet i Jesu person. Ingen så denne underfulle forening. Den overgår menneskers og englers forstand. (1 Pet 1:12) Men de undergjerninger Jesus gjorde, vitnet om hans persons hemmelighet.

Vi ser Jesus-historien i ettertid – i påskeperspektivet, og har facit-svaret. Vi vet at Gud har forsonet verden med seg selv i Jesu død på korset, og vet at Gud reiste Jesus opp fra døde tredje dag. Men vitnene til Jesu død så ikke det som skjedde. Og de første vitnene til den oppstandne Kristus forstod heller ikke. Først da han underviste dem i Moses og Profetene, forstod de.

Andreas og hans føldesvenn oppfattet at Døperen Johannes pekte på den kommende Messias, som Det gamle testamente vitner om. Derfor fulgte de etter Jesus. Av samme grunn bør vi følge dem etter, for Herren Jesus led, døde, ble begravet og oppstod tredje "etter Skriftene". Men hvilken Jesus?

Vi kan vel tenke som så at de fulgte etter Jesus fordi de var innlest i Moses og Profetene. Jødene den gang hadde stor kunnskap i Det gamle testamentes skrifter. Denne kunnskap var lite utbredt blant de andre folkene. Likevel ble budskapet om "Guds Lam" forkynt også for dem. Et eksempel gir apostelen Paulus, som skrev til de kristne i Korint:

*1 Kor 2:1f – Da jeg kom til dere, brødre, var det ikke med fremragende talekunst eller visdom jeg forkynte Guds vitnesbyrd. For jeg hadde bestemt at jeg ikke ville vite av noe annet hos dere enn Jesus Kristus og ham korsfestet.*

Med "talekunst" og "visdom" sikter Paulus til de greske filosofenes undervisningsmetode. Deres sannhetssøken i idèenes verden krevde presentasjon med vekt på formene. Noe lignende skjer i vår tid. Men kirkens tro er begrunnet i en bevitnet Jesus-historie. Gud har talt. Saken foreligger i en tjenerskikkelse, konkret-anskelig med ord og gjerninger. Saken dreier seg om "Jesus Kristus og ham korsfestet", reist opp fra døde tredje dag. Han er tilstede i den forsamlede menighet, virksom med jordiske midler i de handlinger han innstiftet og befalte.

Johannes Døperen forkynte også ved å forvalte dåpens sakrament. På Guds befaling døpte han Kristus. Da Johannes-disiplene i Efesus fortalte at de var døpt med Johannes' dåp, sa Paulus: "Johannes døpte med omvendelsens dåp, men sa til folket at det skulle tro på den som kom etter ham, og det er Jesus." Da ble de døpt i Herren Jesu navn. (Apg 19:3f)

Dåpen er en engangshandling. Den som døpes, blir delaktig i Guds forsoning med verden i Jesu død, og mottar forsoningens goder: opplysning og helliggjørelse, og blir bevart i Guds tro. Peter sa på Pinsedagen: "*Da skal dere få Den Hellige Ånds gave*" (Apg 2:38).

Teksten forteller at Jesus kalte de menn som han senere utsendte som sine apostler, Han gav dem marsjordren: "*Forkynn i Jesu navn omvendelse og syndenes forlatelse for alle folk*". (Apg 24:47) Apostelen Paulus gir en nærmere forklaring i Romerbrevet:

*Rom 10:14f – Hvordan kan de påkalle en de ikke tror på? Hvordan kan de tro på en de ikke har hørt om? Og hvordan kan de høre dersom ingen forkynner? Og hvordan kan noen forkynne uten å være utsendt?*

De tre – Simon Peter, Andreas og Filip, fikk Jesu kall umiddelbart, lik Døperen Johannes og Guds profeter i den gamle pakt.

Allerede da Simon ble kalt, bar han tilnavnet Peter – på hebraisk Kefas, som betyr “klippen”. Det var han som på vegne av de tolv bekjente om Jesus – “*du er Kristus, den levende Guds Sønn*”. Da Jesus sa at han ville bygge sin kirke på denne klippe, var det ikke Peter han siktet til, men apostlenes Kristus-bekjennelse, gitt fra himmelen i samsvar med “Skriftene”.

De tolv mottok Jesu kall *umiddelbart*. Deres etterfølgere i prekenembetets gjerning ble allerede i aposteltiden kalt *middelbart*. Det er menighetens ansvar å følge Herrens bud – å kalle skikkede menn til prekenembetet i mednigheten.

Paulus lot sin disippel Titus bli igjen på Kreta, for noe var enda ugjort. Det skulle Titus ordne ved “å tilsette prester i hver by” (Tit 1:5) Det er deres kall å formidle apostelordets lære, hel og ubeskåret i tidens løp. På dette vilkår er den oppstandne Kristus til stede, virksom med sitt ord i den forsamlede menighet.

Denne gjerning gjør anskuelig Kristi kjærlighet til sin kirkebrud. Den som ikke godtar dette, “blir ikke selv godtatt”. (1 Kor 14:37. Jf 1 Mos 2:21ff. 1 Tim 2:8ff.) En kvinne i denne gjerning avbilder Kristus i et lesbisk parforhold, i strid med Guds gode skapervilje, men innordnet yndlingsidèer i samtiden.

Filip kalte Natanael. Filip forklarte at han som Moses og Profetene hadde skrevet om, var funnet: Jesus, Josefs sønn fra Nasaret. “Kom og se,” sa Filip. Skriftbevisene ble senere stadfestet med Jesu under-gjæringer. (Lk 24:27) Natanael bekjente: “Du er Guds Sønn, du er Israels konge! Underlig er denne mangelfulle bekjennelse, for hva mente han med ordet “sønn”. Den oppstandne Kristus måtte klage på disiplene, at de var så trege til å tro det som stod skrevet om ham hos Moses og Profetene.

Apostelen Paulus fulgte Jesu eksempel og begrunnet troen med skriftbevis. I Troas holdt han midnattsmesse. Han begynte med undervisning i Skriftene. Messen varte til midnatt og ble avsluttet med Herrens Nattverd. (Apg 20) Rekkefølgen er den samme i nåtid: Først Ordets liturgi, for Gud alene virker troen med sitt Ord. Deretter følger Nattverdens Liturgi, da kirkens Herre tjener oss med sine himmelske gaver i jordiske skikkelser.

Gud Helligånden virker troen hos dem hører Guds Ord. Da tror man at “Jesus er Herren”. Den er i seg selv en omfattende bekjennelse, men ikke at alt mottas på en gang – det er heller ikke mulig. Vi tror og bekjenner stykkevis også i fortsettelsen.

Filip kalte Natanael, og han fulgte kallet. Jesus hadde allerede sett ham under fikentreet. Natanael vokste i gudskunnskap, ifølge Jesus ord: “*Du skal få se større ting enn dette*”. Hva kan “større ting” være? Dette løfte har Luther forstått om forholdet Kristus og kirken:

*“Den rette kirke er i troen ett legeme med Kristus. Hun er Kristi brud og han hennes brudgom og hode. Brudgommen vil at bruden skal ha del i alle hans eiendeler, nemlig den evige rettferdighet, hellighet og salighet. Over alt hvor denne kristne kirke fins, og Guds Ord blir rett forkynt og sakramentene gis, og alt dette mottas med et troende hjerte, der står himmelen vidåpen og er ikke lenger stengt.” (Sit e PJonsson)*

Guds forsoning med verden i Kristi død har brutt ned skilleveggen mellom Gud og mennesker. Kristus er Guds fred med oss. Himmelen er kommet nær og står åpen for alle mennesker. Gud oppmuntrer til å vende om. Jesus sier:

*“Dere skal se himmelen åpnet og Guds engler stige opp og stige ned over Menneskesønnen.”*

Jesu løfte henspiller på Jakobs drøm ved Betel, og derfor synger den forsamlede menighet: :

*Her er Guds hus og himlens port!  
Herfra det går en stige  
Av Ord og sakramenter gjort,  
Helt opp til himmelriket!  
På den Guds engler treder inn,  
Gud Fader selv på høyest trinn  
Sin fred vil oss tilsige.*

---

## **6. S. E. TREFOLDIGHETSDAG**

### **Prekentekest 2. Rekke: Mt 5:17-19**

Guds hellige lov krever av oss den hellighet som Gud er. Vår gjerningsrettferdighet blir underkjent. Farisæerne med sin lovlydighet la vekt på utvortes hellighet, men ikke engang det uklanderlige liv kvalifiserer til samfunn med den hellige Gud. Problemet er den onde menneskenatur – den onde lyst i menneskets innerste.

*5 Mos 27:26 – Forbannet være den som ikke holder fast på ordene i denne loven og ikke lever etter dem!*

*1 Kor 6:9 – Vet dere ikke, at de som gjør urett, skal ikke arve Guds rike?*

*Rom 3:10 – Det fins ingen rettferdig, ikke en eneste.*

Hvem kan da ha arverett til Guds rike? Jesus forklarte for Nikodemus at han måtte bli født på ny. Livet med Gud krever et nytt liv, gitt den enkelte i den hellige dåp. (Joh 3:5). Jesus sier:

*“Tro ikke at jeg er kommet for å oppheve Loven eller Profetene! Jeg er ikke kommet for å oppheve, men oppfylle.”*

### ***Hvilken mangel var Jesus kommet for å oppfylle?***

Guds hellige lov er ikke mangelfull. I så fall gjør man Jesus til en ny Moses, kommet for å oppfylle manglene og i stedet gi en ny og forbedret lov. Mangelen hefter ved oss mennesker. Vi evner ikke å leve det liv vi er skapt til å leve etter Guds gode skapervilje.

*Rom 7:11f – synden benyttet seg av budet og bedrog og drepte meg med det. Så er da loven hellig, og budet er hellig, rett og godt. /.../ (Synden) brukte det gode til å føre meg til døden...*

*Jak 2:10, – den som holder hele loven, men bryter ett av budene, har forbrutt seg mot dem alle.*

Guds lov krever ikke respekt for loven, men lydighet. Gud krever den selvhengivende kjærlighet i tanker, ord og gjerninger – 100% hele veien. *“Gjør det, så får du leve!”* (Lk 10:28)

*Jer 16:11 – meg forlot de, og min lov har de ikke holdt (sier Herren).*

Gud har allikevel ikke åpenbart sin gode skapervilje forgjeves. Den avslører menneskets grunnproblem: Den onde lyst i tanker, ord og gjerninger. Men Gud oppreiser til nytt liv på en annen vei::

*Rom 6:23 – Syndens lønn er døden, men Guds nådes gave er evig liv i Kristus Jesus, vår Herre.*

Kristus har oppfylt sine ord i Davids-salmen:

*Sal 40:8f – Se, jeg kommer, i boken er det skrevet om meg. Å gjøre din vilje, min Gud, er min lyst, og i din lov er mitt hjerte.*

*Sann Gud i Jesu skikkelse,  
På jord i dyp fornedrelse;  
Gikk korsets vei, en tjener lik,  
Nå Herren her, på gaver rik.*

*O Konge stor på bannets tre,  
Guds ”amen” din oppstandelse.  
Din lydighet oppfylte alt,  
Og ved din død har satan falt.*

Kristi lidende lydighet fra unnfangelse til død er menneskenes eneste rettferdighet og hellighet hos Gud – ingen unntatt.

*Gal 3:13 – Kristus kjøpte oss fri fra lovens forbannelse da han kom under forbannelse for vår skyld*

*Rom 3:25f – tidligere hadde (Gud) i sitt tålmod båret over med de synde-ne som var begått. Men i vår tid ville han vise sin rettferdighet, både at han selv er rettferdig, og at han erklærer den rettferdig som tror på Jesus.*

### **“Gud Amen”.**

Når Jesus tok ordet “amen” i sin munn, fremstod han som Guds løfters ja og amen i egen person.

*2 Kor 1:20 – For så mange som Guds løfter er, har de fått sitt ja i ham. Derfor sier vi også ved ham vårt “Amen” til Guds ære.*

*Jes 65:16 – Den som søker velsignelse her i landet, skal velsigne seg ved den trofaste Gud.*

Guds ord ved profeten Jesaja sier direkte oversatt, at den som søker velsignelse “skal velsigne seg i Gud Amen”, det vil si i Kristus Jesus. Et eksempel er Jesu sendebrev til Laodikea-menigheten:

*Åp 3:14 – Dette sier han som er Amen, det trofaste og sannfedige vitne, opphavet til Guds skaperverk.*

I prekmenteksten omtaler Jesus seg selv som Guds Amen, midleren i Guds skapelse. Det er ham vi bekjenner med vårt “amen”, det viktigste ord vi i vår munn under messen. Med vårt “amen” istemmer vi lesningene og bønnene, og bekjenner “det er sant og visst”. Vi bekjenner ham som er “Gud Amen”.

Da evangelistene oversatte fra hebraisk til gresk, beholdt de det hebraiske ordet “amen”. Oversatt med “sannelig”, tilslører man saken, den Jesu tilhørere oppfattet. De undret seg, for Jesus talte med guddommelig myndighet, og ikke som deres skriftlærde.

### **Skriftens klarhet**

*“Før himmel og jord forgår, skal ikke den minste bokstav eller en eneste tøddel i Loven forgå – før alt er skjedd.*

“Tøddel” er her den minste bokstaven (jota). Jesus sier med andre ord at det er ikke bare innholdet som er uforgjengelig, men også innholdet uttrykt i “det som står skrevet”. Hele Bibelen er Guds inspirerte ord. (2 Tim 3:16). Meningen fins ikke i en idèverden bakom eller hinsides det skrevne. Meningen – uttrykt i likefremme og presise ord, binder oss til det som står skrevet. Et eksempel er Jesu tydningsord under Herrens Nattverd. “Dette er...”. Andre ganger fremgår meningen av sammenhengen. Forblir meningen dunkel for oss, får vi “ta hatten av” å gå forbi.

Avgjørende er Kristi undervisning - kirkens hyrde, lærer og hyrde. Han veileder oss med den rett utlagte Skrift, gitt videre til kirken i og med



apostelordets lære. Mange er de bibelsteder som uttrykker denne lære, kalt "Skriftens klarhet", t eks.

*2 Mos 4:12 – jeg skal være med deg når du taler, og lære deg hva du skal si.*

*2 Mos 24:4 – så skrev Moses opp alle de ord Herren hadde talt.*

*Jer 36:4 – Baruk skrev ned i en bokrull alle de ord som Herren hadde talt til ham.*

Vårt forhold til "det som står skrevet", har avgjørende betydning for vårt forhold til åpenbaringsordets Gud. Den rett utlagte Skrift, mottatt fra ham – består selv om himmel og jord forgår. :

### ***Himmelriket – her Guds Ene Hellige Kirke***

*Om noen opphever "et eneste av disse minste bud og lærer menneskene dette, skal han regnes for den minste i himmelriket. Men den som holder dem og lærer andre dette, han skal kalles stor i himmelriket.*

Med "himmelirke" menes her Guds nåderike, eller Guds ène, hellige, allmenne kirke. Her kommer tiggere inn, for alt er gjort fedig og adgangen gratis – av nåde. Døren er Kristus selv, synderes venn. Han lot røveren komme inn i siste stund, ga fornekeren oppreisning og forfølgeren benådet han. Guds ubetingede nåde gjør hver morgen ny.

I den hellige dåp ble vi gjort delaktige i Guds forsoningsverk, og dermed ikledd Kristi rettferdighet, lik en hvit kappe uten flekk og lyte. Vi fikk det nye livet med barnekår hos den levende Gud, stadfestet med syndenes forlatelse. Og i Herrens Nattverd blir troen styrket med Kristi underfulle gave: Samfunn med Guds Golgata-offer, rakt frem og mottatt med munnen.

Gud våker over sitt ord, tross menneskenes forhold til Guds ord på mngte vis. På den ytterste dag gjenkommer Kristus som Dommeren i sin guddoms herlighet, synlig for alle. Da skal han skille ut de velsignede og åpne for dem det fullendte gudsriket på den nyskapte jord.

Med vantro utstenger mennesker seg selv fra gudsriket i den kommende verden "Du skal ikke ha andre guder utenom meg." Vantroen er alle syndearters mor, er det sagt. Derfor har Herren Jesus lært oss den første bønn i Fadervår: Helliget vorde ditt Navn! Eller sagt med forklaringen:

*"Guds navn er hellig i seg selv, men vi ber at det må bli hellig også hos oss.*

*Hvordan skjer det? Når Guds Ord læres rett og rent, og vi også lever hellig etter det som Guds barn. Hjelp oss til det, kjære Far i himmelen! Men den som lærer og lever annerledes enn Guds Ord lærer, han vanhelliger Guds navn iblant oss. Bevar oss fra det, kjære Far i himmelen!"*

Kristus kommer med Guds nåderike, hvor ingen kommer inn i kraft av kvalifikasjon eller prestasjon. Evangeliet proklamerer Guds nåde for sin godhets skyld, og ikke av noen annen grunn. Guds kirkes kjennetegn er den *ubetingede* syndsforlatelse for Kristi skyld.

Et eksempel er fangevokteren i Filippi, han som holdt på å begå selvmord av bare forskrekkelse. Han fikk høre: "Tro på Herren Jesus!" (Apg 16:31)

*1 Tim 1:15 – Det er et troverdig ord, og på alle vis verdt å bli mottatt, at Kristus Jesus kom til verden for å frelse syndere.*

### ***Hvem er stor i himmelriket?***

Jesus kaller den "stor" som tror Guds nåde på grunn av Kristi fortjeneste, og derfor lærer andre å kjenne Gud gjennom Kristus Jesus. Han alene er alles rettferdighet og hellighet for Gud, skjønt vi er syndere for ham.

Dette har Gud stadfestet. Guds vitnesbyrd er Jesu oppstandelse fra døde tredje dag. I den forsamlede menighet har vi tegnene på den oppstandnes nærvær, virksom i de handlinger han innstiftet og befalte. Ved dem tilsier han syndenes forlatelse for sin godhets skyld, og kommer sine søsken små til hjelp med sitt virksomme ord og hjelperen Den Hellige Ånd.

Han som for vår synd var død.  
Han har vunnet,  
Livet funnet,  
Og hans sei'r har endt vår nød.

---

## **7. S. E. TREFOLDIGHETSDAG**

### **Prekentekest 2. Rekke: Joh 13:31-32**

Judas forlot nattverdmåltidet. Umiddelbart forut for vår prekentekest står den megetsigende opplysning: "*Og det var natt.*" (Joh 13:30) Judas gikk ut i verdens natt, syndens natt.

I bibelsk ordbruk hører synd og mørke sammen. "*Mørke dekker jorden*", sier Gud ved profeten Jesaja (Jes 60:2). Senere samme natt skulle Jesus si ,da flokken kom for å ta ham til fange: "*Nå rår mørkets natt*". Senere skulle apostelen Paulus skrive om Jesu bekjennere, at vi tilhører ikke natten eller mørket. (1 Tess 5:5)

### ***Gud ble forherliget i Jesu fornedrelse***

*"Nå ble Menneskesønnen forherliget, og Gud ble forherliget ved ham."*

“Nå” – det ordet beskriver Guds enbårne Sønn i hans dypeste *fornedrelse*. Eller sagt med en katekisme-forklaring:

*Sønnens fornedrelse omfatter hans lidende lydighet: Født i fattigdom og forakt, omskjærelsen, flukten til Egypt, hans dåp i Jordan, fristelser, fiendskapet mot ham og til sist «pint under Pontius Pilatus, korsfestet, død og begravet.»*

*Fornedrelsen består ikke i at han ble menneske, unnfanget ved Den Hellige Ånd i jomfru Marias morsliv. Da opptok Sønnen menneskenaturen i forening med sin guddomsnatur. Menneskenaturen ble delaktig i Guds handlende allmakt.*

Også Jesu utseende hørte med til Sønnens fornedrelse.

*Jes 53:2 – Han hadde ingen herlig skikkelse, vi gledet oss ikke ved synet av ham.*

*Fil 2:7 – Han gav avkall på sitt eget, tok på seg en tjeners skikkelse og ble mennesker lik.*

Og likevel heter det i Salme 45:3 at han er “*den fagreste blant menneskene*”. På Forklaringsberget ble Jesu utseende forvandlet. Peter, Jakob og Johanne fikk se Jesu guddoms herlighet gjennomlyse Jesu ansikt og klærne. (Lk 9:29, Mt 17:2) Senere kunne Peter skrive: “*Vi var øyenvitner og så hans guddommelige storhet*” (2 Pet 1:16).

Guds enbårne Sønn kom i en tjeners skikkelse. Han opphørte ikke å være sann Gud. Hans guddoms natur var hans egen fra evighet av, og den tilhørte ham gjennom hele hans fornedrelse, også da han døde på korset. “*Det var Gud som i Kristus forsonte verden med seg selv*” (2 Kor 5:17). Derfor sier han i teksten “*Gud er blitt forherliget i ham*”. Men denne forherligelse fant sted skjult i tjenerskikkelsen.

Det er i ettertid vi kan forholde oss til Guds vitnesbyrd i en dennesidig, jordisk Jesus-historie. Gud reiste Jesus opp fra de døde tredje dag “etter Skriftene”. Slik er “korsets teologi”. Vi vandrer ikke i beskuelse, Troens grunn er bevitnede kjensgjerninger. Vi vet hvem vi tror på, og kan synges med Luther:

*Guds Sønn han kom til oss på jord,  
Han lød Guds vilje for alle.  
En jomfru var vår Herres mor.  
Vår broder arm oppfylte kallet,  
Led alskens nød i tjeners drakt  
Så lønnlig førte han her sin makt  
Som kunne satan fange.*

## ***Hvorfor skjulte Jesus sin guddoms herlighet?***

Det forklarte han i Getsemane, da de tok ham til fange. Han kunne ha bitt sin himmelske Far sende mer enn tolv millioner engler. *“Men hvordan kunne da Skriftene blitt oppfylt, som sier at dette måtte skje?”* (Mt 26:53f)

Da de hørte ham omtale seg selv med gudsnavnet “JEG ER”, ble soldatene forskrekkeet og falt til marken. De fryktet å bli fortært av ild fra himmelen, lik dem som kom for å gripe profeten Eliia. (2 Kong 1:10)

Kristus betoner i teksten at han er sann Gud og sant menneske:

*“Nå ble Menneskesønnen forherliget, og Gud forherliget i ham.”*

Da Menneskesønnen ble forrådt og fornektet, ble Gud forrådt og fornektet. Da Menneskesønnen ble bundet, dømt og pisket, ble Gud bundet, dømt og pisket. Da Menneskesønnen ble naglet og døde på korset, ble Gud delaktig i Jesu pine og død på korset. Samtidig ble Gud forherliget i verdens syndebærer Jesus Kristus. Han er den hellige og rettferdige i alles sted, og den barmhjertige og tilgivende for alle.

Gud forlikte verden med seg selv i Jesu død. Gud led og døde etter sin menneskenatur, Ingen dødelig så Guds selvhengivende kjærlighet i Jesus på korset. Guds forsoning med verden skjedde skjult for alle, men ble stadfestet tredje dag, da Gud reiste Jesus opp av døde. Vi synger:

*“Trøsten står som klippen fast, at hans død og blod skal gjelde.”*

## ***Sønnens opphøyelse i Jesu skikkelse***

*“Er Gud blitt forherliget ved ham, skal Gud også gi ham del i herligheten, og han skal gjøre det snart.”*

Denne opphøyelse begynte med nedfarten til helvetmaktene, da han proklamerte sin eviggyldige seier, fullbrakt i hans offerdød på korset.

*Kol 2:15 – Han avvæpnet maktene og myndighetene, og stilte dem frem til spott og spe da han triumferte over dem på korset.*

Synd og død og alle pile  
Som av satan skytes kan,  
Ligger brutte ved din hvile  
Der i gravens mørke land.  
Der begrov du dem og gav  
Meg en sikker støttestav,  
At ved din oppreisnings ære  
Jeg skal seierspalmer bære. (TKingo)

Vi bekjenner Sønnens opphøyelse med ordene

*”før ned til helvetet, oppstod fra de døde på den tredje dag, før opp til himmelen, sitter ved Guds, den allmektige faders, høyre hånd, skal derfra komme igjen for å dømme levende og døde.”*

Faderen herliggjorde Sønnen etter sin menneskenatur, da han oppreiste Jesus fra de døde. Nå er han alles bror ved Faderens nådeside. Nå herliggjør han Faderen med evangeliet om sin død for verdens synder. Og nå er han fri til å anvende sin guddoms makt uten begrensning til Faderens ære

Kristi opphøyelse har avgjørende betydning for våre liv som kristine. Han bor ved troen, virksom i våre liv.

*Joh 17:10 – jeg er forherliget gjennom dem.*

*Gal 2:20 – Jeg lever ikke selv, men Kristus lever i meg. Det lliv jeg nå lever her på jorden, det lever jeg i troen på Guds Sønn som elsker meg og gav seg selv for meg.*

*Rom 8:29f – Dem som han på forhånd har vedkjent seg, har han også på forhånd bestemt til å bli formet etter sin Sønnns bilde, så han skulle være den førstefødte blant mange søsken. Og dem som han på forhånd har bestemt til dette, har han også kalt. Dem som han har kalt, har han også erklært rettferdige. Og dem som han har erklært rettferdige, har han også gitt herlighet.*

Kristus er “en utstråling av Guds herlighet og bildet av hans vesen” (Heb 1:3). Denne herlighet blir oss til del ved evangeliet “om den salige Guds herlighet” (1 Tim 1:11).

### ***Prekenembetets herlighet***

Prekenembetet i Guds kirke har en større herlighet enn lovens embete. (2 Kor 3) Det er “Åndens embete”. Dets gudgitte oppdrag er å forkynne evangeliet og forvalte sakramentene. I dåpen ble vi ikledd i Kristi herlighet. I Herrens Nattverd blir Guds forherligede Golgrata-offer rakt frem og mot-tatt i jordiske skikkelser.

*2 Kor 3:18 – alle ser vi med utildekket ansikt Herrens herlighet som i et speil og blir forvandlet til det samme bilde fra herlighet til herlighet. Dette skjer ved Herrens Ånd.*

Liksom Herrens herlighet var skjult i tjenerskikkelsen, er også kristnes herlighet skjult i dette liv. Kristnes livshistorier er ikke sukseshistorier, skjønt livets vitnesbyrd lar oss ane Kristus, virksom i etterfølgernes liv.

Skjult er også Ordets og sakramentenes herlighet, uavhengig av forvalterens personlighet og prestasjon. En Kristi delegat kjennes på trofasthet, lik Herren selv i en ringe skikkelse. Han er “et levende håp” (1 Pet 1:3) For hans skyld lever vi i håpet - å se Gud i all hans herlighet.

*Åp 21:4f - De skal se Guds åsyn, og hans navn skal være på deres pan-ner. Natt skal ikke være mer, og de skal ikke ha bruk for lys av lampe eller av sol, for Gud Herren skal lyse over dem..*

### ***Luther-ord om Skriftens klarhet:***

«Skriften har en *tofoldig klarhet*, og likeså en *tofoldig dunkelhet*. Den ene er den ytre - forlagt til Ordets embete, den andre ligger i hjertets innsikt.

Men snakker du om *den indre klarhet*, fatter intet menneske en eneste iota i Skriften (iota - minste bokstav i det hebraiske alfabet), unntatt dem som har Guds Ånd. Alle har et formørket hjerte, så selv om de taler om og kan anføre alt i Skriften, forstår de likevel ingenting av det og har ingen virkelig kjennskap til det (saken). De tror heller ikke på Gud, heller ikke at de er Guds skapninger, eller på noe annet, ifølge ordet i Sal 13 (= 14:1): 'Dåren sier i sitt hjerte: Det finnes ingen Gud.' Ånden må nemlig til for å forstå Skriften eller deler av den.

Men taler du om *den ytre klarhet*, er ingenting tilbake som er dunkelt eller tvetydig. Alt er ved ordet fremstilt i det sikreste lys, og alt som fins i Skriften ligger klart i dagen for all verden." (= WA 18, 609. = *Studienausgabe (Sta) 3, 186, 13-23. Bengt Hägglund: Arvet från reformationen. Teologihistoriska studier. Göteborg 2002, s 58*)

"Noe viktigere kan vel ikke være skjult i Skriften, etter at seglet er brutt og steinen veltet bort fra inngangen til graven og den aller dypeste hemmelighet forkynt, nemlig at Kristus, Guds Sønn, er blitt menneske, at Gud er tre og likevel èn, at Kristus har lidd for oss, og at han skal regjere i evighet? Er ikke dette velkjent og utbasunert på gater og veier? Ta Kristus bort fra Skriften – hva mer finner du da i den? Alt hva Skriften inneholder og vil si, er altså klart og tydelig, selv om visse steder er dunkle fordi vi ikke kjenner ordene. /.../

Om nå selve saken befinner seg i lyset, har det ingen betydning om et av dens uttrykk ligger i mørke, så lenge mange andre av dens uttrykk befinner seg i lyset. Hvem vil si at bybrønnen ikke befinner seg i lyset, fordi de som bor i en grend, ikke ser den, mens alle de som er på torget, de ser den?" (= WA 18, 606. *Sta 3, 184, 21 og 185, 13*)

"Vi skiller ikke Den Hellige Ånd fra troen, for han selv er vissheten i Ordet. Han gjør oss visse på Ordet, for at vi ikke skal vakle, men tro uten enhver tvil – ganske visst, at slik er det og ikke annerledes enn Guds ord fremstiller og sier" (= WA 58, 153f). (*Mot Erasmus*) "Den som ikke kan forstå det dunkle, skal forbli ved det klare" (= WA 8,239).

"- blant de kristne bør det være sikkert og visst, at De hellige skrifter er et åndelig lys, langt klarere enn selve solen, særlig i de ting som tilhører frelsen, altså det som er nødvendig. Men da vi lenge har fått høre det

motsatte /.../ at Skriften er dunkel og tvetydig, så tvinges vi til fremfor alt å bevise dette vårt første prinsipp, hvormed alt annet skal bevises, noe som blant filosofene blir ansett for absurd og umulig å gjøre.” (*De servo arbitrio*, år 1525. Sit e Hågglund 2002, 51. Se ovf.)

*Anm. De servo arbitrio = den bundne beslutningsfrihet. Luther var fortrolig med skolastikkens distinksjon «voluntas» = vilje, og «arbitrium» = beslutningsfrihet. Under syndefallets kår har mennesket en viss beslutningsfrihet, men ikke overfor Gud. Fremdeles blir tittelen feil oversatt – den trellbundne vilje – og Luther forvrengt, endog i kretser som burde vite bedre.*

Skriften er i høyeste grad sikker i seg selv, lett å forstå, åpen og klar, og sin egen fortolker. Den beviser, bedømmer og klargjør alt, slik det står skrevet i Sal 118 (= 119:130): 'Forklaringen, eller (som den hebraiske teksten egentlig sier) åpningen og døren til dine ord opplyser og gir de små (parvulis) forstand'. Ånden tilskriver Ordet evnen til å opplyse, og gjør det klart nok. Han lærer at forståelsen gis ved Guds Ord alene, liksom gjennom en dør og åpning /.../ den man bør utgå fra for å komme til lys og klarhet.” (*Assertio omnium articulorum*, år 1520. Tysk versjon: *Grund und Ursach aller Artikel*. = WA 7:97, 23-29. Sit e Hågglund 2002, 55. Se ovf.)

Noen sier at Skriften er dunkel. ”Da skal du svare: 'Det er ikke sant. Det finnes ingen klarere bok skrevet på jorden, for sammenlignet med andre bøker, er Den Hellige Skrift som solen i forhold til annet lys. Det må tilføyes at den ter seg slik for troen: ”Den er for troen så klar og lys, at troen - uten alle fedrenes og læreres kommentarer - sier: Det er rett, slik tror også jeg.” (= WA 8:236, 8-10, 20-22. Sit e Hågglund 2002, 56. Se ovf.)

”Skriften bekjenner helt enkelt Guds treenhet og Kristi (Guds Sønn) menneske- lighet og den synd som ikke kan forlates. Her fins ikke noe mørke eller noen uklarhet. Men hvordan det går til med disse ting, sier Skriften ingenting om /.../ og det er heller ikke nødvendig å kjenne til det.” (= WA 18:607)

”Skriften har aldri tatt feil. /.../ En eneste prikk i læren er mer verdt enn himmel og jord. Derfor kan vi ikke tillate at den blir skadet av den ubetydeligste sak.” (Sit e Gunnar Edwardsson: *Kyrkofäderna I-III*. = *Gratia* 1/99, 20-27.

---

## 8. S. E. TREFOLDIGHETSDAG

### Prekentekest 2. rekke: Mt 7:12-14

Teksten sammenfatter Jesu undervisning i Bergprekenen (Mt 5-7), og samtidig innholdet i "Skriftene" - Moses og Profetene.

*"Alt dere vil at andre skal gjøre mot dere, skal dere gjøre mot dem. For dette er Loven og Profetene i en sum."*

#### ***"Den gyldne regel"***

Denne regel er ingen ny og forbedret utgave av Tibudsloven, gitt Moses på Sinai-fjellet. Denne påstand har særlig de fremmet som forneker Jesu guddom og hans død som verdens syndebærer. De påstår at Jesus forkynte gammelt nytt med en livsførsel etter "den gyldne regel", som de fleste kan si seg enig i, blant dem også Jesu motstandere – farisøerne og de skriftlærde. Hva er problemet?

Da var det en lovklok mann spurte Jesus: Hvilket bud er det største i Loven. Det er kjærlighetsbudet, var man enig om. Men *hva* er det kjærlighetsbudet krever? Budet krever: "Du skal elske Gud av hele ditt hjerte og din neste som deg selv." Det er problemet.

Budet avslører *veiskillet* mellom de som avgrenser budet til utvortes adferd, og de som – lik Jesus, istemmer budets krav i omfattende mening – "av *hele* ditt hjerte". Opptatt av ytre adferd, lar man seg nøye med å snakke om budet. Å *leve* deretter er noe annet. Veiskillet avslører problemet. Alle står vi som skyldnere, både jøder, hedninger, humanetikere og kristne. Tar vi budet på alvor, må vi ta oss selv alvor, slik vi er.

Apostelen Paulus gjorde denne erfaring. Da budordet kom, ble synden levende, ja, overmåte stor. (Rom 7:9, 13) Anvender man "den gyldne regel" på sitt eget liv, må man også ta åpenbaringsordets Gud på alvor. Jesus lar oss forstå "den gyldne regel" i omfattende mening. "Gjør det, så får du leve!" (Lk 10:28) Da gikk den rike unge mann bedrøvet bort. Hvordan kan jeg da bli befridd fra egen skyld og skam og håpløshet?

#### ***Frifinnelsens mulighet***

Det gamle testaments skrifter handler også om Guds løfte, oppfylt i Jesu Kristi lidende lydighet.

*Jes 53:5 - Straffen lå på ham for at vi skulle ha fred, ved hans sår har vi fått legedom.*

Han har oppfylt loven og kjøpt oss fri fra dens anklager og fordømmelser, og Guds frie nåde ble gitt til frelse i vår dåp. Overser man denne



sammenheng, gjenstår uvisshet og håpløshet. Denne understrøm preger livet uten Gud, uten syndenes forlatelse og uten et levende håp. Fluktveier fins ikke, ikke engang under begravelser med avdøde i sentrum.

Åpenbaringsordets Gud driver oss til Guds selvhengivende kjærlighet i Jesus Kristus og ham korsfestet. Gud driver oss til hans nådetilsagn, tilsagt oss med Kristi ord i vår midte. Han er Guds selvhengivende kjærlighet og lovens oppfyller i egen person og i alles sted. Gud er i Jesus Kristus en forsonet Gud. Og Kristus vårt levende håp.

Guds vitnesbyrd er Jesu oppstandelse fra døde tredje dag. Tegnene i kirkens rom er prekestol, døpefont og alterebord – og i det gammellutherske kirkerom - en skriftestol. I den forsamlede menighet er den oppstandne Kristus til stede, virksom med de nådemidler som han vil døpte skal lære å bruke.

Guds forsoning med verden gis den enkelte i dåpen til Jesu død, og med ham barneretten hos den trofaste Gud, gitt av nåde. Guds nådepakt i dåpen bringer Guds fred og glede til enhver som tror Guds løfte.

*Sal 81:6f – Jeg hører en ukjent stemme: Jeg fridde hans skulder for byrden.*

Denne ukjente stemme er Guds evangelium til alle. Dets nyhet er Guds velgjerninger i Jesus Kristus. Gud tjener oss med forsoningens goder i menighetens midte. Troens gjensvar er livet med ham til gave. Da øver vi troen, enhver i sitt kall, og med Kristus til eksempel tjener vi Gud i gjerninger som har Guds Ord for seg. Det er fort sagt, men krever troens gode strid inntil døden.

### ***“Gå inn gjennom den trange port!”***

Den trange port er Guds ubetingede nåde, så trang at vi den gir ikke plass for medvirkning og godtgjøring av noe slag. Men porten er åpen – åpen for alle nådetiggere for Gud. Gud har elsket verden så høyt at han gav sin enbårne Sønn til soning for verdens synder. Det har han gjort for at den som ikke har gjerninger, men tror på ham, de skal ha evig liv med Kristus som gave.

Dette vendepunkt i verdenshistorien var et brudd med all gjerningsreligion – også troen på mennesket “selv”. Derfor ga den oppstandne Kristus marsjordren: *“Forkynn i Jesu navn omvendelse og syndenes forlatelse for alle folk.”* (Lk 24:47). Ordren omfatter apostlenes etterfølgere i prekenembetet.

Forsoningen er fullbrakt en gang for alle i ham. Frelsens årsak har adresse til alle, hvem du enn er. Forsoningen er inkluderende og ekskluderende til samme tid. Guds nåde for sin godhets skyld utelukker

vår medvirkning og kvalifikasjon, og omfavner oss alle til samme tid, lokker og drar: "Vend om, for himmelriket er kommet nær!" (Mt 4:17)

*2 Pet 3:9 – (Gud) er tålmodig med dere, for han vil ikke at noen skal gå fortapt, men at alle skal nå frem til omvendelse.*

*Mt 11:28 – Kom til meg alle som strever og har tungt å bære.*

*Rom 11:37 – Gud la alle under ulydighet for å kunne miskunne seg over alle.*

Hører vi kirkeklokkene ringe, blir vi minnet om den trange port. Guds frelsesvei står åpen: Syndenes forlatelse, kun for Kristi skyld. De minner oss om Guds tjeneste for oss i den forsamlede menighet. Her er hjelp og håp å finne.

*Min Sønn, min nådestol,  
Jeg frem for dere setter;  
Hans død og dyre blod  
All verdens synd utsletter.  
Det har jeg deg tilsagt,  
Din dåp - min nådepakt:  
På ham, min Sønn, betro  
Din salighet og ro.*

Guds nådetilsagn stadfester frelsens årsak: Kristus alene. Den udøpte innbys til Guds nådepakt i dåpen til Jesu død. Den frafalne innbys til Guds nådetilsagn, tilsagt uten kvalifikasjon og prestasjon. Og den som tror, innbys til Guds tjeneste for oss, til hjelpen han gir med sine nådemidler. Med dem blie barneretten stadfestet, gitt i vår dåp.

Fordriv av hu og sinne  
Den gamle Adams lyst,  
Og bygg deg selv der inne  
Ditt tempel i mitt bryst,  
At alt mitt liv må være  
Oppofret deg til ære  
Som dyrt meg har forløst.

Å, la meg alltid finnes  
I lysets rette drakt,  
Og la meg alltid minnes  
Min dåps den dyre pakt,  
Så tro jeg deg alene  
I liv og død må tjene  
Tross helvets list og makt.

---

## 9. S. E. TREFOLDIGHETSDAG

### Prekenembetets oppdrag

#### Prekentekest 2. rekke: Lk 12:42-48

Peter hadde spurt Jesus: Gjaldt lignelsen om den kloke forvalteren bare apostlene eller alle? Da svarte Jesus med å undervise om prekenembetet. En klok forvalter vet å gi sitt husfolk mat i rette tid.

*Husfolket er her Guds kirke.*

*Ef 2:19f – dere er de helliges medborgere og tilhører Guds husfolk (el familie). Dere er bygd opp på apostlenes og profetenes grunnvoll, men hjørnesteinen er Kristus Jesus selv.*

*Tjeneren er Guds ords tjener.*

*1 Kor 4:1 – Så skal dere da se på oss som Kristi tjenere og forvaltere av Guds hemmeligheter.*

*Ef 3:8f – (Jeg) har fått den nåde å forkynne for folkeslagene Kristi ufattelige rikdom og bringe Guds frelsesplan frem i lyset, den hemmelighet som fra evighet har vært skjult hos Gud, han som skapte alt.*

#### **Den åpenbarte hemmelighet**

Kristus-bekjennelsen er en åpenbart hemmelighet. Et eksempel er Peter da han bekjente på vegne av de tolv: “Du er Kristus, den levende Guds Sønn”. Da forklarte Jesus: at kilden til Kristus-bekjennelsen var Jesu Far i himmelen. (Mt 16:16) Den ble likevel ikke gitt umiddelbart. Jesus hadde i lengre tid undervist de tolv i Skriftene om sin person og sitt oppdrag. Guds Ord åpenbarer Jesu persons hemmelighet.

Nytestamentet på latin har oversatt “hemmelighet” med ordet “sakrament”. Frem til 1100-tallet ble ordet “mysterium” brukt om de handlinger som i kirken formidler Guds frelse.

Forhistorien til ordet sakrament minner oss om Guds skjulte visdom. Den er tilgjengelig med Guds ord som høres og ting som ses. Å forvalte Guds “hemmeligheter” er altså det samme som å forvalte evangeliet og sakramentene.

Den oppstandne Jesus ga apostlene ordren å forkynne i Jesu navn omvendelse og syndenes forlatelse for alle folk (Lk 24:47). Dette oppdrag fortsetter med prestens kall i menigheten – å formidle Jesu undervisning i Skriftene og forvalte sakramentene. Da opptrer presten som Guds delegat, med den autoritet og kompetanse som Herren Jesus har.

*Rom 10:14 – Hvordan skal de kunne tro på den som de ikke har hørt?  
Hvordan skal de kunne høre uten predikanter?*

Prekenen kunngjør offentlig det som har skjedd til frelse for alle.

*2 Kor 18-21 – alt er av Gud, han som ved Kristus forsonte oss med seg selv og gav oss forsoningens embete. Det var Gud som i Kristus forsonte verden med seg selv, slik at han ikke lenger dem deres misgjerninger og han overgav ordet om forsoningen til oss. Så er vi da utsendinger for Kristus, og det er som om Gud selv formaner gjennom oss. Vi ber dere på Kristi vegne, la dere forsones med Gud!*

### **Hva er “den rette tid”?**

Den rette tid varer så lenge nådetiden varer, det vil si “i dag”. Da tjener Gud oss med sine nådemidler slik Kristus har befalt. Hvor det skjer, fremstår menigheten som Guds kirke på den ubeskårne kirkegrunn, lagt i begynnelsen.

*2 Tim 4:2 – Forkynn Ordet, stå klar i tide og utide, overbevis, tal strengt, tal trøst. Gi ikke opp når du lærer dem!*

*1 Tim 4:13 – du skal særlig ta deg av skriftlesningen, forkynnelsen og undervisningen.*

Herren selv befalte da han innstiftet nattverden, at dette skal hans venner gjøre “ofte” til hans ihukommelse.

*Lykkelig er den tjener som Herren finner i ferd med å gjøre dette når han kommer.*

Det samme sier apostelen Paulus i sin formaning til Timoteus og etterfølgerne i prekenembetets gjerning:

*1 Tim 4:16 – Gi akt på deg selv og din gjerning som lærer. Fortsett med dette! For når du gjør dette, skal du frelse deg selv og dem som hører deg.*

Gud tjener oss i prekenembetets gjerning. Da kreves troskap.

*1 Kor 4:1 – Så skal dere se på oss som Kristi tjenere og forvaltere av Guds hemmeligheter. Nå kreves det av forvaltere at de viser troskap.*

Kristi tjenere fremstår med troskap i den tjeneste han innstiftet. Da samles menigheten om dem oppstandne Kristus, virksom til stede med sine nådemidler i dens midte. Med Kristi ord er Ånden virksom, nærer troen og bevarer døpte mennesker i barnekår hos ham. Der får Guds familie mat i rette tid.

En menighet ligner en barneflokk. Det nytter ikke for barna å vite at maten fins i huset. Maten må settes frem på bordet og Guds kjære barn mettes i rette tid. Da er den oppstandne Kristus tilstede. Han er brødet, kommet fra himmelen for å gi evig liv.

*Jes 55:6, 8 – Søk Herren mens han er å finne, kall på ham den stund han er nær! /.../ For mine tanker er ikke deres tanker, og deres veier er ikke mine veier, lyder ordet fra Herren.*

Prest og lekfolk samarbeider om nådemidlenes bruk. En prest må alltid være beredt. Han kan når som helst bli kalt i sognebud eller bedt om "høre mitt skriftemål". Denne beredskap forutsetter undervisning.

Hvor mennekens planer rår grunnen, fremstår forvaltningskirken. Dit søker mennesker når de har et "ærend", søker det stuekose fellesskap, eller når underholdning pirrer. Menigheten har navn av å leve, men er død (Åp 3:1).

### ***Jesu advarsel til utro forvaltere***

Om tjeneren tenker "det varer lenge før min Herre kommer". Han kommer, men den dag han ikke tenker. Er ikke Kristi gjenkomst viktig for presten, er blir Kristi marsjordre sabotert: Å forkynne i Jesu navn omvendelse og syndenes for alle folk (Lk 24:47).

I stedet fremstår en virksomhet drevet frem av Mose stav. Menneske-påfunn oppstår lik satelitter i rundgang om den Gudstjeneste Kristus innstiftet og befalte: "gjør dette". Menighetens samling om Ord og Sakrament motiverer undervisning og diakoni, instruksjon og øvelse. Derfor formaner Peter:

*1 Pet 5:2 – Vær hyrder for den Guds hjord som dere har hos dere! Ha tilsyn med den, ikke av tvang, men av fri vilje, slik Gud vil. Gjør det ikke for vinnings skyld. Men med et villig sinn.*

Vi trenger Mose stav for å bli bevart i rett selverkjennelse for Gud, Men uten den retterdighet som evangeliet åpenbarer, fremstår en virksomhet grunnet på fornuftens visdom, det vil si "unyttige ting" (2 Tess 3:11).

Om folket i den gamle pakt fant grunn til å trette med offerprestene og felle strenge dommer (Hos 4:4), så gjelder den strenge bedømmelse desto mer den nytestamentlige prest.

*Jak 3:1 – Ikke mange av dere bør bli (Guds Ords lærere, for dere vet at vi skal bli så mye strengere dømt.*

Hvorfor er Jesu ord om prekenembetets gjerning er av grunnleggende betydning for menigheten. Guds menighet består og bygges opp på den ubeskårne grunnvoll, lagt i begynnelsen. Der lære døyte å holde den oppstandnes befalinger for at han skal være virksom med sine nådemidler i menighetens midte.

Det nødvendige vilkår er forvalterens *trofasthet*. Virkningen viser seg i samarbeidet mellom prest og lekfolk i hjem og menighet. Samarbeidet viser seg i liturgien: La oss bekjenne våre synder, la oss takk og be, Herren være med dere ... og med din ånd, la oss fremsi forsakelen og bekjenne

vår hellige tro, la oss be, la oss takke Herren, vår Gud. - Da har følgende formaning adresse til alle døpte i tidens løp:

*Heb 13:17 – Vær lydige mot deres veiledere og rett dere etter dem! For de våker over deres sjeler og skal en gang avlegge regnskap. Sørg for at de kan gjøre det med glede, uten å sukke. Ellers blir det ikke til gagn for dere.*

---

## 10. S. E. TREFOLDIGHETSDAG

### Prekentekest 2. rekke: Joh 8:21-29

Jesus sa til sine fiender at de skulle dø i sin synd, men han gå bort dit de ikke kunne komme.

*“Jeg går bort, og dere skal søke meg, men dere skal dø i deres synd. Dit jeg går, kan dere ikke komme.”*

#### ***Guds domsord blir fulgt av nådetider***

Gud gjør i nåtid det samme som han gjorde med Israel i gammeltestamentlig tid. Domsord ble fulgt av nådetider, da Gud gjennom sine profeter ba folket vende om til ham (t eks 5 Mos 4:25-27, 29, 31). Til sist sendte Gud sin enbårne Sønn i Jesu skikkelse. Han oppmuntret folket: “Vend om! Himmelriket er kommet nær!” Folket overså sin besøkelsestid. Den ble fulgt av Jerusalems ødeleggelse i år 70.

*Lk 21:21f – Da må de som er i Judea, flykte opp i fjellene, de som er i byen, må komme seg ut, og de som er ute på landet, må ikke dra inn i byen. For straffens tid er kommet, da alt som står skrevet, skal bli oppfylt.*

Guds besøkelsestid var ute, men dermed var ikke nådetider utelukket. I sin tale på Pinsedagen oppmuntret Peter tilhørere til å vende om og la seg døpe i Jesu navn til syndenes forlatelse. Ennå var det nådetid, og den varte også etter Jerusalems ødeleggelse.

Kristenforfølgeren Saulus – den senere Paulus, møtte Guds nåde utenfor Damaskus. Han møtte den oppstandne Kriastus. Og døpt til Jesu død, ble han Guds utvalgte redskap blant hedningfolkene. Likevel fortsatte han å forkynne evangeliet i jødene synagoger. Blant jødene fantes også de som trodde Jesus var Guds lovede Kristus.

*Rom 11:2-5 – Gud har ikke forkastet sitt folk, det folk han hadde vedkjent seg. Vet dere ikke hva Skriften sier i fortellinge om Elia, der*

*han står frem for Gud og anklager Israel? Herre, dine profeter har de drept, og dine altere har de revet ned. Jeg er den eneste som er igjen, og nå står de meg etter livet. Men hva er Guds svar til ham? Jeg har holdt sju tusen mann igjen som ikke har bøyd kne for Baal. På samme måte er det også i vår tid en rest igjen som Gud har valgt ut av nåde.*

### **Nådetidens kjennetegn**

Det er nådetid så lenge Guds nådemidler blir forvaltet slik Kristus befalte. Den som hører, kan da vite at også jeg er kalt av nåde.

Det er da nok å vite at jeg er døpt, og derfor kalt av Gud. – Det er nok å vite, når du leser eller hører bibeltekster opplest og forkynt, at også du er kalt. – Det er nok å vite når du er vitne til Herrens Nattverd, at også du er kalt til å delta i Guds kirkes samfunn og motta alterets sakrament.

Er du i tvil om ditt barnekår hos Gud – hva grunnen enn måtte være, kan du be din prest å høre ditt skriftemål og få stadfestet ditt barnekår hos Gud med Guds nådetilsagn: “Jeg forlater deg din synder. I Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds navn.”

Nådetiden er *nå*. Samtidig advarer Jesus, for Gud forherder det likegyldige sinn. Et eksempel fra bibelhistorien er farao i Egypt. Han ville ikke høre det Guds ord som Moses flere ganger hadde talt til ham. Gud forherdet faraos sinn, og forbød Moses å vise seg for ham. “*Der talte du rett*”, svarte Moses. (2 Mos 10:28f)

Et annet eksempel: I Åpenbaringsboken: Jesu sendebrev til Efesusmenigheten. Jesu advarsel synes å ramme kirker innordnet såkalte “verdier” i det sekulær-liberale samfunn:

*Åp 2:5 – Tenk på hvor du stod før du falt. Vend om og gjør igjen dine første gjerninger. Ellers kommer jeg over deg og tar lysestaken din bort - hvis du ikke vender om.*

### **Hvem er Jesus?**

Vår hellige tro står og faller med Guds kunnskap om personen Jesus: De spurte Jesus: “Hvem er du?” Jesus svarte: BEGYNNELSEN.

*Kol 1:18 – Han er BEGYNNELSEN, den førstefødte av de døde.*

*Åp 21:6 – Jeg er A og O, BEGYNNELSEN og enden.*

Guds eviggyldige vitnesbyrd om Jesu person er Jesu oppstandelse fra døde. Vi tror ikke i blinde. Vi tror på grunn av en bevitnet Jesus-historie i samsvar med Guds løfter i gammeltestamentlig tid. Vi tror fordi vi vet. Vi samles om de handlinger som den oppstandne innstiftet og befalte. Kristi virksomme nærvær beror på troskapen mot det apostoliske ord. Vi vet hvem Jesus er.

Var Jesus bare et menneske, trengte han selv en frelser fra fiendemaktene synd og død og djevel. Men han kaller seg selv med Guds Navn - JEG ER:

*“Hvis dere ikke tror at JEG ER, skal dere dø i deres synder.”*

Jesus er den person som talte til Moses i den brennende tornebusken. (2 Mos 3:14) Gjennom Jesu person lærer vi den treene Gud å kjenne og ha evig liv i ham (Joh 17:3). Eller sagt med vår barnelærdom:

*“Jeg tror at Jesus Kristus er sann Gud, født av Faderen fra evighet, og sant menneske, født av jomfru Maria.”*

Jesus Kristus er sann Gud og sant menneske uten sammenblanding. Denne underfulle hemmelighet er Guds tro, gitt fra himmelen. Den historiske Jesus er det under som hans undergjæringer vitnet om og Gud stadfestet med Jesu legemlige oppstandelse fra døde.

*Joh 11:25 – JEG ER Oppstandelsen og Livet.*

*Lk 24:34 – Herren er virkelig oppstått.*

Den oppstandne innstiftet de handlinger som samler til gudstjeneste. Synlige påminnelser er prekestol, døpefont og alterbord. Handlingene er i seg selv underfulle. De lokker, oppmuntrer og drar.

*“Jesus lever, graven brast!  
Han stod opp med guddoms velde.  
Trøsten står som klippen fast,  
At hans død og blod skal gjelde.”*

Gud er en forsonet Gud, og Kristus det levende håp og den sanne trøst mot døden og dommen. Derfor er det aldeles unødvendig å dø i synd, for evig borte fra Gud, livets kilde. Hva betyr Jesu advarsel – å dø i synd?

### ***Fariseismens lære om mennesket***

Jesu advarsel gjaldt farisèernes lære. Den tar ikke på alvor den onde lyst i menneskets innerste, men tror mennesket har frihet til å velge mellom rett og urett, mellom godt og ondt. Da trenger man ikke Guds forsoning med verden i en syndebærer, varslet ved Guds profeter i den gamle pakt.

Men vår vilje er bundet, men ikke trellbundet. Vår frihet er begrenset, lik en hund i bånd. I troens saker er åpenbaringsordets Gud den suverene. Om noen sier “jeg har lyst til å bli en kristen”, så er svaret: “da må du høre Guds ord”. Troen kan være svak, men kjennes alltid på tiggerens erkjennelse – gaven er til meg også.

Guds kjærlighetsbud krever kjærlighet til Gud og vår neste som til oss selv. Budet driver oss til å ta oss selv på alvor. Hvorfor? For at vi skal ta på alvor den levende Guds selvhengivende kjærlighet i Jesus Kristus og ham korsfestet for verdens synder. Da tar vi Guds fred med oss på alvor.



*Mt 20:28 – Menneskesønnen /.../ kommet for selv å tjene og gi sitt liv til løsepenge de mange.*

*Rom 8:32 – Han som ikke sparte sin egen Sønn, men ga ham for oss alle.*

Uttrykket “de mange” er en hebraisk uttrykksmåte, som betyr “alle”. Vi er uten unntak dyrt kjøpt. Denne kjensgjerning går tapt med fariseismens overtro på selvforbedring og selvbestemt tro. Kristentro begrunnet i kvalifikasjon og prestasjon avskriver Guds nåde for sin godhets skyld. Da gjenstår spekulasjon og håpløshet, bundet til vår synd.

*Gal 2:21, 3:2 – Jeg forkaster ikke Guds nåde. Hvis en kan vinne rettferdighet ved loven, da døde jo Kristus til ingen nytte. /.../ Svar meg på en ting: Fikk dere Ånden på grunn av lovgjerninger, eller var det ved å høre og tro?*

Appell-forkynnelse er innbyr til egenrettferdighet. Taleren fremstår som herre over Guds ord og slår løs på tilhørerne med Mose stav. Men omvendelse og evangelium hører sammen. Guds lov reiser det spørsmål som Guds evangelium besvarer med Guds nådetilsagn - syndenes forlatelse og evig liv på grunn av Kristi fortjeneste. Døpt til Jesu død, er vi kalt til å etterfølge ham i tillit til syndenes forlatelse, ikke bare begynnelsen, men hele veien livet igjennom leve i forsakelse og tro. Det er hva dåpen betyr. Sagt med vår barnelærdom:

*“Den gamle adam i oss skal druknes ved daglig anger og bot og død med alle synder og onde lyster, og at det dermed daglig skal fremkomme og oppstå et nytt menneske, som skal leve evig for Gud i rettferd og renhet.”*

Når kirkeklokkene ringer, blir vi minnet om Guds tjeneste for oss med sine nådemidler i den forsamlede menighet. .

*Gud la oss i din kunnskap fremmes,  
Så det vi lærer aldri glemmes,  
Men vokser med oss dag for dag;  
At vi hos deg kan finne nåde  
Og du i oss ditt velbehag.*

### ***Guds forsoningsverk i Jesus Kristus***

*“Når dere får løftet opp Menneskesønnen, skal dere forstå at JEG ER og at jeg ikke gjør noe av meg selv, men taler slik min Fader har lært meg.*

Hva menes med uttrykket “slik min Fader har lært meg”? Salme 40 - gir forklaringen. Den handler om Kristi embete og lidelse.

*Sal 40:8f – I boken er det skrevet om meg. Å gjøre din vilje, min Gud, er min lyst. Jeg har din lov i mitt hjerte.*

*Gal 4:4 – i tidens fylde sendte Gud sin Sønn, føt av en kvinne, født under loven, så vi kunne få barnekår.*

I Loven og Profetene er Guds vilje åpenbart.

*Fork 12:13 – Frykt Gud og hold hans bud! Det bør alle mennesker gjøre.*

Hva er problemet? Det fins ingen som holder Guds bur av hele sitt hjerte. Derfor sendte Faderen den enbårne Sønnen for å oppfylle loven i lidende lydighet og i alles sted. Ved profeten Jesaja sier Gud:

*Jes 53:5-11 – han ble såret for våre overtredelser, knust for våre misgjerninger. Straffen lå på ham for at vi skulle ha fred, ved hans sår har vi fått legedom. Vi før alle vill som sauer, vi vendte oss hver til sin vei. Men skylden som vi alle hadde, lot Herren ramme ham.*

*Han ble mishandlet, men bar det ydmykt; han åpnet ikke sin munn. Gjen-nom trengsel og dom ble han revet bort. Men hvem i hans samtid aktet på det? Han ble utryddet fra de levendes land, måtte dø for sitt folks overtredelse.*

*De gav ham en grav blant ugudelige, hos en rik mann da han var død, enda han ikke hadde gjort noen urett og det ikke fantes svik i hans munn.*

*Det var Herrens vilje å knuse ham med sykdom. Men fordi han gav sitt liv til soning, skal han få etterkommere og leve lenge, og ved ham skal Herrens vilje ha fremgang . /.../ Etter all sin møye og sjelenød skal han se lys og mettes. **Min rettferdige tjener skal gjøre de mange rettferdige når de kjenner ham, for han har båret deres synder.***

Hensikten med Kristi lidende lydighet er kalt "det salige bytte". Verdens synder har han båret. I bytte får vi hans rettferdighet, mottatt i tro uten noen vår fortjenseste eller kvalifikasjon. det er nådetid når dette salige bytte blir forkynt.

*Joh 3:36 – Den som tror på Sønnen har evig liv.*

*2 Kor 6:2 – Nå er den rette tid, nå er frrelsens dag!*

---

# 11. S. E. TREFOLDIGHETSDAG

## Jesu myndighet

### Prekentekest 2. rekke: Mt 21:28-32

Jesu lignelse om to sønner handler denne gang om Jesu myndighet. Han underviste på tempelplassen og ble spurt: *“Med hvilken myndighet gjør du dette? Hvem har gitt deg en slik fullmakt?”* Jesus svarte først med et motspørsmål:

*“Johannes-dåpen, hvor var den fra – fra himmelen eller fra menneskene?”*

Ville de ikke svare ham, ville ikke han svare dem. Så følger Jesu lignelse om to sønner, som begge ble bedt av sin far å arbeide i vingården.

#### ***Den første sønnen gjorde som faren bød***

Han ligner fariséerne. De sa ja til å arbeide i tillit til egen fornuft og kraft. De lærte at mennesket har en fri vilje, fri til å velge selv mellom rett og galt, mellom godt og ondt. Den første sønnen ligner også israelittene gjorde da Moses forkynte alle Guds bud og forskrifter for folket. De svarte samstemmig:

*2 Mos 24:3 – Alle de bud Herren har gitt oss, vil vi holde!*

Vi vet av bibelhistorien hvordan det gikk med denne beslutning. Mens Moses var oppe på fjellet, laget folket en gullkalv og danset om en selvbestemt avgud. Jesus sier om den første sønnen at han sa “ja”, men gikk ikke.

Fariséerne lærte at det doble kjærlighetsbud er det største i Loven. Det hadde de rett i. De bekjente også at de var “Mose disipler”. Også det var sant. Hva var problemet? De var “Herre, Herre” – ropere uten å leve etter budet om den helhjertede kjærlighet til og sin neste som seg selv. Viljen var ikke fri, men forvrengt. Om dette forhold skriver apostelen Paulus av egen erfaring:

*Rom 2:17-23 – du som kaller deg jøde: Du stoler på Loven og er stolt av din Gud, du kjenner hans vilje og kan avgjøre hva som er det rette fordi du er opplært i Loven. Du er viss på at du kan veilede de blinde, være et lys for dem som er i mørket, oppdra de uforstandige og være lærer for de umodne, fordi du i Loven har det fullkomne uttrykk for kunnskap og sann-het.*

*Du som vil være lærer for andre, vil du ikke lære deg selv? Du som for-kynner at en ikke skal stjele, stjeler du selv? Du sier at en ikke skal bryte ekteskapet, men gjør du det selv? Du avskyr avgudene, men*

*plyndrer du templene deres? Du som er så stolt av Loven, du vanærer Gud ved å bryte Loven.*

Mennesker kan et stykke på vei gjøre etter Guds gode skapervilje i verdslige saker. Vår frihet er bundet, avmektig i troens saker. Vi istemmer hva Guds ord lærer om den bundne valgfrihet:

*“- den menneskelige vilje har en viss frihet til å skape en borgerlig rettferdighet og velge ting som er underlagt fornuften. Men uten Den Hellige Ånd har den ikke kraft til å skape Guds rettferdighet eller den åndelige rettferdighet, for det naturlige menneske forstår ikke det som hører Guds Ånd til.” (CA art 18:1-3)*

Dette blir ytterligere forklart i Konkordieformelen om vårt gudsforhold.

Går vi nærmere inn på det naturlige gudsforhold, er forstanden ikke bare vendt bort fra Gud, men også **fiendtlig** innstilt til Gud. Problemet er den onde lyst i menneskets innerste. Men ikke bare det. Mennesket er også **dødt** til alt som er godt, for den onde lyst (el arvesynden) er en Guds fiende, alltid virksom mot Guds vilje. (FC Sol Dec art 2:17. Rom 7:14, 18, 22f, 8:7, Gal 5:17. Her forkortet.)

*2 Mos 8:21 – menneskehjertets tanker er onde like fra ungdommen av.*

*Jer 17:9 – Hjertet er mer fullt av svik enn noe annet. Det kan ikke leges. Hvem skjønner seg på det?*

*Rom 8:7 – Det menneskene av naturen trakter etter, betyr fiendskap mot Gud, for den onde menneskenatur bøyer seg ikke for Gud, ja, den kan ikke gjøre det.*

Om vi sier “jeg vil”, så vitner livets vitnesbyrd at viljen er fordervet, eller “innkrøkt i seg selv”, som Luther sier.

### ***Den andre sønnen ville ikke, men angret***

Han angret, det vil si vedkjente seg sin ulydighet og gikk til arbeidet. Slik er den syndserkjennelse som Guds lov virker:

*Sal 51:6 (David) - “Det som er ondt i dine øyne, har jeg gjort”*

Hva så? Ingen anger kan blidgjøre Gud. Ingen godtgjørelse fortjener syndenes forlatelse. Gud forlater synder for sin godhets skyld, stilt frem for verden i Kristus Jesus og ham korsfestet. Denne Guds godhet gjør forskjellen mellom den anger som David og Peter viste, og den forttvilelse som Saul og Judas viste.

Syndserkjennelse hører med til omvendelsen, men ikke den alene. Guds godhet driver til tro på syndenes forlatelse for Kristi skyld. Omvendelsen griper den trøst og oppreisning som Kristi fortjeneste gir – og intet annet. Omvendelse og syndsforlatelse hører sammen.

*Tit 3:4 – vår Gud og frelsers godhet og kjærlighet til menneskene ble åpenbart*

*Ef 2:7 – I Kristus Jesus har han reist opp fra døden sammen med ham og satt oss i himmelen sammen med ham. Slik ville han i de kommende tider vise sin uendelig rike nåde og sin godhet mot oss i Kristus Jesus.*

*Rom 2:4 – Skjønner du ikke at Guds godhet driver deg til omvendelse?*

### ***Hvilken vei er "rettferdighetens vei"?***

I lignelsen sier Jesus om Johannes Døperen at han "kom på rettferdighetens vei", det vil si i motsetning til egenrettferdighetens vei. Her er det ikke tale om stadier i en utviklingsskjema. En slik teori fins ikke i Nytestamentet.

Johannes oppmuntret alle til å vende om fordi Guds himmelrike er nær. Han pekte på det Guds Lam som bærer verdens synder. Slik kom Johannes Døperen med sin virksomhet "på rettferdighetens vei". Han pekte på Den Kommende - på Guds Lam i Jesu tjenerskikkelse.

Tollere og syndere vendte om i tillit til Guds nåde, stilt frem for verden i Jesu lidende lydighet. I dåpen fikk vi det nye livet i Guds nåderike, fri til å tjene Gud ved troen som hans kjære barn. Fornyelsen i Den Hellige Ånd virker tillit til Guds nåde på grunn av Kristi lidende lydighet for oss alle. Han er menneskenes eneste hellighet og rettferdighet hos Gud og troens årsak. Gud alene virker denne tro og bevarer oss i sin tro ved å høre Guds ord, både lov og evangelium.

*"For ved Ordet og sakramentene som midler gis Den Hellige Ånd".  
(CA art 5.)*

*Joh 3:6 - Det som er født av kjøtt, er kjøtt, men det som er født av Ånden, er ånd.*

Det nye livet, gitt i dåpen, omfatter ikke bare opplyst forstand og ny kraft. Det omfatter også viljen. Med sin Ånd skaper Herren Jesus av ingenting ny vilje, lyst og kraft til å leve etter Guds gode skapervilje. Men arvesyndens motstand bærer vi med oss inntil død og grav. Hvem skal da frelse oss fra dette dødens legeme?

*Rom 7: 25 – Gud være takk, ved Jesus Kristus, vår Herre! Så tjener jeg da Guds lov med mitt sinn, men syndens lov slik jeg er av naturen.*

---

## 12. S. E. TREFOLDIGHETSDAG

### *Prekentekest 2. rekke: Mt 12:33-37*

David synger i den første salmen om den som har sin lyst i Herrens lov:

*Sal 1:3 - Han er lik et tre plantet ved rennende bekker: det bærer frukt i rette tid.*

I Bergprekenen brukte Jesus bildet av treet og frukten:

*Mt 7:16f - Høster man kanskje druer av tornebusker eller fiken av tistler? Et godt tre bærer god frukt, et dårlig tre bærer dårlig frukt.”*

### ***Vi kan ikke forvandle oss selv***

Jesus sa til fariseerne at treet først må bli forvandlet **før** det kan bære god frukt. Mennesker forandrer utseende og adferd, men ingen kan forvandle seg selv. Det står om Adam at han etter syndefallet fikk en sønn som var ham lik. Født under syndefallets kår, var også sønnen underlagt arvesyndens fiendskap mot Gud, død til alt det gode. (1 Mos 5:3)

*Job 14:4 – Kan det komme en ren av en uren? Nei, ikke en eneste.*

*Sal 51:7 – jeg kom til verden med skyld, med synd ble jeg til i mors liv.*

Døperen Johannes forkynte: “Ormeyngel! Hvordan kan dere si noe godt, dere som er onde? Det hjertet er fullt av, det taler jo munnen.” Det samme sa Jesus i sine ve-rop over farisèerne og de skriftlærde. Dommen var klar: “Hvor-dan kan dere unngå å bli dømt til helvete? (Gehenna. Mt 23:33) Hva skulle Jesus si om oss?

*Død er min sjel til alt det gode,  
Den intet vet og mindre kan;  
Med deg til gave, du den bote,  
Gi vilje ny og rett forstand.  
Du har meg frelst, så la meg være  
En gren med frukter deg til ære.*

Den onde menneskenatur lar seg ikke forvandle, like lite som en eier kan bli et epletre. Dette er farisèismens problem – overtroen på menneskets evne til å forvandle seg selv til et godt menneske. Et eksempel var den lovkloke som ville gjøre seg selv rettferdig. (Lk 10:29) Det kristeliggjorte forsøk blir “egenrettferdig kristendom”.

### ***Hva menes med bildet “ormeyngel”?***

Det må forstås i lys av syndefallsberetningen. (1 Mos 3), hvor slangen fristet Eva til synd. I Åpenbaringsboken sier Jesus at slangen heter “djevel” og “satan” (Åp 12:9). Jesus sa i en diskusjon med sine motstan-

dere: *“Dere har djevelen til far”* (Joh 8:44). I egne øyne var de Abrahams barn med Gud til far. (Joh 8:41)

Ordet “ormeyngel” beskriver mennesket i syndens nød. Vi kommer til verden lik et stykke okkupert land, underlagt Guds fiendemakter synd og død og djevel. De rår over tanker, ord og gjerninger, og forvrenger livet i kroppslig mening. Med synden kom sykdom, lidelse og død inn i verden. .

Innkrøkt i oss selv, evner vi ikke engang å søke åpenbaringsordets levende Gud, for vår formørkede forstand mangler Guds Ords kunnskap. Den guden vi forestiller oss og setter vår lit til, bekrefter våre behov. Egen skam og skyld og håpløshet består. Jesu diagnose beskriver vårt grunnproblem under syndefallets kår. Guds svar er Guds selvhengivende kjærlighet, stilt fram for verden i Jesus Kristus og ham korsfestet.

En utbredt forestilling sier at gudsbildet i Det gamle testamente er den strenge forelder, mens Jesus tegner bildet av Gud som den kjærlige og tilgivende far. Nei, det er feil. Det er å tillegge Jesus farisæismens gudsbilde, historisk sett *liberalismens ideale menneske-syn* overført på Jesu person og verk.

Nei, den nytestamentlige tro er forutsagt og beskrevet ved Guds profeter i gammeltestamentlig tid. Gud har handlet til verdens frelse i en bevitnet Jesus-historie “etter Skriftene”, stadfestet med Jesu oppstandelse fra døde tredje dag.

*Gal 4:4 – i tidens fylde sendte Gud sin Sønn, føt av en kvinne, født under loven, så vi kunne få barnekår.*

Døpt til Jesu død, ble Guds forsoningsverk gitt den enkelte til del. Vi ble ikke forvandlet, men gjenfødt. Vi fikk det nye livet med barnerett hos Gud.

*2 Kor 5:17 – Om noen er i Kristus, er han derfor en ny skapning. Det gamle er forbi, det nye er blitt til.*

*Rom 4:7 – (Abraham) trodde på den Gud som gjør de døde levende og byr det som ikke er, å bli til. (1 Mos 17:5)*

*Åp 21:5 – “Se, jeg gjør allting nytt.”*

Men forneker man den onde menneskenatur, trenger man ingen frelser, virksom med nådemidler i den forsamlede menighet. Man tror på seg selv og tyder sin livshistorie ved hjelpe av yndlingsidéer i samtiden. Spekulasjon trer i stedet for gudsbildet gjenreist i dåpen til barnekår hos den treene Gud. Æren tilkommer alene Gud i det høyeste.

*“- (de) forringer den ære som tilkommer Kristi fortjeneste og velgjerninger ved å hevde at mennesket kan rettferdiggjøres for Gud ved fornuftens egne krefter.” (CA art 2:3. E sv overs.)*

Alternativet i moderert utgave er en "samarbeidslære" (synergisme). Man hevder å kunne medvirke til omvendelsen ved å bestemme seg for å tro. Da skulle det under skje som aldri før er skjedd.

Gud Skaperen er suveren. Med sitt ord virker han den omvendelse og tro som er radikal i absolutt mening. Liksom Gud skapte himmel og jord med sitt ord, så skaper Gud troen av ingenting. Den Hellige Ånds gjerning med Ordet i dåpen er et virkelig under. Det skjedde uten vår viljes medvirkning.

*Jak 1:18 – Av sin frie vilje har han født oss ved sannhets ord...*

*Fil 2:13 – Det er Gud som virker i dere både å ville og å gjøre etter hans gode vilje.*

*Ef 1:11 – (Gud) som gjennomfører alle ting etter sin plan og vilje.*

### **Det gode forråd og det onde forråd**

*Gal 5:22f – Åndens frukt er kjærlighet, glede, fred, overbærenhet, vennlighet, godhet, trofasthet, tålsomhet og selvbeherskelse.*

Vi blir fristet til å søke slike frukter hos oss selv i en selvbekreftende tro. I så fall, er Guds lov vår målestokk og vi dens tjenere. Kilden til det gode forråd er hverken tanke, vilje eller følelse, men åpenbaringsordets Gud, vår skaper og gjenløser. Sagt med en katekismeforklaring, er kilden:

*"Evangeliets trøsterike lære og Guds nådeløfte om syndenes forlatelse kun for Kristi skyld."*

Guds nåde for sin godhets skyld utelukker falske trøstegrupper.

Det *onde* forråd er vår menneskenatur. Gud virker troens frukter, men den *onde* menneskenatur henger fast:

*Jes 64:5 – Alle ble vi som urene, selv våre rettferdige gjerninger var som skittent tøy.*

Guds legedom gis ved hans nådemidler, og bruk dem med påkallelse, takk og bønn. Se til Guds nådepakt med deg i din dåp. Hør Guds ord. Guds løfte står fast. I skriftemålet får du stadfestet ditt barnekår hos Gud med Guds nådetilsagn: "Jeg forlater deg dine synder! Hør Guds ord. Motta alterets sakrament under Herrens Nattverd. Denne reisekost styrker og bevarer deg i barnekår hos Gud.

Gud tjener oss med sine nådemidler. Der henter vi gode ting fra Guds forråd. Guds nådemidler i bruk, gjør menigheten til et legende fellesskap. Det kan ingen prest gjøre.

*2 Kor 3:5 – vi kan ikke tenke ut noe som kom det fra oss selv. Det er Gud som har satt oss i stand til det, han som gjorde oss til tjenere for en ny pakt.*



## ***Målestokken på Dommens dag er også målestokken nå***

Forskjellen mellom lov og evangelium gjør forskjellen mellom unyttige og nyttige ord.

*“Hvert unyttig ord menneskene sier, skal de svare for på Dommens dag. /.../ Etter dine ord skal du kjennes rettferdig, etter dine ord skal du dømmes skyldig.”*

Det er unyttige ord å misbruke Guds Navn, vanære foreldre, vitne falskt i retten, osv. Likeså unyttig er det å forsvare menneskers lærdommer i strid med Herrens bud og apostelordets lære fra ham. Lovens ord fordømmer. Evangeliets ord frikjenner. Hos Gud er kristendom nok.

*2 Tim 3:16 – Hele Skriften er inspirert av Gud, nyttig til under-visning, tilrettevisning, oppreisning, til oppseding i rettferdighet. (E Sv Kyrkobib)*

---

## **13. S. E. TREFOLDIGHETSDAG**

### **Livet i den nye pakt**

#### **Prekentekest 2. rekke: Mt 5:43-6:4**

***“Dere har hørt det er sagt: Du skal elske din neste og hate din uvenn.”***

Jesus siterer her en leveregel som ikke fins i Det gamle testamente. I Mose lov står det: *“Du skal elske din neste som deg selv”*. (3 Mos 19:18) Tross denne leveregel, viser Det gamle testamente til situasjoner da man skulle hate sine fiender.

*Sal 139:21 – Jeg hater jo dine fiender, Herre, har avsky for dem som går deg imot.*

*5 Mos 23:3, 6 – Ingen ammonitt eller moabitt skal ha adgang til Herrens menighet. /.../ Du skal aldri, så lenge du lever, bry deg om deres velferd og lykke.*

*1 Kg 18:40 – Elia sa: “Grip Ba'al-profetene! La ikke èn av dem slippe unna! /.../ (de) førte dem til Kisjonøbekken og drepte dem der-*

Eksemplene hører hjemme i den gamle pakt. Jesus derimot taler om livet i den nye pakt – i Guds nådepakt, Med Kristus som gave tjener vi vår neste med Kristus til eksempel. Det gjør vi med gjerninger som har Guds ord og befaling for seg, enhver i sitt daglige kall.

*“Elsk deres fiender, velsign dem som forbanner dere, gjør godt mot dem som hater dere, og be for dem som forfølger dere.”*

I den nye pakt bruker ikke kirken våpenmakt til eget forsvar. Vårt sverd er Guds ord, skarpere enn noe tveegget sverd. Her gjeldere det ikke å utrydde, men å elske sine fiender, velsigne dem, gjøre godt mot dem og be for dem. Derfor ber vi i botslitaniyet:

*“Forhindre alt kjetteri, og led de forførte tilbake på den rette vei”.*

Den endelige dom skal Kristus felle på den ytterste dag. Guds forsoning med verden omfatter alle. Deror er Guds kirke i den nye pakt åpen for alle folk (Lk 24:47, Mt 28:19f) Guds kirke i den nye pakt er et fleretrisk folk. (Åp 7:9)

Misjon skal ikke skje med tvangsmidler etter regelen “la deg døpe eller miste livet!”, eller med bøter straffe dem som uten gyldig grunn forsømte kirkegang, eller arresterte dem som holdt gudstjenste for seg selv et annet sted. Her gjelder Jesu ord til Peter: “Stikk sverdet i sliren!”

Maktmisbruk skjer hvor folkemakt rår i kraft av idèer om frihet, likhet og fellesskap. Den bekjennende kirke blir undertrykket eller utelukket fordi bekjennere etterfølger apostelordet som Guds ord.

*1 Tess 2:13 – Derfor takker vi alltid Gud. Da dere fikk overgitt det Guds ord vi forkynte, tok dere imot det, ikke som menneske-ord, men som det Guds ord det i sannhet er. Det virker nå med kraft i dere som tror..*

### ***Var Jesus og apostlene inkonsekvente?***

Denne slutning ligger nær. Jesu ve-rop over farisèerne og de skriftlærde vitner ikke om fiendekjærlighet. Det gjør heller ikke Jesu sende-brev til Laodikea-menigheten, vil noen hevde. Det samme vil noen si om Herrens apostler, som fordømte vranglære, t eks Paulus. Han lyste dem i bann som forkynte et annet evangelium (Gal 1:9). Påstander om inkonsekvens overser at evangeliets Gud er den hellige og sanndrue, nidkjær for sitt verk, som han elsker.

Også Luther undret seg over dette forhold. Selv forbannet han paven hver dag, en mann han ikke hadde sett, fortalte han,. Han fant forklaringen i prekenembetet, som ikke er vårt eget, men Guds. Altså er det nødvendig å skjelne mellom oppdrag og person.

En påminnelse er den apostoliske hilsen, når den innleder prekenen: *“Guds menighet! Nåde være med deg og fred fra Gud vår Far og Herren Jesus Kristus.”* Hilsenen markerer at presten er Kristi delegat. Prekestolen er stedet for Kristi undervisning.

En delegat kommer ikke med sitt eget, men formidler sin herres budskap. I motsatt fall duger han ikke. Det gjeler å opptre mildt og forsonlig uten å

søke egen vinning eller ære. Men med hensyn til prekenembetets oppdrag, skal ikke en Kristi delegat stille seg i selvklok motsetning til apostelordets lære fra Bibelens Herre.

Det er ingen privatsak å fordømme synd og vrang lære. Det tilhører "Åndens embete". Men for lekfolk gjelder regelen, så sant det er mulig - å holde fred med alle mennesker. (Rom 12:18) Slik viser vi at vi slekter på vår himmelske Far, som lar sin sol gå opp over onde og gode, og metter oss med alt godt uten noen vår verdighet eller fortjeneste.

I Guds kirke gjelder det fremfor alt å forvalte Guds nådemidler med troskap (1 Kor 4:2) Prestens autoritet og kompetanse består ikke i enstemmige vedtak fattet i "overordnet" kirkeorgan. Gud tjener oss med den lære som beviselig er overgitt til kirken fra Herrens utvalgte apostler, og siden praktisert i den apostoliske læretradisjon. (Apg 15:15-18) Eksempler: Søndagen – kirkens gudstjenestedag, og dåp av spebarn.

Med denne autoritet, kompetanse og gyldighet fremstår presten som Kristi delegat i menigheten, og menigheten samles som Guds kirke på den ubeskårne grunnvoll. Læren er ikke vår, men Kristi lære fra Faderen. (Joh 7). Men Jesus tok også eksempler fra syndige mennesker:

*"Om dere elsker dem som elsker dere, er det noe å lønne dere for? Gjør ikke tollere og syndere det samme? Og om dere hilser vennlig på deres egne, er det storartet? Gjør ikke hedningene det samme?"*

### ***Med fiendekjærlighet følger vi Kristi eksempel***

*"Vær da fullkomne, likesom deres himmelske Far er fullkommen!"*

Det er kravet Guds lov stiller:

*3 Mos 11:44 – Dere skal hellige dere, for jeg er hellig.*

Guds lov er hellig likesom Gud er hellig. Loven stiller et ufravikelig frelsesvilkår. Vil vi bli frelst av egen forstand og kraft, må vi oppfylle lovens krav. Apostelen Jakob innskjerper dette fullkommenhetskrav:

*Jak 2:10 - Det er ikke lovens hørere som blir salige, men dens gjørere.*

Bryter man ett bud, har man brutt dem alle. Derfor blir ingen frelst ved lovgjæringer.

*Rom 3:19f – det som loven sier, gjelder dem som har loven, for at hver munn skal tie og hele verden skal stå skyldig for Gud. Ikke noe menneske blir rettferdig for Gud ved gjæringer som loven krever. Ved loven lærer vi synden å kjenne.*

Gud har med evangeliet åpnet for oss en annen frelsesvei: Guds Sønnens lidene lydighet i Kristi lidende lydighet. Han har oppfylt Guds lov i alle deler og båret verdens synder. Evangeliet åpenbarer ham som er menneskenes hellighet og rettferdighet for Gud, av tro til tro. (Rom 1:16)

*Mk 16:16 - Den som tror og blir døpt, skal bli salig”*

Jesus fortalte rådsherren Nikodemus hva Guds kjærlighet til menneskene består i Guds selvhengivende kjærlighet i den enbårne Sønnens offerdød. Hver den som tror på ham, har evig liv. (Joh 3:15)

Den fortvilte fangevokteren i Filippi fikk høre av Paulus og Silas: “Tro på Herren Jesus, og du skal bli frelst, du og ditt hus!” (Apg 16:31) Merk at slike oppmuntringer er uten forbehold om kvalifikasjon og prestasjon.

*Joh 6:29. 47 – Dette er den gjerning som Gud vil dere skal gjøre: Å tro på ham som Gud har sendt. /.../ Sannelig, sannelig sier jeg dere: Den som tror har evig liv.*

### ***Men er ikke gode gjerninger nødvendige?***

De er nødvendige av tre grunner: (1) På grunn av Guds befaling, (2) for å øve troen og (3) for å vise takknemmelighet til Gud. (Apol art 4,189.)

Men gode gjerninger må ikke blandes sammen med *frifinnelsens årsak* – Kristi lidende lydighet, og den alene. Forbehold om fornyelse virker uvisshet og røver trøsten av syndenes forlatelse for Kristi skyld.

Jesu befaling: “vær fullkomne”, driver oss til ham. Han har oppfylt Guds lov i alle deler og i alles sted. Gud har forsonet verden med seg selv i ham – Guds rene og hellige Lam. I dåpen til Jesu død ble Guds forsoningsverk gitt den enkelte til del med løfte om salighet for alle som tror.

*Gal 3:27 - Dere er alle Guds barn ved troen på Kristus Jesus, for så mange som er døpt til Krstus, er blitt ikledd ham.*

Denne tro på frelsens årsak trives godt sammen med gjerninger som har Guds ord og befaling for seg. Da øver vi troen. Med forbehold om fornyelse søker man trøstegrinner på lovens vilkår i eget liv.

### ***Hvordan forstå Jesu ord om lønn?***

*“Pass dere for å gjøre gode gjerninger for øynene på folk, for å bli sett av dem. Da får dere ingen lønn hos deres Far i himmelen.”*

Også her må vi skjelne mellom lov og evangeliium. Vi fikk i dåpen barnekår hos Gud. Med Kristus til gave skulle vi etterfølge ham som eksempel. Eller sagt med vår barnelærdom:

*“For at jeg skal være hans egen og leve under ham i hans rike og tjene ham i evig rettfærdighet, uskyldighet og salighet.” (LK forkl 2 trosart.)*

Syndenes forlatelse, på grunn av Kristi fortjeneste, er den samme for alle. Men den **nådelønn** som venter, er forskjellig.

*“Vi lærer at det er tilbudt og lovt belønning for de troendes gjerninger /.../ forskjellig lønn for forskjellig arbeid. Men syndenes forlatelse er den*

*samme og lik for alle, likesom Kristus er èn, og den blir tilbudt av nåde til alle som tror at de blir tilgitt av nåde for Kristi skyld. (Apol art 4:194f)*

Men de som blir æret og berømte fordi de gjør “gjerninger for øynene på folk”, de har allerede fått sin lønn.

---

## **14. S. E. TREFOLDIGHETSDAG**

### **Prekentekest 2. rekke: Joh 5:1-14**

Utkast mangler.

---

## **15. S. E. TREFOLDIGHETSDAG:**

### **Den rette prioritering**

#### **Prekentekest 2. Rekke: Lk 10:38-42**

Jesus rettleder om den rette prioritering: Guds tjeneste for oss er viktigere enn våre gjøremål.

#### **«Alt har sin tid»**

“Alt arbeid har sin tid.” (Fork 3:1) Gud Skaperen har kalt oss til arbeid i sitt skaperverk under syndefallets kår.. Arbeidet medfører møye og besvær (1 Mos 3:19). Da er ingenting bedre for oss mennesker enn arbeidsglede (Fork 3:22). Da blir vi fristet til å prioritere gjøremål til eget beste, fremfor Guds tjeneste for oss med sine nådemidler i den forsamlede menighet.

Teksten forteller at Jesus var blant gjestene hos Marta og Maria i Betania. Det tok sin tid å stelle for dem alle. Det var i seg selv en god gjerning. Men noe var viktigere. Er Kristus til stede, virksom med sitt ord, da er det *nødvendig* å lytte til ham. Så sant det er mulig, må andre gjøremål bero. Derfor satt Maria ved Jesu føtter og lyttet til hans ord.

#### ***Troens hvile i Kristus alle dager***

I Det gamle testamente fins mange forskrifter om hvordan Guds Israel skulle disponere tid til arbeid og hvile. Det skulle skje i en syvdagersrytme,

med arbeid fra søndag til fredag, og hvile på lørdagen – sabbaten. Sabbat betyr hvile, og hviledagen være hellig. Men det betyr ikke at kun hviledagen er avsatt til bønn og omgang med Guds ord.

*5 Mos 6:6f – Disse ord som jeg i dag gir deg, skal du legge deg på hjertet. Og du skal innskjerpe dem hos dine barn og tale om dem, når du sitter i ditt hus og når du går på veien, når du legger deg og når du står opp.*

I den nye pakt, grunnet på Kristi død, er den gamle pakts sabbatslovgivning avskaffet. Troen hviler alltid hos Kristus uten gjerningsstrev. Kristus har med sin lidende lydighet oppfylt Guds lov, og med sin død kjøpt oss fri fra trellekår.

### ***Nå gjelder den kristne frihet***

*Kol 2:16f – La ingen dømme i spørsmål om mat eller drikke eller om høytid, nymåne eller sabbat. Slikt var en skygge av det kommende.*

Den kristne frihet er ingen frihet fra bibellesning og bønn, eller frihet fra menighetens samling om Guds Ord og sakrament. Vi må ikke gjøre som Marta, som var så opptatt av sine gjøremål at hun glemte Kristi tjeneste for oss alle. Kristi virksomme nærvær med sitt ord, er fremfor alt en anledning til å søke Guds rike og hans rettferdighet. Alt annet får vi i tillegg. Utsendt av ham, går vi i Jesu navn til vår daglige gjerning, enhver i sitt kall med Guds ord og befaling for øye.

Forutsetningen for Jesu rettleiding er Guds ord skapervilje. Ingenting består uten Guds skapende og livgivende ord, heller ikke våre levedager. Vi hviler med bibellesning og bønn, og har vår glede i Kristis daglige komme. Det krever en husorden, som lar seg praktisere i privatliv og menighetsliv. Derfor har vi en kirkeårskalender, hvor søndager og andre helligdager er avsatt til hviledager.

Denne sedvane har vært til nytte og glede for kristne helt siden aposteltiden. Da ble "Herrens dag" – søndagen, innarbeidet som kirkens gudstjenes-tedag. Da kom menigheten sammen om Guds ord og Herrens Hellige Nattverd. Det gjorde de av to grunner:

For det første er gudstjenesten på søndag en påminnelse om *Kristi oppstandelse* fra de døde på denne ukedag, og hans nærvær i den felles gudstjeneste, virksom med sitt ord. Uten oppstandelsen, ville kirkens gudstjeneste vært ukjent i verden.

For det andre hører søndagsbruken sammen med *Kristi befaling*: «Gjør dette...» Han tjener oss. Han gir samfunn med sitt Golgata-offer – sitt ofrede legeme og blod i velsignet brød og vin (1 Kor 10:16f). Han lar utdele himmelske gaver i jordiske skikkelser, og sammen med Guds kirke i himmelen trer vi frem for Gud Faderen med lovprisninger i Jesu navn..

## ***Guds tjeneste for oss i vår midte***

Det var ingen hvem som helst som besøkte Marta og Maria i Betania, Gjesten var han som var unnfanget ved Den Hellige Ånd og født av jomfru Maria – “sann Gud, født av Faderen fra evighet, og sant menneske, født av jomfru Maria.”

Hans legeme er templet. Den uendelige gikk inn i et hus i Betania. Den uendelige døde etter sin menneskenatur, ble begravet og oppstod fra døde tredje dag. Den uendelige er i nåtid til stede i den forsamlede menighet, virksom med sine nådemidler. Hvor som helst en menighet samles og holder hans befalinger er han til stede, virksom i og med jordiske midler. Med hjelperen Den Hellige Ånd bygger han sitt tempel av levende steiner. (Ef 2) Han er hjørnesteinen den hjørnestein som sammenholder og sammenfører oss i kjærlighet til Guds Ords sannhet.

Et par eksempler: Etter Pinsedagen var urmenighetens samlingssted en av templets bueganger. Slik gjorde man anskuelig at i den nye pakt er templet Guds folk, bygd av levende steiner. Her ble det undervist hver dag og holdt tidebønn med Sal-menes Bok, innordnet bønnetidene i templet, I hjemmene ble evangeliet om Kristus Jesus forkynt.

Et annet eksempel. Menigheten samlet seg hjemme hos Akvilas og Priskilla (1 Kor 16:19). Da var denne forsamling Guds hus og tempel, bygget av levende steiner. Der blir den Treene Gud tilbudt i Ånd og sannhet. Så er meningen med kirkehuset ikke huset i og for seg, men det gudstjenestelige rom. Her har vi vårt kirkehjem. Lik Kristi besøk i Betania, er den oppstandne Kristus vår gjest i forsamlingens midte, uavhengig av husets størrelse og arkitektur.

Den uendelige Gud går inn i det lille, slik det skjedde i jomfru Marias morsliv. I nåtid går han inn i det lille under Herrens Nattverd og gir samfunn med sitt Golgata-offer i alterets sakrament. Og nå bor han ved troen i legemer som er hans tempel. (1 Kor 3:16)

Hva var feilen Marta gjorde? Gjeringene kan det ikke ha vært, for «Herren din Gud skal du frykte, og ham alene skal du tjene» (5 Mos 6:13). Prioriteringen var feil. Marta tok ikke vare på den tid og stund da Gud besøkte henne. Hun bekymret seg for andre ting. Det er lovens virkning. Dette fremgår av Jesu ord til Marta:

***«Maria har valgt den gode del»***

Evangeliet har motsatt virkning. Evangeliet åpenbarer en forsonet Guds, forsonet med verden for sin godhets skyld. Troen mottar mottar “den gode del” som er Kristus, Guds enbårne Sønn, i nåtid rakt frem og mottatt under brødet og vinens skikkelser. Gud tjener oss i nåde. Med handlende allmakt tjener Gud oss med evangeliet som høres og sakramentene som

ses. Vi mottar hva Gud gir for sin godhets skyld, og troens gjensvar er påkallelse med bønnmm takksigelser og tilbedelse. Han er verdig all takk og pris, nå og alltid og i all evighet.

Maria ved Jesu føtter var opptatt av det ene nødvendige: «*Du skal ikke ha andre guder foruten meg*». Nødvendig er det å lære den eneste sanne Gud å kjenne gjennom den han utsendte – Jesus Kristus, og ha evig liv i ham (Joh 17:3). Dette nødvendige vilkår omfatter menighetens gudstjenestelige virksomhet og krever troskap mot det apostoliske ord, uttrykt i sakssvarende former.

Den liturgiske orden har ingen hensikt enn den å verne om Guds barns nåderett hos Gud med Kristus i menighetens midte. Noen annen hensikt her ikke den liturgiske orden. Kirkens rett er av liturgisk art.

*I deg jeg har den gode del,  
Ditt Ord er føde for min sjel.  
Til hjelp i all min armodsdom  
Du kommer som du alltid kom.*

### ***Den bekjennende kirke***

Maria ved Jesu føtter tegner bilde av kilden til den rette prioritering:

*Heb 13:12-16 – (Jesus led utenfor porten) for å hellige folket ved sitt eget lod. La oss da gå ut til ham utenfor leiren og bære hans vanære. For her på jorden har vi ingen by som bstår, men vi lengter etter den som skal komme. La oss da ved ham bære fram for Gud vårt lovprisningsoffer, det vil si frukt av lepper som priser hans navn. Men glem ikke å gjøre godt og dele med andre, fo slike offer er til Guds velbehag.*

Luther har i en preken kommentert denne prioritering slik:

“Vi lover og takker og bekjenner (Kristi) Navn i full offentlighet, at han har forløst oss med sin død og oppstandelse. /.../ Er vi døpt, vil Gud at vi skal bekjenne hans Navn, slik (han befaler): «Gjør dette til min ihukommelse» (1 Kor 11:24). Det er som om han vil si: Forkynn meg og bekjenn mitt navn! Vårt prestedømme består fremfor alt i dette at vi frembærer takksigelser for hans uutsigelige nåde og gave

I trengselstider, når vi må bære Jesu vanære) er /.../ all vår gjerning et offer. Dette er den nye pakts prestedømme, at vi lover Kristus, takker ham og hjelper vår neste til legeme og sjel. Disse stykker er især de som følger troen.» (*Fra preken 26.5.1538. Joh 16:23-33. = WA 46, 380-388.*)



---

## 16. S. E. TREFOLDIGHETSDAG

### Prekenutkast 2. Rekke: Joh 11:1-46

Prekenutkast mangler.

Et Luther-sitat:

”Menneskenaturen kan ikke leve annerledes enn etter kjødet, og særlig i dens egne gode gjerninger og overmot. Den kan ikke tåle at alt sammen skal tilintetgjøres og dødes, alt hva den gjør og har fore. Derfor har Gud behag i dette offer /.../ samme hvor ubehagelig det er for verden. /.../

(Med kjød) menes ikke bare de grove, utvortes stykker og gjerninger /.../ men alt som ikke er født på ny av Ånden, og som det gamle menneske er med sine beste og høyeste krefter, både indre og ytre. Det er slikt som egenrådighetens dype ondskap og mørke, fornuft, visdom, overmot i gode gjerninger og åndelig liv, og hva enn mer måtte finnes av Guds gaver i mennesket. /.../ Ingen av de hellige er helt fri fra denne innvendige dype ondskap. Derfor må de stadig ofre og drepe den gamle narr.” (Faste-postillen 1525. Rom 12:1-16. = WA 17:2, 5-15.)

*En kristen gravferdsliturg bør ta utgangspunkt i Rom 6:3-8 til sann trøst og oppmuntring.*

---

## 17. S. E. TREFOLDIGHETSDAG

### Guds nådepakt med alle folk

#### Prekentekest 2. rekke: Mt 2:18-28

Teksten belyser hensikten med Kristi komme: Å erstatte lovpakten med en nådepakt som omfatter alle folk. Første del av teksten handler om faste, den andre om sabbatsbudet.

#### *Hvorfor fastet ikke Jesu disipler?*

Jødene skulle faste en dag i året - på den store forsoningsdagen.. Blant farisæerne fantes de som fastet ofte, t eks han som i templet roste seg av å faste to ganger i uken. (Lk 18:12)

Noen undret seg over Jesu disipler, og spurte ham hvorfor ikke disiplene hans fastet? Spørsmålet må ses i lys av profetene. For dem var faste et uttrykk for syndserkjennelse. Profetene gir flere eksempler:

*Jona 3:5-8 (da Jona hadde forkynt i Ninive) – Da trodde folket i Ninive på Gud. De lyste ut faste og kledde seg i botsdrakt, både store og små. /.../ rope til Gud av all makt og vende om fra sin onde ferd og den urett de gjør.*

*Joel 2:12 – vend om til meg av et helt hjerte (sier Herren), med faste, gråt og klage!*

Lik Johannes Døperen, forkynte også Jesus til omvendelse. Men hvorfor fastet ikke Jesu disipler? Jesus svarte:

*“Kan bryllupsgjestene faste mens de har brudgommen hos dem? Så lenge de har brudgommen hos seg, kan de ikke faste.*

Jesu svar knytter spørsmålet om faste til Jesu *person*. Han er brudgommen og bryllupsgjestene hans disipler. Nå lever de i den glade tid da de har brudgommen i sin midte. Da er det ikke tid til farisèernes dystre lovrettferdighet. Nå er tiden inne til troens glade fest.

*Sal 118:24 – Dette er dagen som Herren har gjort; la oss juble og glede oss på den!*

*Åpb 19:7f – La oss glede oss og juble og gi ham æren. Tiden er kommet for Lammets bryllup. Hans brud har gjort seg i stand. Det er henne gitt å kle seg i skinnende rent lin.. Linet er den rettferdighet som er blitt tilkjent de hellige. (E Sv kyrkobib.)*

Farisèerne kunne ikke fatte hvilken rettferdighet Kristus talte om. De var opptatt av påbud og forbud, tillatt og ikke tillatt. De manglet den innsikt som Paulus senere gav uttrykk for:

*1 Tim 4:4 – For alt det Gud har skapt, er godt, og ingenting er forkastelig når det mottas med takk.*

### ***Jesu varslet en fastetid***

*Men det skal komme en tid da brudgommen blir tatt fra dem, og da – på den dagen, skal de faste.”*

I avskjedstalen for de tolv varslet Jesus at han snart skulle bli tatt fra dem, og tilføyde: *“Fordi jeg har sagt dere dette, er deres hjerte fylt av sorg.”* (Joh 16:6)

Etter oppstandelsen fikk de se ham igjen, men etter Himmelfartsdagen må alle Jesus-disipler nøye seg med tegnene på hans nærvær, og tro uten å se ham.

Tegnene i vår midte er de handlinger som den oppstandne Kristus innstiftet og befalte. Synlige påminnelser er prekestol, døpefont, alterbord og kanskje en skriftestol. De minner oss på de handlinger som døde skal

lære å holde. Var ikke Kristus oppstanden, ville den kristne gudstjeneste vært ukjent menneskehetens historie.

Troens øvelse under korset er en rett faste for Gud. Den oppstandne Kristus er tilstede i menighetens midte, virksom i prekenembetets handlinger, forvaltet slik han befalte. Men han ses ikke. Vi er henvist til hans ord. Slik er korsets teologi. Vi bekjenner ham ikke fordi vi ser eller føler. Vi bekjenner ham fordi vi vet av en bevitnet Jesus-historie hvem han er og har gjort til vår frelse fra synd og død og djevel. Han er den kommende Kristus som Gud lovte ved sine profeter.

Døpt til Jesu død, er vi kalt til å etterfølge ham i forsakelse og tro, også når motgang tilslører troens øye. Troens grunn består. Den er Guds selvhengivende kjærlighet til alle, gitt den enkelte til del i dåpen med Guds løfte om salighet for den som tror. Også hensikten består, sagt med vår barnelærdom:

*“Han er min Herre, som har gjenløst meg fortapte og fordømte menneske, kjøpt meg fri og frelst meg for at jeg skal være hans egen og tjene ham i evig rettferdighet, uskyldighet og salighet”.*

Ordene beskriver en *virkelighet*, formidlet gjennom jordiske nådemidler. I dåpen til Jesu død fikk vi barnekår hos Gud for å tjene ham som Guds kjære barn i dette liv under syndefallets kår.

Denne virkelighet trer synlig frem under Herrens Nattverd, rakt frem i alterets sakrament. Vi hører hans ord om gaven han gir. Vi mottar samfunn med Kristi legeme og blod, ofret for verdens synder. Vi holder troens fest hos ham som allerede her lar oss ta del i Guds rikes glede, fred og hvile.

Denne nye virkelighet innskjerper Jesus med bildet av en lapp av ukrympet tøy sydd på et gammelt klesplagg. Forsøket ødelegger det gamle plagget. Bildet advarer mot selvforbedring. Den lar seg ikke forene med nåderett hos Gud, gitt oss i dåpen uten forbehold om kvalifikasjon. Av nåde er dere Guds barn for Jesu Kristi skyld, som i begynnelsen, så hele veien. Syndenes forlatelse er døptes vandringsstav hele veien.

*Fil 3:7f – det som før var en vinning for meg, ser jeg nå som et tap på grunn av Kristus. /.../ for det å kjenne Kristus Jesus, min Herre, er så mye mer verd.*

### ***Om sabbatsbudet i den gamle pakt***

Kristi myndighet belyser også sabbatsbudet i den gamle pakt. Han er sabbatens Herre. Moselovens sabbatslov har han erstattet med en bedre hvile.

Ifølge farisèerne var det ikke lov å helbrede en syk på sabbaten, og heller ikke lov å rykke korn av aks for å ha noe å spise. Jesus svarte farisèerne ved å fremstå som sann Gud og Herren over sabbaten:

*“Sabbaten ble til for menneskets skyld, ikke mennesket for sabbatens skyld. Derfor er Menneskesønnen herre over sabbaten.”*

Sabbaten ble gitt som en gave til menneskene. I den nye pakt hviler troen i Guds nådeløfte alle dager. Ingen trenger å være en lovens trell – ikke en eneste dag.

*Heb 4:9f – Altså er det fremdeles en hviledag for Guds folk. Den som kommer inn til hans hvile, får jo hvile fra sine gjerninger, likesom Gud hvilte fra sine gjerninger.*

Lille Katekismes forklaring til det tredje bud ser hviledagen i lys av Guds nådepakt. Hvilen er grunnet på Kristi lidende lydighet under loven. Da forutsetter denne hvile at man hører Guds ord. Helt siden aposteltiden har kirken avsatt “Herrens dag” – søndagen, til kirkens gudstjenestedag. Det har vist seg å være nyttig ordning. .

“Sabbatens Herre” er Ordet som ble menneske i Jesu skikkelse. Han er midleren i Guds skapelse, midleren som gav Moses sabbatsbudet, og midleren som hvilte i graven på “den store sabbat”.

Sabbatens Herre er hver dag virksom i Guds skaperverk under syndefallets kår. Han som helbredet en mann med en lam hånd, han er virksom hvor mennesker gjør godt og leger syke. Han virker med handlende allmakt så lenge det heter “i dag”.

Hold hellig du din helligdag,  
Fra daglig dont Guds hvile tag:  
Din gjerning stans og Ordet merk,  
At Gud i deg får gjort sitt verk.  
Det gi oss, Gud!

---

## 18. S. E. TREFOLDIGHETSDAG

### Jesu persons hemmelighet

#### Prekentekest 2. rekke: Joh 10:22-39

Hvem er Jesus? Spørsmålet ble stilt fordi Jesus hadde henvist til salme 110. Denne Davids-salme sier at Davids sønn er Davids herre til samme tid. Hvem er Jesus? Svaret er av den største betydning i Guds frelshistorie. Derfor var evangelisten Johannes som vanlig nøye med tid- og stedfesting. Hendelsen fant sted i Salomos buegang under festen til minne om tempelinnvielsen.

Tidfestingene følger det jødiske kirkeår, hvor de store høytidene var påske, pinse, løvhyttefesten, nyttårsfesten og den store forsoningsdagen - alle påbudt i Moseloven. Men tempelinnvielsesfesten hørte ikke med blant dem. Templet var blitt vanhelliget i den tid Judas Makkabæeren hersket i Israel. Deretter ble templet rensert og gjeninnviet. Minnet om gjeninnvielsen ble feiret med takksigelser åtte dager i måneden Kislev.

Det var i denne sammenheng spørsmålet ble stilt: Hvem er Jesus? Jødene hadde brukt 46 år på å gjenreise templet, men Jesus hadde sagt at han skulle la templet gjenoppstå på tre dager. Da talte han om sitt legemes tempel. (Joh 2:18-21)

Denne billedbruk møter oss i Nytestamentet, hvor Guds kirke i den nye pakt er den *virkelighet* som er Kristi legemes tempel, bygd på profetenes og apostlenes grunnvoll. Hjørnestein er den oppstandne Kristus. (Ef 2)

Denne virkelighet ble stadfestet da Jesus utåndet på korset: I templet revnet forhenget til Det aller helligste. På den tredje dag gjenoppstod han fra de døde. Historien om Jerusalems tempel danner sammenhengen for spørsmålet: Hvem er Jesus? De var opptatt av templet i Jerusalem, ødelagt i år 70, da keiserens hær raserte Jerusalem.

***“Er du Messias, så si oss det rett u!”***

Også tidligere hadde jøder undret seg. Under løvhyttefesten (kap 7) hadde mange sagt: *“Når Kristus kommer, skal han gjøre flere tegn enn denne har gjort.”* (Joh 7:31) Andre sa: *“Han er Kristus”*- Da protesterte noen: Kristus kommer ikke fra Galilea. (Joh 7:41). Jesus fremstod ikke som den Messias de forestilte seg. Teksten gjengir Jesu svar:

*“Jeg har sagt dere det, men dere tror meg ikke. De gjerninger jeg gjør i min Fars navn, de vitner om meg.”*

Jesus fremstod som Den Kommende, forutsagt i Skriftene. De skriftlærde ransaket Skriftene, overbevist om at de hadde evig liv i dem. Det hadde de rett i, sa Jesus, for “*det er de som vitner om meg. /.../ Om dere trodde Moses, ville dere tro meg, for om meg skrev han*”. (Joh 5:39, 46)

Profetene varslet den kommende Kristus. *Jesaja* beskrev ham som renningen fra Isai stubb, det vil si av Davids ætt, og samtidig “veldig Gud, Evig Far” og “Immanuel” – Gud med oss”. Profeten *Daniel* varslet Menneskesønnen som kommer på himmelens skyer. (Jes 7:14, 40:28, Dan 7:13.) Jøder flest hadde jordiske forestillinger om en mektig hersker. De ventet ham som skulle gjenreise staten Israel. Jesus sa til dem: “Dere tror ikke, for dere hører ikke til blant mine sauer.”

Da folket etter Jesu brødunder ville gjøre ham til konge i et jordisk rike, trakk Jesus seg tilbake. (Joh 6) Kristi rike er ikke av denne verden. Forestillingen om en jordisk gudsstat er et spekulativt påfunn.

Men det fantes også jøder som ventet “Israels trøst” (Lk 2:25) Tidligere i samme kapitel hadde Jesus undervist om seg selv og brukt Guds navn “JEG ER”. “JEG ER den gode hyrde” og disiplene hans hjord, det er de som hører hans stemme og følger ham.

Guds løfter ved profetene ble oppfylt da Jesus kunngjorde offentlig: “Vend om, for himmelriket er nær! (Mt 4:17) Allerede Johannes Døperen varslet ham som skulle bringe Guds rike (Mt 3:2). Så stod han midt iblandt dem og vitnet om sin persons hemmelighet. (Lk 10:21) Da han utsendte de tolv første gang, skulle de tolv forkynne og stadfeste med undergjæringer Guds rike, virksomt til stede med Jesu komme. (Mt 10:7, Lk 9:2)

### ***“Mine sauer”***

Jesus omtaler “mine sauer”. Hvem er de? De er ikke bedre enn andre mennesker. De ligner ikke fàrisèerne, kvalifisert med lydighet mot Mose-loven, eller overkvalifisert med mengde forbud og påbud i tillegg.

Jesus var kommet for å gi sitt liv for sauene. (Joh 10:15). Det kan ingen fariseer fatte, uten synd å bekjenne. Blant dem var den uklanderlige Saulus – den senere apostel Paulus. Han erkjente at han var den fremste blant syndere. Han hadde forfulgt Guds kirke. Kunne han bli frelst, kan hvem som helst bli det. også bli det, men ikke uten å høre Kristi ord.

De som Jesus kalte “mine sauer”, de flokker seg om ham, fattige i seg selv, lik tiggere for Gud. Blant dem var også tollerne Matteus og Sakkeus. Det er slike den oppstandne Jesus søker. Stilt overfor den hellige Gud, rekker de hatten frem, tiggere i seg selv. Gud er nådig for sin godhets skyld – og ikke av noen annen grunn.

## ***Hvorfor kunne Menneskesønnens død forsoner synder?***

Det kan ikke et menneske gjøre.

*Sal 49:7f – Ingen kan løse ut sin bror og gi Gud den løsesum som kreves. For dyr er løsepenge for hans liv og kan ikke betales til evig tid.*

Åpenbaringsordets Gud så vår nød. Løsningen har han gitt i en bevitnet Jesus-historie, forutsagt ved Guds profeter i gammeltestamentlig tid, og stadfestet med Jesu oppstandelse fra døde tredje dag.

Løsningen beror på Jesu persons hemmelighet: sann Gud sant menneske, forenet i Jesu person. Denne hemmelighet demonstrerte Jesus med de underer han gjorde. Og med sin undervisning i Skriftene viste han at han er Guds lovede Kristus. Guds forsoning med verden beror på dette ene: *“Jeg og Faderen er ett.”* Denne undervisning i Det gamle testamente ble like fra begynnelsen gitt videre til kirken i og med apostelordets lære.

*“Mine sauer hører min stemme, jeg kjenner dem og de følger meg. Jeg gir dem evig liv og de skal aldri i evighet gå tapt, og ingen skal rive dem ut av min hånd.”*

Jesus drev ikke skuespill ved å late som om han er sann Gud. Han avslørte sin guddommelige natur, ett med Faderen fra evighet av. Han omtalte seg selv med gudsnavnet JEG ER, det navn som Moses hørte da stemmen lød fra den brennende tornebusken.

*Fil 2:6-8 – Han var i Guds skikkelse, men så det ikke som røvet gods å være Gud lik. Han gav avkall på sitt eget, tok på seg en tjeners skikkelse og ble mennesker lik. I sin ferd var han som et menneske, han fornødret seg selv og ble lydige til døden, ja, korsets død.*

Ett med Faderen, gjør Sønnen Faderens gjerninger. Tegnene den gang var de underer han gjorde. *“Om jeg ikke gjør min Faders gjerninger, skal dere ikke tro på meg”*, sa han.

I nåtid gjør den oppstandne Kristus Faderens gjerninger i den forsamlede menighet. Her er han virksom i de handlinger som han innstiftet og befalte. De skal døpte lære å holde:

Synlige påminnelser i kirkens rom er prekestol, døpefont, alterbord - og i dets nærhet, kanskje en skriftestol. De vitner om den oppstandnes nærvær i den forsamlede menighet, virksom i de handlinger som kalles *“nådemidlene”*. De er Guds kirkes underfulle merkevare på denne jord. Samlingen om Guds Ord og sakrament begrunner menighetens sendelse, og dermed dens undervisning og diakoni. Annen legitimitet trengs ikke.

Jesus er i seg selv det største under – sant menneske og sann Gud, ett med Faderen etter sin guddoms natur. I sin lidende lydighet oppfylle han Guds lov og var Guds uskyldige Lam og verdens syndebærer. I hans død har Gud forsonet verden med seg selv – ingen unntatt.

Forsoningsverket er fullført, men ingen dødelig så det fullført i Jesu legeme på korset. Guds vitnesbyrd er Jesu oppstandelse fra døde tredje dag "etter Skriftene". Denne nyhet må bli forkynt og gitt den enkelte til del. Derfor ga den oppstandne marsjordren til de tolv og dåpsbefalingen:

*Lk 24:47 - Forkynn i Jesu navn omvendelse og syndenes forlatelse for alle folk.*

*Mt 28:19f – Meg er gitt all makt i himmel og på jord. Gå derfor ut og gjøre alle folkeslag til mine disipler idet dere døper dem i Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds navn, og lærer dem å holde alle mine befalinger, og, se, jeg er med dere alle dager inntil dagens ende.*

Disse befalinger omfatter apostlenes etterfølgere i prekenembetet. Nå åpenbarer evangeliet den rettferdighet som ellers er skjult for menneskene: Den oppstandne Kristus ved Faderens nådeside, han er uten unntak alle menneskers hellighet og rettferdighet hos den levende Gud. Han blir gitt den enkelte til del i den hellige dåp med løfte om salighet for alle "av tro til tro", dvs uten forbehold om gjerninger eller fornyelse. Troens grunn går først. Gjeringene følger etter. Troens årsak er Kristus i sin lidende lydighet, og han alene. Så sant gjeringene holdes uten troens sirkel, trives toren sammen med gjrninger som har Gud Ord og befaling for seg. Eller sagt med vår barnelærdom:

*"Han er min Herre, som har gjenløst meg fortapte og fordømte menneske, kjøpt meg fri og frelst meg fra alle synder, fra syndens og dødens vold, ikke med gull eller sølv, men med sin hellige lidelse og død for at jeg skal leve under ham og tjene ham i hans evige rettferdighet, uskyldighet og salighet..."*



---

## 19. S. E. TREFOLDIGHETSDAG

### Den blindfødte

#### Prekentekest 2. rekke: Joh 9:24-38

Teksten er en del av kapitlet om den blindfødte, som Jesus gjorde seende. Også denne hendelse har dobbel bunn. Den handler om et helbredelsesunder, og samtidig om troen på Jesus som sann Gud og sant menneske, verdens Frelser.

Vi er alle blindfødte i overført betydning, prisgitt Guds handlende allmakt. Han opplyser vår formørkede forstand med sitt ord i Jesu Kristi munn. Gud tjener oss med sitt ord og lar oss kjenne ham gjennom Guds utsendte, Jesus Kristus (Joh 17:3). Gjennom ham lærer vi Gud å kjenne som venn til venn, en venn å stole på i liv og død, og ha evig liv i ham. Eller sagt med vår barnelærdom:

*“Jeg tror at jeg ikke av egen fornuft eller kraft kan tro på Jesus Kristus, min Herre, eller komme til ham, men Den Hellige Ånd har kalt meg ved evangeliet, opplyst meg ved sine gaver, helliggjort meg og bevart meg i den rette tro”, osv.*

La oss betrakte teksten i lys av hovedpunktene i kapitlet!

#### **Var foreldrene årsak til den blindfødtes livssituasjon?**

Ja, påstod noen, og viste til et bibelsted:

*2 Mos 20:5 – jeg, Herren din Gud, er en nidkjær Gud. Jeg lar straffen for fedrenes synd komme over barn i tredje og fjerde ledd, når de hater meg.*

Men legg merke til begrunnelsen: “når de hater meg”.

*5 Mos 24:16 – Fedre skal ikke lide døden for det barna har gjort, og ikke barn for det fedrene har gjort. Enhver skal dø for sin egen skyld.*

Åpenbaringsordets Gud gir kunnskap om seg selv og sin gode skapervilje. Uten denne kunnskap er vi henvist til spekulasjon.

Blant de jødiske skriftlærde mente noen at også det ufødte menneske kunne begå gjerningssynder. Derfor spurte disiplene Jesus om foreldrene eller den blindfødte selv hadde syndet (v 2). De må ha kjent til farisèernes lære (v 34): “Du er helt og holdent født i synd, og du vil belære oss!” (E Sv Kyrkobib.)

Grunnteksten har ordet synd i flertall. Fariseerne lærte at mennesket er født med fri vilje, fri til å velge mellom rett og galt. Gale valg medførte

gjerningssynder. Ikke kunne den blindfødte belære dem, han som var skyld i sin egen ulykke!

Det bærer galt avsted å si om andre at “de er skyld i sin egen ulykke”. Da skulle man kunne si om de rike at de lever mere gudfryktig enn andre! Men vi vet at begjær etter rikdom medfører juks og bedrag “under skinn av lov og rett”. (Esek 18:20) Men vi vet at en god handel gjør begge parter fornøyd. Den lutfattige Asaf klagde over de ugudelige, som “alltid er trygge og øker sin rikdom”: (Sal 73:12)

### ***Farisèismens gjerningslære - verdens tenkemåte***

Sett med farisèernes øyne, var Jesus en synder. Han hadde brutt sabbatsbudet ved å helbrede den blindfødte på sabbaten. Jesus kunne umulig være fra Gud, han som brøt sabbatsbudet, “*Vi vet at denne mann er en synder*”, sa de (v 24) Farisèerne bedømte mennesker etter det de så. Derfor hadde Jesus sagt til dem:

*Joh 7:24 – Døm ikke etter det dere ser. Døm rettferdig!!*

*Mt 15:11, 18f – Det som kommer inn i munnen, gjør ikke et menneske urent, men det som går ut av munnen, gjør mennesket urent. /.../ Det som går ut av munnen, kommer fra menneskets hjerte, det gjør mennesket urent. For fra hjertet kommer onde tanker, mord, ekteskapsbrudd, hor, tyveri, falskt vitnesbyrd, spott.*

Apostelen Paulus – tidligere farisèer, likestilte farisèismens gjerningslære med “menneskers bud og lærdommer”:

*Kol 2:20-23 – Når dere med Kristus har dødd bort fra grunnkreftene i verden, hvordan kan dere da – som om dere ennå levde i verden, rette dere etter slike bud: “Ta ikke”, “smak ikke”, “rør ikke”? Dette er bare menneskers bud og lærdommer. Disse ting er jo bestemt til å brukes og gå til grunne.*

*Slikt har riktignok ord på seg for å være visdom, både den selvgjorte fromheten, selvfornektelsen og mishandlingen av kroppen. Men det har ingen verdi, det tjener bare til å tilfredsstillte menneskenes onde natur.*

Apostelen beskriver en gjerningslære som helt siden aposteltiden fikk innpass blant kristne. Under skinn av kristendom har grupper gjennom kirkens historie praktisert sin katalog-moral om synd og ikke synd. Menneskepåfunn skulle bevitne “Jesus i hjerte”-religionen, eller “troens gjennombrudd” i angerens smerte, eller “overgivelsen” i en bestemt prosedyre, osv. Kristentroen ble forvekslet med puritansk-asketisk moral.

Jesus gjennomskuet farisèernes overfladiske gjerningslære. De var selv blinde, uten innsikt i kilden til gjerningssynd. Hvorfor? De utelukket “den onde lyst” i menneskets innerste.

Denne overfladiskhet gjennomsyrrer det sekulær-liberale samfunn med overtroen på mennesket "selv" - hva nå det er. Derfor sa Jesus (v 41):

*"Var dere blinde, hadde dere ingen skyld. Men nå sier dere at dere er seende, derfor er og blir dere skyldige."*

Jesus blottla motsetningen mellom fariseisme og kristendom:

*"Til dom er jeg kommet til denne verden, så de som ikke ser, skal bli seende, og de som ser, skal bli blinde."*

Prekenembets oppdrag har også denne virkning, kalt forherdelse.

*Jes 6:10 – Gå og si til dette folket: "Dere skal høre og høre, men ikke forstå, se og se, men ikke skjønne! Gjør hjertet sløvt hos dette folket, gjør ørene tunghørte, klin øynene til, så det ikke kan se med øynene og ikke høre med ørene; ikke forstå med hjertet og ikke vende om og bli leget!"*

*2 Kor 3:14, 16 – De ble forherdet, for helt til denne dag er dette sløret blitt liggende når det leses fra den gamle pakts bøker, og det blir ikke klart for dem at pakten er opphevet i Kristus. /.../ Men når de vender om til Herren, blir sløret tatt bort.*

### **Hvordan blir den åndelige blindhet helbredet?**

*"Så lenge jeg er i verden, er jeg verdens lys." (v 5)*

Den åndelige blindhet blir helbredet med opplysning. Den blindfødte ble helbredet "for at "Guds gjerninger skulle åpenbares på ham", forklarte Jesus (v 3), Midlet Jesus bruker i nåtid er ingen deig av jord og spytt (v 6), men fremdeles et ytre middel – Kristi ord.

*Lk 1:76-79 (Sakarias lovsang) – du barn skal kalles Den Høyestes profet, for du skal gå frem for Herren og rydde vei for ham og lære hans folk frelsen å kjenne, at deres synder blir tilgitt, for vår Gud er rik på mis-kunn. Slik skal lyset fra det høye gjeste oss som en soloppgang, og skinne for dem som sitter i mørke og dødens skygge.*

*Apg 26:18 (Om apostelen Paulus, Guds utvalgte redskap blant hedningene) – Du skal åpne deres øyne, så de vender om fra mørke til lys, fra satans makt og til Gud, for at de skal få tilgivelse for syndene og arverett med de hellige ved tro på meg.*

Troen kommer av apostlenes lære fra Kristus (Joh 17:20). Denne opplysning ingen "kvikk fiksk". Opplysningen tar sin tid hos dem som hører evangeliet. Han som fikk synsevnen ved Jesu under, han forstod ikke hvem Jesus var, annet enn navnet (v 11) og at han var en profet (17). "Om han ikke var fra Gud, kunne han ingenting gjøre" (v 33). Slik demret opplysningen hos ham.

Jesus underviste ham da om seg selv som Menneskesønnen. *“Du har sett ham. Det er han som snakker med deg”*. *“Jeg tror, Herre”*, sa mannen og kastet seg ned for ham i tilbedelse. (v 37f)

Et lignende eksempel er beretningen om den etiopiske hoffmannen. Det tok sin tid før han ble opplyst om hvem Jesus var og kunne bekjenne: *“Jeg tror at Jesus Kristus er Guds Sønn.”*, (Apg 8:37) Da ble han døpt med dåpen til Jesu død.

Samme bekjennelse lyder før småbarn blir døpt. Deretter skal den dåpsundervisning følge, som fra barnsben lærer oss å holde de befalinger som den oppstandne Kristus ga. Ved nådemidlenes bruk er han virksom i deres liv. Med ham som gave, gtt av nåde, etterfølger vi ham som eksempel i livets vitnesbyrd. Og lik den blindfødte som ble seende, tilber vi Jesus som sann Gud og sant menneske,

*Mt 4:10 – Herren, din Gud skal du tilbe, og bare ham skal du tjene.*

*Joh 5:23 – Den som ikke ærer Sønnen, ærer heller ikke Faderen som har sendt ham.*

*Gud Fader og Gud Sønn,  
Skje evig pris og ære,  
Den verdig Helligånd  
Med dem høylovet være!  
Velsignet Guddom som  
Var og er og blir,  
Vi deg som til oss kom,  
Vårt takkeoffer gir!*

---

## 20. S. E. TREFOLDIGHETSDAG

### Kristentroens begynnelse og fortsettelse

#### Prekentekest 2. rekke: Mt 13:44-46

Tekten består av to lignelser. Den første handler om begynnelsen til den kristnes liv den andre om fortsettelsen.

#### *Hvordan blir skatten oppdaget?*

Ingen visste at det lå en skatt i åkeren. Plutselig ble den funnet. Med denne første lignelsen lærer Jesus oss at ingen finner det nye livet ved å lete eller søke etter ham. Han som pløyde åkeren, hadde helt andre hensikter enn den å finne en skatt. Han var opptatt med sitt arbeid for arbeidets skyld. Han fant skatten *uten å søke*.

Noen søker, lik farisøerne, og finner hva de søker. Farisøerne ransaket Skriftene – i Loven og Profetene, for de visste at der var evig liv å finne. De fant hva de søkte, men skatten fant de ikke. De tok anstøt av snublesteinen, en lidende Messias. De søkte forgjeves.

*Rom 9:31f – Israel strakte seg etter loven med dens rettferdighet, men de nådde ikke opp til loven. Hvorfor ikke? Fordi de holdt seg til gjerninger, ikke til tro. De støtte mot snublesteinen.*

*1 Pet 2:6 – Se, jeg legger på Sion en hjørnestein, utvalgt og dyrebar; den som tror på ham, skal ikke bli til skamme.*

Gjennom kirkens historie har mange vært søkende, lik farisøerne. Martin Luther var én av dem. Han søkte skatten i tillit til egne gjerninger. Han søkte å oppfylle loven av all kraft. Det nyttet ikke, ikke engang med Guds hjelp. Han strevde forgjeves, selv om skatten lå like foran ham:

*Rom 1:16f – For jeg skammer meg ikke over evangeliet. Det er en Guds kraft til frelse for alle som tror, jøde først og så for greker. For i det åpenbares Guds rettferdighet av tro og til tro, slik det står skrevet: Den rettferdige skal leve ved tro.*

Den rettferdighet som Gud åpenbarer ved evangeliet, den gis av nåde uten noen vår fortjeneste. Da vil noen spørre: Finner jeg ikke nåde hos Gud ved å søke etter den, hvordan kan jeg da finne den? Da demret det for Luther. Han leste om den rettferdighet som evangeliet åpenbarer av tro til tro, det vil si uten gjerninger. Den rettferdighet som evangeliet åpenbarer, er ikke en tilegnet rettferdighet, men en tilregnet rettferdighet. Vi kjenner oss selv igjen i en tilegnet rettferdighet. Den tilregnede rettferdighet er oss fremmed.

## **Skattens skjulested**

Skatten lå gjemt i åkeren. Kirkens gudgitte skatt er å finne. Den ligger skjult i den åker si kaller Guds "nådemidler". Der er syndenes forlatelse å finne, den Gud tilsier for sin godhets skyld – og ikke av noen annen grunn.

*"For ved Ordet og sakramentene som midler blir Den Hellige Ånd gitt, han som virker troen, hvor og når Gud vil i dem som hører evangeliet.. (CA art 5:2.)*

Mennesker søker Gud i tillit til sin frie vilje, men viljen er ikke fri:

*"Denne forkynnelsen skulle alle de høre som vil blir frelst. For å høre Guds Ord forkynt, er Den Hellige Ånds redskap. Ved å høre vil han virke kraftig og omvende menneskene til Gud og virke både å ville og gjøre.*

*Dette ord kan det menneske som ennå ikke er omvendt til Gud og gjenfødt, både høre og lese på ytre vis, for i ytre ting har mennesket også etter syndefallet /.../ i noen grad en fri vilje, slik at det kan gå til kirken, høre forkynnelsen eller ikke høre den. (FC Sol Dec art 2:52f,)*

Gud gir ikke himmelrikets skatt på annen måte:

*"- når Guds Ord blir forkynt rett og rent etter Guds befaling og vilje, og når menneskene med alvor og flid hører på det og betrakter det, da er Gud virkelig nærværende med sin nåde og gir det som mennesket ellers av egne krefter ikke kan ta imot. (FC Sol Dec art 2:55.)*

## **Himmelriket lar seg ikke finne med nådemiddelforakt**

Forakter man menighetens samling om Guds nådemidler, finner man ikke skatten i Guds åker.

*"Et menneske som ikke vil høre forkynnelsen eller lese Guds Ord, men forakter Guds Ord og hans menighet og slik dør i denne tilstand og går fortapt i sine synder, kan hverken trøste seg med Guds evige valg eller oppnå hans rettferdighet. (FC Sol Dec art 2:57.*

Men erkjenner vi at vi ikke av egen fornuft eller kraft kan finne skatten, kommer Gud oss til hjelp. Han kaller og opplyser vår forstand med evangeliet. Det viser han med mange bibelord, t eks.:

*Jes 49:6 – Jeg gjør deg til et lys for folkeslag, så min frelse kan nå til jordens ende.*

*Sal 119:130 – Dine ord gir lys når de åpner seg.*

*2 Kor 4:6 – Gud, som sa: "Det bli lys i mørke", han har også latt lyset skinne i våre hjerter, forat kunnskapen om Guds herlighet, som stråler i Kristi ansikt, skal stråle frem.*

*Lk 2:30-32 (Simeon) – For mine øyne har sett din frelse, som du har beredt i alle folks påsyn, et lys til åpenbaring for hedningene og en herlighet for ditt folk Israel.*

Apostelen Paulus skriver om sin tid som nidkjær farisèer:

*Fil 3:7-9 – Det som før var en vinning for meg, ser jeg nå som et tap på grunn av Kristus. Ja, jeg regner alt som tap, for det å kjenne Kristus Jesus, min Herre, er så mye mer verd. For hans skyld har jeg tapt alt, og jeg ser det som skrap for at jeg kan vinne Kristus og være i ham. For her har jeg ikke min egen rettferdighet, den som loven gir, men den rettferdighet jeg får ved tro på Kristus, den som er fra Gud ved tro.*

Paulus sa farvel til lovrettferdighetens frelsesvei. Ja, han aktet sin egen rettferdighet for skrap mot det å få den åkeren hvor skatten ligger skjult. .

### ***Kristentroens fortsettelse under Kristi herredømme***

Fortsettelsen består i å lete etter "gode perler". Hva det betyr, har Paulus forklart i en kommentar til frelsen mottatt i dåpen .

*1 Kor 10:12 – Derfor må den som tror han står, passe seg så han ikke faller.*

Luther kommenterer:

*“En kristen er ikke gjort ferdig. En kristen blir til. Til ham blir det sagt: Be, søk, bank på! Det sies ikke: Du er ferdig, du har funnet, du har allerede gått inn, men: Be! Søk! Den som tenker jeg er blitt en kristen, er ingen kristen. Den som tenker jeg er en ferdig kristen, er ingenting, bare et menneske som burde være en kristen.*

*Vi jager etter himmelen, men er ennå ikke i himmelen. Den som innbil-ler seg å være i himmelen, er ikke i himmelen. Men den som jager etter himmelen, er allerede der, for Gud betrakter ham som om han allerede er der. Kort sagt: Man må vokse, ikke stå stille og snorke.*

*Vårt gamle menneske må – som Paulus sier, gå under og det indre menneske fornyes dag for dag. Ve dem som er ferdig fornyet, dvs. som mener at de allerede er fornyet.” (Sit e PJonsson.)*

Eller sagt med vår barnelærdom om hensikten med frelsen gitt i dåpen:

*“- den gamle Adam i oss skal druknes og daglig dø ved daglig anger og bot, og dø med alle synder og onde lyster, og at det derimot daglig skal frem-komme og oppstå et nytt menneske, som skal leve evig for Gud i rettferd og renhet.*

Frelst av nåde, er vi kalt til å tjene Gud hans nåderike. Ikke motsatt: Å tjene Gud for å fortjene Guds nåde. Nei, Kristus er frelsens årsak, gitt som gave i vår dåp. I livets vitnesbyrd må gjerningen vitne om frelsen med Kristus som eksempel.

Men tror man frifinnelsen med forbehold om fornyelse eller kvalifikasjon, møter vi oss selv i døren. Virkningen er mismot og frafall. Alternativet praktiserer dåpen i forsakelse og tro. Vi avstår fra gjerninger i strid med

Guds gode skapervilje og øver troen på syndenes forlatelse, ikke bare i begynnelsen, men hele veien.

Frelst av nåde, oppmuntrer Gud oss til å legge vinn på gode gjerninger. De har alltid Gud ord og befaling for seg. Da er Den Hellige Ånd virksom i våre liv og gjør oss likedannet med Kristus, vår evige rettferdighet og hellighet hos Gud.

Frelst av nåde, trives troen sammen med gjerningen. Vi tror syndenes forlatelse for Kristi skyld og jager etter det vi skal bli. Vi Kristi medarbeidere, frelst av nåde med det levende håp for øye.

Forholdet mellom Kristus som gave og eksempel ligner parhester som trekker samme vogn. Merker vi vår svakhet, påkaller vi hjelperen Den Hellige Ånd, som kaller, opplyser, helliggjør og bevarer oss i Guds tro. Eller sagt med et av kirkens bekjennelser:

*“- ved Den Hellige Ånds kraft kan og skal vi medvirke selv om det frem-deles skjer i stor svakhet, men ikke med våre kjødelige, naturlige kref-ter, men med de ny krefter og gaver som Den Hellige Ånd i omvendel-sen har begynt i oss. Det er å verdsette Guds evangelium over alle ting. /.../*

*(Det troende menneske) gjør godt så lenge Guds styrer, leder og fører det med sin Hellige Ånd, slik apostelen Paulus ettertrykkelig formaner (2 Kor 6:1), at vi “som medarbeidere /.../ ikke forjeves må ta imot Guds nåde”. Så snart Gud skulle trekke bort sin nådige hånd, kunne vi ikke et øyeblikk bli stående i lydighet hos Gud.” (FC art 2:65f.)*

“Gode perler” finner vi i Guds Ord, og de mottas i tro.

*2 Kor 6:7 – vi har denne skatten i leirkar, for at det skal bli klart at den veldige kraft er av Gud og ikke av oss selv.*

*Hellig Ånd, du største gave  
Som en tunge nevne kan;  
Lar oss Jesus Kristus favne,  
Verden veie ei et grann.  
Ved ditt ord har du tilsagt  
Hans rettferdighet til drakt;  
Til ditt tempel du meg valgte,  
Da du meg i dåpen kalte.  
Og av dine frukter bugne.*



---

## 21. S. E. TREFOLDIGHETSDAG

### Tidenes Tegn

#### Prekentekest 2. rekke: Mt 16:1-4

Teksten forteller at fariseere og sadduseere ba Jesus vise dem et tegn. De var uenige om det meste, men enige om muligheten til å spå været. Saddusèerne var sin tids bibelkritikere, interessert i verdslig makt og fremgang. De trodde ikke på engler og oppstandelsen fra de døde, men det trodde farisèerne.

Farisèerne ville fremfor alt at livet skulle være i samsvar med Guds lov, og særlig kjærlighetsbudet. De trodde på alt som stod i Moseloven og Profetene, - også opplysninger av naturvitenskapelig art. De leste Skriftene for å ha evig liv i dem. Det gjorde også Paulus i sin tid som farisèer (Apg 24:14). Så mottok han den rett utlagte Skrift fra ham. Troskap mot det apostoliske ord er bibeltroskapens kjennetegn. (1 Kor 15:1-3)

Paulus kunne utnytte konflikten mellom farisèere og saddusèere til egen fordel. Da han stod anklaget for Det høye råd, forklarte Paulus at saken gjaldt håpet om de dødes oppstandelse. Da begynte de to motpartene å krangle seg imellom. (Apg 23:6). Jødene i Berøa derimot hørte Paulus forkynde, og gransket Skriftene for å se om læren stemte (Apg 17).

#### ***En ond og utro slekt***

Fiendskapen mot Jesus hadde flere årsaker: Han spiste sammen med åpenbare syndere, og fremstod samtidig som Guds lovede Messias! "*Om meg har Moses skrevet*", sa han (Joh 5:46). Men ikke kommer Kristus fra Galilea, innvendte de. Fremfor alt hatet de ham fordi han fremsto som "Guds Sønn" og sa: "*Jeg og Faderen er ett*" (Joh 10:30). Da Jesus stod anklaget for landshøvdingen Pilatus, var det nettopp gudsbespottelse saken gjaldt: "*Vi har èn lov, og etter den må han dø, for han har gjort seg selv til Guds Sønn*", sa de. (Joh 19:7)

Sett i lys av Jesu oppstandelse, fremstår anklagen som fiendskap mot åpenbaringsordets Gud. Det var Gud de satte på prøve. Ordet for å prøve er i grunnteksten det samme som i fristelsesberetningen (Mt 4). Ordet har dobbel klang: å friste og å sette på prøve.

Farisèerne og saddusèerne ba Jesus gi dem et tegn fra himmelen. Da var de den ondes talerør. De brøt Guds lov, som forbød dem "*å friste Herren, deres Gud*" (5 Mos 6:16). Jesus gjennomskuet deres hykleri.

*Joh 8:44 – Dere har djevelen til far, og dere vil gjøre det deres far ønsker. Han har vært en morder fra begynnelsen og står ikke i sannheten. Det finnes ikke sannhet i ham. Når han lyver, taler han ut fra sitt eget, for han er en løgner og løgnens far.*

Jesus snudde anklagen. De som selv ikke forstod å tyde “tidenes tegn”, de krevde et tegn, av ham.

Her anvender Jesus Guds anklage mot sitt folk ved profeten Esekiel. Motstanderne var ikke så enestående som de trodde. De tilhørte en ond og utro slekt – en horeslekt, underlagt Guds fiendemakter. Denne troløshet fortjener straff. (Esek 16)

Men det fantes noen som forstod Tidenes Tegn. Blant “de stille i landet” fantes slike som Sakarias og Elisabet, Maria og Josef, Simeon og Hanna, og dertil noen fattige fiskere. De ventet ingen verdslig Messias-konge, men “Israels trøst”. Det var dem Jesus priste salig.

*Mt 11:25 – Jeg priser deg, Fader, himmelens og jordens Herre, fordi du har skjult dette for kloke og forstandige, men åpenbart det for enfoldige.*

Den onde og utro slekt lever i stivnakket tross mot åpenbaringsordets Gud. Hvem er de? De er hele Adams falne ætt. Hvor oss kommer vi alle til veren lik et stykke okkupert land, underlagt synd og død og djevel.

Denne livssituasjon blir tilslørt i det sekulær-liberale samfunn. Man tilslører håpløshetens understrøm med overtro på selvets gud, og med begravelser som ofte arter seg som kvasireligiøse helgenkåringer. Men Gud kan med sitt ord knuse steinhjertet.

*Jer 23:29 – Mitt ord, er ikke det som en ild, lik en slegge som knuser fjell? Sier Herren.*

Guds hellige lov krever av oss den hellighet som den levende Gud **er**. Denne slegge knuser hovmodet. Fattige i oss selv, og død til alt det gode, gjenstår tiggerens påkallelse og bønn: “Kyrie elèison, Herre miskunne deg!” Det er syndsbekjennelse og lovprisning til samme tid.

### ***Guds inngripen***

Merk her at Jesus lot den onde og utro slekt omfatte fromme fariséere. Vi har ingenting å rose oss av fremfor dem. Guds lov stopper munnen på oss alle. Da tar vi oss selv på alvor i møte med Guds selvhenigvende kjærlighet i Jesus Kristus. Han kom ikke for å frelse kvalifiserte, men for å gi syndere oppreisning fra døden i våre synder, frelst av nåde.

Hvordan kan vi vite dette? Gud lar seg ikke gripe med vår forstand. Med handlende allmakt har Gud skapt alt, synlig og usynlig, langt utover den verden som er tilgjengelig for våre sanser.

Åpenbaringsordets Gud har talt. Han er komme oss i møte. Han gir med sitt ord basiskunnskap om Gud, mennesket og verden. Denne kunnskap omfatter Guds gode skapervilje og Guds selvhengivende kjærlighet. Krusifikset er en synlig påminnelse.

*Heb 1:1-3 – Mange ganger og på mange måter har Gud i fordums tid talt til fedrene ved profetene. Men nå, da de siste tider er kommet, har han talt til oss gjennom Sønnen. Ham har Gud innsatt som en arving over alle ting, for ved ham skapte han verden. Han er en utstråling av Guds herlighet og bildet av hans vesen, og han bærer alt ved sitt mektige ord.*

### **Tidenes Tegn fra himmelen**

Den historiske Jesus er Tidenes Tegn, kommet fra himmelen i en tjenerskikkelse - "sant menneske, født av jomfru Maria, og sann Gud, født av Faderen fra evighet" (LK forkl 2 art). Han er Tidenes Tegn, verdens syndebærer og Guds rene Lam uskyldig. Jesus Kristus og ham korsfestet lar oss se en forsonet Gud, stadfestet med Jeus oppstandelse fra død tredje dag, slik Skriftene har sagt. Han er Tidenes Tegn i en bevitnet Jesus-historie.

*Mt 12:40 – For liksom profeten Jona var tre dager og tre netter i den store fiskens buk, slik skal Menneskesønnen være tre dager og tre netter i jordens dyp.*

Men her er en avgrunnsdyp forskjell: Jona ble straffet for sin egen synd og ulydighet. Menneskesønnen Jesus var i sin lidende lydighet uten synd. Det er ham Gud tilregner nådetiggere til oppreisning fra døden i våre synder. Annen grunn til frifinnelse fins ikke.

Tidenes Tegn følger den forsamlede menighet, trofast mot det apostoliske ord. Påminnelser er prekestol, døpefont og alterbord – og kanskje en skriftestol nær alterbordet. De minner oss om den oppstandnes nærvær i menighetens midte, virksom i prekenembetets gjerning. De handlinger som han befalte, skal døpte lære å holde.

Seieren over Guds fiendemakter, beseiret i Kristi død.

*1 Kor 15:54f – Død, hvor er din brodd? Død, hvor er din seier? Dødens brodd er synden. Og det som gir synden kraft, er loven. Men Gud være takk som gir seier ved Jesus Kristus!*

Seieren ble stadfestet med Kristi oppstandelse fra døde. Åpenbar for alle blir seieren ved Kristi gjenkomst, synlig i sin Guddoms herlighet. Da er han rytteren på den hvite hest. I sin munn har han Guds Ords sverd, og bak ham står hans kirkehær. På motsatt side står satan med sin veldige hær. Men slaget uteblir. Hvorfor? Seieren er allerede vunnet i Jesu Kristi død. (Åp 19:11ff)

## ***Motstandens risiko: Forherdelsen***

Jesu undere bevitnet Jesu persons hemmelighet. Før inntoget i Jerusalem oppvekket han Lasarus i Betania, han som hadde ligget tre døgn i graven. Jesu fiender ble desto mer hatske. Hvordan skulle de få tatt ham av dage? (Joh 11:47)

Fiendene lot seg heller ikke overbevise etter Jesu oppstandelse. De forherdet seg mot Skriftens ord om Guds lovede Messias, som led, døde, ble lagt i grav og oppstod tredje dag "etter Skriftene".

Hva forherdelse innebærer, har Jesus forklart i lignelsen om den rike mann og Lasarus. Jesus lot Abraham uttrykke saken:

*Mt 16:31 – "Hører de ikke på Moses og profetene, så lar de seg heller ikke overbevise om noen står opp fra de døde."*

Teksten slutter med ordene: "*Dermed gikk han fra dem og drog bort.*" Tidenes Tegn fra himmelen kan dra bort. Risikoen er den virkelighet hvor Guds vrede rår over fienedemaktene \synd, død og djevel. Tar man hverken Gud eller seg selv på alvor, havner man der hvor ingen Jesus. Fins. Han har advart oss med drastisk billedbruk om en skjebne så aldeles unødvendig og meningsløs.

Åpenbaringsordets Gud er en forsonet Gud. I sin nidkjærhet for sitt verk, sparte han ikke sin egen Sønn, men gav ham for oss alle. Alt er gjort ferdig. Innbydelsen går ut: "Land, land, hør Herrens ord!". (Jer 22:29) "Hør, så får dere leve!" (Jes 55:3)

En bevitnet Jesus-historie i fortid fortsetter i nåtid: Den oppstandne Kristus til stede i den forsamlede menighet, virksom i de han handlinger han befalte forvaltet i troskap. Her blir hans lidende lydighet tilregnet hver den som lærer den eneste sanne Gud å kjenne ved ham. Han er en trofast venn å stole på i liv og død. (Mk 16:16).

*Jes 55:6 – Søk Herren mens han er å finne, kall på ham den stund han er nær.*

*Apg 2:39 – For løftet gjelder dere og deres barn, og alle som er langt borte, så mange som Herren vår Gud kaller på.*

---

## 22. S. E. TREFOLDIGHETSDAG

### Menighetstukt og privatskriftemål

#### *Prekentekest 2. rekke: Mt 18:15-22*

Teksten handler om menighetstukt og skriftemål. Uttrykket “gjør synd” setter fingeren på menneskets grunnproblem – avmakt i møte med synd og død og djevel, og avmakt i møte med egen skyld og skam og håpløshet.

Menneskers trøst og oppmuntring beroliger. Det gjør også medikamenter, men grunnproblemet består, lik en understrøm av håpløshet i folkenes liv

Oppreisning fra døden i våre synder fins ikke andre steder enn i Guds kirke på jorden. Syndenes forlatelse er kirkens skatt. Den beror på Kristi fortjeneste. Syndenes forlatelse, tilsagt i den treene Guds navn, lar oss kjenne den eneste sanne Gud i all hans selvhengivende kjærlighet. “*For så har Gud elsket verden, at han gav sin Sønn, den enbårne...*” (Joh 3:16)

*Joh 17:3 – dette er det evige liv at de kjenner deg, den eneste sanne Gud, og ham du har utsendt, Jesus Kristus.*

Derfor bekjenner vi: “*En hellig, allmenn kirke, de helliges samfunn, syndenes forlatelse*” osv. Men menigheter uten omvendelse og syndenes forlatelse kan vi klare oss godt foruten.

#### **Menighetstukt**

Hva bør kristne gjøre når en medkristen “gjør synd”? Spørsmålet angår menighetens gudgitte sendelse. Guds råd er omsorg med syndserkjennelse og syndsforlatelse som mål.

Teksten bruker ordet “*bror*” i denne sammenheng. Her handler det ikke om et verdslig frellesskap grunnet på kvalifikasjon, men om menighetslemmer i Guds kirke på jorden.

*Mt 12:50 – Jesus sier: “Hver den som gjør **min Faders vilje**, hans som er i himmelen, er min bror og søster og mor.”*

Den som er vitne til en medkristen som “gjør synd”, bør følge Jesu råd: Først tale vedkommende til rette på tomannshånd, og helst fra et lavere trinn. Samtalen handler om et forhold som er offentlig kjent. Jesu anvisning minner om et sted i Mose lov:

*3 Mos 19:16f – Du skal ikke gå rundt å baktale dem du er i slekt med. Du skal ikke stå din neste etter livet. Jeg er Herren. Du skal ikke hate din bror i ditt hjerte. Men du skal tale din landsmann til rette, så du ikke for hans skyld fører synd over deg.*

I teksten er det tale om et menighetslem som ikke vil erkjenne ord eller handling i strid med Guds ord.

*“- hører han ikke på deg, så ta en eller to med deg, for etter to eller tre vitners utsagn står enhver sak stå fast.”*

Jesus følger her regelen i 5 Mos 19. *“Men hører han heller ikke på dem, så si det til menigheten. Men vil han heller ikke høre på menigheten, skal han være for deg som en hedning eller toller”.* Tollerne var den gang beryktet for å kreve for mye toll.

Det ord som er oversatt med *“menighet”* – ekklesia – kan enten bety den allmenne, *usynlige* kirke eller lokalmenigheten innen et visst område.

Den allmenne, kirke er de troende og hellige, adspredt på jorden. Den synlige kirke er den forsamlede menighet, som også kan romme hyklere uten hjertets tro. Her fremtrer Guds kirke med dens gudgitte kjennetegn: Evangeliets rene lære og sakramentforvaltning i samsvar med Kristi ord og befaling. Dette fremgår av Jesu ord: *“hvor to eller tre er forsamlet i mitt navn, der er jeg midt iblant dem”.*

*“Si det til forsamlingen”.* Ordene må sikte til den forsamlede menighet. Det hender at et menighetslem begår en åpenbar synd, for også troens bekjennere bærer på den onde lyst, alltid i strid med Guds gode vilje. Vi synder daglig og må daglig be *“forlat oss vår skyld”*, og tro syndenes forlatelse kun for Kristi skyld.

Bli ikke lære og liv i strid med Guds Ord erkjent som synd, er det heller ikke behov for syndenes forlatelse. Hva så? Det fremgår av Jesu ord:

*“Sannelig, jeg sier dere: alt dere binder på jorden, skal være bundet i himmelen, og alt dere løser på jorden, skal være løst i himmelen.”*

Jesu fullmaktsord sikter til *“himmelrikets nøkler”* – løse- og bindenøklerne, som Kristus gav til kirken. Eller sagt med en katekismeforklaring: *“Den fullmakt som Guds menighet, og især prekenembetet, har fått til å forlate synder eller binde i dem.”*

Det er hensikten med bindenøkkelene å virke syndserkjennelse og oppreisning. Inntil videre er det prestens ansvar å utsette adgangen til Herrens Nattverd. Oppreisning skjer med Guds nådetilsagn: *“Jeg forlateer deg dine synder, I Faderens osv.”.*

### ***Det private skriftemål***

Omvendelse og syndenes forlatelse skal i Jesu navn bli forkynt for alle mennesker. En Guds Ords tjener må alltid regne med at blant tilhørerne fins den eller de som mener syndsforlatelsen gjelder andre, men ikke meg, hva grunnen enn måtte være. De innbys til det private skriftemål, hvor syndenes forlatelse (el absolusjonen) blir tilsagt den enkelte som ber sin

prest om å høre "mitt" skriftemål. Hvor det private skriftemål blir brukt, fremstår menigheten som et legende fellesskap. Det forutsetter instruksjon, påminnelser og en praksis som lar seg utføre. Hvor skriftemålet ligger nede, kan begynnelsen være en liten gruppe, enig om at "dette gjør vi", f eks før bestemte helligdager i kirkeåret.

Den som tilsier syndenes forlatelse i Kristi sted, utøver ikke terapi, men tilsier syndenes forlatelse, som ellers ikke finnes andre steder enn i den kristne menighet. Kirkens skatt er syndenes forlatelse, tilsagt den enkelte som ber om det. Da hører det med til prestens kall å være skriftefar.

Det private skriftemål er til bruk for mennesker i stand til å erkjenne og sette navn på ord og gjerninger i strid med Guds bud og gode skapervilje. Nevroser krever sakkyndig behandling. Fremgangsmåten kan være den som er beskrevet i Lille Katekisme, med andledning til å sette navn på en synd eller to som røver troens samvittighet. Et skriftemål bør være kort,

Synsforlatelsen blir tilsagt uten forbehold om godtgjøring. Det vedkommer ikke friifinnelsen å gjøre godt igjen den skade som eventuelt er begått. Gud er forsonet i Jesu Kristi død, og godtgjøringen betalt med Guds blod.

Synsbekjennelsen er en bekjennelse for Gud. Og syndenes forlatelse, meddelt i prestens munn, er Guds tilgivelse. Det en prest har hørt i skriftemål, skal følge ham i graven. Om noen sier til presten – "har du hørt at...", svarer han: "Nei, spør Kristus!"

### ***Guds kirke - åpen og lukket til samme tid***

En prest har ansvar for sakramentforvaltningen i menigheten. Herrens Nattverd er enhetens sakrament som presten forvalter på vegne av enhetens Herre.

*"- på grunn av menighetens kall, handler de på Kristi vegne, og ikke på egne vegne, slik Kristus vitner om det: "Den som hører dere, hører meg." (Lk 10:16) Når de rekker frem Kristi ord og sakramenter, gjør de det på Kristi vegne og i Kristi sted (Christi vice et loco. Apol 7/8, 28 (etter sv. overs.)*

I de døptes krets kan noen være nær kirkens samfunn i de hellige ting. De blir oppmuntret til omvendelse og tro. En hjelp til frimodighet er det private skriftemål. Andre kan tilhøre kirkefellesskap med rom for lære i strid med Guds ord.

*1 Kor 11:27, 29f – Den som eter brødet eller drikker av kalken på uverdlig vis, synder mot Herrens legeme og blod /.../ Den som eter og drikker uten å gjøre forskjell på Herrens legeme, han eter og drikker en dom over seg. Derfor er også mange blandt dere svake og syke, og mange er sovnet inn.*

*Ef 4:15-17 – la oss holde oss til sannheten, og i alle henseender vokse i kjærlighet opp til ham som er hodet, Kristus. Fra ham blir hele legemet sammenføyd og sammenholdt /.../ Derfor sier jeg og bevitner i Herren at dere ikke mer skal vandre som hedningene vandrer i sitt sinns tomhet.*

Herrens Nattverd er åpen for de døpte som istemmer kirkens bekjennelse til Kristi tydningsord: "Dette er mitt legeme /.../ Dette er den nye pakt i mitt blod..."

*Nattverdets sakrament "er vår Herre Jesu Kristi sanne legeme og blod under brødets og vinen, innstiftet av Kristus for at kristne skal ete og drikke det. (LK, Nattverdets sakrament)..*

### **Løftet om bønnehørelse**

Jesus forbinder Inøklemkakten med løftet om bønnehørelse:

*"Alt det to av dere her blir enige om å be om, skal dere få av min Far i himmelen."*

Dette løfte er ufattelig stort.

*Joh 15:7 - Om dere blir i meg, og mine ord blir i dere, så får dere be om hva dere vil, dere skal få det."*

Vår barnerett hos Gud er åpen adgang til den trofaste Gud. Han svikter aldri, men gir hva vi trenger med vår salighet for øye. Gud er trofast, om vi enn er troløse.

Peter syntes det ble for mye av det gode. Syv ganger kunne man vel tilgi synder, men sytti ganger sytti? Nei! Kanskje han hadde Ordspråkene i tankene, hvor det står om den rettferdige, at om han faller sju ganger, reiser han seg opp igjen (Ord 24:16)

Jesus lærer Guds ubegrensede tilgivelse, men med ett forbehold: Så lenge hans evangelium blir forkynt og sakramentene forvaltet i samsvar med Herrens bud. På dette vilkår er menigheten åpen for alle som søker samfunn med Guds selvhengivende kjærlighet i Kristus Jesus, vår Herre.

*- "de som har falt fra dåpen, kan få syndenes forlatelse når som helst de blir omvendt. Kirken bør meddele slike syndenes forlatelse når de vender om. (CA 12)*

### **Luther-ord om kirkefelleskap**

*Gal 5:9f – Litt surdeig syrer hele deigen. Men Herren gir meg den tillit til dere at dere ikke vil tenke annerledes enn jeg. Den som forvirrer dere, skal få sin dom, hvem han så er. (Luthers kommentar i Store Galaterbrevskommentar, svensk utgave.)*



Mot anklagen om å være stridslystne, harde og umedgjørilige i nattverd-læren, svarer Luther med 1 Kor 5:6 - «*En liten surdeig gjennomsyrrer hele deigen.*» Derfor må læren og livet holdes ganske atskilt.

*Læren* er ikke vår, men Guds. Vi er bare kalt til å være hans tjenere. Derfor kan vi ikke oppgi eller forandre en eneste prikk i den.

Men *livet* derimot er vårt. Hva livet angår, kan ikke sakramentene kreve noe av oss /.../ om vi ikke først gir etter og tåler det, om bare læren og troen ikke blir ødelagt. /.../ I denne sak kan vi ikke vike, ikke engang en hårsbredd.

*Læren* er å sammenligne med *et matematisk punkt*. Den lar seg ikke dele. Der kan man ikke trekke noe fra eller legge noe til. Men livet derimot /.../ lar seg dele og alltid forminske. /.../ (Sit Lk 11:34,36) Jak 2:10 - *den som snubler i en ting, han er skyldig i alle*. Altså må læren være lik en eneste ubrutt og sirkelrund gullring, uten noen som helst feil. Hva hjelper det jødene at de tror på den ene Gud som er alle tings Skaper, at de tror alle artikler og antar hele Skriften, når de forneker Kristus? /.../

Derfor bør man legge nøye merke til dette sted for å imøtegå baktalelsen mot oss - at vi øver vold på kjærligheten til stor skade i menighetene. Vi er sannelig beredt til å bevare fred og kjærlighet mot alle, om de bare lar oss beholde læren om troen hel og uskadd. Kan vi ikke oppnå dette, må de kreve forgjeves kjærlighet av oss. Forbannet være den kjærlighet som blir opprettholdt på bekostning av troens lære! Alt må vike for den (troens lære) – kjærlighet, apostler og engler fra himmelen.

(Den falske kjærlighetslære) forringer denne sak på en skummel måte. Den viser tydelig nok hvor høyt de setter Ordets Majestet. /.../ Da skal de vite at alle Guds ord er et eneste (ord) og et eneste alle. De skal vite at en eneste artikkel er alle og at alle er en. Om en blir satt til side, går de alle tapt smått om send. De utgjør nemlig en *enhetlig* sammenheng.

Det tilkommer kjærligheten å tåle alt og vike for alle. Troen derimot må for all del ikke tåle noe eller vike for noen. Kjærligheten /.../ mister ikke Kristus, og derfor tar den ikke anstøt, men fortsetter med å gjøre vel, også mot de utakknemlige og uverdige.

I vår salighetssak derimot, når svermere (spiritualister) lærer løgn og villfarelser under sannhets skinn og bedrar mange – da skal man ikke øve kjærlighet eller synes godt om villfarelsen. Forneker man Gud i èn artikkel, forneker man ham i alle, for Gud lar seg ikke fordele på mange artikler. Han er alt i hver eneste artikkel og den ene i alle artikler.

Svermerne /.../ anklager oss for å sette kjærligheten til side. Dem svarer vi med Pauli ord: *En liten surdeig gjennomsyrrer hele deigen.* /.../ Altså formaner Paulus med dette ordspråk både lærere og tilhørere, at de må

ikke betrakte læren om troen som noe lite eller ubetydelig, som vi kan leke med som vi lyster. Den er en solstråle fra himmelen, som opplyser, opptenner og veileder oss. /.../ Det lar seg ikke gjøre å trekke noe ifra eller legge noe til troens lære uten at den blir helt ødelagt.

/.../ Læren er himmelen, livet er jorden. I livet fins synd, villfarelser, urenheter og bitter elendighet. Der skal kjærligheten vise langmodighet, finne seg i mye, la seg bedra, tro, håpe og utholde alt. Der skal syndenes forlatelse råde, så lenge man ikke forsvarer synd og villfarelse. Men i læren fins ingen villfarelse, og derfor trenger den ikke syndenes forlatelse. Læren og livet lar seg ikke sammenligne. En eneste prikk i læren er mer enn himmel og jord (Mt 5:18). Derfor tillater vi ikke at man trer læren for nær, om så i de minste ting.

Overfor villfarelser i levnet forstår vi utmerket godt å være overbærende, for vi feiler selv daglig i levnet og vaner. Det gjør endog helgener, som oppriktig tilstår det i Herrens bønn og i trosbekjennelsen. Men vår lære er ren. Gud skje lov! Alle våre trosartikler er fast grunnet i Den hellige skrift. Dem vil djevelen gjerne forvrengte og ødelegge, og derfor angriper han oss så listig med dette skinnfagre resonnement om kjærlighet og enighet mellom menighetene, som må gjelde fremfor alt.»

---

## **23. S. E. TREF. BORGERE I TO RIKER**

### **Prekentekest 2. Rekke: Mk 12:41-44**

Prekenutkast mangler

Luther-ord:

“Inntil tidens slutt får man ikke blande sammen de to regimentene, slik det skjedde i det jødiske folk i Det gamle testaments tid.” (Sit e PJonsson: Evangeliepostilla. 3. årg, sommerdelen, s 111. = Walch 2 II, 1789.)

---

---

## **24. S. E. TREF. GUDS VILJE**

### **Prekentekest 2. Rekke: Joh 6:37-40**

Prekenutkast mangler.

---

---

## **25. S E TREF. ENDETIDENS TRENGSLER.**

### **Prekentekest: Lk 13:22-30**

Prekenutkast mangler.

---

## SØNDAG FØR DOMSSØNDAG

### Prekentekest 2. rekke: Lk 13:22-30

#### *“Er det få som blir frelst?”*

Det var en som spurte Jesus: “*Er det få som blir frelst?*” Det spørsmålet uroer også oss i det sekulær-liberale samfunn. Kirkestatistikkene gjennom to-tre hundreår bekrefter den sekulær-liberale kvasireligion på fremmarsj.

I 1969 opphørte kristendomsfagets status som Den norske kirkes dåpsundervisning. I stedet kom et orienteringsfag om kristendom, religion, livssyn og etikk (KRLE-faget). Kristendomskunnskap ble et religionshistorisk orienteringsfag. Siden 2003 har man med statlig støtte forsøkt å utbygge kirkens dåpsundervisning i et såkalt “reformprogram”. I denne samfunnsendring er helligdagslovgivningen er i praksis satt til side av hensyn til tidens guder. Hvem som går foran – folkekirken eller folket, er uklart. Sekularisering er en indrekirkelig prosess.

#### *“Er det få som blir frelst?”*

Når Jesus ble spurt om noe, svarte han ofte på noe annet, eller avviste spørsmålet. Et eksempel: Når kommer Kristus tilbake som verdens dommer? Jesu svar: “*Det tilkommer ikke dere å vite tid og stund som Faderen har fastsatt av egen makt.*” (Apg 1:7)

Åpenbarings-ordets Gud holder ting skjult for oss. De ting får vi gå forbi. Kirken gransker ikke skjulte ting. Kristendomskunnskap er *basiskunnskap* om Gud, mennesket og verden, gitt ved Guds profeter i den gamle pakt, og gjort tydelig i en bevitnet Jesus-historie “etter Skriftene”. (Joh 17:3)

Først og fremst lærer vi Gud å kjenne gjennom den han utsendte, Jesus Kristus. Gud er i Jesu død en forsonet Gud, stadfestet med Jesu oppstandelse fra døde, og forsoningen gitt den enkelte til del i dåpen til Jesu død. Ved dåp og tro kjenner vi den treene Gud i hans selvhengivende kjærlighet og har evig liv allerede. Påminnelser i kirkens rom er den oppstandnes befalinger, synlige med prekestol, døpefont og alterbord. Årsaken til menighetens sendelse er unik. Den oppstandnes befalinger skal døpte lære å holde (Mt 28:19f).

En frafallstid er også *forførelsens* tid. Forførerne er selv forført. Anti-kristens virksomhet i kristenheten er en langt større trussel for kirken enn kriger og naturkatastrofer, pest, hunder og dyrtid i økende omfang,

*Gjennom* kirkens historie har mange søkt å forklare hvorfor så få blir frelst, eller drive stordriftskampanjer for å løse problemet. Da er det to grøfter å

falle i. I den ene grøften faller de som tror på menneskets *valgfrihet*, fri til å velge troen, eller i det minste *samarbeide* med Gud om frelsen. I den grøften teller man frelste sjeler gitt til kjenne i prosedyre bestemt for anledningen. Frafallet er stort. I den andre grøften lærer man forutbestemmelse: Gud har *forutbestemt* noen til salighet, andre til fortapelse.

### ***Blir jeg frelst?***

Jesus lar spørsmålet om de frelstes tall stå ubesvart. Han svarer på et annet spørsmål: *Blir jeg frelst?*

En illustrasjon fins i slutten av Johannes-evangeliet. Peter ville vite fremtidsutsiktene for seg og Johannes. Hva kommer til å skje med Johannes, spurte han. Jesus svarte: *“Om jeg vil at han skal leve til jeg kommer, hva angår det deg? Følg du meg!”* (Joh 21:22)

Den fortvilte fangevokteren i Filippi stilte det avgjørende spørsmål: *“Hva skal jeg gjøre for å bli frelst?”* Da svarte Paulus: *“Tro på Herren Jesus, så skal du og dine bli frelst!”* (Apg 16:30f) Like kontant er Jesu svar i teksten: *“Kjemp for å komme inn gjennom den trange port”*

Jesu svar minner oss om å begynne i riktig ende. Samme fremgangsmåte møter oss i Romerbrevet: I de første kapitlene (kap 1-7) underviser apostelen om livet under syndefallets kår - om livet etter Guds gode skapervilje, og deretter følger emnet frelsen gitt av nåde, det vil si uten lovgjerninger. Martin Luther gav følgende kommentar:

*“Følg brevets disposisjon. Legg først vekt på Kristus og evangeliet, så du lærer din synd og hans nåde å kjenne før du kjemper mot synden. Når du så kommer til det åttende kapitel, hvor det er tale om kors og lidelse, da skal du lære den trøst som ligger i utvelgelsen, som kapitel ni, ti og elleve handler om. For bare i lidelse, kors og dødens nød kan man sysle med utvelgelsen uten å ta skade og havne i vrede mot Gud. .../ Enhver lære har sitt mål, sin tid og sin alder.”* (Sit e PJonsson. Bearb.)

Jesu svar henviser oss tilbake til start – tilbake til en bevitnet Jesus-historie. Der har frelsen funnet sted for oss alle, slik Gud hadde lovt ved sine profeter, og Gud stadfestet med Jesu oppstandelse. Frelsens årsak er Guds Sønnns lidende lydighet i Jesu skikkelse, lydighet til døden på korset. Døden kunne ikke holde på ham (Apg 2:24) Gud er en forsonet Gud. (2 Kor 5:19 osv)

Tilbake til start betyr å vende tilbake til frelsen gitt i dåpen til Jesu død (Rom 6:3). Hvordan vende tilbake? Det er å holde fast ved løftet om salighet for hver den som tror syndenes forlatelse for Kristi skyld. Han alene er menneskenes hellighet og rettferdighet hos Gud (Apg 3:14), gitt

den enkelte til del i dåpen til Jesu død. Annen støttestav har ikke Gud gitt oss til bruk gjennom livet. Den duger "alle dager" (Mt 28:20).

Ingen trenger å tvile: Blir jeg frelst? Frelsen er fullført og gyldig for alle, og frelsen ble gitt deg i din dåp med Guds løfte til bruk i dag og alle dager, så lenge det heter i dag. "Trøsten står som klippen fast, At hans død og blod skal gjelde!"

*Heb 10:23 – han som gav løftet, er trofast.*

### **Nådetiden**

Jesus svarer med ett forbehold. Han er i nåtid virksom i prekenembetets gjerning, forvalthet med trofasthet mot hans bud og befalinger. Men hvor lenge? Den tid kan komme da Guds kirkes rene kjennetegn er erstattet med fariseisk åndelighet og overtro på mennesket selv. Da gjenstår det evige utenforskap. Utenfor den stengte port, får man høre Dommerens ord: ""Jeg vet ikke hvor dere er fra."

Her er Guds hus og himlens port,  
Og jeg det visste ikke.  
Jeg sovet har de timer bort  
Da han meg bud lot skikke.  
Å, vekk meg, vend fra jordens bo  
Med Jakobs sterke håp og tro  
Til himlen mine blikke!

De er ikke få de som kommer inn i Guds rike: Patriarkene Abraham, Isak og Jakob – jødernes stamfedre, og alle Guds profeter, og mange hedninger skal komme inn. Fra øst og vest, fra sør og nord, skal de komme og sitte til bords i Guds fullendte rike. Alle har de fulgt i Abrahams spor: Trodd Guds løfte, oppfylt i Kristus Jesus. Alle er de kommet inn kun av nåde, uten forbehold om kvalifikasjon.

Frelsens årsak er den samme for alle. Vi som er av hedensk ætt, har ingen grunn til å opphøye oss over jødene.

*Rom 11:5f, 17 – i vår tid er en rest blitt igjen som Gud har utvalgt av nåde. Og er det av nåde, er det ikke på grunn av gjerninger. /.../ Du som var en vill oljekvist, er blitt podet inn blant grenene og har fått del i sevjen fra roten. Men innbill deg ikke at du er bedre enn grenene.*

Lik jødene den gang, har vi den oppstandne Kristus midt i blant oss, virksom med sitt ord i den forsamlede menighet. Vi hører hans undervisning i lesningene og prekenen. Vi spiser og drikker sammen med ham i hans nåderike. Vi mottar hans gave under jordiske skikkelser: Gud tjener oss. Gud gjør oss delktige i Guds gjerninger for oss. Men vår tjeneste for ham er ikke frelsens årsak. Vår ros er Kristus i hans lidende lydighet – og ingenting annet.

Bra for oss, for troens lydighet for Gud er alltid mangelfull. Derfor må vi innlede vår gudstjeneste med vårt kyrie eleison – Herre, miskunne oss! Kristus i hans lidende lydighet er vår frimodighet for Gud.

Dette forhold mellom frelsens årsak og hensikt blir stadfestet på Dommens dag. Gud Faders velsignede går inn i Guds fullendte rike uten dom. For Kristi skyld var de frikjent allerede, og Kristus livet for dem og døden en vinning. Derfor retter spørsmålet til oss: Blir jeg frelst?

Frelst av nåde, går vi til vår gjerning med Kristus til gave, og venter ham som vår frelser på Dommens dag. (Fil 3:20)

---

## DOMSSØNDAG

### Prekentekest 2. rekke: Joh 5:22-29

Jesus underviser her om dommen og oppstandelsen. Avgjørende for oss alle i nåtid er Guds forhold til enhver av oss: Frikjent eller fordømt? Åndelig død eller oppreist fra døden i våre synder?

#### ***Frikjent eller fordømt?***

*“Faderen /.../ har overgitt dommen til Sønnen”.*

Ordene synes å motsi Jesus ord,

*Joh 3:17f – “Gud sendte ikke sin Sønn til verden for å dømme verden, men for at verden skulle bli frelst ved ham. Den som tror på ham, blir ikke dømt. Men den som ikke tror på ham er allerede dømt.”*

Det ord som er oversatt med “å dømme” har grunnbetydningen “å skille”. I siste instans er Gud alle menneskers dommer. Hva skal målestokken være når Gud skiller mellom frikjente og fordømte? Før Jesus gikk til sin store lidelse opplyste han følgendeL

*Joh 12:48 – “Den som avviser meg og ikke tar imot mine ord, har likevel en dommer. Det ord jeg har talt, skal dømme ham på den ytterste dag.*

I den endelige dom er Guds målestokk “mine ord” - de ord han har talt ved Sønnen.

Guds ord var også Guds rettesnoren i beretningen om syndefallet. Et profetisk tilbakeblikk belyser menneskenes livssituasjon under syndefallets levekår. Guds nevnte sin rettesnor da han forbød Adam å spise av

kunnskapens tre: "Den dag du spiser av treet, skal du dø døden" (1 Mos 2:17). Gud forbød mennesket å agere Gud.

Født under syndefallets kår, er Adams falne ætt, uten frykt for Gud og uten tillit til ham. Vi foretrekker andre guder fremfor åpenbaringsordets Gud, verdens skaper og oppholder. Dette hovmod er menneskets grunnproblem. Vi er skapt i Guds bilde, men gudsbildet gikk tapt i syndefallet. Men praktiserer vi vår dåp i forsakelse og tro, lever vi ikke som om vi står i gjeld til den onde menneskenatur. (Rom 6:6f, 8:12) Vi påkaller hjelperen Den Hellige Ånd, som står vår onde natur imot. (Gal 5:16-18). Eller sagt med et Luther-ord:

*Den som nå ikke slutter med syndene, men fortsetter i sitt onde vesen (under arvesyndens herredømme), han må ha en annen kristus /.../ for den rette Kristus er ikke der. Om så alle engler ropte: "Kristus, Kristus alene!" - må han bli fordømt med denne sin nye kristus. /.../ Følgelig må en kristen enten ha Den Hellige Ånd og leve et nytt liv, eller vite at han ikke har noen Kristus." (Om konsilene og kirken. 1539..)*

Vantroen frikjenner seg selv og gjør Gud ansvarlig for fordømmelsen. Men grunntonen i det selvbestemte liv lar seg ikke overdøve: Egen skyld og skam og håpløshet.

Guds målestokk avslører vårt gudsforhold. Gud tjener oss med enkle midler i det lave. Vi må bøye oss, skal vi inn i Guds nåderike.

*O Herre Krist, din kongemakt,  
Det septer du vil bære,  
Er ikke gull og herreprakt,  
Anseelse og ære.  
Men gjennom Ord og Sakrament  
Gjør du din makt i verden kjent,  
Utøver den ved Ånden.*

### ***Dommen etter gjerninger***

Underlig er Guds kjærlighet. Han lot sin enbårne Sønn stige ned og oppfylle Guds lov i lidende lydighet for oss alle. Guds kjærlighet er nidkjær for sitt verk, okkupert av synd og død og djevel. Det sterkeste uttrykk er en korsfestet Kristus. Og likevel leker Guds barn trygt i ildens nærhet.

*Her løser du oss med ditt Ord  
Og dine sakramenter,  
Er himlens port på jord  
Hvor vi ditt komme venter.'  
Ved dem du er din kirkes gjest,  
Begynner her din bryllupsfest  
Du virker i vår midte.*



*Heb 12:28f - Siden vi får et rike som ikke rokkes, så la oss være takknemlige og med takk gjøre vår tjeneste slik Gud vil, i ærbø-dighet og frykt.*

Fra dette ståsted betrakter vi den første død, Guds folk, oss til en stadig påminnelse. Husk du frelst av nåde, reist opp fra døden i dine synder. Døpt til Jesu død, er du Guds kjære barn, kalt til å stille frem ditt legeme som våpen for Guds rettferdighet (Rom 6:17). Med Kristus som gave, går du til gjerninger som har Guds ord og befaling for seg:

*“Jeg var hungrig og dere ga meg ikke å spise, jeg var tørst og dere gav meg ikke drikke, jeg var fremmed og dere ga meg ikke husrom, naken og dere kledde meg ikke, syk og i fengsel og besøkte meg ikke.”  
(Mt 25)*

### ***Dommen i nåtid: Evigt liv eller evig død?***

*Den første død* foregriper *den andre død* - døden i en virkelighet hvor ingen Jesus fins. Den har Gud beredt djevelen og hans engler. Jesu dramatiske billedbruk lar oss forstå at der rår Gud i sin vrede over fiendemaktene synd og død og djevel. Der fins ingen kultur som gjør menneskelivet verdt å leve.

Nå er himmelriket kommet nær. En forsonet Gud tjener oss med sitt ord. Vi samles om den oppstandne Jesus, virksom i vår midte.

*Rom 4:25 - Han ble gitt på grunn av våre synder og oppstod på grunn av vår rettferdiggjørelse” (E Sv Kyrkobib):*

*Rom 5:18 – Likesom fordømmelse kom over alle mennesker ved den enes synd, så kom også rettferdiggjørelse til liv over alle mennesker gjennom den enes rettferdiggjørelsesdom. (E Sv Kyrkobib.).*

Han som i sannhet er Guds Amen og det troverdige vitnet, han kaller oss alle med den frifinnelse som han har vunnet for oss:

*Sannelig, sannelig, jeg sier dere: Den som hører mine ord og tror på ham som har sendt meg, han har evig liv og kommer ikke til dommen, men er gått over fra døden til livet.*

Dette høres for enkelt, innvender noen. Ja, enkelt er det: Å få evig liv uten forbehold om gjenytelse. Noe må vel kreves av anger og selvforbedring, eller overgivelse i mystikkens sfære? Nei, av nåde er vi frelst. (Ef 2).

Gud står ansvarlig for begrunnelsen. Frelsen er fullbrakt i Kristi død, og frelsen stadfestet med Kristi oppstandelse. Frelsen er vunnet med Guds blod i Jesu død, og frelsen blir forkynt med Kristi ord som høres, og med sakramentene rakt frem og mottatt med ord som høres og ses. Eksempler:

I *dåpen* blir det nye livet gitt med Guds ord innfattet i vannet, lik perlen i ringen. Så enkelt.

I *privatskriftemålet* blir frifinnelsen meddelt den enkelte i kraft av Jesu fullmakt: "Jeg forlater jeg deg dine synder," Så enkelt.

Under *Herrrens Nattverd*, blir Jesu testamentord fremsagt "til syndenes forlatelse". (Mt 26:28) Vi mottar samfunn med Guds Golgata-offer, rakt frem og mottatt i brødets og vinens skikkelser. Så enkelt

Når Gud med sitt virksomme ord handler med oss, er det et *troverdige ord*, vel verdt å ta imot: *Kristus Jesus kom til verden for å frelse syndere.* (1 Tim 1:15) .

Når vi fremsier trosbekjennelsen, fremsier vi også troen på "syndenes forlastelse". Da istemmer vi Guds nådepakt med oss i den hellige dåp. Tror du ikke at dine synder er forlatt, ærer du heller ikke Sønnen, han som med sin lidende lydighet er årsaken til dine synders forlatelse. Tror du ikke syndenes forlatelse for Kristi skyld, ærer du heller ikke Faderen ved ham.

Innvendingen er den velkjente: Jeg får vente til jeg er verdig og vel beredt, eller vente til jeg føler Jesus i mitt hjerte. Nei, slike forbehold om tid og sted, dybde og mengde fins ikke foreskrevet i Guds ord. Vi lever i dag, men morgendagen kjenner ingen.

### ***Den første oppstandelse***

*"Sannelig, sannelig, jeg sier dere: Den tid kommer, ja, den er nå, da de døde skal høre Guds Sønnens røst, og de som hører, skal leve."*

Ordene sikter til den oppstandelse som Jesus senere kalte "den første oppstandelse":

*Åp 20:6) - Salig og hellig er den som har del i den første oppstandelse. Over dem har døden ingen makt-*

"Den første død" er døden i våre synder og overtredelser – den åndelige død. "Den annen død er den evige død etter Dommedag.

Den første oppstandelse skjer når tilhørere til Guds ord kommer til troen, dvs den tro som Gud Helligånden virker med sitt Ord. Tilhørere hører evangeliet om Guds velgjøringer i Kristus og anvender dem, enhver på seg selv. Det er å anvende barneretten hos Gud, gitt i den hellige dåp.

*Joh 3:5 – Den som ikke blir født av vann og Ånd, kan ikke komme inn i Guds rike.*

*Tit 3:5 – Han frelste oss – ikke på grunn av rettferdige gjerninger som vi hadde gjort, men på grunn av sin barmhjertighet ved den nye fødsels bad og fornyelse i Den Hellige Ånd. (E Sv Kyrkobib)*

*Joh 1:12f – til alle dem som tok imot ham gav han makt til å bli Guds barn, til dem som tror på hans navn. De er ikke født av blod, heller ikke av et menneskes vilje, men av Gud.*

Gjennfødelsen står ikke i menneskers makt. Vår avmakt i troens saker omfatter også viljen. Gud skaper av ingenting ny vilje, lyst og kraft, så det som ikke er, det er. Denne begynnelsen blir i Nytestamentet kalt "gjenfødelse" eller "rettferdiggjørelse". Troen har Kristus, og med ham evig liv.

*1 Joh 5:1 – Enhver som tror at Jesus er Kristus, er født av Gud. Og den som elsker Gud, elsker også det som er født av ham.*

*Apg 8:37 – "Jeg tror at Jesus Kristus er Guds Sønn." Så lot han vognen stanse, og begge steg ned i vannet, både Filip og hoffmannen, og Filip døypte ham.*

*Kol 2:13 – i døypen ble dere begravet sammen med ham ved den tro som Gud virker, han som reiste Kristus opp fra de døde.*

### ***Den andre oppstandelse***

*"Den time kommer da alle de som er i gravene, skal høre (Guds) røst*

Blant Jesu motstandere var saddusèere. De trodde ikke på en legemlig oppstandelse. Med detta emne forsøkte de å fange Jesus i ord. Da svarte Jesus: "Jeg er Abrahams Gud og Isaks Gud og Jakobs Gud. Han er ikke en Gud for de døde, men for levende." (Mt 22:32). Den oppstandne Jesus er "førstegrøden" av de hensovnede.

*Dan 12:2 – Mange av de som sover i jorden, skal våkne opp, noen til evig liv, andre til skam og evig avsky.*

*Joh 11:24 (Marta om sin døde bror Lsarus) – Jeg vet at han skal stå opp i oppstandelsen på den siste dag.*

*1 Tess 4:16 – når befalingen lyder, og det høres et rop fra overengelen og støt i Guds basun, da skal Herren selv stige ned fra himmelen. Og de som døde i troen på Kristus, skal først stå opp.*

***"- de som har gjort det gode, skal stå opp til livet, men de som har gjort det onde, skal stå opp til dom."***

Hvem er "de som har gjort det gode"? Gode gjerninger har Guds Ord og befaling for seg. De skylder vi å takke Gud for. Men i Guds øyne er de gode fordi Jesus Kristus er din Herre. Dette fasrslår Jesus som en kjensgjerning. Årsaken gjør gjerningen god for Gud. "Skapt i Kristus Jesus til gode gjerninger", vitner lives vitnesbyrd om troens årsak – Kristi fortjeneste.

*Joh 3:36 – Den som tror på Sønnen, har evig liv. Den som er ulydig mot Sønnen, skal ikke se livet, men Guds vrede blir over ham.*

Eller sagt med vår barnelærdom:

*"Han er min Herre som har gjenløst meg, fortapte og fordømte menneske, kjøpt meg fri og frelst meg....(LK forkl 2 trosart)"*

*Ef 2:8-10 – For av nåde er dere frelst, ved tro. Det er ikke deres eget verk, men Guds gave. Det hviler ikke på gjerninger for at ingen skal*

*rose seg. For vi er hans verk, skapt i Kristus Jesus til gode gjerninger som Gud på forhånd har lagt ferdige for at vi skulle vandre i dem.*

Den oppstandne Kristus oppmuntrer: *Vend om, for Guds rike er kommet nær.* Guds forsoningsverk ble gitt deg til del i din dåp med løftet om salighet for hver den som tror. Dåpen er rettferdiggjørelsens sakrament. Guds løfte, gitt deg i din dåp, står fast. Gud er trofast, om vi enn er troløse. Men vår tid er kort.

Etter vår legemlige død kommer den dag da Kristus roper de døde ut av gravene, og hav og ild gir døde tilbake. Da gjenstår Guds dom over fiendemakter synd og død og djevel. Da skjer rettferdigheten fyldest. De som avviste Guds tro, er selv årsak til Guds avvisning: *kjenner dere ikke!*

De fortapte må dø døden i sine synder – i den totale meningsløshet. Jesus advarer,. Denne utgang på livet er fullstendig unødvendig. Nådetiden er nå: *“Vend om, for himlenes rike er kommet nær!”*

*Heb 3:7f, 12f - I dag, om dere hører hans røst, så forherd ikke deres hjerter. /.../ se til at ikke noen hos dere har et ondt og vantro hjerte, så han faller fra den lelvende Gud, Dere skal oppmuntre hverandre hver dag, så lenge det heter “i dag”, for at ingen av dere skal.la seg bedra av synden og bli forherdet.*

*Fil 1:11, 3:20 – For meg er livet Kristus og døden en vinning. /.../ Vi har vår borgerrett i himmelen, og derfra venter vi Kristus Jesus som frelser.*

---

## **JOMFRU MARIAS BESØKSDAG**

### **Marias besøk hos Elisabet (2. 7.)**

#### **Prekentekest 2. Rekke: Lk 1:39-45**

Jomfru Marias person er ikke årsaken til gudstjeneste på denne dagen. Årsaken er *hennes ord* da hun hilste sin slektning Elisabet.

Besøket skjedde *“i de dager”*, forteller Lukas. Det må bety kort tid etter at emgelen Gabriel hadde varslet Frelserens fødsel. Da hadde engelen fortalt Maria at også hennes slektning Elisabet var med barn.

*Slektskapsforholdene* belyser hensikten med Jesu, Guds Sønnns komme. Marias mor var trolig av Arons slekt og Elisabets søster. Marias far Eli var av Davids slekt (iflg ættetavlen, Lk 3). Altså var Jesus av kongelig og prestelig slekt. Elisabet var visstnok Marias tante og Jesu gammeltante. I

så fall var Maria niese til Døperen Johannes. og Jesus Døperens slektning i tredje ledd.

Besøket fant sted i "en by i Judea", det vil si den fjellbygda hvor Elisabet bodde. Der steg hun inn i Sakarias' hus. Han var en levitt av Arons ætt. Sønnene tilhørte de familier som etter loddtrekning tjenestegjorde i Jerusalems tempel. Levittene bodde spredt på 48 steder, så tekstens opplysning om «en by i Judea», må ha vært en av disse.

### ***Hilsenen «Herren være med dere!»***

Vi kjenner fra bibelhistorien denne hilsen da Boas vendte hjem fra Betlehem. Han møtte arbeidsfolket med hilsenen "Herren være med dere", og de svarte: "Herren velsigne deg". (Rut 2:4).

Med Boas hilsen møter presten den forsamlede menighet, som svarer: «Og med din ånd!». Med samme hilsen avslutter vi og markerer en sak av grunnleggende betydning for oss som kristne. Vi samles ikke til et hvilket som helst møte. Vi er en *rettsforsamling i Guds nåderike*. Vi er samlet for å utøve vår gudgitte *nåderett*, gitt den enkelte i den hellige dåp. Herren være med dere! - Og med din ånd. Det vil si: "Retten er satt". Denne nåderett utøver vi så med Guds ord og bønn. Med den samme hilsen til slutt erklærer vi retten for hevet. Vi går herfra – enhver til sin gjerning i Jesu navn. .

Annerledes var *engelen Gabriels hilsen til jomfru Maria: «Vær hilset, du benådede. Herren er med deg!»*.

Annerledes var også *hilsenen da den oppstandne Jesus hilste trådte inn til apostlene påskedag kveld: «Fred være med dere!»*

På lignende vis har kirken brukt *den apostoliske hilsen: «Nåde være med dere, og fred fra Gud vår Far og Herren Jesus Kristus.»*

Denne hilsen ligner den keiserlige hilsen, når hans delegater innledet et budskap fra keiseren. Brukt i kirkens liturgi, hører vi en megetsigende forskjell, markert med ordet «og»! – "**og** Herren Jesus Kristus. Det vil si: Hør! Jeg overbringer et budskap fra Herrenes Herre og kongenes Konge! Han er Guds nåde og fred med oss. .

Den apostoliske hilsen hører sammen med bekjennelsen til Den Hellige Treenhet. I gammeltestamentlig tid var man kjent med den trehet i Gud, som først ble åpenbart under Jesu dåp i elven Jordan. Gjennom hele Nytestamentet medfører Kristus-bekjennelsen en bekjennelse til de tre personene i den ene, sanne Gud.

### ***Vikrningen av Marias hilsen***

Teksten sier ikke hvilken hilsen Maria brukte, men som skikken var, må hun ha hilst med Guds ord, som er Den Hellige Ånds redskap, virksom

med Guds ord.. Underlig var virkningen. Det ord som er oversatt med «rørte på seg», kan også oversettes - han «hoppet», det vil fosteret i Elisabets morsliv hoppet av glede. Elisabet ble fylt av Den Hellige Ånd, og barnet likeså, slik engelen hadde forutsagt:

*Lk 1:15 – Like fra mors liv skal han bli fylt med Den Hellige Ånd.*

Denne hendelse markerer at Den Hellige Ånd gis med Guds Ord, det fremste nådemiddel. Altså trodde Johannes Døperen like fra mors liv, for troen kommer av det forkynte Guds ord. Mot all fornuft kan også spedbarn komme til tro hvor Guds ord høres.

### ***Guds ord i dåpen - lik perlen innfattet i ringen***

I en dåpsliturgi, brukt siden den wittenbergske reformasjon, blir *barnet* spurt straks før dåpen: «Tror du på Gud Fader, tror du på Jesus Kristus, tror du på Den Hellige Ånd?». Den som bærer barnet, svarer på barnets vegne: «Ja». Trosbekjennelsen uttrykker Den Hellige Ånds suverene gjerning ved Guds ord. Dåpen er ingen lydighetshandling. Den bekrefter ikke dåpskandidatens selvbestemte tro eller medvirkning til tro.

Helligåndens suverene gjerning kommer også til uttrykk i *skriftemålet*, når skriftefaren spør: «Tror du at min tilgivelse er Guds tilgivelse? Svar: «Ja.» Skriftefaren: «Deg skje som du tror. Jeg forlater deg dine synder.» Dermed blir Guds nådepakt i dåpen stadfestet, og med den barneretten hos Gud. «Den som tror og blir døpt, skal bli salig.» (Mk 16:16)

I samtalen med rådsherren Nikodemus sa Jesus at hver den som tror på Jesus, skal ha evig liv. Denne tro er ikke «*min* tro», men *Guds* tro, - den tro som Gud virker med evangeliet om sin forsoning med verden, fullbrakt i Jesu Kristi død.

Under dåpsliturgien blir Guds ord opplest. Hvem tør si at det oppleste og forkynte Guds er uvirksomt? Marias hilsen virket på barnet i Elisabets morsliv.

Dåpen er en *kamphandling*. Vi står overfor Guds fiendemakter synd, død og djevel. Vi ber Gud se i nåde til dette barn og gi ham/henne den rette tro. Skulle ikke Gud høre denne bønn? I en evangelisk-luthersk dåpsliturgi fortsetter vi på oldkirkelig vis. Presten besverger djevelen å vike bort fra «denne Kristi tjener». Vi tar fornuften til fange i lydighet mot Herren Jesu eksempel. Vi er den gamle kirke i den apostoliske læretradisjon siden apostelitiden.

Med sitt Ord virker Gud den barnlige tillit som anvender Guds frelse, beredt alle mennesker i Jesu død. Syndenes forlatelse, tilsagt i det private skriftemål, stadfester barneretten hos Gud, gitt i dåpen, Under Herrens Nattverd blir troen styrket med alterets sakrament .

## ***Gudfødernesken***

Da Maria hilste, svarte Elisabet: *Velsignet er du blant kvinner og velsignet er ditt livs frukt.*» Undrende spurte hun: «Men *hvorfor kommer min Herres mor til meg?*» Elisabet bekjente jomfru Maria som «gudføderneske», for barnet i hennes morsliv var **sann Gud**. Det var **hva** engelen Gabriel sa da han hilste henne: «*Det hellige som blir født, skal kalles Guds Sønn.*» (Lk 1:35) Guds ord er virksomt.

*Heb 4:12 – Guds ord er levende og virkekraftig, og skarpere enn noe tveegget sverd. Det trenger igjennom til det kløver sjel og ånd, marg og ben, og dømmer hjertets tanker og planer.*

Vi istemmer med trosbekjennelsen: «- *unnfanget ved Den Hellige Ånd.*» Vi istemmer det største av alle Guds under – foreningen av Gud og menneske i Jesu person. Han er Guds tro til oss ved den han utsendte, Jesus Kristus. Kristendom er ingen “Gud og Jesus-religion”.

Kilden til Elisabets bekjennelse er den samme som for Peters bekjennelse på vegne av de tolv: “- *du er Kristus, den levende Guds Sønn*”. Kilden er «*vår Far i himmelen*» (Mt 16:16). Med Den Hellige Ånds hjelp bekjenner vi “*Jesus er HERREN*” – også “min Herre”.

Maria fødte ham som i sin død knuste slangens hode (1 Mos 3:15). Da Eva hadde født Kain, trodde hun at nå hadde hun født «en gutt av Herren» (1 Mos 4:1). Nei, hun hadde født den første brodermorder.

Gudmennesket Kristus Jesus døde og oppstod etter sin menneskenatur. Vi er dyrt kjøpt.

*«O sorg og nød,  
Gud selv er død,  
På korset ihjelslagen.»*

Guds vitnesbyrd er Jesu legemlige oppstandelse fra døde “etter Skriftene”. Denne underfulle hendelse er det evangeliet kunngjør for oss. Folkeopplysning trengs. Den oppstandne Kristus befalte apostlene – og med dem deres etterfølgere i prekenembetet: «*Forkynn i Jesu navn omvendelse og syndenes forlatelse for alle folk!*» (Lk 24:47): Troens gjensvar er – sagt med vår barnelærdom:

*Jesus Kristus, «er MIN HERRE, som har gjenløst meg fortapte og fordømte menneske, kjøpt meg fri og frelst meg fra alle synder, ikke med gull eller sølv, men med sitt hellige og dyre blod».*

*Sal 49:8f.. – Ingen kan løse ut sin bror og gi Gud løsepenger for ham; det ble for dyrt å frikjøpe hans liv, det må en oppgi for alltid.*

Vi istemmer Elisabets bekjennelse: Jomfru Maria er “gudføderneske” – det vil si “*min Herres mor*». Hun fødte ham som gikk inn under Guds lov, og med lidende lydighet oppfylte loven i alles sted og i alle deler.

Elisabets ord om jomfru Maria må vi forstå i lys av Jesu ord:

*Lk 11:27 – Ja, salig er de som hører Guds ord og tror det!*

I folkemengden hadde en kvinne ropt: «*Salig er det morsliv som har båret deg og det bryst som du har diet!*»

Jesus forklarte hvorfor: Årsaken var det Guds ord som Maria hadde hørt og trodd. Hun hørte Guds Ord i tillit til Guds løfte. «*Se, her er jeg, Herrens tjenerinne!*»

*Den salig jomfrus liv og blod  
I hast ble Herrens tempel god.  
Maria visste ei av mann,  
Ble svanger ved Guds Ord og Ånd.*

Marias eksempel er en stadig oppmuntring til Guds kirke - å fremstå som *Ordets tjenerinne*.

---

## JOHANNES DØPERENS DAG

### Prekentekest 2. Rekke: Lk 1:1-25

Detaljer i teksten viser til kirkens tro, begrunnet i en bevitnet Jesus-historie, forutsagt ved Guds profeter i gammeltestamentlig tid.

#### *Evangelisten Lukas*

Evangelisten Lukas var lege av profesjon. Lukas fulgte med Paulus på reisene hans, og fins nevnt i Paulus-brevene.

Lukas var sendt av sin venn Teofilus for å undersøke nærmere kristentroens begrunnelse. Lukas reiste så omkring og samlet hva øyenvitner fortalte om Jesus og den første kristentid. En stor del av Lukas-evangeliet overlapper de andre tre. De er en enestående kildesamling. Og hver for seg vil de fire evangelister vlil bli tatt på alvor med sin dokumentasjon.

Lukas-evangeliet utfyller med beretninger om Johannes Døperen og Jesu fødsel. Detaljer vitner om nærhet till “*øyenvitner og Ordets tjener*”. “Ordets tjener” må her være apostlene. Jomfru Maria og slektingen Elisabet må være “øyenvitner” til det som fortelles i Lk 1-2. Maria hadde bodd en tre måneders tid hos Elisabet, som må være hovedkilden til det prekentekest handler om. Så til detaljer i teksten:



## ***Tekstens bakgrunn i gammeltestamentlige forhold***

**De aronittiske prestene** – levittene - var inndelt i 24 dagsskift. De tjenestegjorde i templet en uke om gangen i tur og orden. Sakarias tilhørte Abias skift. (1 Krøn 24) I teksten er det nevnt “en bygd i Judea”, det betyr en av de 48 bygdene hvor levittene skulle bo. Seks av bygdene var fristeder.

**Sakarias og Elisabet** var “*rettferdige for Gud og vandret ustraffelig etter Herrens bud og forskrifter*”. Lik alle de troende i den gamle pakt, fulgte de Abrahams eksempel: Stolte på Guds løfte, og det ble regnet dem til rettferdighet. Derfor vandret de “ustraffelig” for Gud.

*Sakarias og Elisabet var barnløse.* For levittene var sønner viktig for å føre den aronittiske stamme videre og opprettholde tjenesten i templet.

**Teksten viser til hilsener.** Hvordan hilste gudfryktige israelitter på hverandre? Et eksempel er Boas, da han hilste onnefolket: “*Herren være med dere!*” De svarte: “*Herren velsigne deg!*” (Rut 2:4) Denne hilsemåte var sedvanen da *Maria* steg inn i Sakarias’ hus og hilste *Elisabet*.

Teksten siterer ikke hilsenen, for Lukas var mer opptatt av *virkingen*. Hilsenen må ha vært “*Herren være med deg!*” Da engelen *Gabriel* hilste på *Maria*, sa han: “*Vær hilset du benådede, Herren er med deg!*” Da *den oppstandne Kristus* hilste på apostlene, sa han: “*Fred være med dere!*”

*Den apostoliske hilsen* lyder: “Nåde være med dere og fred fra Gud vår Far og Herren Jesus Kristus! Hilsenen ligner den hilsen som keiserens delegater brukte før de fremførte et budskap fra keiseren til folket.

Den apostoliske hilsen har en megetsigende forskjell, markert med ordet “og” – “**og** Herren Jesus Kristus”. Den apostoliske hilsen er en Kristus-bekjennelse. Ikke keiseren, men Jesus Kristus er Herren – Kyrios!

Under gudstjenesten hilser prest og menighet hverandre før Ordets liturgi og etter Nattverdets liturgi: “*Herren være med dere*” – *Og med din ånd*”, blir en rettsforsamling så og hevet i Guds nåderike. Presten bekjenner Herren Jesus og ber om hans virksomme nærvær. Og menigheten slutter seg til med bønne for presten: “og med din ånd”

Denne hilsemåte markerer at her er vi samlet for å utøve vår nåderett hos Gud, gitt i vår dåp. Et møte har et annet formål. Dets program ivaretar menneskers interesser, beskyttet av foreningsfriheten.

*Barnet “hoppet”* i Elisabets mage. Guds Ord er virksomt. Guds Ånd er i Ordet. Ved lyden av Marias hilsen skjedde noe overnaturlig. Elisabet ble fylt av Den Hellige Ånd og svarte *Maria* med høy røst:

*“Velsignet er du blant kvinner, og velsignet er ditt livs frukt! Hvordan kan det gå til at **MIN HERRES MOR** kommer til meg?”*

Ved lyden av denne hilsen "hoppet" fosteret av glede, og stadfestet hva engelen hadde sagt: *"Helt fra mors liv skal han være fylt av Den Hellige Ånd."* Det må bety at barnet trodde helt fra mors liv av. Fornuften tilsier at troen har en fornuftig begrunnelse, eller at man tror hva men vil eller føler behov for. Men kristentroen er *Guds* tro, det vil si den tro som Gud virker ved evangeliet.

**Kristentroens kilde** er Guds undergjerninger i en bevitnet Jesus-historie, forutsagt ved Guds profeter i den gamle pakt, og stadfestet med Kristi oppstandelse fra de døde tredje dag. Gud virker den tro som mottar evangeliet om Guds velgjerninger i Herren Jesus Kristus. Slik kommer frelsen til oss ved Kristi ord, forkynt i prekenen og gitt oss til del i dåpen til Jesu død.

Gud handler ganske suverent med oss, ikke bare i begynnelsen, men hele veien. Det er Gud som handler med oss i dåpen. Den frelse Gud har fullbrakt for alle, gir han den enkelte til del i dåpen, med løfte om salighet for hver den som tror. Dåpen er det sakrament som omfatter den kristnes liv i Guds kirke, lik et kirkeskip med den troende kirke ombord. (1 Pet 3:20f)

Faller vi overbord, er redningen syndenes forlatelse, fokynt i den offentlige preken og tilsagt den enkelte i det private skriftemål. Denne tro blir styrket og bevart med alterets sakrament. Med sine nådemidler handler Gud med oss ganske suverent. Underfulle er Guds gjerninger i sin kirke på jorden.

*Sal 26:7 – Jeg lar takkesanger lyde og forteller om alle dine under.*

*Sal 72:18 – Lovet være Herren /.../ han som gjør under.*

### ***"Salig er hun som trodde."***

Elisabet bekjente troen med ordene *"min Herres mor"*, dvs Guds mor: Barnet hun skulle føde, er den sanne Gud og det sanne menneske. Det var hva engelen hadde fortalt jomfru Maria: *"Det hellige som blir født, skal kalles Guds Sønn."*

Den samme bekjennelse avla Peter på vegne av de tolv ved Caesarea Filippi: *"Du er Kristus, den levende Guds Sønn."* (Mt 16:16) Årsaken var den samme: Den Hellige Ånds verk ved Guds Ord.

Maria skulle uten mann føde ham som med sin død har sønderknust satans velde. (1 Mos 3:15) Da Eva fødte Kain trodde hun denne profeti var oppfylt, men der tok hun feil. Det var den første brodermorder hun hadde født. Profetien ble oppfylt da *"Jesus Kristus, vår Herre" ble unnfanget ved Den Hellige Ånd og født av jomfru Maria*". D

Dette under over alle under er avgjørende for vår hellige tro. Gud forlikte verden med seg selv i Jesu Kristi død på korset. Da ble Gud delaktig i Kristi død etter sin menneskenatur.

*2 Kor 5:19, 21 – Gud var i Kristus og forsonet verden med seg selv. Derfor tilregnet han dem ikke deres overtredelser og har betrodd oss forsoningens ord. /.../ Han som ikke visste av synd, har han for vår skyld gjort til synd for at vi skulle bli Guds rettferdighet i ham. (E Sv Kyrkobib.)*

### **Løsepengen er betalt**

Vi er fra mors liv av okkkupert av Guds fiendemakter synd og død og Guds fiende djevelen. Løsepengen var av uendelig verdi: Guds Sønnns lidende lydighet under loven, lydige inntil døden på korset. Da forlikte Gud verden med seg selv i Kristi død.

Gud stadfestet Jesu persons hemmelighet da han reiste Jesus opp fra døde tredje dag. Kirkens grunn står og faller med den oppstandne Kristus, den levende hjørnestein. Han sammenholder og sammenfører kirken til et hellig tempel med sitt ord. Æren er Guds i det høyeste!

---

## **MIKKELSMESS - ST MIKAELS DAG. ENGLENE**

### **Prekentekest 2 rekke: Mk 10:13-16**

Først noen ord om engler. Åpenbaringsordets Gud har gitt en basis-kunnskap om Gud, mennesket og verden. Denne kunnskap omfatter mer enn den virkelighet vi sanser, blant annet kunnskapen om engler

Det moderne mennesket betrakter den materielle verden som en ressurs. Denne betraktningssmåte har øyeblikkelig to følger: Den ene tilsier at den materielle verden får verdi ved utvinning og lønnsomhet, den andre opphøyer mennesket til alle tings mål. Utelukket er forvalterens ansvar overfor Skaperen, alle tings gode giver, nidkjær for sitt verk.

Dermed ble forutsetningen gitt for det sekulære samfunn med dets liberal-terapeutiske kvasireligion. Dets avgud er menneskets mystiske "selv", innhyllet i skjønmalende ord om "våre grunnverdier". Virkningen blir kirkens bekjennelse til den nytestamentlige tro underkastet relativismens terror. Men åpenbaringsordets Gud er den evig samme:

*"Jeg, Herren din Gud, er en nidkjær Gud, som hjemsøker fedrenes synd på barna i tredje og fjerde ætteledd av dem som hater meg. Men mot dem som elsker meg og holder mine bud, gjør jeg vel i tusen ætteledd.*

## ***Guds gode engler verger især barna mot alt ondt***

Guds gode engleskarer verger især barn og vergeløse, de som fremfor andre utfordrer til nestekjærlighet. "Barnas) *engler i himmelen er alltid vendt mot min Faders ansikt*", sier Jesus. (Mt 18:10)

Djevelen med sine onde engleskarer er især barnas fiende- Han vil ha dem drept allerede i mors liv. Han hindrer barnas adgang til Guds frelsesverk, som gis den enkelte i dåpen til Jesu død. Deretter hindrer han barnas tilgang til kunnskapen fra den eneste sanne Gud gjennom den han utsendte, Jesus Kristus. Følgelig er det alltid nødvendig for en kristen å be om englevakt, eller sagt med aftenbønnen i Lille katekisme: "*Diin hellige engel være med meg, så djevelen ikke får makt over meg.*"

Til vanlig kommer Gud oss til hjelp på *indirekte* vis. Gjennom Jesus Kristus lærer vi Guds forsyn å kjenne. Han har omsorg for sine til legeme og sjel. Han har skapt "meg og alle andre skapninge" ved hjelp av en far og mor. Senere gjennom livet viser han sin omsorg gjennom mennesker som pløyer, harver, sår, høster, maler og baker brød osv. Den kristne sedvane å be bordbønn er et takkoffer til Gud Skaperen, livets kilde.

Gud styrer også land og folk på *indirekte* vis gjennom overordnede myndigheter for å verne liv og eiendom. "*For alt dette skylder vi å takke og love ham, tjene og lyde ham.*" (LK forkl 1 trosart) Vår takk bør også omfatte Guds engler, som verner oss mot alt ondt.

*"La de små barn komme til meg, og hindre dem ikke, for Guds rike hører slike til."*

## ***Hva vil Guds forsyn vil hindre?***

Guds forsyn lar oss ane Guds gode skapervilje. Guds gode engler hindrer "ondskapens åndehær". De er utsendt for å ødelegge Guds skaperverk, all kultur og hvert eneste menneskeliv. Djevelen vet at hans tid er kort. (Åp 12:12). Derfor ligner han en brølende løve, opptatt av å ødelegge hvert mennesket til sjel og legeme. (1 Pet 5:8)

Nytestamentet dokumenterer *åndsbesettelse*, gitt til kjenne i plagsomme sykdommer av åndelig art. Åndsbesettelse kan være selvforskyldt. Den som hengir seg til et liv i strid med Guds gode skapervilje, blir lett ondskapens bytte. Den sekulær-liberale overtro på selvets gud ligner åndsbesettelse. Man later som om den enkelte er fri til å velge mellom rett og galt, mellom godt og ond. Man later som om synd er et hendelig uhell. Men bundet til selvets onde lyst er man fanget i trelldom under ondskapens herre med sine onde engleskaerer.

Bundet til "den onde lyst" i vårt innerste, er vår frihet bundet. Uten denne erkjennelse, blir vi lett forført. Forførere er selv fanget i den ondes lenker.

## ***Hva vil det si “å komme inn” i Guds rike?***

*Den som ikke tar imot Guds rike likesom et lite barn, skal ikke komme inn i det.*

“Å komme inn” i Guds rike” er å motta det “likesom et lite barn” – uten kvalifikasjon, medvirkning eller gjenytelse av noe slag. Guds rike er et nåderike.

Hvert menneske er avmektig i troens saker. Vi kan ikke av egen fornuft eller kraft tro på Jesus Kristus eller komme til ham, men hjelperen Den Hellige Ånd kaller ved evangeliet. Uten hans hjelp, må vi dø i våre synder, “uten Gud og uten håp i verden” (Ef 2:12).

Gjennom Jesus Kristus lærer vi den trofaste Gud å kjenne. Vi får kjenne ham som en venn å stolle på, en som er god for sin godhets skyld – og ikke av noen annen grunn. Denne viten er ellers ukjent i verden.

Kristentroen er *Guds* tro, den tro som Gud virker med evangeliet i dem som hører Guds velgerner i Jesus Kristus og ham korsfestet for verdens synd. Fornuften innvender: Vi må tro først før vi mottar Guds rike. Hvilken tro kan det være, som utretter så store ting? Det er troen på egen kvalifikasjon og prestasjon. Den selvbestemte tro er den hjemmelagde himmelstige nedenfra og opp. Guds rike kommer motsatt vei. “Vend om, for Guds rike er kommet nær! Jesus Kristus er Veien, og derfor Sannheten og Livet.

“*Ingen kommer til Faderen utenom meg*”. Derfor sier Jesus: “La barna komme til meg.” Han søker de minste små, fattige i seg selv og uten evner i troens saker.

*Joh 6:35 - “Den som kommer til meg, skal ikke hunge, og den som tror på meg, skal aldri tørste”.*

## ***Guds evangelium åpenbarer Guds rettferdighet uten forbehold***

Man kan høre evangeliet forkynt, for deretter å høre det forkynt med forbehold. Predikanten går over til forbehold om tegn på ydmykhet og anger, for så å appellere til overgivelse i en foreskrevet prosedyre. I siste omgang krever man gjendåp for å bekrefte den kvalifikasjon man innbiller seg å ha. Evangeliet forkynt med forbehold slår tilhørere med Mose stav.

Med forbehold fornekter man Guds handlende allmakt i dåpen, og fornekter barneretten gitt av nåde. Uansett forbehold går man utenom ham som bringer Guds rike med sitt nærvær i den forsamlede menighet. Han er Døren, åpen for oss i Guds Ord og sakramenter. Men går man utenom dem med selvbestemt tro, klatrer man over gjerdet med lovgjerner.

*Gal 5:4 – Dere er skilt fra Kristus, dere som vil bli rettferdige for Gud ved loven; dere er falt ut av nåden.*

Alle kristne er enige om å gjøre gode gjerninger, men *veiskillet* går i spørsmålet om **troens årsak**. Til den ene siden går de med støtte i egen kvalifikasjon. Til den andre siden går de med støtte i Kristi fortjeneste – og ingenting annet. Alt deres håp er Jesu, Guds Sønnns lidende lydighet under Guds lov, inntil døden lydige (Gal 4:4).

Løsepenge er betalt. Gud har forsonet verden i Jesu Kristi død. Guds vitnesbyrd er den oppstandne Kristus, virksom i prekenembetets forvaltergjerning. Han alene er vår hellighet og rettferdighet for Gud. “De minste små” setter sin lit til ham alene, uten forbehold. Eller sagt med vår barnelærdom:

*“Han er min Herre, som har gjenløst meg fortapte og fordømte menneske, kjøpt med fri og frelst meg... (LK forkl 2 trossart.)*

### ***“De bar frem små barn til Jesus...”***

Dagens prekentekest er en typisk *dåpstekst*. Siden tidlig i oldkirken er den blitt opplest under dåpsliturgien. Jesus døde ikke, men disiplene hans døde på Jesu oppdrag og på Jesu vegne. Det samme har man gjort gjennom kirkens historie, og det samme gjør vi. Jesu ord omfatter barna.

*Joh 3:5 – Om man ikke blir født av vann og Ånd, kan man ikke komme inn i Guds rike.*

*1 Kor 10:1f, 5 - Våre fedre i ørkenen var alle under skyen, og alle gikk gjennom havet. Alle ble døpt til Moses i skyen og havet. /.../ Allikevel godtok ikke Gud de fleste av dem. (Også barna var med, 2 Mos 10:24.)*

Vi vender om på grunn av Guds godhet – og ikke av noen annen grunn, og i tillit til Guds løfte i vår dåp, mottar ham på barnlig vis for å være hans egen og tjene ham ved troen.

Ordene “gjenfødelse” og “omvendelse” er i Nytestamentet ord om samme sak – å vende seg bort fra gjerninger i strid med Guds Ord, og vende seg til Gud i tillit til Guds velgjerninger i Kristus. Med ham til gave, mottatt i tro, tjener vi ham under Guds nådehimmel. (Mt 18:3). Kristus alene er Guds løsepenge i alles sted, og årsaken til vår barnerett hos Gud. (Gal 4:4)

*De bar små barn frem til Jesus.* Ordene illustrerer hva det vil si når frafalne vender om til Guds nådepakt i dåpen. Før de kom til troen var de uten lyst eller trang til å søke Gud, men Gud kalte ved evangeliet og dro dem til seg.

*Joh 6:44 – ingen kan komme til meg uten at Faderen drar ham.*

*Fil 2:13, 16 – Det er nemlig Gud som virker i dere både å ville og virke det som behager ham. /.../ Hold fast ved livets ord.*

Herren, vår Gud, er verdig all takk. Æren er Guds i det høyeste!

---

## ALLE HELLIGES DAG – ALLEHELGENSDAG

### Prekentekest 2. rekke: Mt 5:13-16

I denne teksten beskriver Jesus deres oppgave som han hadde prist salig. Gjør vi oppgaven, er vi jordens salt og verdens lys. Hvordan er dette å forstå?

En forhastet slutning sier at kristne må ikke ligne saltet i et saltkar, men ligne saltet som strøs utover maten. De må ikke skille seg ut, men være til nytte ved å leve som andre mennesker. Et bibelstad peker i den retning:

*Joh 17:15 – Jeg ber ikke at du skal ta dem ut av verden, men at du skal bevare dem fra det onde.*

Andre har trukket den motsatte slutning: Kristne må skille seg fra verden og unngå å delta i verdslige anliggender. Et bibelsted peker i den retning:

*Tit 2:11 – Guds nåde er åpenbart for å gi frelse til alle mennesker. Og Guds nåde oppdrar oss til å si fra oss ugudeligheten og de verdslige lyster og leve i selvtukt, rettferd og gudsfrykt i den verden som nå er.*

Noe rett er det i begge slutninger. Vi kan ikke unngå omgang med vantro mennesker og slike som lever i åpenbare synder og laster. I så fall måtte Gud ta oss ut av verden. (1 Kor 5:9f) Altså må kristne arbeide for sitt livsopphold, enhver i sitt kall, og sammen med andre medvirke til et ordnet samfunn til alles beste. Også i denne sammenheng gjelder livets vitnesbyrd i gjerninger som har Guds ord og befaling for seg. Da gjelder det å lyde Gud mer enn mennesker. Da er vi jordens salt.

*1 Pet 2:20f – Har dere gjort det som er rett, og så holder ut når dere må lide, da er det godt i Guds øyne. Det var jo dette dere ble kalt til, for Kristus etterlot et eksempel for at dere skulle følge i hans spor.*

I motsatt fall mister saltet sin kraft. Et eksempel er samarbeid med denne verdens barn om gudstjenestelige ordninger. Et annet eksempel er dåpsundervisning. Da gjelder det å *avpasse* undervisningen til elevenes evner og alderstrinn. Men *tilpasser* man innholdet til folkemeningen, mister saltet sin kraft. Bibelfortelling går forut for den utdypende mening, sett i lys av Guds løfte, oppfylt i Jesus-historien. Den gudstjenestelige ordning og undervisning og instruksjon går hånd i hånd, innordnet kirkerettens grunnregel:

*Mt 7:6 – Gi ikke hundene det hellige, og kast ikke deres perler for svin; de vil bare trampe dem ned, vende seg mot dere og rive dere i stykker.*

## ***“Dere er verdens lys”***

Jesu billedbruk beskriver menighetens sendelse. *“Dere er verdens lys. Ikke kan en by skjules som ligger på et fjell.”* Jesu ord synes å motsi hva han sier om Guds rike, som ikke kommer synlig, så man kan si: “Se her! Eller: “Se der!” Men Jesu billedbruk gjelder en by på et fjell. Den kan ikke skjules. Noe annet er troens skjulte liv med Kristus i Gud. (Kol 3:3)

Med byen på et fjell sikter Jesus til Guds Sion i den nye pakt, nemlig Guds Ene, Hellige og Apostoliske kirke. Hun kjennes på den forsamlede menighet, samlet om evangeliets rene lære og de hellige ting – Guds Ord og sakramenter, forvaltet slik Kristus befalte.

Troen er skjult. Tegnene er åpenbare. Bruken bevitner Kristus-bekjennelsen i ord og handling. Den oppstandne Kristus er tilstede, virksom med kirkens kjennetegn i forsamlingens midte. Om så bare to eller tre samles, kan ikke Guds kirke skjules.

Troen bekjenner Jesus Kristus – sann Gud og sant menneske, ham som er Guds lys i denne verdens mørke. Kristus-bekjennelsen i ord og gjerning setter livets ord i staken.

*Heb 13:16 – men glem ikke å gjøre godt og dele med andre, for slike offer er til Guds behag.*

*Fil 2:15f – dere skinner for dem som lys i verden, og holder fast på livets ord.*

## ***Hvem er “de hellige”, de vi minnes på Alle Helliges Dag?***

*Så skal deres lys skinne for menneskene, så de ser deres gode gjerninger og priser deres Far som er i himmelen.”*

Luther var i tvil om denne helligdagen skulle ha plass i kirkeåret. Årsaken dagen misbrukt til å påkalle gjerningshelgener og be om deres hjelop. Man trodde at de med sine overskytende gjerninger kunne komme oss til hjelp og forkorte renselsen i skjærsilden. Denne overtro formørker Guds velgjerninger i Kristus, oss alle til frelse.

I teksten taler Jesus om gjerninger, men det er vår Far i himmelen som får ære, takk og pris. Det er også meningen med Alle Helliges Dag.

Vi minnes henfarne kristne med takk til Gud. Noen har plass i kirkens minnekalender. De oppmuntrer oss som nå øver troen i den gode strid.

*Heb 13:7 – Glem ikke deres ledere, de som talte Guds ord til dere. Tenk tilbake på hvordan de levde og døde, og ta eksempel av deres tro. (Jf Heb 11.)*

Vi minnes dem ved å takke, anvende og etterfølge: med *takk* til Gud, og lik dem *anvende* syndenes forlatelse på oss selv, og ved å *etterfølge* deres eksempel. (Apol art 21:4-6)



## ***Forholdet tro og gjerninger***

La oss vokte oss så vi hverken skiller eller blander tro og gjerninger, men alltid betrakte dem *i forhold til hverandre*.

Jesus refset fariseerne fordi de gjorde gjerninger for å bli sett av mennesker. Gud vil ha gjerninger gjort i tro på Kristus, vår eneste hellighet og rettferdighet hos Gud.

Luther brukte bildet av en sirkel. I sentrum er troens årsak: Guds velgjerninger i Kristus "for oss". Utenfor sirkelen er gjerninger som vitner om Kristus, virksom ved troen "i oss". Uten sammenblanding, trives troen sammen med gjerningen.

Troens *årsak* er Kristus alene i sin lidende lydighet. Han er alle menneskers eneste hellighet og rettferdighet hos Gud. Han er også vårt *eksempel*, når troen øves i gjerninger som har Guds Ord og befaling for seg. Denne hensikt fremgår av Kristi ord, "*at menneskene skal prise deres Far som er i himmelen*".

*Ef 2:18 – Gjennom (Kristus) har vi /.../ i èn Ånd adgang til Faderen.*

Den treene Gud er verdig all takk og ære, nå og alltid og i all evighet. Derfor formaner apostelen Peter:

*1 Pet 2:12 – la (menneskene) se at dere gjør gode gjerninger, så de kan prise Gud den dag han kommer.*